THOMAS a KEMPIS

IMITAȚIUNEA LUI CRISTOS

Traducere nouă, după originalul latin, cu stabilirea concordanței citatelor din Sfînta Scriptură, de ANDREI BREZIANU

ARHIEPISCOPIA ROMANO-CATOLICĂ
BUCUREȘTI
2003

THOMAS a KEMPIS

IMITAŢIUNEA LUI CRISTOS

Traducere nouă, după originalul latin,
cu stabilirea concordanţei citatelor din
Sfînta Scriptură,
de ANDREI BREZIANU

ARHIEPISCOPIA ROMANO-CATOLICĂ
BUCUREŞTI
2003

Recomandînd tuturor cartea "Imitaţiunea lui Cristos", mulţumind traducătorului Andrei Brezianu, binefăcătorilor şi Societăţii Cuvîntului Dumnezeiesc (S.V.D.), ne rugăm ca un număr cît mai mare de fraţi şi surori din Biserica Catolică sau din afara ei să guste din pacea şi echilibrul sufletesc ce izvorăsc din meditarea acestor pagini.

Ioan Robu,
Arhiepiscop de Bucureşti

Petru Gherghel,
Episcop de Iaşi

IMPRIMI POTEST
Bucureşti, 8 decembrie 1992,
Ioan ROBU, Arhiepiscop

ÎN LOC DE PREFAŢĂ

Imitaţiunea lui Cristos vorbeşte atît de frumos de la sine, încît s-ar putea dispensa de orice prezentare. Cîteva cuvinte nu vor fi totuşi inutile, pentru a oferi cititorului nostru o cît de sumară orientare în fundalul istoric şi sensul acestei opere, una din marile cărţi ale umanităţii, floare a darurilor, distilînd unele dintre cele mai alese arome ale spiritualităţii creştine dintotdeauna. Apărută şi circulată, iniţial, sub formă de copii manuscrise, puţin înainte de invenţia tiparului, în acel veac al XV-lea, - care graţie descoperirii lui Gutenberg, avea să revoluţioneze mijloacele comunicării şi ale culturii scrise -, *Imitatio Christi* a beneficiat, îndată după ieşirea de sub teasc a primelor biblii, de un număr atît de impresionant de ediţii, încît a ţine socoteala lor ar însemna a înşirui cifre rivalizînd, poate, doar cu cele reflectînd nenumăratele reeditări ale sfintelor Scripturi, în cele mai diverse limbi ale pămîntului. Într-adevăr, foarte aproape de Biblie şi Evanghelii, *Imitaţiunea lui Cristos* se dovedeşte a fi dobîndit, de-a lungul epocilor, statutul unei cărţi ce nu cunoaşte învechirea, rămînînd - de cinci veacuri încoace -, mereu proaspătă şi la fel de actuală, în pofida trecerii timpului şi a diversităţii ariilor în care şi-a iradiat mesajul.

A pune problema răspîndirii şi circulaţiei *Imitaţiunii lui Cristos* înseamnă, desigur, a pune problema tălmăcirilor de care s-a bucurat această carte de excepţie, compusă în latină, - într-o limbă clară, viguroasă, de o mare transparenţă şi substanţă. Primele traduceri, în mod semnificativ, n-au aşteptat apariţia tiparului, răspîndindu-se, cum spuneam, prin opera copiştilor, încă înainte de mijlocul secolului al XV-lea (în engleză, de pildă); o primă tălmăcire franceză imprimată (în fapt o adaptare) datează de la 1462; cea dintîi traducere italiană (tipărită la Veneţia) este din 1488; în timp ce ediţia *princeps* a originalului latin - un preţios incunabul -, ieşea de sub teasc la 1472 (în acelaşi an cu prima ediţie imprimată a *Divinei Comedii* de Dante Alighieri). În secolele care au urmat, acest proces de difuzare continuă s-a înteţit, ajungînd să cuprindă, ca într-o vastă îmbrăţişare, nu numai întreaga Europă, dar şi, graţie operei de evanghelizare dusă de misionari pe alte continente, marginile cunoscute ale pămîntului. În afară de Biblie, nici o altă carte de îndrumare spirituală nu a fost, într-adevăr, conform statisticilor, tradusă în mai multe limbi decît *Imitatio Christi*. Operă contemporană cu sufletul omului dintotdeauna, ea nu a încetat să stea în atenţia marilor spirite şi nu a încetat niciodată de a hrăni, fără deosebire, pe cei mici şi pe cei mari, oferind tuturora, în scur-

gerea lentă a timpului, balsamul şi învăţătura necesară cugetului dornic de perfecţiune.

Putem astfel înţelege mai bine de ce un mare clasic francez, poetul şi dramaturgul Corneille, se simţea dator, în secolul său, să dea o splendidă tălmăcire în versuri a *Imitaţiunii lui Cristos* (1652-1654). Astfel se explică, desigur, elogiile aduse, incidental, acestei cărţi de personalităţi atît de diferite ca preocupări şi orientări profesionale, atît de diverse în credinţă, precum literatul şi gînditorul pre-iluminist Fontenelle, care afirma despre ea că este "cea mai frumoasă carte din cîte s-au scris de mîna omului: căci Evanghelia vine de la Dumnezeu"; sau filosoful academician Leibniz, contemporan al lui Dimitrie Cantemir; criticul literar Sainte-Beuve; un istoric ca Jules Michelet; un mare descoperitor precum Ampère; romancierul Balzac; sau, mai aproape de noi, mareşalul Foch, şi mulţi alţii, care au recunoscut - fiecare în felul şi la timpul lor -, capacitatea inestimabilă a acestei cărţi, nu foarte mari, de a da răspuns tocmai unor întrebări şi aspiraţii fundamentale ale omului, confruntat mereu cu unul şi acelaşi mănunchi de probleme vitale: sensul vieţii înaintea suferinţei şi a morţii, dilema asupra căilor mîntuirii, însemnătatea abnegaţiei ca dimensiune lăuntrică fără de care, cum bine ştim, omul nu poate fi cu adevărat om decît în parte; şi, poate, mai presus de

orice, ceea ce cugetul creştin intuieşte fără greş: acea capacitate a ei de a oferi, pe tărîmul practicii, o rezolvare temeinică şi demnă pentru dorinţa firească de desăvîrşire a sufletului omenesc: pornind nu de la vreo filosofie înaltă, ci de la premisele căii simple şi drepte a Evangheliei, înţeleasă ca *urmare a lui Cristos*. Este, de altfel, semnificativ de observat că mai vechile tălmăciri româneşti ale acestei capodopere foloseau în titlu, nu fără rost, forma astăzi cumva arhaizantă, dar netă şi frumoasă *"De urmarea lui Hristos"*.

Imitatio Christi s-a aşternut întîia oară pe hîrtie într-o mănăstire din nordul Ţărilor de Jos, unde - încă de la sfîrşitul secolului al XIV-lea - se cristalizase o puternică mişcare de primenire spirituală, cunoscută, de atunci începînd, sub numele de *Devotio Moderna*. "Modernitatea" devoţiunii şi evlaviei care a iradiat către noi, pornind de atunci şi de acolo, merită să ne reţină atenţia pentru cîteva clipe, deoarece, printr-o providenţială întorsătură, în însuşi faptul voitei sale "noutăţi" în raport cu peisajul de atunci al practicii creştine, *Devotio Moderna* a reprezentat un factor formator de conştiinţă de lungă durată. Nu alta, desigur, este şi explicaţia faptului că *Imitaţiunea lui Cristos* - opera de spiritualitate sintetizînd cel mai perfect tendinţele şi luminile acestei şcoli - ne-a rămas, de

atunci începînd, contemporană, în sensul cel mai bun şi mai profund al cuvîntului. Trăgîndu-şi sevele de la învăţătura unor predecesori ca Fericitul Ruysbroek (ale cărui scrieri, în secolul al XIV-lea, marchează de altfel începuturile limbii literare neerlandeze), *Devotio moderna* datorează, cum se ştie, foarte mult în primul rînd lui Gerhard Groote (1340-1384), cunoscut şi sub numele de Gerhard cel Mare, întemeietorul "Fraţilor vieţii comune", ordin călugăresc la a cărui şcoală a învăţat, printre alţii, şi marele umanist al Renaşterii Erasmus, ilustrul prieten de o viaţă al sfîntului Thomas Morus. Aşezată astfel în perspectiva momentului inaugural al epocii moderne, mişcarea despre care vorbim ni se înfăţişează cu atît mai grăitoare, în acest rod al ei de excepţie - cartea *Imitaţiunii lui Cristos* -, îndrumar în care tot ce a avut mai bun şi mai durabil spiritul creştin al Renaşterii ne-a fost transmis ca zestre de învăţătură actuală şi pururi proaspătă, nemarcată de stigmatul veştejitor al trecerii timpului.

Imitaţiunea lui Cristos reprezintă, aşadar, o operă de devoţiune modernă în mai multe sensuri, pe care este bine să le enunţăm pe scurt, spre folosul unei înţelegeri mai exacte a rosturilor ei adînci şi în raport cu propria noastră viaţă spirituală.

În primul rînd, s-ar putea spune că este vorba de ideea mereu modernă de înnoire, aplicată însă

aici acelui plan strict personal, unde - odată cu fiecare om şi cu ajungerea fiecărei conştiinţe la maturitatea înţelegerii şi a harului - convertirea înseamnă, de fapt, cotitură şi primenire radicală. Despre această renovare interioară, mereu reîncepută, veşnic în stare de căutare şi curajoasă explorare, vorbeşte *Imitaţiunea lui Cristos;* şi, în această privinţă, cartea era menită să rămînă, într-adevăr, modernă, aşa cum modernă, în toate sensurile, este azi ca şi ieri, întotdeauna, neobosita condiţie a oricărui spirit care se încumetă la drum. Dar drumul despre care ne vorbeşte *Imitaţiunea* este drumul lui Cristos, nou şi proaspăt o dată cu biografia fiecărei conştiinţe renăscute.

Modernă este, apoi, desigur, modalitatea comunicării sugerată şi preconizată de *Imitaţiunea lui Cristos*. În istoria Bisericii şi a spiritualităţii creştine în general, au existat, cum este şi firesc, mai multe stadii, şi, în potrivire cu acestea, mai multe stiluri concrete de practică religioasă. În măsura în care, în exterior, acestea au reflectat condiţii istorice şi culturale locale, partea lor de acoperămînt uman a fost, o dată cu trecerea timpului, lovită de desuetudine. Pentru o credinţă întemeiată pe Cristos, Fiul Dumnezeului celui viu, comunicarea reală cu Domnul întrupat, cu cel fără de moarte, rămîne însă - dincolo de caracterul vremelnic şi mutabil al stilurilor -, chezăşia tinereţii

şi a unei modernităţi perpetue. Adunînd toate la Cristos într-un mod atît de direct şi de personal, concentrînd viaţa spirituală pe reala prezenţă a lui Isus înaintea ochiului minţii fiecăruia şi, mai concret încă, în sacramentul sfintei cuminecări, în misterul euharistic al iubirii, *Imitaţiunea lui Cristos* transcende fireşte toate modurile istorice de viaţă creştină, căci, dincolo de orice amănunt accidental, merge nemijlocit şi esenţial la izvoarele comunicării cu persoana Mîntuitorului însuşi, Domnul şi Stăpînul timpului. De aici, fără îndoială, frăgezimea îmbietoare şi unică a acestei capodopere, pertinenţa ei perpetuă faţă de actualitatea creştină.

În sfîrşit, s-ar putea spune că modernitatea devoţiunii propuse de *Imitatio Christi* provine şi din locul aparte acordat persoanei umane în structurile acestui dialog despre perfecţiune. Interiorizarea recomandată de autorul *Imitaţiunii* - acea stare de veghe activă şi de permanentă interogare a lui Isus Cristos - presupun, nici vorbă, asumarea deplină şi responsabilă a calităţii de interlocutor. Noţiunea de persoană trecînd înaintea aceleia de grup; noţiunea de evlavie şi rugăciune personală şi interioară trecînd înaintea exerciţiilor colective (cum ar fi pelerinajele, hramurile, marile celebrări şi cortegii festive etc.) - acestea sînt tot atîtea accente moderne, deloc neglijabile, pe care

Imitaţiunea lui Cristos le pune în lumină plină, ca parte dintr-o concepţie şi dintr-o psihologie pe care ni le simţim, de la Renaştere încoace, aproape.

De vreo trei secole chestiunea autorului adevărat al *Imitaţiunii lui Cristos* a făcut să curgă suficient de multă cerneală. Cum se ştie, primele ediţii ale operei au apărut anonim, numele scriitorului - prin propria sa voinţă - rămînînd învăluit în mister. Era în spiritul umilinţei acest anonimat, prin care întreaga slavă - ca şi în cazul constructorilor medievali de catedrale - era adusă lui Dumnezeu. Polemica asupra paternităţii cărţii a izbucnit ceva mai tîrziu, în secolul al XVII-lea, stîrnind de atunci începînd pe erudiţi şi filologi la susţinerea mai multor puncte de vedere. O primă ipoteză a atribuit cîndva textul vestitului teolog francez Jean Charlier, supranumit Gerson (1363-1429) cancelar al Universităţii pariziene şi unul dintre marii animatori ai sinodului ecumenic de la Konstantz (1414-1418). Analiza stilistică a demonstrat însă lipsa de fundament a acestei presupuneri. Un examen stilistic la fel de atent a dus, de asemenea, la respingerea altei ipoteze (emisă de părintele iezuit J. Van Ginneken), potrivit căreia textul latin al *Imitaţiunii* ar fi, de fapt, o versiune tardivă după însemnări făcute în neerlandeză de magistrul Gerhard Groote însuşi, propagatorul mişcării spirituale la care ne-am mai referit,

Devotio Moderna. Un al treilea punct de vedere a susţinut, în sfîrşit, că autorul formei originale a *Imitaţiunii* ar fi fost Ioannes Gerson, abate benedictin de Vercelli şi prieten cu sfinţii Anton din Padova şi Francisc din Assisi (+ cca 1243); atît analiza istorică cît şi cea filologică şi stilistică au demonstrat imposibilitatea materială a unei atari supoziţii.

Întemeiată pe o scrutare atentă a codicelor şi manuscriselor existente, analizînd cu rigoare întreg aparatul de texte din punct de vedere statistic, stilistic şi filologic, cercetarea a izbutit - de cîteva decenii încoace - să facă definitiv lumină în controversata problemă. Dificultatea întreprinderii a fost sporită, cum era şi firesc, de faptul că, anterior primelor tipărituri (mai întîi ca incunabul, înainte de 1500) *Imitatio Christi* a circulat destul de mult, în mai toate ţările Europei, sub formă de fragmente manuscrise, uneori şi ca întreg, dar cu variaţii în titlu* sau cu adnotări, subtitluri, interpolări şi glose (uneori derutante) - datorate copiştilor.

---

* Dintre titlurile sub care *Imitaţiunea lui Cristos* a circulat în latină spicuim: *De Imitatione Christi et contemptu omnium vanitatum mundi, Admonitiones ad vitam spiritualem, Liber internarum consolationum, De Musica ecclesiastica* etc.

O stabilire temeinică a formei întregi şi fidele a textului original a fost şi rămîne opera umanistului francez François Joseph Desbillons (1711-1789) care a dat, la 1785, o ediţie magistrală a *Imitaţiunii,* ce rămîne un model de exactitate şi erudiţie. În această formă a sa, potrivit tuturor argumentelor pe care se poate întemeia ştiinţa şi cercetarea modernă, textul *Imitaţiunii lui Cristos* aparţine lui Thomas Hemerken a Kempis (al cărui nume se regăseşte, de altfel, în 37 din manuscrisele operei) şi figurează pe drept ca atare în monumentala ediţie îngrijită de M. J. Thomas, Hemerken a Kempis *Opera omnia* (7 vol. Freiburg am Briesgau, 1902-1922). Un pivot important al demonstraţiei, venind să coroboreze toate celelalte argumente ale analizei, a fost furnizat filologiei şi de studiul unui manuscris olograf din 1414, conservat în Biblioteca Regală din Bruxelles şi cuprinzînd textul *Imitaţiunii* de chiar mîna lui Thomas a Kempis (Codex Bruxellensis, MS 5855-5861). În 1956, eruditul şi filologul L. M. J. Delaissé a demonstrat, într-o amplă teză expusă în două volume, că manuscrisul bruxellez nu este o operă de copist (aşa cum anumite voci sugeraseră cîndva), ci un autograf de autor; un an mai tîrziu , în 1957, specialiştii J. Huyben şi P. Debougnie puneau capăt disputelor, publicînd o sinteză finală a chestiunii în acelaşi sens.

Thomas Hemerken, intrat în memoria posterităţii sub numele de Thomas a Kempis (după Kempen, o mică localitate din dieceza Köln unde acesta a văzut lumina zilei în 1379), a dus o viaţă retrasă şi modestă, consacrată rugăciunii, educaţiei şi pregătirii novicilor, la mănăstirea Sfînta Agnes de pe Munte, lîngă Zwolle (ţinutul Overijsel), în nordul Ţărilor de Jos. Cînd a închis ochii, la vîrsta de 92 de ani, în 1471, Thomas a Kempis lăsa în urma lui un volum impresionant de scrieri spirituale, dintre care se cuvin menţionate, măcar pentru savoarea evocatoare a titlurilor şi marilor teme *Sermones ad novicios, De contemptu mundi, Sermones adfratres, Conciones, Meditationes, Chronicon Canonicorum regularium Montis Sanctae Agnetis, Parvum alphabetum monachi in schola Dei, Orationes de Spiritu Sancto et de sacra conversatione primitivae Ecclesiae, Orationes piae de Passione Domini, Meditationes et orationes de Iesu Christo, Exercitia spiritualia, Hortulus rosarum, Manuale parvulorum, Sermones de Incarnatione Domini, Vallia liliorum* şi altele. Cuviinţa şi smerenia vieţii sale, o adîncă familiarizare, cunoaştere şi iubire a sufletului uman, o solidă experienţă a suferinţelor şi răbdării sînt calităţile unui psiholog şi ale unui sfînt, pe care le regăsim şi intuim, printre rînduri, la tot pasul, şi în opera sa fundamentală, *Imitatio Christi,* înfăţişată

acum într-o nouă versiune cititorului nostru, cu speranţa că acesta va putea descoperi în ea acel tezaur spiritual, avut mai demult în vedere şi de către cei care ne-au precedat, atunci cînd, în mai multe rînduri, au tălmăcit pentru binele sufletelor acest nepreţuit îndreptar în limba română.

Rămîne un paradox al istoriei faptul că cel dintîi român care s-a aplecat cu osîrdie asupra textului *Imitaţiunii lui Cristos* spre a-l traduce din latină ne-a dat o tălmăcire slavonă a capodoperei. Îl evocăm aici pe boierul cărturar Udrişte Năsturel, cumnatul lui Matei Vodă Basarab, care, la jumătatea secolului al XVII-lea, scotea de sub tiparniţa Mănăstirii Dealului, cu porunca şi cu toată cheltuiala prealuminatei şi dreptcredincioasei Doamne Elena - *"Cartea despre imitarea lui Hristos*... cu osteneala rudei sale Orest Năsturel, al doilea logofăt, tradusă acum din limba latină în limba slavonă", V Dealscom monastiri, 1647 (216 pp.). Mai tîrziu, altă figură ilustră a culturii româneşti, Samuil Micu, patriotul corifeu al Şcolii Ardelene, scotea de sub teascurile Blajului prima traducere românească, cu titlul "A Thomii dela Câmp: *De Urmarea lui Hristos, patru cărţi*"... la Tiparul Seminarului, 1812 (420 pp.), în timp ce dincoace de munţi, la Bucureşti, Gavril Munteanu publica în 1845 propria sa tălmăcire, *Urmare lui Iisus Hristos* (Tipografia lui I. Kopainig, 282 pp.) reeditată

apoi, cu mult succes, de mai multe ori (1901, 1938, 1944). Pentru catolicii din Moldova, părinţii franciscani tipăreau la Bacău în 1902 o altă versiune a *Imitaţiunii lui Cristos* (semnată P.N.) urmată, în 1932, de tălmăcirea lui I.B., publicată la Iaşi în seria religioasă a Institutului "Presa Bună" (nr. 13), unde, trei ani mai tîrziu, vedea lumina tiparului o reeditare a aceleiaşi, frumos ilustrată, cu reproduceri după desene şi gravuri de Iosif Führich.

Versiunea prezentă, care a urmat îndeaproape textul latin al ediţiei F. J. Desbillons, cu unele lecţiuni ale ediţiei J. Valart (1773), s-a confruntat constant cu interpretări româneşti, mai vechi şi mai noi, propunîndu-şi mai înainte de orice să găsească tonul just în comunicarea admirabilei substanţe a originalului: evitînd, pe cît posibil, atît excesul de modernisme cît şi formele arhaizante supărătoare, străduindu-se să arunce, cu alte cuvinte, o punte cît mai firească peste veacuri şi tradiţii de cultură, operînd cu fluenţă necesara joncţiune între vechi şi nou, în spiritul eternei tinereţi a mesajului acestei capodopere, cu care creştinul de pretutindeni continuă să se simtă, astăzica şi ieri, contemporan.

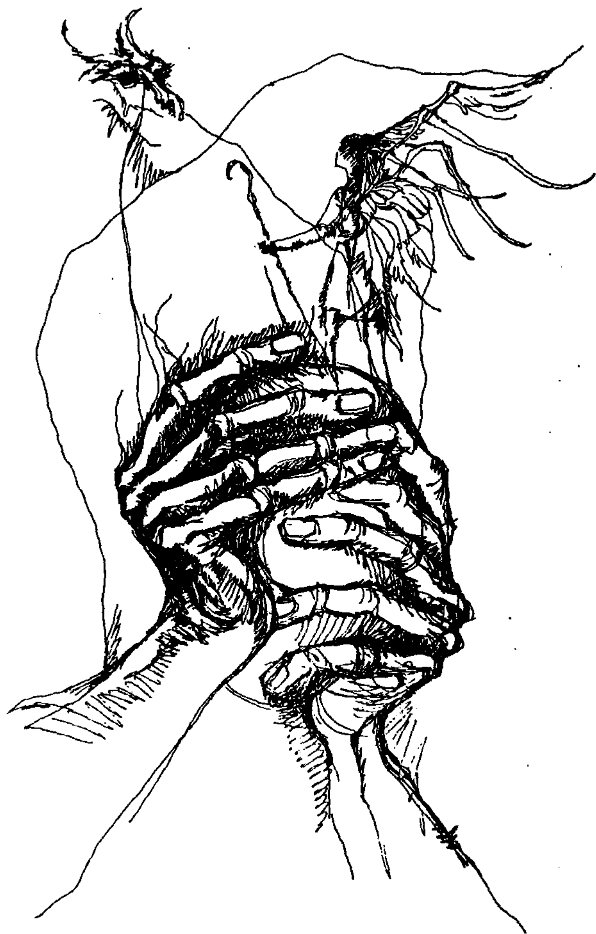
Cum trebuie citită *Imitaţiunea lui Cristos?* A da reţete şi indicaţii amănunţite de lectură

cititorului matur ar risca să devină, cumva, un act prezumţios. "Dacă ţii să-ţi priiască citirea - ne-o spune însuşi autorul *Imitaţiunii* - citeşte cu duhul drept şi cinstit al smereniei" (I, 5). În acest spirit, ar fi de subliniat că această carte de căpătîi nu se lasă cu uşurinţă din mînă şi că, o dată parcursă cu luare aminte pînă la capăt, la ea se poate reveni, oricît de des, fără ca mintea cititorului să încerce vreodată sentimentul unei epuizări reale a lecturii. Tocmai de aceea Sfîntul Ignaţiu de Loyola recomanda discipolilor săi s-o redeschidă mereu - chiar şi la întîmplare -, încredinţat că, indiferent la ce pagină s-ar opri ochiul, învăţătura şi poveţele aflate acolo vor folosi sufletului din belşug. Despre acest belşug de lumină şi pace interioară se va convinge nemijlocit cititorul atent, oriunde i-ar poposi privirea; şi fără îndoială că meditaţia lui va deveni mai spornică, iar viaţa lui creştină de zi cu zi mai apropiată astfel - prin har dumnezeiesc -, de calea regească a Crucii lui Cristos. Căci, aşa cum spune iarăşi cartea *Imitaţiunii lui Cristos:* "Dumnezeu vorbeşte în noi în cele mai felurite chipuri, fără a ţine seama de crainici" (I, 5, 2).

Traducătorul

CARTEA ÎNTÎI

Îndrumări de folos pentru viaţa sufletului

Capitolul I

URMÎND PAS CU PAS PE CRISTOS, SĂ TRECEM CU DISPREŢ PESTE DEŞERTĂCIUNILE LUMII

1. *Cel ce mă urmează nu umblă în întuneric* (*In* 8, 12), zice Domnul. Sînt chiar cuvintele lui Cristos, îndemnîndu-ne să trăim întru totul după pildele vieţii lui, dacă dorim cu adevărat să propăşim întru lumină, dezrobiţi de orice orbire a inimii. Iată de ce prima noastră străduinţă se cuvine să fie aceea de a chibzui şi cugeta adînc la viaţa lui Isus Cristos.

2. Învăţătura primită de la Cristos depăşeşte cu mult toate învăţăturile sfinţilor, iar cel ce are în inimă darul duhului său nu va întîrzia să descopere în ea miezul unei *mane cereşti* (*Ap* 2, 17). Se întîmplă ades că mulţi dintre cei care ascultă în chip obişnuit cuvîntul Evangheliei nu îi simt decît prea puţin chemarea, căci le lipseşte duhul lui Cristos. Cel ce vrea cu adevărat să înţeleagă şi să guste cuvintele lui Cristos, va trebui, tocmai de aceea, să-şi rînduiască cu sîrguinţă întreaga viaţă după pildele vieţii Domnului.

3. La ce ţi-ar folosi să dezbaţi de-a fir-a-păr nepătrunsele taine ale Sfintei Treimi, dacă, lipsit în sufletul tău de virtutea smereniei, ai displace

Sfintei Treimi? Într-adevăr, nu vorbele dibace şi iscusite sînt cele ce fac omul sfînt şi drept în ochii lui Dumnezeu, ci viaţa cea de toate zilele trăită în virtute. Mai bine ar fi să simt în inima mea ce este adevărata căinţă, decît, pe din afară, să-i cunosc definiţia. Dacă ai şti pe de rost toată Scriptura şi toată învăţătura filoşofilor, la ce ţi-ar folosi atare ştiinţă, fără dragostea şi harul lui Dumnezeu? *Deşertăciunea deşertăciunilor şi toate sînt deşertăciune* (*Eccl* 1, 2), în afară de iubirea şi slujirea lui Dumnezeu. Cu adevărat, aceasta-i înţelepciunea cea mai mare: trecînd cu dispreţ peste arătările lumii de faţă, să poţi cu bărbăţie păşi spre împărăţia cerurilor.

4. Deşertăciune, prin urmare, e să cauţi avuţiile trecătoare, după cum zadarnic este să-ţi pui în ele nădejdea. Deşertăciune, de asemeni, să jinduieşti după onoruri sau să rîvneşti să fii ridicat la scaunele înalte. Deşertăciune, să te laşi tîrît de dorinţele trupului, poftind acele lucruri de pe urma cărora, la sfîrşit, omul nu culege decît osîndă. Deşertăciune e să tînjeşti să ai parte de o viaţă cît mai lungă, în loc să te îngrijeşti ca viaţa dată ţie să fie cît mai bună. Deşertăciune, să fii cu ochii numai la viaţa de faţă şi de cea viitoare, cu nesăbuinţă, să nu-ţi pese. Deşertăciune, să-ţi lipeşti inima de ceea ce trece cu repeziciune, în loc de a

grăbi pasul spre acel loc unde desfătările nu au sfîrşit, ci rămîn ca o bucurie veşnică.

5. Tocmai de aceea, adu-ţi adeseori aminte de spusa Sfintei Cărţi: *ochiul nu se satură de a vedea şi nici urechea a auzi* (*Eccl* 1, 8). Sileşte-te, prin urmare, să-ţi dezlipeşti inima de cele văzute şi învaţă să te apropii cu drag de cele nevăzute. Căci lăsîndu-se tîrîţi de imboldul simţurilor lor, mulţi au ajuns să-şi pîngărească conştiinţa, pierzînd astfel harul lui Dumnezeu.

Capitolul II

SĂ NU AVEM DESPRE NOI ÎNŞINE PĂRERI ÎNALTE

1. Dorinţa de a cunoaşte e firească la tot omul; dar la ce-ar folosi ştiinţa de carte fără frica lui Dumnezeu? Fără îndoială, mai cîştigat e ţăranul slujind lui Dumnezeu cu smerenie, decît filosoful semeţ care, lăsîndu-şi propriul suflet în paragină, se încumetă să iscodească mersul stelelor. Omul care se cunoaşte pe sine însuşi temeinic ştie bine să se umilească: pe el n-au cum să-l încînte laudele oamenilor. La ce mi-ar folosi înaintea lui Dumnezeu, care mă va judeca după faptele mele, să

am cunoştinţă de toate cîte sînt pe lume, dacă inima mea ar fi lipsită de dragoste?

2. Sileşte-te să-ţi înfrînezi năzuinţa nesăbuită de a cunoaşte, căci multă risipire şi multă amăgire stau cuibărite în aceasta. Celor cu ştiinţă de carte le place mereu să se afle în văzul lumii şi să treacă în văzul oamenilor drept înţelepţi. Multe sînt însă lucrurile a căror cunoaştere nu aduce cîştig sufletului, sau îi priesc doar prea puţin; mare nesăbuinţă, prin urmare, este să-ţi iroseşti vremea cu lucruri ce nu sînt de folos mîntuirii.

Nu vorba multă satură sufletul omului; în schimb viaţa cinstită şi dreaptă dăruieşte pace cugetului, după cum o conştiinţă curată dă o mare încredere în Dumnezeu.

3. Cu cît vei şti mai mult şi cu cît vei cunoaşte mai bine, cu atît mai aspru vei fi judecat, dacă viaţa pe care o duci nu va fi la înălţime. Fereşte-te aşadar de a te umfla în pene pentru destoinicia sau ştiinţa ta de carte, ci, mai degrabă, teme-te pentru tot ceea ce ţi-a fost dat să cunoşti. Iar dacă ţi se pare cumva că ştii sumedenie de lucruri, nu uita că mai multe şi mai nenumărate sînt cele despre care nu ai habar. Nu te făli aşadar cu nimic ci, mai curînd, mărturiseşte-ţi mărginirea. Cum ai putea să te socoteşti mai presus decît altul, cînd în jurul tău se găsesc atîţia mai învăţaţi şi mai pricepuţi în cunoaşterea legii decît tine? De

vrei cu adevărat să ştii şi să deprinzi un lucru de folos, învaţă-te să treci nebăgat în seamă şi socotit drept bun de nimic!

4. Cea mai înaltă şi mai folositoare învăţătură este adevărata cunoaştere şi dispreţuire de sine. Mare înţelepciune şi desăvîrşire este să te socoteşti pe tine însuţi bun de nimic, iar pe ceilalţi să-i vezi întotdeauna mai buni şi mai vrednici ca tine. Chiar dacă ai vedea pe altul greşind pe faţă, ori căzînd în păcat, nu te grăbi să te socoteşti pe tine însuţi mai bun, deoarece nu poţi şti cît timp ai să poţi fi în stare să ţii tu însuţi calea dreaptă. Slabi sîntem cu toţii din fire; însă mai slab şi mai şubred decît tine nu socoţi pe nimeni.

Capitolul III

ÎNVĂŢĂTURA ADEVĂRULUI

1. Ferice de cel luminat nemijlocit de învăţătura adevărului însuşi, nu de tîlcul întrezărit al unor chipuri şi vorbe trecătoare. Părerile şi simţurile omeneşti înşeală într-adevăr adeseori, vederea lor e scurtă. Ce rost poate avea să iscodeşti cu mintea, pînă în pînzele albe, lucruri ascunse ori învăluite în negura tainei, de vreme ce la ceasul judecăţii nimeni nu-ţi va cere vreodată socoteală

de necunoaşterea lor? Mare nesăbuinţă e să ţii morţiş la cercetarea şi iscodirea fără rost a unor lucruri nefolositoare, ba chiar păgubitoare, lăsînd deoparte tocmai pe cele mai trebuincioase şi mai folositoare. Ca, ochi avînd, să nu vedem.

2. De ce ne-ar păsa atît de mult de deosebirea filosofică dintre fire şi speţă? Cel căruia Cuvîntul etern îi vorbeşte se poate lipsi de felurimea şi sumedenia părerilor omeneşti. Toate îşi trag obîrşia dintr-un singur Cuvînt, toate se rostesc într-un glas; e însuşi izvorul şi începutul care pe noi, acum, ne cheamă ca să ne vorbească. Fără El nimeni nu poate dobîndi înţelegere, fără El nu-i cu putinţă o judecată dreaptă. Cel pentru care toate sînt una, pe toate la un rost aducînd, şi una văzînd întru toate, acela poate fi statornic în sufletul său, întemeiat cu totul pe pacea lui Dumnezeu. O, Dumnezeule, adevărul meu, fă să fiu una cu tine, întru iubire fără sfîrşit! Searbădă e citirea, searbădă ascultarea din cărţi: tu singur eşti tot ce-mi doresc şi tot ceea ce vreau. Învăţaţii să păstreze tăcerea, amuţească gura făpturii înaintea feţei tale: vorbeşte-mi, Doamne, tu singur.

3. Cu cît mai adunat întru sine va fi cineva - cu cît mai limpezite cugetul şi inima lui - cu atît mai uşor îi va fi să priceapă lucruri mai multe, mai înalte şi mai nepătrunse, căci, pentru el, lumina înţelegerii vine de sus. O minte limpede, cu-

rată şi statornică nu se risipeşte în mijlocul îndatoririlor zilnice - oricît de multe ar fi chemată să facă, căci pe toate le săvîrşeşte cu gîndul la Dumnezeu, străduindu-se să scuture, din lăuntrul său, toată căutarea de sine. Ce anume te stînjeneşte şi-ţi aduce mai multe necazuri pe cap, dacă nu tocmai pofta neînfrînată a inimii, lăsată în voia ei? Omul drept şi evlavios îşi lămureşte mai întîi pe dinăuntru rostul faptelor sale, abia apoi trece la ceea ce are de săvîrşit şi săvîrşeşte pe din afară; şi nu se lasă mînat încotro l-ar îmbia imboldurile stricate ale firii ci, el însuşi stăpîn, le ţine pe toate cu tărie sub cîrma şi îndrumarea dreptei judecăţi. Care luptă este mai aprigă decît a aceluia care vrea să se biruiască pe sine? Într-adevăr, aceasta s-ar cuveni să fie grija noastră dintîi: să ne biruim pe noi înşine, zi de zi să sporim în putere, pas cu pas şi ceas cu ceas, înaintînd pe calea binelui.

4. Orice desăvîrşire în această viaţă îşi are partea ei de nedesăvîrşire şi nu-i cunoaştere sau cugetare înaltă nescutită de taine şi umbre. Cunoaşterea smerită de sine e o cale mai sigură spre Dumnezeu decît iscodirea adîncurilor ştiinţei. Nu că ştiinţa sau cunoaşterea oricărui lucru ca atare nu ar fi bună în sine, rînduită şi vrută chiar de Dumnezeu; dar pentru că mai de preţ e conştiinţa curată şi o viaţă cinstită. Şi tocmai fiindcă numeroşi sînt cei ce se silesc să adune cunoştinţe, mai

curînd decît să ducă o viaţă dreaptă şi sfîntă, atît de des vedem cum atîţia ajung să rătăcească drumul şi să aducă la urmă rod puţin sau deloc.

5. O, atîta silinţă de şi-ar da - pentru a plivi şi stîrpi viciile şi a răsădi în sufletele lor virtutea -, cîtă strădanie irosesc fără oprire în dezbateri, n-ar fi atîtea rele şi atîta smintire în rîndul credincioşilor, şi nici atîta delăsare în mănăstiri. Căci de un lucru putem fi siguri: în ziua judecăţii nu vom fi întrebaţi ce cărţi am citit, ci ce fel de fapte am săvîrşit, nimeni nu va cerceta cît de iscusiţi am fost în vorbire, ci cît de creştineşte ne-am trăit zilele pe pămînt. Spune-mi, unde s-au dus toţi cei care, pînă nu de mult, erau socotiţi drept mari învăţători şi domni, cei care, pînă mai ieri, pe cînd trăiau încă, se bucurau de o faimă înfloritoare pentru ştiinţa lor de carte? Scaunele lor sînt goale şi au fost date altora, şi mă întreb dacă cineva îşi mai aminteşte de ei. Cît timp au fost în viaţă, treceau drept bărbaţi de vază dar iată, nimeni, acum, nu-i mai pomeneşte.

6. O, cît de repede se stinge şi amuţeşte toată slava lumii! Ce bine ar fi fost dacă viaţa le-ar fi fost pe potriva ştiinţei de carte! Atunci, cu adevărat, citirile şi învăţătura lor ar fi avut un rost. Şi cîţi în această viaţă nu se pierd, cu toată ştiinţa lor zadarnică de carte, pentru că prea puţin se sinchisesc de slujirea lui Dumnezeu! Şi tocmai pentru

că în loc să se smerească pe sine le place mai curînd să treacă drept oameni de vază, în fumurile gîndului lor se mistuie pînă ce pier. Cu adevărat mare e cel ce are în suflet dragoste mare. Cu adevărat mare este cel care se socoteşte pe sine mic şi toată fala şi slava lumii o socoteşte fără preţ. Săbuit cu adevărat este acela *care toate bunătăţile pămîntului le socoteşte gunoi, ca să cîştige pe Cristos* (*Fil* 3, 8). Şi învăţat cu adevărat e cel care se leapădă de voinţa sa, spre a putea face numai voia lui Dumnezeu.

Capitolul IV

BUNA CHIBZUINŢĂ A FAPTELOR NOASTRE

1. Nu te pripi să dai crezare oricărei vorbe şi porniri, ci mai înainte de orice, cumpăneşte şi chibzuieşte temeinic orice faptă în faţa lui Dumnezeu. Căci iată, vai, de cele mai multe ori, atunci cînd vine vorba de alţii, dăm crezare mai curînd lucrurilor rele decît celor bune, atîta sîntem de şubrezi. Dar cel desăvîrşit nu ia drept bună orice vorbă, căci îşi dă seama care sînt metehnele firii, trăgînd omul la rău, mai ales pe alunecuşurile limbuţiei.

2. Mare înţelepciune e să nu te pripeşti niciodată şi să nu ţii cu încăpăţînare la părerile tale.

Aceeaşi trăsătură te fereşte de a te încrede în cuvîntul orişicui; şi, de asemenea, de a purta vorba de colo-colo, de îndată ce vreun zvon ţi-a ajuns la urechi. De aceea, sfătuieşte-te, pe cît se poate, cu un om înţelept şi conştiincios, căutînd mai curînd să dobîndeşti învăţătură de minte, decît să urmezi orbeşte năzăririle tale. Viaţa chibzuită, potrivită voinţei lui Dumnezeu, face omul înţelept şi încercat în multe. Cu cît va fi mai smerit în faţa conştiinţei sale şi mai supus înaintea lui Dumnezeu, cu atît, în toate privinţele, el va fi mai înţelept şi se va bucura de mai multă pace.

Capitolul V

DESPRE CITIREA SFINTEI SCRIPTURI

1. Nu rostirea frumoasă, ci Adevărul e ceea ce trebuie căutat în Sfintele Scripturi. Întreaga Scriptură se cere astfel citită, în duhul în care a fost scrisă. Nu iscusinţa cuvîntării, ci folosul învăţăturii e de căutat cu precădere. Tocmai de aceea, cu aceeaşi plăcere se cade să citim cărţile evlavioase şi simple, precum cele înalte şi adînci. Nu te poticni de numele şi faima scriitorului, nu te gîndi la cît de mare sau de mic a fost socotit; la citire să te tragă un singur lucru - dragostea de adevăr. N-are

rost să te întrebi cine a zis cutare lucru, ci urmărește cu sîrguință ce s-a spus.

2. Oamenii sînt trecători, dar adevărul Domnului rămîne neclintit în veșnicie. Dumnezeu vorbește în noi în cele mai felurite chipuri fără a ține seama de crainic. Ne stînjenește adesea, în citirea Sfintelor Scripturi, dorința de iscodire nemăsurată, atunci, de pildă, cînd am vrea să cernem prin ciur și să deslușim lucruri asupra cărora, de fapt, trebuie trecut mai departe. Dacă ții să-ți priască citirea, citește cu duhul drept și cinstit al smereniei și nu urmări să capeți faimă de învățat. Nu te sfii să pui întrebări și ascultă în tăcere răspunsurile sfinților: nu disprețui pildele bătrînilor; nu fără rost au fost și-ți sînt împărtășite.

Capitolul VI

DESPRE IMBOLDURILE NEÎNFRÎNATE

1. De îndată ce un imbold nesăbuit îi dă pinteni, omul se tulbură. Cel trufaș, de pildă, sau cel zgîrcit, n-au parte de tihnă niciodată; cel sărman și cel smerit cu inima gustă, în schimb, din belșug binefacerile păcii. Cel ce nu și-a răstignit cu totul poftele se va lăsa ușor păscut de ispită și va fi lesne biruit în împrejurări din cele mai mărunte și

neînsemnate. Cei care sînt sufleteşte şubrezi - robiţi încă, întrucîtva, trupului lor şi aplecaţi spre bucuriile simţurilor - anevoie se vor dezlipi cu totul de dorinţele şi năzuinţele lumeşti. Iată de ce îi umbreşte tristeţea, deseori, atunci cînd trebuie să se înfrîneze de la cîte ceva, ba chiar se supără, cîteodată, atunci cînd un lucru sau cineva li se aşează de-a curmezişul.

2. Dacă însă omul şi-a dobîndit ce şi-a poftit, curînd îl apucă mustrările de cuget, căci şi-a urmat fără frîu imboldul, ceea ce nu ajută cu nimic la dobîndirea păcii pe care şi-a dorit-o. Adevărata pace a inimii se capătă luptînd împotriva poftelor neorînduite, nu slujindu-le şi urmîndu-le orbeşte imboldul. Iată de ce inima omului robit simţurilor nu cunoaşte pacea, căci binefacerile ei nu se revarsă asupra celui împrăştiat în afară, ci doar în adîncul sufletului aprins de rîvnă şi evlavie.

Capitolul VII

SĂ NU NE LĂSĂM AMĂGIŢI DE NĂDEJDI ZADARNICE ŞI SĂ FUGIM DE ÎNFUMURARE

1. În zadar nădăjduieşte cel care se bizuie pe oameni sau pe făpturi. Nu-i nici o ruşine să te pui în slujba altora, din dragoste pentru Isus Cristos

iar în ochii lumii să treci drept neajutorat. Nu te bizui pe tine însuţi, ci pune-ţi întreaga nădejde în Dumnezeu. Fă doar tot ceea ce depinde de tine, şi mîna lui Dumnezeu nu va părăsi bunăvoinţa ta. Nu te încrede în ştiinţa ta de carte sau în iscusinţa judecăţii nimănui, ci doar în harul lui Dumnezeu, ajutorul de nădejde al celor smeriţi, care, însă, pe cei înfumuraţi îi umileşte.

2. Nu te mîndri cu bogăţia - dacă întîmplător te bucuri de ea, nici cu prietenii, chiar dacă ar fi preaputernici; ci mîndreşte-te cu Dumnezeu singur, cel care dăruieşte tot darul şi care, mai presus de orice, doreşte să ni se dea pe sine însuşi în dar. Nu te fuduli că ai fi chipeş şi frumos, căci orice trup e iute destrămat şi se strică la cea mai mică atingere a bolii şi suferinţei. Să nu ai părere bună despre priceperea şi înzestrările tale, oricare ar fi ele, de teamă ca Dumnezeu să nu aibă, dimpotrivă, altă părere, El căruia îi datorezi tot ceea ce ai primit în dar de la fire.

3. Nu te socoti mai bun decît alţii, ca nu care cumva, în ochii lui Dumnezeu, care cunoaşte tot ceea ce ascunde inima omului, să fii socotit mai rău. Nu te făli cu faptele tale bune, deoarece judecăţile lui Dumnezeu se deosebesc de ale oamenilor, şi nu o dată se întîmplă ca ceea ce place oamenilor să nu fie deloc pe placul lui Dumnezeu. Chiar dacă ai avea părţi bune, fii încredinţat că alţii sînt

totuşi mai buni decît tine, ca făcînd astfel să poţi păstra în suflet smerenia. Nu-i nimic dacă te socoţi pe tine mai prejos decît oricine: vătămător ar fi să te socoţi mai presus chiar decît unul singur dintre semenii tăi. Pacea sufletului nu părăseşte niciodată pe cel smerit, în timp ce în inima celui cu ifose clocotesc într-una nemulţumirea şi pizma.

Capitolul VIII

SĂ NE FERIM DE APROPIEREA NESĂBUITĂ FAŢĂ DE CEILALŢI

1. *Nu deschide inima ta orişicui* (*Eccl* 8, 19), ci doar unui om înţelept şi cu frica lui Dumnezeu spune-i tot ce ai pe suflet. Nu te aduna prea des cu cei tineri şi cu necunoscuţi. Nu te linguşi pe lîngă cei cu dare de mînă şi nu te grăbi să calci pragul mai marilor zilei. Mergi mai curînd la oamenii umili şi simpli, la cei cumpătaţi şi temători de Domnul; cu ei descarcă-ţi inima, pentru binele tău sufletesc. Nu fi apropiat de nici o femeie anume, dar roagă-te îndeobşte lui Dumnezeu pentru toate femeile bune. Să nu-ţi doreşti să fii apropiat sufleteşte decît de Dumnezeu singur şi de îngerii lui; cît despre oameni, caută să-i cunoşti cît mai puţin.

2. Să ai în suflet dragoste pentru toată lumea, apropierea de toţi însă nu are nici un rost. De cîte ori nu se întîmplă ca cel mai puţin cunoscut să strălucească, de departe, cu faimă mare: ca de îndată ce soseşte de faţă, bunul său nume să-şi piardă luciul în ochiul celui care-l poate cunoaşte mai îndeaproape. Tot astfel, ne închipuim uneori că am putea face altora plăcere venind mai aproape de ei; ca abia să începem să ne dăm seama că metehnele şi cusururile noastre, văzute de aproape, sînt departe de a le face plăcere.

Capitolul IX

ASCULTARE ŞI SUPUNERE

1. Nu-i puţin lucru să-ţi trăieşti viaţa în ascultare, nu după cum te-ar tăia capul, ci supus mai marilor tăi. Eşti, într-adevăr, în mai mare siguranţă stînd pe treapta de jos, unde să primeşti porunci, decît înălţat în vîrf, de unde să le împarţi altora. Dar mulţi stau sub pavăza ascultării mai mult de nevoie decît din iubire, şi tocmai de aceea suferă, ba nu se sfiesc uneori să şi cîrtească. E drept că nici nu vor putea vreodată dobîndi libertatea lăuntrică, dacă nu îmbrăţişează virtutea supunerii din toată inima, din dragoste pentru Dum-

nezeu. Omul poate colinda încoace şi încolo: liniştea sufletească nu şi-o va găsi decît în supunerea smerită faţă de mai marii săi. Mulţi s-au lăsat înşelaţi amarnic, închipuindu-şi mereu şi mereu alte locuri mai bune.

2. E adevărat că fiecare ţine bucuros la părerile sale şi se simte mai bine împreună cu cei cu care împarte păreri şi gusturi asemănătoare. Dar dacă Dumnezeu este în mijlocul nostru, se cade uneori să renunţăm la părerile noastre, pentru binele păcii. Şi cine poate fi oare atît de înţelept încît să le ştie pe toate? Prin urmare nu te bizui prea mult pe părerile tale, ci ascultă bucuros şi pe ale altora. Chiar dacă părerea ta este îndreptăţită, dar încetezi să ţii morţiş la ea şi, din iubire pentru Dumnezeu, urmezi pe a altuia, mai mare este folosul pentru propăşirea ta sufletească.

3. Deseori mi-a fost dat să aud că mai la adăpost e cel ce ştie să aplece urechea şi să primească sfaturi, decît cel care se încumetă să le dea. Se poate totuşi întîmpla ca îndreptăţită într-adevăr să fie părerea fiecăruia; a ţine însă morţiş numai la părerile tale - chiar atunci cînd, în chip limpede, dreapta chibzuinţă şi judecată nu-ţi pot da dreptate - e semn de cerbicie şi de înfumurare.

Capitolul X

ÎNFRÎNAREA LIMBUŢIEI

1. Ocoleşte cît poţi larma şi gura lumii: vorbăria, chiar lipsită de răutate, aduce omului multă bătaie de cap. Nu-i trebuie mult nimănui ca să fie cuprins de fumuri şi, alunecînd, să-şi piardă capul. Tocmai de aceea, de cîte ori nu mi-am dorit să fi tăcut din gură şi să nu mă fi dus printre oameni! Mă întreb ce ne împinge mereu să flecărim, cu atîta uşurinţă, bătîndu-ne într-una gura despre vrute şi nevrute, cînd, aproape întotdeauna, ne înapoiem la tăcere cu conştiinţele vătămate? Flecărim cu atîta plăcere, deoarece prin vorbăria noastră căutăm, cumva, să ne destindem, despovărîndu-ne inimile, îndeobşte apăsate de greutăţi. De aceea ne place atît de mult să gîndim şi să vorbim tocmai despre acele lucruri la care ţinem mai mult, sau pe care le dorim, sau despre altele, pe care ni le simţim potrivnice.

2. Dar vai, de cele mai multe ori, fără nici un rost şi cu totul zadarnic. Căci uşurarea aceasta părelnică dăunează nu puţin alinării lăuntrice, care-i darul lui Dumnezeu. Iată de ce se cade să stăm de veghe şi să ne rugăm, ca timpul ce ni s-a dat să nu ni se irosească în deşert. Dacă are într-adevăr vreun rost să deschizi gura, fă ca vorbe-

le tale să fie pline de miez şi sufleteşte folositoare. Năravul şi nepăsarea faţă de propăşirea sufletului nostru ne trag de cele mai multe ori la limbuţie. Dimpotrivă, a sta cuviincios de vorbă despre cele sufleteşti poate fi de mare folos, mai cu seamă dacă cei ce se adună să schimbe asemenea gînduri împărtăşesc, într-un singur suflet, una şi aceeaşi rîvnă pentru împărăţia lui Dumnezeu.

Capitolul XI

DOBÎNDIREA PĂCII LĂUNTRICE ŞI RÎVNA PROPĂŞIRII SUFLETEŞTI

1. Ne-am putea bucura de multă pace dacă n-am ţine să ne amestecăm cu tot dinadinsul în treburile, faptele şi spusele altora, care, de fapt, nici măcar nu ne privesc. Într-adevăr, cum s-ar putea bucura mult timp de pace cel ce se amestecă tam-nisam în treburi care nu-l privesc, zorind într-una după prilejuri din afară, şi dînd astfel uitării datoria de a se reculege măcar din cînd în cînd în sufletul său? Ferice de inimile limpezi şi curate, căci se vor bucura de belşug de pace.

2. Cum de-au izbutit unii sfinţi să atingă atîta desăvîrşită reculegere şi să dobîndească atîta lumină lăuntrică în sufletul lor? Silindu-se din răs-

puteri să-și răstignească orice imbold și poftă pămîntească, ei s-au dovedit în stare să se contopească, din adîncul inimii lor, cu Dumnezeu și lui singur să-i slujească în deplină libertate lăuntrică. Iar noi prea mult ne lăsăm stăpîniți de patimi, prea mult ne lăsăm frămîntați de lucruri vremelnice și trecătoare. Rar se întîmplă să putem spune că am înfrînt în noi, cu desăvîrșire, măcar un singur viciu, iar de înaintarea zilnică a sufletului nostru nu ne sinchisim prea mult: iată de ce rămînem atît de reci și împietriți în lîncezeală.

3. Dacă am izbuti să răstignim cu desăvîrșire în noi pornirile rele, scuturînd totodată acele lanțuri care ne țin legați pe dinăuntru, am putea deprinde și gusta, măcar în parte, plăcerile luminării dumnezeiești. Una este pricina dintîi și piedica cea mai mare: rămînem încă robiți pornirilor rele și poftelor; șovăim să pășim bărbătește pe calea desăvîrșirii pe care au mers sfinții. E de ajuns, iată, să întîmpinăm pe drumul nostru o împotrivire cît de mică, și ne pierdem de îndată cumpătul și ne reîntoarcem spre mîngîierile omenești.

4. Dacă ne-am lupta cu bărbăție, ținînd piept pînă la capăt împotrivirii, fără nici o îndoială am vedea ajutorul lui Dumnezeu coborînd asupra noastră din cer, să ne întărească. Celor ce luptă cu nădejdea în puterea harului său, Dumnezeu nu șovăie să le dea mîna de ajutor trebuincioasă: ne

trimite în cale prilejuri de luptă tocmai pentru a ne ajuta să învingem. Dacă am lega înaintarea noastră pe calea desăvîrşirii doar de păzirea acelor cerinţe şi rînduieli ce se pot vedea pe dinafară, evlavia noastră s-ar stinge curînd. Să punem, aşadar, securea la rădăcină, ca, răstignind pornirile noastre rele, să putem dobîndi pacea lăuntrică.

5. Dacă în fiecare an ne-am dezbăra de un singur viciu, stîrpindu-l cu totul din suflet, n-am întîrzia să devenim desăvîrşiţi. Din păcate se întîmplă adesea pe dos, ca, după mulţi ani de viaţă religioasă, să ne simţim mai puţin buni şi mai puţin desăvîrşiţi, decît eram la început. Rîvna şi dorinţa de mai bine se cuvin să crească din zi în zi mai mult; iată însă că a ajuns acum să ni se pară lucru mare dacă cineva şi-a putut păstra în suflet rîvna aprinsă de la început. Măcar dacă din capul locului am pune mai multă hotărîre şi dîrzenie, toate le-am putea face, după aceea, cu voie bună şi uşurinţă.

6. E greu să te lepezi de o obişnuinţă; mai greu încă e să te debarasezi de un nărav care a prins rădăcini în voinţă. Dacă însă nu te vei înfrînge pe tine însuţi în lucruri mărunte şi lipsite de însemnătate, cum vei izbuti oare să fii învingător în cele grele? Împotriveşte-te din capul locului pornirilor rele, dezvaţă-te din timp de nărav, dacă nu vrei să te trezeşti, pe nesimţite, la ananghie

mai mare. O, dacă ai şti ce pace ai putea cîştiga pentru tine, ce bucurie ai putea dărui celor din jur, rînduindu-ţi purtările cum se cade - nu mă îndoiesc că alta ar fi tragerea de inimă cu care te-ai îngriji de progresul tău sufletesc.

Capitolul XII

NU SÎNT FĂRĂ ROST ÎMPREJURĂRILE POTRIVNICE

1. E bine ca, din cînd în cînd, să avem de întîmpinat împrejurări potrivnice şi suferinţe, căci ele readună omul în reculegerea inimii sale, îl fac să-şi cunoască surghiunul, şi-l împiedică de a-şi mai lega nădejdile de lucrurile acestui pămînt. E bine, din cînd în cînd, să dăm piept cu potrivnicile, e bine ca oamenii să aibă despre noi păreri proaste şi să ne ponegrească, chiar dacă nu le-am fi greşit cu nimic, nici cu gînd rău n-am fi fost în nici o privinţă. Acestea toate sînt reazem de nădejde pentru smerenie şi ne apără de înfumurarea deşartă. Într-adevăr, atunci cînd mai rău sîntem ponegriţi de gura lumii, cînd ceilalţi au despre noi părerile cel mai proaste, mai bine şi cu mai mult temei ochii ni se îndreaptă spre Dumnezeu, martorul lăuntric al conştiinţei noastre.

2. Ar trebui, de aceea, ca omul să-şi pună întreaga sa nădejde şi tot reazemul în Dumnezeu, ca să nu simtă nevoia de a cerşi pe nicăieri amarul mîngîierilor omeneşti. Cînd un om de bunăvoinţă trece prin încercări şi ispite, sau cînd îi dau tîrcoale gîndurile rele, el înţelege mai bine ca niciodată cît de trebuincioasă îi este mîna lui Dumnezeu, fără de care nimic bun nu va putea vreodată, de unul singur, să ducă pînă la capăt. În astfel de împrejurări, omul se întristează, suspină, se roagă, căci stă sub pintenul amărăciunii. Atunci viaţa i se pare searbădă şi şi-ar dori să moară, ca să se poată topi cu totul şi să se unească cu Cristos. Atunci abia îşi dă seama, cu adevărat, că nicăieri pe lume nu va putea găsi adăpost sigur şi pace netulburată.

Capitolul XIII

LUPTA ÎMPOTRIVA ISPITELOR

1. Cît timp vom fi în viaţă pe acest pămînt, nu vom putea fi scutiţi de amărăciuni şi de ispite. De aceea, în cartea înţeleptului Iov stă scris: *ispită e viaţa omului pe pămînt* (*Iov* 7, 1). Iată de ce fiecare ar trebui să fie cu ochii în patru, de veghe asupra ispitelor sale, rugîndu-se ca diavolul, care nu

doarme, *ci ca un leu răcnind umblă căutînd pe cine să sfîşie* (1 *Pt* 5, 8), să nu găsească nicăieri prilej de înşelăciune. Nimeni, într-adevăr, nu este atît de desăvîrşit şi de sfînt încît să nu sufere din cînd în cînd cercetarea ispitei, iar scutit cu desăvîrşire de ispite nu poate fi nimeni.

2. Dar ispitele, deşi grele şi supărătoare, sînt adesea de mare folos: prin ele sufletul omului se umileşte, se curăţă, se cuminţeşte. N-a fost sfînt al lui Dumnezeu care să nu fi trecut prin sumedenie de încercări şi de ispite, ca biruindu-le să propăşească pe calea binelui, pînă la capăt. În schimb cei care n-au fost în stare să le înfrîngă s-au făcut vrednici de osîndă şi s-au pierdut pe drum. Nu-i stare atît de sfîntă, nici loc atît de tăinuit unde ispitele şi amărăciunile să nu pătrundă cumva.

3. Nimeni dintre cei vii nu poate fi cu totul la adăpost de ispită, căci în noi înşine se află sîmburele ei, născuţi fiind cu toţii întru pofte. Chiar dacă o ispită sau altă tulburare ne lasă, altele şi mereu altele vor veni să le ia locul, şi pururi vom avea cîte ceva de înfruntat şi îndurat. Căci comoara fericirii noastre am pierdut-o. Sînt mulţi care se silesc să fugă de ispite, şi mai rău se înfundă în ele. Doar cu fuga nu putem învinge, ci cu răbdare şi prin adevărata smerenie: nu-i altă cale pentru a birui cu adevărat puterile vrăjmaşe.

4. Cel ce se fereşte doar pe dinafară - fără să smulgă răul de la rădăcină - va bate mai mult pasul pe loc: aş spune chiar că valul ispitelor va reveni asupra lui mai grabnic încă, mai puternic încă, făcîndu-l să se simtă vătămat. Puţin cîte puţin, cu binişorul şi cu inima răbdătoare, aflîndu-ţi reazemul în braţele lui Dumnezeu, mai mare spor în luptă vei simţi, decît neînduplecat şi băţos, încrîncenîndu-te de unul singur. Fă-ţi un obicei din a cere sfat ori de cîte ori eşti încercat de ispită; nu fi aspru cu altul ca tine aflat în ispită, ci dă-i îmbărbătare, aşa cum ţie însuţi ţi-ar place să primeşti îmbărbătare atunci cînd ispita îţi dă tîrcoale.

5. Toate ispitele care ne vatămă pornesc de la nestatornicia sufletului şi lipsa de încredere în Dumnezeu: într-adevăr, precum corabia fără cîr-mă, purtată de talazuri cînd încoace cînd încolo, tot astfel şi omul molatec şi uitător de hotărîrile luate este supus în fel şi chip ispitirii. Fierul se în-cearcă în foc, omul drept e încercat în ispite. De cele mai multe ori ne cunoaştem prea puţin pute-rile; dar ispita scoate la iveală întocmai ceea ce sîntem. Trebuie însă să stăm de veghe, mai cu seamă atunci cînd ispita mijeşte, gata-gata să încolţească, căci vrăjmaşul poate fi mai lesne înfrînt dacă-i ţinut la depărtare de uşă, decît dacă i se ie-

se în întîmpinare, chiar şi îndată după ce a ajuns să bată. Iată de ce s-a zis:

Pune piciorul în prag: tîrziu vine leacul
cînd, îndelung cuibărită, meteahna a prins rădăcină.

(Ovidiu, *Remed. am.* 91, 92).

Într-adevăr, mai întîi trece prin minte un gînd răzleţ, apoi închipuirea se aprinde, din plăcere se înfruptă, cugetul lunecă în jos şi consimte. Astfel, pe nesimţite, se strecoară în suflet, cu totul, vătămarea vrăjmaşă, ori de cîte ori răul nu-i curmat de la bun început. Şi cu cît mai mult timp omul se arată molatic faţă de primejdie, cu atît mai mult, zi de zi, puterile lui sleiesc, iar vrăjmaşul devine tot mai puternic.

6. Unii sînt încercaţi de ispite mai grele la începutul întoarcerii lor la Dumnezeu; alţii dimpotrivă, la sfîrşit. Mai sînt şi alţii care îndură aceleaşi încercări mai mult sau mai puţin fără oprire, în tot timpul vieţii. Dar sînt şi unii mai uşor cercetaţi de ispită, după socotinţa proniei şi dreptăţii cereşti, care ştie cumpăni vredniciile şi puterile fiecăruia, rînduind totul spre mîntuirea aleşilor săi.

7. Iată de ce nu trebuie să ne pierdem nădejdea atunci cînd trecem prin focul ispitelor, ci, dimpotrivă, să-l rugăm pe Dumnezeu cu rîvnă şi mai aprinsă, ca să binevoiască să ne trimită ajutorul său în orice strîmtorare şi ananghie; căci El, aşa

cum mărturiseşte Sfîntul Apostol Pavel, *odată cu ispita, va aduce şi scăparea din ea, ca să puteţi răbda* (1 *Cor* 10, 13). Să ne smerim, aşadar, sufletele sub mîna lui Dumnezeu, în orice ispitire şi amărăciune, căci pe cei smeriţi cu inima îi va mîntui şi îi va înălţa.

8. În focul ispitelor şi la amărăciune se vede mai bine cît de mult a propăşit omul pe calea desăvîrşirii: aici ies cel mai bine la iveală vredniciile fiecăruia, iar virtutea se arată fără putinţă de tăgadă. Căci n-ar fi mare lucru a te arăta evlavios şi plin de rîvnă, stînd la adăpost de strînsoarea ananghiei; la vremea încercării îndurate cu răbdare se vădeşte chezăşia şi nădejdea că sufletul va propăşi cu adevărat întru desăvîrşire. Unii se păzesc de ispitele cele mari, dar se poticnesc şi cad ades în împrejurări mărunte ale vieţii de toate zilele, ca astfel, umiliţi de şubrezenia puterilor lor, să nu-şi mai caute vreun reazem de nădejde în sine.

Capitolul XIV

SĂ NE FERIM DE A FACE JUDECĂŢI TEMERARE

1. Întoarce-ţi privirea spre tine însuţi şi fereşte-te de a judeca faptele altora. Atunci cînd ju-

decă pe ceilalţi, omul se osteneşte zadarnic, de cele mai multe ori e păscut de greşeală şi lesne alunecă în păcat; în schimb, cînd se judecă pe sine şi-şi cercetează propriul cuget, fapta-i prieşte, aducîndu-i întotdeauna rod şi folos. Ne dăm mereu cu părerea cu privire la acele lucruri care ne stau pe suflet, ceea ce face ca, orbiţi de iubirea noastră de noi înşine, să pierdem uşor din vedere dreapta judecată. Dacă Dumnezeu ar fi ţinta curată a tuturor gîndurilor şi dorinţelor noastre, nu ne-am frămînta atîta cînd părerile noastre întîmpină împotrivirea celorlalţi.

2. Dar iată că stă cuibărit în noi cîte un lucru - alteori vine şi altceva să ne dea ghes din afară - şi ne pomenim, într-un fel sau altul, mînaţi care încotro de imbolduri. Mulţi, de fapt, se caută într-ascuns pe sine în tot ceea ce fac, dar nu-şi dau seama de asta. Pot chiar părea cu totul împăcaţi cu ei înşişi, atunci cînd, după voia şi părerea lor, toate le merg strună; e de ajuns însă ca lucrurile să ia altă întorsătură decît aceea dorită, şi ei nu întîrzie să intre în frămîntare şi să se întristeze. Între prieteni şi concetăţeni, între oameni evlavioşi şi călugări, se nasc astfel, destul de des, neînţelegeri, dezbinări şi sfadă.

3. Năravul care a prins rădăcini anevoie se dezvaţă şi nimănui nu-i face plăcere să primească poveţe împotriva părerilor sale. Dacă te vei bizui

mai mult pe luminile minţii şi pe iscusinţele tale decît pe virtutea supunerii lui Isus Cristos, cu greu, dacă totuşi vreodată, vei ajunge cu adevărat luminat la suflet: Dumnezeu, într-adevăr, ne doreşte cu desăvîrşire supuşi voinţei sale şi ridicaţi dincolo de toată priceperea şi lumina minţii omeneşti, prin focul arzător al dragostei sale.

Capitolul XV

BINEFACEREA PURCEDE DIN IUBIRE

1. Pentru nimic în lume şi de dragul nimănui nu trebuie vreodată săvîrşită o faptă rea; dar, pentru a fi de folos celui lipsit, se cade uneori să lăsăm de bunăvoie o binefacere începută, preschimbînd-o în acest fel în altă binefacere mai mare. Fapta bună nu se pierde, ci dimpotrivă, e strămutată atunci în mai bine. Fără dragoste, luate pe dinafară, faptele, ca atare, rămîn sterpe; în schimb, pînă şi cea mai mică şi neînsemnată faptă, săvîrşită din suflet, cu dragoste, îşi aduce negreşelnic rodul deplin. Ochiul lui Dumnezeu cumpăneşte într-adevăr mai curînd gîndul din care fapta omului purcede, decît fapta ca atare, privită pe dinafară.

2. Mult face acela care iubeşte mult. Mult face acela care face bine ceea ce are de făcut. Bine face acela care slujeşte cu precădere rosturile semenilor săi mai curînd decît foloasele sale. Adesea ceea ce pare dragoste nu-i altceva decît imbold trupesc, căci chemările firii, ghimpele voinţei, năzuinţa răsplăţii, plăcerea omului de a se simţi în largul său rar dacă se lasă cu totul ţinute în frîu.

3. Cel care are în suflet iubirea cea adevărată şi desăvîrşită nu se caută pe sine în nimic, căci nu doreşte din inimă decît un singur lucru: ca în toate să fie proslăvit Dumnezeu singur. Nu pizmuieşte pe nimeni, de vreme ce nu-şi doreşte plăcerea vreunei bucurii pentru sine; nici nu s-ar putea simţi bine bucurîndu-se singur, deoarece, mai presus de orice, doreşte să guste plăcerea fericirii în Dumnezeu. Nu ia nimic de bun din partea vreunei făpturi, ci toate rosturile le vede adunate la Dumnezeu, în al cărui izvor îşi au toate obîrşia şi întru care toţi sfinţii se bucură de rodul desfătării şi al păcii. O, măcar o scînteie cît de mică de-am avea din focul adevăratei iubiri, am simţi cu siguranţă cît de zadarnice sînt toate bunurile pămîntului.

Capitolul XVI

RĂBDARE FAŢĂ DE CUSURURILE CELORLALŢI

1. Se cade ca omul să rabde cu resemnare ceea ce nu poate fi îndreptat - în sine şi la ceilalţi -, pînă ce Dumnezeu va binevoi să rînduiască lucrurile altfel. Nu uita niciodată că aceasta prieşte cel mai mult sufletului, călindu-i răbdarea, fără de care vredniciile noastre n-au cum să preţuiască mare lucru. Dar nu înceta să te rogi fierbinte, cerînd ajutorul lui Dumnezeu, spre a putea să porţi în duhul blîndeţei povara.

2. Nu te sfădi cu cel care - o dată sau de două ori povăţuit -, rămîne îndărătnic, ci încredinţează totul în mîinile lui Dumnezeu, ca, în faptele tuturor slujitorilor săi, voia şi cinstea lui să strălucească, El care ştie să întoarcă în bine tot răul. Dă-ţi silinţa să fii răbdător şi îngăduitor faţă de cusururile şi metehnele celorlalţi, oricare ar fi ele, căci nu eşti nici pe departe scutit de multe altele, pe care cei dimprejurul tău sînt nevoiţi şi ei să le rabde de la tine. Cînd tu însuţi nu te dovedeşti în stare de a-ţi îndrepta purtările aşa cum îţi propui, de unde cutezanţa de a cere ca altul să şi le îndrepte pe ale lui, după voia bunului tău plac? N-am zice nu ca ceilalţi să fie fără cusur, dar de

îndreptarea metehnelor noastre ne sinchisim prea puţin.

3. Am vrea să-i vedem pe ceilalţi mustraţi cu asprime; cît despre noi, nici nu vrem să auzim de dojană. Îngăduinţa arătată altora ne displace, deşi nu suferim să fim respinşi atunci cînd cerem pentru noi înşine scutire ori îngăduinţă. Pe ceilalţi i-am dori ţinuţi din scurt, potrivit tuturor rînduielilor; noi înşine nu suferim să fim, întru nimic, restrînşi de asprimile legii. Astfel se adevereşte cît de rar cîntărim cu aceeaşi măsură pe aproapele nostru şi pe noi înşine. Dacă toţi oamenii ar fi desăvîrşiţi, ce ne-ar mai rămîne de îndurat de la ceilalţi din dragoste pentru Dumnezeu?

4. Adevărul este că Dumnezeu însuşi a rînduit *să ne purtăm unii altora sarcinile* (*Gal* 6, 2), căci nimeni nu-i fără cusur, nimeni fără jug şi povară, nimeni deajuns sieşi, nimeni îndeajuns de cuminte şi înţelept; se cade, tocmai de aceea, să fim îngăduitori unii cu alţii, să ne îmbărbătăm unii pe ceilalţi, să ne dăm, după caz, unii altora o mînă de ajutor, să schimbăm între noi îndemnuri şi poveţe. La necaz se arată, fără greş, virtutea fiecăruia. Iată că nu prilejurile îl fac pe om şubred, ci doar arată cît este de slab.

Capitolul XVII

DESPRE VIAŢA MONAHALĂ

1. În multe trebuie să te înveţi să-ţi calci pe inimă, dacă ţii cu adevărat să trăieşti în pace şi bună înţelegere cu ceilalţi. Nu-i lucru uşor să-ţi duci zilele la mănăstire sau împreună cu fraţii sub acoperişul aceluiaşi aşezămînt; nu-i puţin lucru să poţi convieţui fără sfadă şi să-ţi păstrezi statornicia în credinţă pînă la moarte. Ferice de cel în stare să-şi încheie cu bine zilele trăind astfel. Dacă însă ţii cu adevărat să nu şovăi şi să propăşeşti pînă la capăt, nu uita că eşti, pe pămînt, un biet pribeag în trecere, un călător în surghiun. Dacă vrei ca viaţa ta să fie cu adevărat legată de a lui Cristos, fii gata să treci drept nebun în ochii lumii.

2. Nici haina, nici tonsura nu fac pe monah: adevăratul călugăr este cel care îmbrăţişează un cu totul alt fel de viaţă, prin răstignirea desăvîrşită a poftelor şi imboldurilor firii sale. Cel ce umblă şi după altceva afară de Dumnezeu, cel ce caută şi altceva decît mîntuirea sufletului său nu va găsi în calea sa decît amărăciune şi durere. Nu poate gusta tihna unei păci statornice cel ce nu-şi dă întreaga strădanie de a fi cel mai mic, întru totul supus tuturora.

3. Ai venit aici să slujeşti, nu să porunceşti; nu uita că rosturile chemării tale sînt răbdarea, supunerea şi truda, iar nu huzurul şi taifasul. Aici omul se încearcă precum aurul în cuptor. Nu poate sta nimeni aici decît dacă, din toată inima, e hotărît să se smerească pe sine, întru totul, pentru Dumnezeu.

Capitolul XVIII

PILDA SFINŢILOR PĂRINŢI

1. Cugetă adînc la pildele vii ale Sfinţilor Părinţi, în care a strălucit adevărata desăvîrşire şi credinţă duhovnicească, şi vei vedea cît de puţin, aproape nimic, preţuieşte ceea ce facem noi. Vai, ce este viaţa noastră faţă de viaţa lor! Sfinţii şi prietenii lui Cristos au slujit Domnului în foame şi sete, în frig şi goliciune, în muncă şi osteneală, în privegheri şi posturi, în rugăciuni şi meditaţii sfinte, în prigoniri şi ocări nenumărate (2 *Cor* 11, 27).

2. O, cît de multe şi cît de grele necazuri au îndurat Apostolii, Mucenicii, Mărturisitorii, Fecioarele şi toţi ceilalţi care au voit să meargă pe urmele lui Cristos! Căci ei şi-au răstignit sufletele în lumea aceasta, ca să le păstreze în viaţa veşnică. Ce viaţă aspră şi plină de renunţări au dus

Sfinţii Părinţi în pustiu! Cît de grele şi îndelungate ispite au îndurat! Cît de des erau chinuiţi de duşmani! Ce rugăciuni stăruitoare şi fierbinţi au îndreptat spre Dumnezeu! Ce posturi aspre au făcut! Cîtă rîvnă şi înflăcărare pentru a înainta în viaţa duhovnicească! Ce luptă şi înfrînare pentru a-şi stăpîni pornirile neorînduite! Cu ce gînd curat şi drept tindeau spre Dumnezeu! Ziua munceau iar noaptea o petreceau în rugăciune, deşi, chiar şi lucrînd, nu încetau a se ruga cu mintea.

3. Tot timpul îl întrebuinţau cu folos; fiecare ceas consfinţit lui Dumnezeu li se părea scurt; atît era de mare plăcerea contemplării lui Dumnezeu, încît uitau chiar şi de nevoia hranei trupeşti. Se lepădau de toate bogăţiile, demnităţile, onorurile, prieteniile şi rudeniile lor; din ale lumii nu ţineau să aibă nimic şi de abia dacă se atingeau de cele trebuincioase traiului: se întristau că erau nevoiţi să dea trupului chiar şi numai cele neapărat de trebuinţă. Erau, aşadar, săraci în cele pămînteşti, dar foarte bogaţi în har şi în virtute. Pe dinafară duceau lipsă de toate, în schimb pe dinăuntru se săturau cu harul şi mîngîierea dumnezeiască.

4. Erau străini de lume, dar familiari şi apropiaţi de Dumnezeu. Ei se socoteau pe sine drept nimic şi erau dispreţuiţi de lumea aceasta, dar erau scumpi şi iubiţi în ochii lui Dumnezeu. Se ţineau în adevărata smerenie, trăiau într-o asculta-

re simplă şi umblau în dragoste şi răbdare; de aceea, duhovniceşte propăşeau zilnic şi dobîndeau har mare înaintea lui Dumnezeu. Au fost daţi drept pildă tuturor celor consfinţiţi lui Dumnezeu şi mai mult trebuie să ne îndemne unii ca aceştia la propăşire în virtute, decît mulţimea celor lîncezi, la delăsare.

5. Cît de mare era rîvna celor consfinţiţi lui Dumnezeu la începutul sfintei lor întemeieri! Cîtă evlavie în rugăciune! Ce întrecere între ei în practicarea virtuţii! Cîtă cuviinţă şi cîtă ascultare faţă de legile şi regulile întemeietorului lor! Urmele lăsate de ei mărturisesc încă şi astăzi că au fost cu adevărat oameni sfinţi şi desăvîrşiţi, care, luptîndu-se cu bărbăţie, au biruit lumea. Astăzi este luat drept lucru mare şi rar exemplul celui care nu calcă regula şi care suferă cu răbdare ceea ce şi-a luat asupra sa.

6. O, răceală şi nepăsare a stării noastre! Cu cîtă uşurinţă ne-am îndepărtat de avîntul sfînt din trecut! Ni s-a urît de viaţă din pricina delăsării şi nepăsării noastre! Măcar de n-ar adormi cu totul în tine dorinţa de a înainta în virtute, tu, care ai văzut pildele atîtor oameni evlavioşi!

Capitolul XIX

DEPRINDERILE UNUI BUN CĂLUGĂR

1. Viaţa unui bun călugăr trebuie să fie înzestrată cu belşug de virtuţi, ca lăuntrul sufletului său să fie aşa cum se arată în faţa oamenilor. Ba, la drept vorbind, ar trebui să fie mai mult înlăuntru decît apare pe dinafară; deoarece Acela care vede cele din lăuntrul omului este Dumnezeu, pe care sîntem datori să-l respectăm mai presus de toate, oriunde ne-am afla, şi să ne purtăm în ochii lui curaţi ca nişte îngeri. Se cuvine să reînnoim, în fiecare zi, hotărîrile noastre şi să ne îndemnăm la rîvnă, ca şi cînd ne-am fi întors la Dumnezeu acum pentru întîia dată; şi să zicem: "Ajută-mă, Doamne Dumnezeule, în buna propunere şi în sfînta ta slujbă, şi fă ca astăzi să încep bine, deoarece pînă acum n-am făcut nimic".

2. Propăşirea noastră în desăvîrşire depinde de puterea hotărîrilor noastre şi de multă sîrguinţă are nevoie cel care vrea să înainteze. Dacă cel ce ia hotărîri puternice dă greş atît de des, ce se va întîmpla cu acela care rareori, şi fără atîta dîrzenie, îşi propune să facă cîte ceva? Abaterea de la propunerea noastră se întîmplă în fel şi chip; chiar şi cea mai mică neglijenţă în deprinderile noastre anevoie poate trece fără pierdere. Hotărîrile celor

drepţi se bizuie mai mult pe harul lui Dumnezeu decît pe propria lor înţelepciune, şi în orice între-prind ei îşi pun în darul Domnului, întotdeauna, toată încrederea. Căci omul propune, dar Dumnezeu dispune şi *calea omului nu-i în mîinile sale* (*Ier* 20, 23).

3. Dacă întrerupem o îndeletnicire obişnuită pentru o faptă evlavioasă sau pentru binele fraţilor noştri, ne vom reîntoarce la ea cu toată uşurinţa. Dar dacă se lasă cu uşurinţă - fie din nepăsare, fie pentru că ni s-a urît -, fapta nu va fi scutită de vinovăţie, iar dauna se va simţi mai tîrziu. Să ne silim cît putem şi tot vom greşi cîte puţin în multe. De aceea se cuvine să ne propunem întotdeauna lucruri anume, mai ales cu privire la acele împrejurări care ne împiedică mai mult în desăvîrşire. Trebuie să cercetăm şi să orînduim atît viaţa noastră lăuntrică cît şi cea exterioară, pen-tru că amîndouă sînt de folos pentru a propăşi în desăvîrşire.

4. Dacă nu poţi să te reculegi fără întrerupere, adună-ţi gîndurile cel puţin din cînd în cînd, sau cel puţin o dată pe zi, dimineaţa sau seara. Dimineaţa ia hotărîri, iar seara cercetează purtările de peste zi: cum te-ai purtat în vorbele tale, în fapte, în gînduri, deoarece în acestea ai supărat de mai multe ori pe Dumnezeu şi pe aproapele tău. Înarmează-te ca un soldat împotriva vicleniilor

diavoleşti, înfrînează-ţi lăcomia, ca să înfrînezi mai uşor orice pornire neorînduită a trupului. Nu sta niciodată degeaba; apucă-te fie de citit, fie de scris, fie de rugăciune, fie de meditaţie, sau fă ceva folositor pentru binele comun. Totuşi munca cu braţele să se facă cu măsură, deoarece nu poate fi făcută de toţi la fel.

5. Deprinderile particulare nu trebuie scoase la iveală, deoarece în taină se pot practica mai bine. Totuşi fereşte-te de a fi leneş în îndeplinirea deprinderilor comune şi rîvnic numai pentru cele particulare; ci, odată ce ţi-ai făcut datoria cu toată fidelitatea în cele impuse, dacă îţi mai rămîne ceva timp, întoarce-te înlăuntrul tău după cum te îndeamnă sufletul. Nu toţi pot face aceleaşi practici; unuia i se potriveşte mai mult una, altuia alta. De asemenea, după cum sînt împrejurările, sînt de ales şi practicile; deoarece unele sînt mai indicate în zilele de sărbătoare, altele în zilele de lucru. La fel, în vreme de ispită avem nevoie de unele, şi de altele în timp de pace şi de linişte. Deosebite sînt gîndurile care ne plac atunci cînd sîntem mîhniţi, de cele cînd ne bucurăm în Domnul.

6. La sărbătorile mari, se cuvine să reînnoim deprinderile frumoase din trecut şi să cerem cu mai mare înflăcărare ocrotirea sfinţilor. De la o sărbătoare la alta se cuvine să luăm într-adevăr

hotărîri ca şi cînd ar urma să fim chemaţi neîntîrziat la sărbătoare în viaţa cea veşnică. Tocmai de aceea, la zile mari, este cazul să ne pregătim cu mai multă sîrguinţă, adîncind bunele hotărîri de a duce o viaţă mai duhovnicească, păstrînd toate rînduielile cu mai mare sfinţenie încă, întocmai ca şi cum, în scurtă vreme, ar urma să primim de la Dumnezeu răsplata tuturor ostenelilor noastre.

7. Şi dacă ziua răsplăţii se amînă, să socotim că nu sîntem încă îndeajuns de bine pregătiţi, nevrednici încă de o slavă atît de mare, care se va arăta însă în noi la vremea hotărîtă, şi astfel să ne dăm silinţa a ne pregăti cît mai bine cu putinţă pentru sfîrşitul nostru. *Fericită slugă* - spune Evanghelistul Luca - *care atunci cînd va veni stăpînul, o va găsi veghind; adevăr vă spun, o va pune peste toate bunurile sale* (*Luca* 12, 37).

Capitolul XX

IUBIREA DE SINGURĂTATE ŞI TĂCERE

1. Caută timpul potrivit pentru a te întoarce în tine însuţi şi cugetă adeseori la binefacerile lui Dumnezeu. Lasă la o parte lucrurile ce-ţi aţîţă curiozitatea. Citeşte lucruri care să-ţi stîrnească mai curînd căinţa decît voia bună în suflet. Dacă ai

fugi de pălăvrăgelile de prisos şi ai ocoli drumurile zadarnice, dacă ţi-ai feri urechile de ascultarea tuturor noutăţilor şi zvonurilor, ai găsi timp din belşug şi prilej nimerit pentru a stărui în meditaţii evlavioase. Cei mai mari sfinţi ocoleau, pe cît puteau, adunările oamenilor şi alergau mai curînd să-i slujească lui Dumnezeu în ascuns.

2. Bine a spus cel ce scria: *De cîte ori am fost printre oameni, mai puţin om m-am întors acasă* (Seneca, *Epist*. 7). Acelaşi lucru ni se întîmplă deseori, atunci cînd prisosim cu vorba în adunări. Este mai lesne să păstrezi tăcerea cu totul, decît, vorbind, să nu aluneci în vorbirea de prisos. Este mai uşor să stai ascuns la tine, decît să te păzeşti cum se cuvine în afară. Aşadar, acela care vrea să ajungă la o viaţă lăuntrică şi duhovnicească, trebuie să se îndepărteze de mulţime, împreună cu Isus. Nimeni nu se arată fără primejdie în lume, decît dacă îi place singurătatea. Nu poate vorbi nimeni, decît dacă ştie să iubească tăcerea. Nimeni nu poate fi mai mare cu siguranţă, decît dacă ştie să fie mai mic, cu plăcere. Nimeni nu poate porunci cu siguranţă, dacă n-a învăţat bine virtutea ascultării.

3. Nimeni nu se bucură fără teamă, dacă nu are în sine mărturia bunei conştiinţe. Îndrăzneala sfinţilor era întotdeauna întovărăşită de frica lui Dumnezeu. Cu toate că străluceau prin mari vir-

tuţi şi har, nu erau mai puţin smeriţi, şi mereu în stare de veghe. Nu aşa cei fărădelege: îndrăzneala lor se naşte din mîndria lor şi din prea mare încredere în ei înşişi şi, la sfîrşit, se întoarce în dezamăgire. Oricît de bun călugăr sau pustnic te-ai crede, în viaţa aceasta nu-ţi făgădui niciodată siguranţă deplină.

4. Adeseori cei mai buni după socoteala omenească s-au primejduit foarte mult, fiindcă s-au încrezut prea mult în sine. De aceea multora le este mai de folos să nu fie scutiţi cu totul de ispite, ci să fie cît mai mult nevoiţi să lupte, ca nu cumva, încrezîndu-se prea mult în sine, să se mîndrească şi să alunece apoi cu uşurinţă înspre mîngîieri lumeşti. O, cît de mare pace şi linişte ar avea în suflet acela care ar stîrpi orice grijă deşartă şi s-ar gîndi numai la cele mîntuitoare şi dumnezeieşti, punîndu-şi în Dumnezeu toată încrederea!

5. Cine nu s-a deprins cu smerenie în sfînta pocăinţă, nu este vrednic de mîntuirea cerească. Dacă vrei să te căieşti din toată inima, intră în odaia ta şi îndepărtează de la tine tot zgomotul lumii, după cum stă scris: *Căiţi-vă în chiliile voastre* (*Ps* 4, 5). În chilie vei găsi ceea ce afară pierzi adesea. Chilia locuită neîntrerupt se face plăcută; părăsită de multe ori, naşte urîtul. Dacă de la începutul întoarcerii tale la Dumnezeu o vei locui şi o

vei păzi, îţi va fi după aceea cea mai dragă prietenă şi cea mai scumpă mîngîiere.

6. În tăcere şi în tihnă înaintează sufletul evlavios şi pătrunde tainele Scripturii. Aici află izvorul lacrimilor cu care să se spele şi să se cureţe în toate nopţile, pentru a fi cu atît mai aproape de Făcătorul său cu cît a stat mai departe de vîltoarea tuturor celor lumeşti. Aşadar, de acela care se desparte de cunoscuţi şi de prieteni se va apropia Dumnezeu, împreună cu îngerii săi sfinţi. Este mai bine a trăi ascuns şi a te îngriji de mîntuirea proprie, decît a face minuni, neglijîndu-te pe tine însuţi. Este vrednic de laudă cel consfinţit lui Dumnezeu, care iese rareori în lume, care se păzeşte de a fi văzut şi care nu doreşte să vadă pe alţii.

7. De ce vrei să sorbi cu ochii ceea ce nu-ţi este îngăduit să ai? *Lumea trece, şi împreună cu dînsa şi pofta ei* (1 *Ioan* 2, 17). Pofta simţurilor te trage să ieşi în lume, dar după ce a trecut ceasul, ce aduci cu tine înapoi, decît o conştiinţă împovărată şi o inimă împărţită? Ieşirea veselă adeseori dă naştere unei întoarceri triste şi o seară de veselie aduce după sine o dimineaţă posomorîtă. Astfel, orice plăcere trupească se furişează pe nesimţite, dar la urmă muşcă şi ucide. Ce poţi vedea în altă parte ce n-ai putea vedea unde te afli? Iată

cerul şi pămîntul şi toate elementele, căci din acestea sînt făcute toate.

8. Ce ai putea vedea în altă parte şi care să stăruie mult sub soare? Dacă îţi închipui că vei afla îndestulare, te amăgeşti. Chiar de-ai vedea toate cîte sînt, ce-ar fi altceva decît o vedere deşartă? *Ridică-ţi ochii tăi în sus, spre Dumnezeu* (*Ps* 122, 1) şi roagă-te pentru păcatele şi greşelile tale. Lasă cele zadarnice celor ce-şi irosesc viaţa în zadar, iar tu îngrijeşte-te de ceea ce ţi-a poruncit Dumnezeu. *Închide uşa în urma ta* (*Mt* 6, 6) şi cheamă la tine pe Isus, iubitul tău. Rămîi cu dînsul în chilia ta, deoarece nicăieri nu vei afla atîta pace. Dacă n-ai fi ieşit şi n-ai fi auzit nimic din zvonurile lumii, ai fi rămas într-o linişte şi mai mare; dar fiindcă îţi place să auzi din cînd în cînd noutăţi, ajungi sub jug, purtînd tulburarea inimii tale.

Capitolul XXI

ÎNFRÎNGEREA INIMII

1. Dacă vrei să propăşeşti cît de cît în viaţa duhovnicească, păstrează-te în frica lui Dumnezeu şi nu căuta să fii prea slobod, ci ţine în frîu toate simţurile tale şi nu te da la veselii nepotrivite. În-

frînge-ţi inima cu toată dăruirea şi vei afla adevărata evlavie. Căinţa deschide comoara multor bunuri, pe care desfrîul le risipeşte pe negîndite. E lucru de mirare ca omul să poată pe deplin să se bucure de viaţa aceasta, gîndind şi cumpănind acest surghiun al său şi primejdiile nenumărate care îi ameninţă sufletul.

2. Din pricina uşurinţei inimii şi a nepăsării faţă de scăderile noastre, nu simţim durerile sufletului nostru, ci adesea rîdem zadarnic, pe cînd, pe drept, s-ar cuveni să plîngem. Nu-i libertate adevărată şi nici bucurie dreaptă, decît în sufletul care are frica de Dumnezeu şi conştiinţa împăcată. Fericit este acela care poate îndepărta de la sine toate opreliştile ce-i risipesc cugetul şi se poate reculege în sfînta căinţă! Fericit acela care îndepărtează de la sine tot ceea ce îi poate păta şi împovăra conştiinţa. Luptă-te cu bărbăţie; căci obiceiul cu obicei se învinge. De-ai şti să-i laşi în pace pe ceilalţi, şi ei te-ar lăsa liniştit la ale tale.

3. Nu te amesteca în cele ce nu te privesc şi nu te băga în treburile celor mai mari decît tine. Ochiul tău să fie, mai înainte de orice, deschis asupra ta; şi pînă a-ţi mustra prietenii, mustră-te pe tine. Nu te întrista că nu ai trecere în faţa oamenilor; să ai însă părere de rău că nu trăieşti aşa cum se cuvine unui slujitor al lui Dumnezeu şi unui evlavios consfinţit lui. Adesea este mai folo-

sitor şi mai sigur ca omul să nu aibă în viaţa aceasta parte de prea multe mîngîieri, mai ales din cele trupeşti. Iar dacă ne lipsesc cele dumnezeieşti, sau dacă le simţim rareori, noi sîntem de vină pentru că nu căutăm înfrîngerea inimii noastre şi nu ne lepădăm cu totul de mîngîierile deşarte din afară.

4. Recunoaşte-te nevrednic de mîngîierea divină şi mai degrabă vrednic de multă potrivnicie. Cînd omul se căieşte din adîncul inimii, lumea întreagă i se pare o amară povară. Cine-i bun găseşte uşor pentru ce să fie îndurerat şi să plîngă. Fie că gîndeşte la sine sau la aproapele său, el ştie că în lumea aceasta nu-i nimeni lipsit de necazuri. Şi cu cît cugetă mai adînc, cu atît mai mult se îndurerează. Pricinile unei păreri de rău îndreptăţite şi lăuntrice sînt păcatele şi propria noastră viaţă, de care sîntem atît de tare legaţi, încît rareori sîntem în stare să ne ridicăm mintea la cele cereşti.

5. Dacă te-ai gîndi mai des la moartea ta decît la lungirea vieţii tale, desigur că te-ai îndrepta cu mai mare sîrguinţă. Dacă te-ai gîndi într-adevăr la chinurile viitoare ale iadului şi ale purgatoriului, cred că ai îndura cu plăcere truda şi durerile, şi nici o vitregie n-ar fi în stare să te înspăimînte. Dar fiindcă acestea nu pătrund pînă în inima noastră şi fiindcă ne place încă ceea ce ne măgu-

leşte în lume, de aceea rămînem reci şi foarte trîn davi.

6. Adeseori neputinţa noastră spirituală est pricina pentru care bietul trup se plînge cu atît uşurinţă. Roagă-te aşadar lui Dumnezeu cu sme renie, ca să-ţi dea duhul căinţei, şi spune împreu nă cu psalmistul: *Hrăneşte-mă, Doamne, cu pîine plîngerii şi adapă-mă cu lacrimi din belşug* (*Ps* 79 6).

Capitolul XXII

DESPRE NEFERICIREA FIRII OMENEŞTI

1. Netrebnic eşti oriunde vei fi şi ori încotr vei apuca, dacă nu te vei întoarce la Dumnezeu De ce te tulburi dacă nu-ţi merg treburile aşa cum vrei şi aşa cum doreşti? Cine-i omul căruia să meargă toate după plac? Nici eu şi nici tu, şi ni meni pe faţa pămîntului. Nu-i nimeni în lume aceasta, fie el rege, sau papă, scutit de potrivnici şi de grijă. A cui soartă este mai bună? Negreşi a aceluia în stare să îndure ceva pentru Dum nezeu.

2. Mulţi vor spune, în prostia nepriceperii lo "Iată ce viaţă fericită duce cutare, cît este de bo gat, cît de mare, cît de puternic şi cît de sus stă!

Dar întoarce-ţi privirile spre cele cereşti şi vei vedea că toate aceste lucruri vremelnice nu sînt nimic, că sînt nesigure şi că sînt mai mult o povară, pentru că nu se pot păstra decît cu frică şi grijă. Fericirea omului nu stă în a agonisi belşug de averi vremelnice, ci îndestularea stă undeva la mijloc. Într-adevăr, sărăcie este viaţa pe pămînt. Cu cît omul caută să propăşească duhovniceşte, cu atît viaţa aceasta i se pare mai amară, fiindcă simte şi vede mai lămurit toate cusururile nimicniciei omeneşti. Căci a mînca, a bea, a veghea, a dormi, a se odihni, a lucra şi a fi supus la toate celelalte trebuinţe ale firii, cu adevărat e o mare sărăcie şi necaz pentru omul evlavios care bucuros ar voi să fie dezlipit de pămînt şi liber de cătuşele păcatului.

3. Mare povară este, pentru omul cu viaţă lăuntrică, să ducă jugul trebuinţelor trupeşti, legate de lumea aceasta. De aceea psalmistul se ruga fierbinte ca să fie scutit de toate acestea: *Scapă-mă Doamne, din necazurile mele* (*Ps* 24, 17). Dar vai de aceia care nu-şi cunosc sărăcia! Şi mai de plîns sînt însă aceia care îndrăgesc această stare şi netrebnicia vieţii acesteia trecătoare. Căci unii ţin atît de mult la ea, încît, chiar dacă ar trebui să trudească din greu, sau să-şi cerşească cele trebuincioase traiului, dacă ar putea să rămînă în

veci în viaţa aceasta, nu s-ar mai gîndi la împărăţia lui Dumnezeu.

4. Nebuni şi necredincioşi cu inima sînt toţi aceia care sînt aşa de adînc scufundaţi în cele pămînteşti încît nu mai gustă decît cele trupeşti. Dar, la sfîrşit, aceşti sărmani nepricopsiţi îşi vor da seama pe deplin ce lucruri de nimic şi fără preţ au fost acelea pe care le-au iubit. În schimb, sfinţii lui Dumnezeu şi toţi credincioşii prieteni ai lui Cristos au trecut peste plăcerea simţurilor şi peste cele cu strălucire în lumea aceasta, toată nădejdea şi dorinţa lor îndreptîndu-se spre cele veşnice. Singura lor sîrguinţă este înălţarea spre bunurile statornice şi nevăzute, ca nu cumva mrejele celor văzute să-i coboare spre cele pămînteşti. Nu-ţi pierde, frate, încrederea de a înainta în cele duhovniceşti, deoarece mai ai încă timp şi prilej.

5. Pentru ce să-ţi amîni hotărîrea pe mîine? Scoală-te şi începe numaidecît şi spune: acum este timpul de lucrat, acum este clipa potrivită de a mă îndrepta. Cînd dai în greu şi în necazuri, atunci este prilejul de a aduna merite. *Trebuie să treci prin apă şi prin foc, mai înainte de a ajunge la odihnă* (*Ps* 75, 12). Dacă nu-ţi vei face silă, nu vei birui păcatul. Cîtă vreme purtăm acest trup neputincios, nu putem fi fără păcat şi nici trăi fără durere şi amărăciune. Am fi bucuroşi să fim scutiţi de orice neajuns şi sărăcie, dar fiindcă prin păcat

ne-am pierdut nevinovăţia, am pierdut totodată şi adevărata fericire. De aceea se cuvine să fim răbdători şi să aşteptăm mila lui Dumnezeu, *pînă cînd va trece fărădelegea, iar ce este muritor să fie înghiţit de viaţă* (2 *Cor* 5, 4).

6. O, cît de mare este şubrezenia noastră, necontenit plecată spre rău! Astăzi îţi mărturiseşti păcatele şi mîine săvîrşeşti din nou acelaşi lucru. Acum te hotărăşti să te fereşti de păcat şi peste un ceas te porţi ca şi cum n-ai fi luat nici o hotărîre. Aşadar, cu tot dreptul, trebuie să ne smerim pe noi înşine şi să nu gîndim niciodată bine despre noi, căci iată cît sîntem de nestatornici. Cît de repede putem pierde, prin nepăsarea noastră, ceea ce abia am ajuns să dobîndim, după multă trudă şi bizuiţi pe ajutorul harului lui Dumnezeu.

7. Care ne va fi sfîrşitul, dacă aşa de slabi ne arătăm, de la început? Vai de noi dacă avem de gînd să ne lăsăm în voia lenei, ca şi cînd am putea fi siguri de stăpînirea păcii, în timp ce purtarea noastră nu vădeşte nici urma adevăratei sfinţenii! Mai bine să primim învăţătură, ca nişte osîrduitori începători, şlefuindu-ne cu grijă purtările; măcar dacă ar mai fi vreo nădejde de îndreptare viitoare, de spor şi propăşire în viaţa duhovnicească.

Capitolul XXIII

DESPRE GÎNDUL LA MOARTE

1. Foarte curînd se va sfîrşi cu tine pe lumea aceasta; caută deci să-ţi dai seama în ce stare te afli. Omul astăzi este, iar mîine nu mai este. Odată ce s-a mistuit din ochii noştri, se şterge repede şi din amintire. O, nebunie şi împietrire a inimii omeneşti, cu gîndul numai la cele vremelnice, iar de cele viitoare prea puţin sinchisindu-se! Ar trebui să te porţi în aşa fel - atît în fapte, cît şi în gînd - ca şi cînd, astăzi chiar, ar trebui să mori. Dacă ai avea o conştiinţă rînduită nu te-ai teme atîta de moarte. Dar dacă astăzi nu eşti pregătit, cum vei putea oare să fii gata mîine? Ziua de mîine este nesigură, şi parcă ştie cineva dacă va ajunge ziua de mîine?

2. Ce folos este a trăi vreme îndelungată, dacă ne îndreptăm aşa de puţin? Ah, de multe ori viaţa îndelungată nu ne îndreaptă, ci mai mult ne sporeşte vinovăţia. Măcar de am fi trăit cum se cuvine în lumea aceasta chiar şi numai o singură zi. Mulţi socotesc anii întoarcerii lor la Dumnezeu, dar rodul îmbunătăţirii lor adesea este mic. Dacă a muri este lucru înspăimîntător, poate că ar fi mai primejdios a trăi multă vreme. Ferice de acela care are totdeauna înaintea ochilor ceasul morţii

sale şi se pregăteşte zilnic de moarte. Dacă ai văzut cîndva pe cineva murind, gîndeşte-te că şi tu vei merge pe acelaşi drum.

3. Dimineaţa gîndeşte-te că nu vei ajunge să vezi seara; iar seara nu îndrăzni să-ţi făgăduieşti ziua de mîine. Fii aşadar totdeauna gata şi trăieşte în aşa fel ca moartea să nu te surprindă niciodată nepregătit. Mulţi mor de o moarte grabnică şi neprevăzută, căci: *Fiul omului va veni în ceasul în care mai puţin ne aşteptăm* (*Lc* 12, 40). Cînd va sosi ceasul de pe urmă, vei începe a te gîndi la toată viaţa ta trecută cu totul altfel, iar atunci te vei căi că ai fost aşa de neglijent şi nepăsător.

4. Ferice de omul înţelept care îşi dă silinţa să fie toată viaţa aşa cum ar vrea să fie în ceasul morţii! Căci dispreţul desăvîrşit al lumii, dorinţa înflăcărată de a înainta în toate virtuţile, iubirea de disciplină, ostenelile pocăinţei, neprecupeţirea ascultării, lepădarea de sine şi îndurarea tuturor vitregiilor din dragoste pentru Isus ne va da marea încredere de a ne putea bucura de o moarte fericită. Cît timp eşti sănătos, poţi să faci multe lucruri bune, dar odată ce te-ai îmbolnăvit, nu ştiu ce vei putea face. Pe puţini boala îi face mai buni, după cum şi aceia care fac multe pelerinaje rareori se sfinţesc.

5. Nu te încrede în prieteni şi în rude şi nu amîna mîntuirea ta în viitor, deoarece oamenii te

vor uita mai curînd decît îţi închipui. Este mai bine să te pregăteşti acum şi să dai întîietate faptelor bune, decît să te încrezi în ajutorul altora. Dacă acum nu te îngrijeşti de tine însuţi, cine se va îngriji de tine în viitor? Timpul cel mai de preţ acum este. Acum sînt *zilele mîntuirii, acum este vremea potrivită* (2 *Cor* 6, 2). Dar, din nefericire, nu dai folosinţă mai bună acestui timp, cînd poţi agonisi merite ca să-ţi asiguri viaţa veşnică. Va veni vremea cînd vei dori să mai ai parte de o zi sau chiar şi de numai un ceas, dar cine ştie dacă ţi se va da.

6. Iată, dragul meu, de ce mare primejdie, de ce urgie te-ai putea elibera dacă ai trăi încă de pe acum, necontenit, cu frica şi gîndul morţii. Învaţă, aşadar, să trăieşti acum în aşa fel încît să poţi, în ceasul morţii, să te bucuri, nu să te îngrozeşti. Obişnuieşte-te, de pe acum, a muri pentru lumea aceasta, ca atunci să poţi începe a trăi pentru Cristos. Obişnuieşte-te de pe acum a dispreţui toate, ca atunci să poţi să mergi nestînjenit la Cristos. Pedepseşte-ţi de pe acum trupul prin pocăinţă, ca atunci să te poţi bucura de încredere deplină.

7. O, nesocotitule, pe ce temei te bizui că vei trăi multă vreme, cînd n-ai măcar o singură zi asigurată? Cîţi au fost înşelaţi şi s-au văzut pe neaşteptate despărţiţi de trupul lor? De cîte ori ai auzit spunîndu-se: cutare a căzut lovit de sabie,

cutare s-a înecat, cutare căzînd de sus şi-a spart capul, cutare s-a înecat mîncînd, cutare a murit jucînd? Unul a murit de foc, altul de fier, altul de ciumă, altul a murit de mîna hoţilor, şi aşa, sfîrşitul tuturor este moartea, iar viaţa oamenilor trece repede ca umbra.

8. Cine îşi va aduce aminte de tine după moarte? Şi cine se va ruga pentru tine? Fă acum tot ce mai poţi face, dragul meu, fiindcă nu ştii cînd vei muri şi nu ştii ce te aşteaptă după moarte. Cît mai ai vreme, strînge-ţi bogăţii nepieritoare. În afară de mîntuirea ta, nu te gîndi la altceva; îngrijeşte-te numai de cele ce sînt ale lui Dumnezeu. Fă-ţi acum prieteni, cinstind pe sfinţii lui Dumnezeu şi urmînd pilda lor, pentru ca atunci cînd vei sfîrşi cu viaţa aceasta, ei *să te primească în corturile cele veşnice* (*Lc* 16, 9).

9. Socoteşte-te pe lumea aceasta ca un călător şi un oaspete, care n-are grijă de lucrurile lumii. Păstrează-ţi pururea inima dezlegată de cele lumeşti, necontenit înălţată spre Dumnezeu, deoarece nu ai aici pe pămînt *cetate statornică* (*Ev* 13, 14). Spre înalt îndreaptă zilnic rugăciunile şi suspinele tale cu lacrimi, pentru ca după moarte sufletul tău să se învrednicească a trece cu fericire la Domnul. Amin.

Capitolul XXIV

JUDECATA ŞI OSÎNDELE PĂCĂTOŞILOR

1. În orice lucru caută să vezi sfîrşitul şi închipuieşte-ţi felul cum te vei înfăţişa în faţa dreptului Judecător, căruia nu-i este nimic ascuns, care nu se îmbunează cu daruri şi nici nu primeşte dezvinovăţiri, dar care va judeca ceea ce este drept. O, păcătos nesăbuit şi nenorocit! Ce-i vei răspunde lui Dumnezeu, cunoscătorul tuturor fărădelegilor tale, tu care adesea tremuri în faţa mînioasă a unui muritor de rînd? Ce te împiedică să te pregăteşti pentru ziua judecăţii, cînd nimeni nu va putea fi dezvinovăţit sau apărat prin altul, cînd fiecare va fi destul de împovărat cu sine însuşi? Acuma ostenelile tale pot da rod, lacrimile tale sînt primite, suspinul tău e ascultat, suferinţa ta e curăţitoare şi-l poate împăca pe Dumnezeu.

2. Mare şi sfînt purgatoriu este acela al omului răbdător, care, suferind nedreaptă ocară din partea altora, mai mult se întristează de păcatul lor decît de nedreptatea îndurată de el însuşi; el se roagă bucuros pentru potrivnicii săi, le iartă din toată inima greşelile, şi nu întîrzie să ceară iertare celor pe care i-a supărat. Se înduplecă mai curînd decît se mînie. Se înfrînge adeseori pe sine şi îşi dă silinţa de a supune trupul sufletului. Mai

chibzuit este să te cureţi acum de păcate şi să stîrpeşti viciile, decît să laşi spălarea lor pentru viaţa cealaltă. Într-adevăr, pe noi înşine ne înşelăm prin dragoste neorînduită faţă de trupul nostru.

3. Într-adevăr, ce altceva va mistui focul acela, dacă nu tocmai păcatele tale? Prin urmare, cu cît mai mult te cruţi pe tine însuţi, urmînd acum poftele trupului, cu atît mai multă spuză şi zgură aduni spre ardere, la urmă. Căci în ceea ce a păcătuit omul, în aceea se va pedepsi mai aspru. Ghimpi mistuitori nu vor da pace celui leneş; foamea şi setea vor chinui pe cel lacom. În smoală clocotindă şi pucioasă vor fi scufundaţi desfrînaţii şi iubitorii de plăcere şi, precum cîinii turbaţi, vor urla de durere pizmătăreţii.

4. Nu va fi păcat sau viciu fără răsplată. Atunci cei trufaşi vor fi făcuţi de toată ruşinea, iar zgîrciţii se vor zvîrcoli în cele mai cumplite strîmtorări. Atunci un singur ceas de caznă şi chin va fi mai greu de îndurat decît, aici pe pămînt, un veac întreg în cea mai aspră pocăinţă. Acolo, într-adevăr, nu va fi clipă de răgaz, nu va fi dată osîndiţilor nici o mîngîiere; aici, totuşi, caznele cunosc din cînd în cînd răgazuri, iar omul se poate bucura de mîngîierea prietenilor. În aşa fel să te îngrijeşti acum şi să te căieşti de păcatele tale, încît în ziua judecăţii fără grijă să fii, în rînd cu

fericiţii. *Că atunci dreptul va sta cu multă îndrăzneală înaintea feţei celor ce l-au asuprit* (*Înţ* 5, 1) şi l-au înjosit. Abia atunci se va ridica la judecată cel care, acum, se supune cu umilinţă judecăţii oamenilor. Abia atunci va fi plin de încredere cel sărman şi smerit, în timp ce omul trufaş va fi apucat de tremur şi spaimă.

5. Atunci, într-adevăr, se va vedea că înţelept în această viaţă a fost cel care, pentru Cristos, a învăţat să treacă drept nebun în ochii lumii şi să fie dispreţuit. Atunci tot necazul îndurat cu răbdare va deveni prilej de bucurie *şi toată fărădelegea îşi va astupa gura sieşi* (*Ps* 106, 42). Atunci toţi cei evlavioşi se vor bucura şi toţi cei fărădelege se vor întrista. Atunci trupul, acum pedepsit, va fremăta de fericire, mai mult decît dacă, aici pe pămînt, ar fi dus-o într-o necurmată desfătare. Atunci haina ponosită va deveni luminoasă, iar veşmintele scumpe se vor întuneca asemenea cenuşei. Atunci proasta căsuţă a săracului se va dovedi mai de preţ decît palatele aurite. Atunci mai de folos va fi statornicia în răbdare, decît toată puterea lumii acesteia. Atunci mai slăvită va fi ascultarea curată decît toată măiestrita viclenie a lumii.

6. Atunci mai multă bucurie va da conştiinţa limpede şi dreaptă, decît toate învăţăturile filosofiei. Atunci va atîrna mai mult în cumpănă dispreţul bogăţiilor, decît toate comorile agonisite de lo-

cuitorii pămîntului. Atunci mai multă mîngîiere vei avea de pe urma rugăciunilor făcute cu evlavie, decît de pe urma ospeţelor la care te-ai înfruptat cu bucate alese. Atunci mai curînd te vei bucura de roadele tăcerii păstrate, decît de îndelungi convorbiri avute cu alţii. Atunci mai de preţ vor fi faptele bune şi sfinte decît toate cuvintele frumoase. Atunci mai multă plăcere va aduce viaţa cumpătată şi pocăinţa aspră decît toate dezmierdările pămîntului. Învaţă de pe acum să înduri suferinţa în cele mărunte, ca atunci să fii vrednic de a fi scutit de cele mult mai grele. Aici, acum, încearcă şi vezi ce ai să poţi la urmă. Dacă acum nu eşti în stare să înduri atîta lucru, cum oare vei putea îndura cazne fără sfîrşit? Dacă, astăzi, un dram de suferinţă te scoate din răbdări cu atîta uşurinţă, ce va face din tine focul gheenei? Căci, într-adevăr, nu te vei putea bucura de două desfătări odată: să fii fericit în lumea aceasta şi, împreună cu Cristos, să locuieşti în cealaltă.

7. Şi dacă pînă astăzi ţi s-ar fi întîmplat să trăieşti numai în onoruri şi dezmierdări, spune-mi, la ce ţi-ar folosi în clipa de faţă toate acestea dacă ar trebui să mori chiar acum? Toate, într-adevăr, în afara iubirii de Dumnezeu şi în afara slujirii sale curate, sînt zadarnice. Cel ce iubeşte pe Dumnezeu din toată inima nu se teme nici de moarte, nici de chinuri, nici de judecată, nici de

infern; căci dragostea desăvîrşită deschide calea cea fără de piedici spre Dumnezeu. Nici nu-i de mirare că se înspăimîntă de moarte şi de judecată cel căruia îi place încă să păcătuiască. E bine, totuşi - dacă nu din dragoste, măcar de spaima iadului - să te păzeşti de rele. În schimb, cel care leapădă teama de Dumnezeu nu va putea sta pe cărarea dreaptă multă vreme, ci foarte curînd va cădea în cursele diavolului.

Capitolul XXV

RÎVNA DE A NE ÎNDREPTA CU TOTUL VIAŢA

1. Spune Profetul: *Nădăjduieşte în Domnul şi fă binele; locuieşte pămîntul şi hrăneşte-te din bogăţiile lui* (*Ps* 36, 3). Un lucru îndepărtează pe mulţi de la a tinde spre desăvîrşire, frînîndu-le rîvna pentru îndreptarea vieţii: teama de greutăţi şi de asprimea luptei. Într-adevăr, cei dintîi pe calea virtuţii sînt cei care nu pregetă să dea piept, din plin, cu mare bărbăţie, cu tot ce-i mai greu şi mai anevoie de biruit. Căci omul cu atît mai mult propăşeşte şi se învredniceşte de haruri mai multe, cu cît se biruie pe sine cu puterea spiritului.

2. Dar nu toţi întîmpină aceeaşi greutate în a se birui şi răstigni pe sine. Totuşi, cel care se aşterne pe lucru cu rîvnă, oricît de multe ar fi patimile lui, va spori în calea binelui mai mult decît altul, înzestrat cu o fire mai fericită, dar lipsită de rîvna virtuţii. Două sînt faptele care ajută, într-un chip deosebit, la îndreptarea din temelie a vieţii noastre: să ne ferim cu străşnicie de acele lucruri către care este plecată firea noastră stricată; să stăruim cu înflăcărare pentru a dobîndi ceea ce ne lipseşte mai mult. Caută deci în primul rînd să ocoleşti şi să biruieşti acele porniri care, cu precădere, îţi displac la alţii.

3. Întru toate, caută să vezi cum te-ai putea schimba în bine; dacă vezi sau auzi vorbindu-se despre pilde bune, acestea să-ţi stîrnească dorinţa de a le imita. Dacă, dimpotrivă, vezi ceva vrednic de dojană, fereşte-te ca nu cumva să faci şi tu la fel, sau dacă ţi s-a întîmplat să cazi în acea greşeală, caută să te îndrepţi cît mai degrabă. După cum ochiul tău vede pe altul, tot aşa şi altul te vede pe tine. Ce poate fi mai frumos şi mai plăcut decît să vezi nişte fraţi rîvnici şi evlavioşi, ascultători şi disciplinaţi? Cît de dureros şi cît de mîhnitor este, dimpotrivă, să-i vezi că se poartă altfel decît se cuvine, făcînd alte lucruri decît acelea pentru care au fost chemaţi! Cît de păgubitor este

a nu te sinchisi de datoria chemării şi a te lăsa pradă celor ce nu sînt îngăduite!

4. Adu-ţi aminte de făgăduinţa făcută şi ia drept pildă icoana Răstignitului. Pe drept s-ar cuveni să te ruşinezi, uitîndu-te la viaţa lui Isus Cristos, deoarece nu te-ai străduit mai mult să te asemeni cu dînsul, deşi te afli de atîta timp pe calea lui Dumnezeu. Cel consfinţit lui Dumnezeu, care se străduieşte cu evlavie, din tot sufletul, să mediteze la preasfînta viaţă şi Patimile Domnului, va găsi belşug din toate cele trebuincioase şi folositoare şi nu va mai avea nevoie să caute nimic mai bun în afară de Isus. O, dacă Isus cel Răstignit ar veni în lumea noastră, cît de repede şi de bine am deprinde această învăţătură!

5. Omul consfinţit lui Dumnezeu, dacă este vrednic, îndură bucuros şi fără cîrtire tot ce i se cere; în schimb, cel ce nu se sinchiseşte şi se complace în lîncezeală, dă într-una peste necaz şi se simte strîmtorat din toate părţile, căci nu are mîngîiere lăuntrică, iar cea din afară îi este oprită. Cel care nu duce o viaţă după regula pe care a îmbrăţişat-o se află în mare primejdie. Iar cel care caută o viaţă mai liberă şi mai puţin aspră va fi totdeauna în strîmtorări, fiindcă va fi nemulţumit, cînd de una, cînd de alta.

6. Cum fac atîţia oameni consfinţiţi lui Dumnezeu, ducînd o viaţă destul de aspră, sub discipli-

na mănăstirească? Rareori ies în lume, trăiesc retraşi, mănîncă sărăcăcios, se îmbracă prost, lucrează mult, vorbesc puţin, veghează mult, se scoală dimineaţa de timpuriu, fac rugăciuni multe, citesc adesea şi se ţin de toate rînduielile. Priveşte pilda benedictinilor, cartuzienilor şi cistercienilor, gîndeşte-te la călugării şi călugăriţele atîtor ordine mănăstireşti, cum se scoală în toate nopţile pentru a lăuda pe Domnul. Ar fi într-adevăr o ruşine să te laşi în voia lenei, cînd e vorba de un lucru atît de sfînt, cînd atît de multe suflete consfinţite lui Dumnezeu aduc astfel laude lui Dumnezeu.

7. O, dacă n-am avea nimic altceva de făcut decît să lăudăm din toată inima pe Domnul, avînd mereu pe buze numele lui! O, dacă n-ar trebui să mănînci, să bei, să dormi, ci ar fi de ajuns să poţi lăuda necontenit pe Dumnezeu şi să fii cu gîndul numai la cele duhovniceşti! Ai fi mult mai fericit decît acum cînd slujeşti trupului tău, constrîns necontenit de nevoile zilnice. Măcar de n-am avea de îndestulat aceste nevoi şi am putea să ne gîndim numai la hrana duhovnicească a sufletului, pe care din nefericire aşa de rar o găsim şi o gustăm!

8. Cînd omul a ajuns în stare să nu caute mîngîiere în nici o făptură, atunci începe să guste pe deplin dulceaţa lui Dumnezeu, fiind mulţumit de orice i s-ar întîmpla. Atunci nici nu se va bucura cînd toate îi merg bine şi nici nu se va mîhni cînd

nu-i merg cum ar vrea, ci se va supune cu totul, cu deplină încredere, lui Dumnezeu, care pentru el este totul şi, întru toate, cel pentru care într-adevăr nimic nu piere şi nimic nu moare, ci toate trăiesc şi îi slujesc fără preget.

9. Adu-ţi aminte mereu de sfîrşitul tău şi că timpul pierdut nu se mai întoarce. Fără strădanie şi silinţă, niciodată n-ai să dobîndeşti virtutea. Dacă începi să te laşi în voia lenei, neîntîrziat vei da de rău. Dacă, în schimb, te vei purta cu rîvnă, sufletul tău va afla linişte şi pace, truda ţi se va părea mai uşoară, mulţumită harului lui Dumnezeu şi dragostei de virtute. Omul rîvnic şi harnic este gata la toate. Mai multă osteneală este să te împotriveşti păcatului şi pornirilor rele, decît să asuzi sub povara muncilor trupeşti. Cine nu înlătură defectele mărunte, încetul cu încetul va cădea în cele mari. Te vei bucura totdeauna seara, dacă ziua încheiată va fi fost cu rod. Veghează asupra ta, îndeamnă-te, mustră-te pe tine însuţi şi orice s-ar întîmpla cu alţii, tu gîndeşte-te la tine. Atîta vei înainta în bine cîtă silinţă îţi vei da.

CARTEA A DOUA

Poveţe pentru luminarea lăuntrică

Capitolul I

RECULEGEREA CUGETULUI

1. *Împărăţia lui Dumnezeu este înlăuntrul vostru* (*Lc* 17, 21), zice Domnul. Întoarce-te din toată inima la Domnul, părăseşte lumea aceasta păcătoasă şi sufletul tău va afla odihna. Învaţă să nu pui preţ pe lucrurile exterioare şi îmbrăţişează cele lăuntrice şi vei vedea împărăţia lui Dumnezeu venind întru tine. Căci împărăţia lui Dumnezeu este *pace şi bucurie în Duhul Sfînt* (*Rom* 15, 17), şi de ea nu vor avea parte nelegiuiţii. Va veni la tine Cristos arătîndu-ţi mîngîierea sa, dacă pe dinăuntru îi vei pregăti o locuinţă vrednică. *Toată slava şi frumuseţea lui e lăuntrică* (*Ps* 44, 14), şi acolo Cristos cercetează deseori pe omul adunat înlăuntrul său, îi dă plăcută mîngîiere, pace din belşug şi minunata sa prietenie.

2. Aşadar, suflete credincios, pregăteşte-ţi inima pentru acest mire, ca să binevoiască a veni şi a sălăşlui într-însa. El doar spune aşa: *Dacă mă iubeşte cineva, va păzi cuvîntul meu şi vom veni şi ne vom face locuinţa la el* (*In* 14, 23). Aşadar, fă loc lui Cristos şi împiedică intrarea tuturor celorlalte făpturi. Avîndu-l pe Cristos, eşti bogat şi-ţi ajunge. El va fi purtătorul tău de grijă şi păzitorul credincios a toate, în aşa fel încît să nu mai ai

trebuinţă de a-ţi pune nădejdea în oameni. Căci oamenii se schimbă cu uşurinţă şi te lasă curînd; în schimb, *Cristos rămîne în veci* (*In* 12, 34) şi sprijinul lui stă neclintit, pînă la sfîrşit.

3. Nu se cuvine să-ţi pui mare încredere într-un om slab şi muritor, oricît de folositor şi scump ţi-ar fi; nici nu trebuie să te mîhneşti prea mult, dacă se întîmplă să te duşmănească şi să ţi se împotrivească! Cei care astăzi ţin cu tine, mîine pot fi împotriva ta, şi dimpotrivă, căci asemenea sînt schimbători ca vînturile. Pune-ţi toată încrederea în Dumnezeu şi El să fie toată frica şi dragostea ta. El se va îngriji de tine şi va face cum e mai bine. *Nu aici ai locuinţă statornică* (*Evr* 13, 14) şi oriunde te vei afla eşti străin şi călător; la fel, niciodată nu vei avea odihnă dacă nu vei fi strîns unit cu Cristos.

4. Ce cauţi împrejurul tău, de vreme ce nu este acesta locul odihnei tale? *Locuinţa ta trebuie să fie în cele cereşti* (2 *Cor* 5, 2) şi toate cele pămînteşti să le priveşti din treacăt. Toate trec, şi tu împreună cu ele. Caută să nu te lipeşti de nimic, ca nu cumva să rămîi prins şi să te pierzi. Gîndul tău să fie la Cel preaînalt, iar rugăciunea ta să se îndrepte necontenit spre Cristos. Dacă nu te pricepi să-ţi înalţi gîndul la cele cereşti, opreşte-ţi cugetul asupra patimii lui Isus Cristos şi rămîi bucuros în meditarea sfintelor lui răni. Căutîndu-ţi

adăpost în rănile şi nepreţuitele stigmate ale lui Isus, vei simţi o mare mîngîiere în mijlocul necazurilor şi dispreţul oamenilor te va atinge prea puţin, iar vorbele clevetitoare le vei suferi cu uşurinţă.

5. Cristos însuşi a fost dispreţuit de oameni în lumea aceasta şi părăsit de cunoscuţii şi prietenii săi, tocmai în mijlocul batjocurilor. Cristos a voit să fie dispreţuit şi să sufere: cum ai mai cuteza să te plîngi de ceva? Cristos a avut parte de duşmani şi defăimători şi tu vrei ca toţi să-ţi fie prieteni şi binefăcători! Cu ce ai dori să-ţi fie încununată răbdarea, dacă nu ţi se va întîmpla nimic împotriva voinţei tale? Dacă nu vrei să suferi nimic, cum vrei să fii prietenul lui Cristos? Suferă deci cu Cristos şi pentru Cristos, dacă vrei să domneşti împreună cu dînsul.

6. Dacă ai fi pătruns cu gîndul, o dată măcar, pe deplin, înlăuntrul lui Cristos şi ai fi gustat cîtuşi de puţin din dragostea lui înflăcărată, nu te-ai mai sinchisi de fel de plăcerea sau neplăcerea ta, ci, dimpotrivă, te-ai bucura de batjocura îndurată, deoarece dragostea lui Isus face omul să se lepede de sine. Cel ce iubeşte pe Isus şi îndrăgeşte adevărul, omul cu adevărat lăuntric şi liber de poftele neorînduite, poate să se întoarcă cu uşurinţă la Dumnezeu şi să se înalţe cu duhul mai presus de sine, aflînd astfel linişte sufletească deplină.

7. Cel ce ştie să ia lucrurile aşa cum sînt, nu după cum se spune, sau după cum sînt preţuite îndeobşte, acela cu adevărat este înţelept şi învăţătura lui vine nu de la oameni, ci de la Dumnezeu. Cel care ştie să ducă o viaţă lăuntrică şi să nu pună mare preţ pe lucrurile exterioare, nu caută un anumit loc şi nu aşteaptă timpuri deosebite pentru deprinderile sale de evlavie. Omul lăuntric se reculege cu uşurinţă, fiindcă niciodată nu se lasă cu totul în voia celor ce-l înconjoară. Pe el nu-l împiedică nici munca exterioară, nici îndeletnicirea adesea trebuincioasă, ci după cum vin lucrurile, aşa se dă după ele. Sufletul bine orînduit în sine nu ia în seamă purtarea obişnuită şi nebunatică a oamenilor. Omul se împiedică şi se risipeşte în afară, în măsura în care pune preţ pe cele din afară.

8. Dacă ai fi aşa cum ar trebui să fii, bun şi curat la inimă, toate ar fi spre binele şi propăşirea ta. Nefiind pe deplin mort pentru poftele tale, nedezlipit încă de cele pămînteşti, multe lucruri nu-ţi sînt pe plac şi adesea te tulbură. Nimic nu pătează şi zăpăceşte atît de mult inima omului ca iubirea neorînduită faţă de creaturi. Dacă ai înceta să pui preţ pe mîngîierile exterioare, te-ai putea desfăta de cele cereşti şi ai simţi mai des bucuriile sufleteşti.

Capitolul II

SUPUNEREA SMERITĂ

1. Să-ţi pese prea puţin cine ţine cu tine şi cine este împotriva ta, ci caută şi fă în aşa fel ca Dumnezeu să fie cu tine în tot ceea ce faci. Să ai conştiinţa curată şi Dumnezeu bine te va apăra. Într-adevăr, cel pe care Dumnezeu vrea să-l ajute nu va putea fi atins de răutatea nimănui. Dacă vei şti să taci şi să înduri fără crîcnire, vei simţi neîndoielnic ajutorul Domnului. El ştie cînd şi cum să te scape, şi tocmai de aceea lasă-te fără grijă în voia lui. Ajutorul şi scăparea din orice încurcături sînt toate în mîna lui Dumnezeu. Adeseori, pentru a ne păstra mai bine în smerenie, este de cel mai mare folos ca alţii să ne cunoască metehnele şi cusururile şi să ne dojenească pentru ele.

2. Cînd omul se smereşte pentru lipsurile şi scăderile sale, el împacă fără greutate pe alţii şi-i mulţumeşte lesne pe cei care sînt supăraţi pe dînsul. Pe cel smerit Dumnezeu îl ocroteşte şi-l scapă, îl iubeşte şi-l mîngîie; Domnul se apleacă către cel smerit; celui smerit îi dă har îmbelşugat şi, după încercările înjosirii, îl înalţă la adevărata mărire. Celui smerit îi descoperă tainele sale, îl cheamă şi-l ridică cu blîndeţe la sine. Cel smerit trăieşte în pace chiar şi cînd a suferit batjocura, deoarece

îşi pune încrederea în Dumnezeu, nu în lume. Să nu-ţi închipui că ai propăşit cumva pe calea binelui atîta timp cît nu ştii să te socoteşti pe tine însuţi mai prejos decît toţi ceilalţi.

Capitolul III

OMUL BUN ŞI PAŞNIC

1. Mai înainte de orice, păstrează-ţi cumpătul şi pacea sufletului: mai apoi, vei fi în stare să dăruieşti pacea şi celor din jurul tău. Mai de ispravă este omul iubitor de pace decît cel avînd temeinică ştiinţă de carte. Omul robit patimilor, pînă şi binele îl trage înspre rău, şi lesne dă crezare celor rele. Omul bun şi paşnic pe toate le întoarce spre bine. Cel ce trăieşte cu statornicie în pace nu gîndeşte rău despre nimeni; spre deosebire de acesta, omul răscolit de nemulţumire e ros necontenit de bănuială şi neîncredere; nu numai că el însuşi nu se bucură de pace, dar nu dă pace nimănui. Tot mereu spune ceea ce nu ar trebui spus şi uită să facă ceea ce, pentru binele lui cel mai mare, s-ar cuveni făcut. Ţine într-una socoteala celor ce ar trebui făcute de ceilalţi, trecînd în schimb cu vederea ceea ce ar avea, în primul rînd, el însuşi datoria să facă. Rîvna propăşirii s-o ai, deci,

mai întîi pentru sufletul tău; abia după aceea, cu deplin temei, pentru aproapele tău.

2. Ştii bine să găseşti dezvinovăţiri ca să pui într-o lumină cît mai bună faptele tale: în schimb de dezvinovăţirile altora nici nu vrei să auzi. Mai drept ar fi pe tine să te învinovăţeşti, iar pe fratele tău să-l ierţi şi să-l dezvinovăţeşti. Dacă vrei să fii iertat, iartă şi tu metehnele şi cusururile altora. Dă-ţi seama cît eşti de departe de adevărata smerenie şi dragoste, care nu se mînie şi nu se amărăşte decît numai pentru sine. Nu-i nici o ispravă să te porţi frumos cu cei buni şi cu cei blînzi; tuturor le sînt pe plac asemenea oameni, căci fiecare îşi iubeşte pacea şi îndrăgeşte cu precădere pe cei cu care împărtăşeşte vederi asemănătoare; un mare har şi o faptă de bărbăţie vrednică de toată lauda este, în schimb, să poţi trăi în bună pace cu oameni aprigi şi răi, cu cei neascultători, cu cei ce ni se aşează mereu de-a curmezişul.

3. Sînt unii care îşi văd de treburile lor în bună pace şi lasă totodată şi pe ceilalţi în pace. Şi mai sînt şi din aceia care nici nu se bucură de pace, nici nu dau pace altora; aceştia sînt o povară pentru ceilalţi, şi, mai mult încă, o povară grea pentru ei înşişi. Mai sînt însă şi aceia care ştiu să-şi vadă de ale lor în pace, străduindu-se în acelaşi timp să aducă şi celorlalţi pacea. Într-adevăr,

toată pacea de care ne-am putea bucura în această viață sărmană stă mai curînd într-o smerită răbdare a celor potrivnice nouă decît în ocolirea piedicilor ce ni s-ar ivi în cale.

Cel care știe mai bine să rabde se va bucura de pace mai mare. Biruindu-se pe sine, el este domn asupra lumii: e prietenul lui Cristos și moștenitorul cerului.

Capitolul IV

PURITATEA INIMII ȘI SIMPLITATEA INTENȚIEI

1. Două sînt aripile care-l înalță pe om mai presus de cele pămîntești: simplitatea și puritatea: simplitate în intenții și puritate în dragoste. Simplitatea îl caută pe Dumnezeu, puritatea îl află și îl gustă. Săvîrșirea faptelor bune nu te va putea stînjeni niciodată, dacă înlăuntrul tău vei fi neatîrnat, liber de patimi neorînduite. Dacă ținta ultimă a faptelor tale va fi numai și numai voința lui Dumnezeu și folosul aproapelui, te vei bucura de adevărata libertate a spiritului. Căci dacă inima ta ar fi dreaptă și curată, nici o făptură n-ar fi pentru tine altceva decît oglinda curată a vieții, o carte deschisă, vorbindu-ți despre sfintele învăță-

turi. Într-adevăr, nu-i pe lume făptură atît de mică ori neînsemnată care să nu fie, în felul ei, o icoană vie a bunătăţii lui Dumnezeu.

2. Dacă ai fi bun şi curat la suflet, ai vedea limpede totul şi ai putea înţelege toate tîlcurile şi tot rostul pe deplin. Inima curată pătrunde cerul şi iadul. După cum e sufletul omului, la fel e şi judecata lui despre cele din afară. Dacă lumea aceasta cunoaşte vreo bucurie, aceasta-i comoara din inima omului curat la suflet. Dacă lumea cunoaşte amărăciune şi strîmtorare, izvorul lor cel mai sigur îl vei găsi în conştiinţa împovărată. Aşa cum fierul pus în para flăcărilor îşi leapădă rugina şi se face una cu focul, la fel şi omul se încredinţează cu totul lui Dumnezeu, se dezbracă de orice lîncezeală şi renaşte ca un om nou.

3. E de ajuns ca cineva să înceapă a se lăsa în voia moleşirii, ca cea mai neînsemnată strădanie să i se pară lucru nesuferit: sufletul, atunci, începe să umble bucuros după alinările din afară. În schimb, de îndată ce omul pune bărbăteşte mîna să se înfrîngă pe sine, păşind cu hotărîre pe cărarea ce duce spre Dumnezeu, tot ceea ce mai înainte i se părea povară grea devine lucru fără însemnătate.

Capitolul V

PĂREREA NOASTRĂ DESPRE NOI ÎNŞINE

1. Nu ne putem prea mult încrede în noi înşine, căci foarte adeseori ne lipseşte harul şi dreapta judecată. Nu sîntem înzestraţi decît cu un dram de lumină, şi pe acesta cu uşurinţă îl pierdem prin lenevire. Ba se întîmplă des ca nici măcar să nu ne dăm seama că, pe dinăuntru, judecata noastră es-te oarbă. Nu o dată greşim, iar dezvinovăţindu-ne, greşim şi mai mult, încă. Ceea ce ne mînă este cîte o pornire pătimaşă, dar ne închipuim că sîntem însufleţiţi de rîvnă. Mustrăm fără cruţare orice scădere, cît de mică, a altora, dar metehnele noastre mari le trecem uşor cu vederea. Băgăm neîntîrziat de seamă şi ţinem socoteala tuturor lucrurilor neplăcute pe care trebuie să le îndurăm din partea celorlalţi; în schimb, nu ne gîndim de fel la tot ceea ce alţii au de îndurat de la noi. Omul care s-ar judeca pe sine însuşi sincer şi fără părtinire n-ar găsi nimic de judecat şi osîndit la ceilalţi.

2. Omul recules asupra propriului său suflet pune înaintea oricăror alte griji grija propăşirii sale lăuntrice: purtîndu-şi astfel, neobosit, de grijă, el trece mult mai uşor peste cusururile celorlalţi. Nu te vei putea reculege în spiritul evlaviei mai înainte de a fi învăţat să păstrezi tăcerea des-

pre toate cele ce nu te privesc, mai înainte de a-ţi cerceta cugetul şi pe tine însuţi în adîncime. Dacă te reculegi adînc întru tine, gîndindu-te la Dumnezeu, puţin o să-ţi pese de tot ce se petrece în afară. Unde eşti tu oare, atunci cînd nu stai faţă în faţă cu tine însuţi? Şi după ce ai alergat încotro ai poftit, spune-mi, cu ce te-ai pricopsit oare de pe urma faptului că ai dat uitării plivirea de metehne a sufletului tău? Dacă vrei cu adevărat să te bucuri de pace şi reculegere deplină întru Domnul, trebuie, mai înainte de orice, să dai toate celelalte uitării, ca, faţă în faţă cu tine însuţi, să te poţi cerceta singur, în adîncime.

3. Vei propăşi cel mai mult în virtute dacă te vei lepăda de toate grijile acestei lumi. Dimpotrivă, vei întîmpina cele mai grele piedici în calea propăşirii tale dacă vei purta de grijă celor lumeşti. Înaintea ta nimic să nu fie mai presus de măreţia, frumuseţea şi plăcerea lui Dumnezeu. Orice alinare venită din partea făpturilor socoteşte-o nălucire zadarnică. Un suflet care-l iubeşte pe Dumnezeu se leapădă de toate pentru Dumnezeu. Singur Dumnezeu, cel veşnic, nemărginit şi a toate împlinitor să fie mîngîierea sufletului şi adevărata bucurie a inimii tale.

Capitolul VI

BUCURIA CONŞTIINŢEI CURATE

1. Lauda omului bun e mărturia conştiinţei sale. De vei avea conştiinţa curată, întotdeauna vei avea parte de bucurie. O conştiinţă curată poate purta sarcini cît de grele, şi mulţumirea şi-o poate păstra, bucuroasă, pînă şi în mijlocul amărăciunilor. O conştiinţă încărcată e însă pururi temătoare şi frămîntată. Dacă inima ta nu cunoaşte pricină de mustrare, te vei putea bucura în tihnă şi pace de odihnă. Nu te bucura decît de faptele bune pe care le-ai putut săvîrşi. Cei ce săvîrşesc răul nu gustă niciodată adevărata bucurie şi nici de pacea lăuntrică nu au parte, căci astfel zice Domnul: *Nu-i pace pentru cei nelegiuiţi* (*Is* 57, 21). Şi chiar dacă unii ca aceştia ar zice: "sîntem pe pace, nici un rău nu ne poate atinge; cine ar îndrăzni să ne aducă vreo vătămare?" - nu da crezare spuselor lor: mînia lui Dumnezeu va izbucni cum nici nu gîndesc, faptele lor se vor face una cu pămîntul, iar toate cugetările lor vor fi spulberate.

2. Nu-i greu pentru cel care iubeşte să se *laude cu necazurile* sale (*Rom* 5, 3); astfel de laudă înseamnă *laudă în crucea Domnului* (*Gal* 6, 14). Scurtă este lauda dată şi primită de la oameni. Slava lumii acesteia este mereu însoţită pînă la

urmă de amărăciune. Slava oamenilor buni stă în conştiinţa lor, nu în gura oamenilor. Bucuria celor drepţi vine de la Dumnezeu şi îşi are temeiul în Dumnezeu, căci se veselesc pentru adevăr. Cel ce doreşte mărirea veşnică şi adevărată se sinchiseşte prea puţin de slava lumii acesteia trecătoare. Iar cel ce umblă după mărirea celor trecătoare şi nu ştie să dispreţuiască deşertăciunea mai greu se va lăsa convins să se apropie cu dragoste de cele cereşti. Mare e liniştea şi pacea domnind în sufletul celui căruia nu-i pasă nici de laude, nici de ocări.

3. Puţin îi trebuie ca să mulţumească, şi uşor se resemnează cel cu conştiinţa curată. Nu devine omul cu nimic mai sfînt dacă e copleşit de laude; şi cu nimic nu-l pot înjosi ponegririle şi cuvintele de ocară. Fiecare este ceea ce este; oricîte vorbe s-ar vîntura despre tine, ele nu te vor face nici mai răsărit, nici mai puţin răsărit decît cum eşti de fapt în ochii lui Dumnezeu. Dacă gîndul îţi stă la ceea ce eşti cu adevărat înaintea sufletului tău, nu are cum să-ţi pese de ceea ce zic oamenii despre tine. *Omul vede în faţă, Dumnezeu vede în inimă* (1 *Reg* 16, 7). Oamenii urmăresc cu ochiul fapta ce se vede, Dumnezeu, dimpotrivă, cumpăneşte gîndul care nu se vede. A face binele neabătut şi a nu pune prea mare preţ pe sine, acestea sînt semnele unui suflet cu adevărat smerit. A nu tînji după

mîngîierea nici unei făpturi e semn de mare puritate şi încredere lăuntrică.

4. Neîndoielnic, cel ce nu aşteaptă de la oameni nici un fel de mărturie şi îndreptăţire pentru sine s-a încredinţat cu totul în mîna lui Dumnezeu. *Că nu cel ce se laudă pe sine este ales*, spune Apostolul Pavel, *ci acela pe care Domnul îl laudă* (2 *Cor* 10, 18). A duce împreună cu Dumnezeu o viaţă lăuntrică, a nu fi legat pe din afară de nici o altă iubire, aceasta este starea adevărată a omului trăind în reculegere şi pace.

Capitolul VII

IUBIREA LUI ISUS MAI PRESUS DE ORICE

1. Fericit cel ce înţelege ce înseamnă iubirea lui Isus şi lepădarea de sine din dragoste pentru Isus. Orice altă iubire trebuie lepădată din dragoste pentru cel iubit, căci Isus doreşte să fie îndrăgit mai presus de toate făpturile. Dragostea făpturii este înşelătoare şi nestatornică; dragostea lui Isus este statornică şi pururi credincioasă. Cel ce îşi lipeşte inima de făptură va cădea cu tot ceea ce este supus căderii; cel ce îmbrăţişează pe Isus va fi întărit pentru totdeauna. Pe Isus îndrăgeşte-l, El să-ţi fie prieten, căci, chiar atunci cînd toţi

te-ar părăsi, el va rămîne alături de tine, să te scape de la pieire. Crede-mă, va veni ziua cînd, vrînd-nevrînd, va trebui să te desparţi de toţi şi de toate.

2. Stai cît mai aproape de Isus în viaţă şi la moarte, încrede-te în făgăduinţele lui, căci El singur - atunci cînd toţi te-ar lăsa de izbelişte - va fi în măsură să te ajute. Iubitul tău nu poate suferi să aibă de împărţit iubirea cu nimeni: El singur vrea să fie stăpînul inimii tale şi, asemenea unui rege, să domnească pe tronul sufletului tău. Dacă ai şti să te desprinzi temeinic de orice făptură, Isus ar veni fără îndoială să sălăşluiască în sufletul tău, ca la El acasă. Aproape tot ceea ce pierzi vei regăsi în Isus: în El vei afla răscumpărare pentru tot ceea ce - în afara lui - ai fi putut afla, urmînd nădejdile omeneşti. Nu-ţi căuta sprijinul şi reazemul în trestii clătinate de vînt, căci *tot trupul e ca iarba, şi toată mărirea lui ca floarea ierbii cade* (*Is* 40, 6).

3. Degrabă vei fi dezamăgit dacă stai cu privirea aţintită la arătarea din afară a lucrurilor omeneşti. Căutînd mîngîiere şi folos de la făpturi, de cele mai multe ori te alegi numai cu pagubă. Dacă, în schimb, în toate vei căuta pe Isus, pe Isus îl vei găsi cu adevărat; dacă pe tine însuţi te vei căuta, fără îndoială că pe tine însuţi te vei găsi, dar în pagubă. Într-adevăr, cel ce-l ocoleşte pe

Isus, departe de a se îmbogăţi, se vatămă pe sine, ba îşi face un rău mai mare decît i-ar putea aduce lumea întreagă şi toţi duşmanii laolaltă.

Capitolul VIII

BUNĂTATEA PRIETENIEI LUI ISUS

1. Cînd Isus e lîngă tine, totu-i bine, nimic nu pare prea greu; cînd Isus lipseşte, totul devine duşmănos. Cînd glasul lui Isus nu răsună în suflet, orice mîngîiere e nălucire; cînd Isus rosteşte chiar şi numai un singur cuvînt, sufletul simte o mare alinare. Nu oare de aceea Maria Magdalena s-a sculat în picioare din locul unde stătea şi plîngea, de îndată ce Marta a vestit-o: *Învăţătorul e aici şi te cheamă* (*In* 11, 28)? Fericită clipa cînd Isus soseşte să cheme sufletul omului de la lacrimi la bucurie! Cît de searbăd şi amar e totul cînd Isus e departe! Ce nebunie şi ce zădărnicie să-ţi doreşti orice în afara lui Isus! Într-adevăr, pagubă mai mare n-ar fi, chiar dacă ai pierde întreaga lume.

2. Căci ce-ar putea, la urma urmei, să-ţi aducă în dar lumea aceasta, în lipsa lui Isus? A fi fără Isus e chin de iad; a fi cu Isus împreună e un dulce paradis. Cît timp Isus este cu tine, nici un potrivnic nu va putea să-ţi aducă nici cea mai mi-

că atingere. Cel ce găseşte pe Isus, află o comoară minunată, mai mult chiar: lucrul cel mai de preţ de pe lume; cel ce pierde pe Isus, pierde nemăsurat de mult, mai mult, de netăgăduit, decît lumea întreagă. În cea mai lucie dintre sărăcii se află sufletul străin de Isus; cel mai bogat om de pe lume e cel care se bucură de Isus în toate zilele vieţii sale.

3. Mare destoinicie să ştii să-l ai mereu pe Isus aproape, mare înţelepciune să ştii să nu-l înstrăinezi de la tine. Fii smerit şi iubitor de pace şi Isus va fi mereu cu tine. Fii evlavios şi blînd şi Isus va sta veşnic alături de tine. Uşor poţi alunga pe Isus şi, astfel făcînd, să-i pierzi harul, atunci cînd inima te împinge spre lunecuşul lucrurilor din afară. Dar, te întreb, dacă Isus va fi înstrăinat de tine şi îl vei pierde, la cine oare vei alerga, la ce prieten vei putea căuta şi afla înţelegere? Fără căldura unei prietenii, nimeni nu se poate bucura de mulţumire în viaţă; dar dacă nu Isus va fi pentru tine prietenul cel mai bun, vei fi cuprins pînă la urmă de alean şi de amărăciune. Ar fi, aşadar, nesăbuit să te încrezi în altcineva, în orice altă făptură să-ţi cauţi fericirea. Mai curînd lumea întreagă să ţi-o pui împotrivă, decît să aduci jignire Domnului Isus. Din toţi cei ce îţi sînt dragi, Isus să fie aşadar cel mai drag, singurul şi cel mai scump inimii tale.

4. Iubeşte pe toţi oamenii pentru Isus; pe Isus, însă, iubeşte-l pentru sine. Isus singur se cuvine iubit într-un chip aparte, căci e singurul bun şi credincios, mai presus decît tot ce ţi-ar putea dărui vreo altă prietenie. Pentru Isus şi în Isus să-ţi fie dragi nu numai toţi ceilalţi prieteni, dar şi duşmanii; pentru toţi roagă-te, ca toţi oamenii să-l poată cunoaşte şi iubi la rîndul lor. Nu tînji să fii drag oamenilor şi încondeiat cu vorbele lor de laudă: iubirea şi lauda se cuvin lui Dumnezeu, şi nimeni nu i se poate asemăna în vreun fel în această privinţă. Nu dori să fii cel dintîi în inima nimănui, nici nu da în inima ta întîietate nimănui; Isus mai presus de orice să fie stăpînul inimii tale, ca şi al inimii tuturor oamenilor de bine.

5. Fii curat şi liber în sufletul tău, scutură orice piedică din partea făpturilor. Se cuvine să te lepezi de toate şi, cu inima curată, să te dăruieşti lui Dumnezeu, dacă doreşti cu adevărat să *guşti cît de bun este Domnul* (*Ps* 33, 9). Dar nu vei ajunge niciodată aici, dacă nu te vei lăsa călăuzit în voie de harul dumnezeiesc, părăsind şi lepădînd totul, ca, de unul singur, să te poţi uni cu Dumnezeu singur. În clipa cînd harul lui Dumnezeu coboară asupra sufletului, omul devine puternic în toate privinţele; dimpotrivă, cînd harul încetează să-l oblăduiască, omul devine şubred şi sărman şi, astfel, cade pradă uşoară tuturor urgisirilor. În

astfel de împrejurare nu deznădăjdui însă şi nu-ţi pierde cumpătul, ci îmbrăţişează cu seninătate voinţa lui Dumnezeu înfruntînd clipele amărăciunii, pentru mărirea lui Isus Cristos; căci după viforul iernii vine vara, după noapte, lumina zilei şi după furtună, vreme bună.

Capitolul IX

CÎND SUFLETUL E VĂDUVIT DE ORICE MÎNGÎIERE

1. Nu-i greu să dispreţuieşti mîngîierile oamenilor, cît timp te bucuri de alinarea lui Dumnezeu. Dar neasemuit de greu este să înduri lipsa alinărilor omeneşti, fiind, totodată, lipsit de mîngîierile lui Dumnezeu; şi să poţi suferi această însingurare a inimii pentru mărirea lui Dumnezeu, fără a te căuta pe tine însuţi în nimic, fără a te gîndi la ceea ce ţi s-ar putea cuveni de fapt. Nici o mirare că sufletul se veseleşte şi gustă din dulceaţa evlaviei în clipele cînd harul coboară asupra lui ca să-l lumineze. Toţi şi-ar dori asemenea clipe. Plăcut e să înaintezi purtat pe umeri de harul lui Dumnezeu. De ce ne-am mira că povara nu apasă pe grumazul celui dus, ca pe aripi, de mîinile unei călăuze atotputernice?

2. Bucuroşi ne grăbim la orice dezmierdare: dar cît de greu ne vine să ne lepădăm de noi înşine! Sfîntul Martir Laurenţiu a biruit lumea cu ai ei slujitori, căci tot ceea ce părea plăcut în ochii oamenilor, el a ştiut să dispreţuiască; iar de Sfîntul Papă Sixt, la care ţinea atît de mult, a ştiut, pentru dragostea lui Cristos, să se despartă cu toată resemnarea. Dragostea pentru Creator a biruit în el dragostea omenească: mucenicul a ales mai curînd voinţa lui Dumnezeu decît mîngîierea omenească. La fel şi tu, învaţă să te poţi despărţi de orice prieten apropiat şi drag, din dragoste pentru Dumnezeu. Şi nu te lăsa copleşit de amărăciune dacă vreun prieten te părăseşte; doar ştii bine că, mai devreme sau mai tîrziu, vine clipa să ne despărţim cu toţii unii de alţii.

3. Lungă şi anevoioasă bătălie trebuie să ducă omul în sufletul său mai înainte de a învăţa să se biruie pe sine cu totul şi toată dragostea inimii să şi-o strămute la Dumnezeu. Cînd omul se reazemă doar pe sine, alunecă uşor spre ispita dezmierdării omeneşti. Dimpotrivă, cel ce iubeşte cu adevărat pe Cristos şi se străduieşte să-i urmeze virtuţile nu se încrede în asemenea mîngîieri, nu umblă după dulceaţa ce alină simţurile, ci caută mai curînd încercările aspre, fiind gata să îndure pentru Cristos povara unor cazne oricît de mari.

4. Atunci, aşadar, cînd Dumnezeu îţi dăruieşte clipe de mîngîiere spirituală, primeşte-le cu rugăciuni de mulţumire, şi nu uita că ele sînt darul Domnului, nicidecum lucruri datorate ţie pentru vreuna din vredniciile tale. Nu te semeţi, nu te bucura peste măsură şi nu te încrede cu nesăbuinţă în tine; dimpotrivă, fii cu atît mai umil, avînd în vedere tocmai darul primit; ba fii mai grijuliu încă, mai temător pentru toate faptele tale, căci ceasul acela dulce trece repede, iar ispita se va ivi din nou în cale. Cînd timpul mîngîierii lăuntrice a trecut, nu te lăsa cuprins de deznădejde, ci, cu smerenie şi răbdare, aşteaptă cercetarea cerească; căci Dumnezeu, cum bine ştii, are puterea să-ţi dăruiască oricînd alinare încă şi mai mare. Aceasta nu-i o noutate care să surprindă pe cei deprinşi cu căile Domnului: astfel de cumpănă e lucru obişnuit, binecunoscut sfinţilor mari, ca şi profeţilor din vechime.

5. Iată de ce, primind harul Domnului, bine spunea psalmistul: *Întru prisosinţa mea mi-am zis: nu mă voi clătina în veci* (*Ps* 29, 7, 9, 11, 12). Iar cînd acelaşi har se depărta, ceea ce simţea el în sufletul lui îl făcea să zică: *Ţi-ai întors faţa de la mine şi m-am tulburat*. Dar în această tulburare, departe de a se lăsa pradă deznădejdii, îşi ridica neîntîrziat glasul la Domnul şi se ruga: *Către tine, Doamne, voi striga şi Dumnezeului meu mă voi*

ruga. Ca mai apoi, culegînd rodul rugăciunii, să mărturisească că rugăciunea i-a fost ascultată: *Auzit-a Domnul şi s-a milostivit de mine; Domnul a fost ajutorul meu.* Cum anume? *Ai întors plîngerea mea* - spune tot el - *spre bucurie şi m-ai încins cu brîul veseliei.* Dacă aşa s-a întîmplat cu sfinţii cei mari, nu e cazul să ne pierdem nădejdea, noi cei şubrezi şi sărmani: dacă sufletul nostru este cînd înflăcărat de rîvnă, cînd cuprins de lîncezeală şi răceală, fapt este că spiritul lui Dumnezeu vine şi se depărtează de noi după cum îi este placul şi vrerea. Tocmai de aceea, fericitul Iov zice: *Începi să-l cercetezi încă din zorii zilei, ca neîntîrziat să-l pui la încercare* (*Iov* 7, 18).

6. În ce anume mi-aş putea pune întreaga nădejde, în cine, aşadar, s-ar cuveni să am toată încrederea, dacă nu în milostivirea neţărmurită şi fără de pereche a lui Dumnezeu, în necuprinsa făgăduinţă a harului ceresc? Căci chiar dacă aş avea mereu prin preajma mea numai oameni buni, fraţi evlavioşi, prieteni credincioşi; chiar de-aş ţine în mîini numai şi numai cărţi sfinte şi scrieri preafrumoase; chiar de-aş fi înconjurat într-una de dulci cîntări şi imnuri - acestea toate nu mi-ar ajuta prea mult, neavînd cum să-mi îndestuleze sufletul, dacă harul dumnezeiesc m-ar părăsi, lăsîndu-mă însingurat, în toată sărăcia fiinţei mele. Dacă acestea s-ar întîmpla, nu este alt leac şi altă tă-

măduire decît răbdarea şi lăsarea deplină în voia lui Dumnezeu.

7. N-am întîlnit niciodată suflet credincios şi evlavios care să nu fi avut de suferit, măcar din cînd în cînd, de seceta harului dumnezeiesc, sau care să nu fi resimţit cumva o răcire şi o scădere a rîvnei sale. N-a fost sfînt atît de înălţat şi luminat de Domnul care - mai înainte sau mai tîrziu - să nu fi fost supus urgisirilor ispitei. Într-adevăr, nu este vrednic să-şi înalţe privirea la Dumnezeu cel care, pentru Dumnezeu, n-a fost cercetat prin amărăciuni de tot felul. De obicei, ispita prevesteşte, ca un semn, ivirea mîngîierii ce urmează. Căci sufletelor încercate în ispite le-a fost făgăduită alinarea cerească. *Celui ce va birui* - zice sfînta carte - *îi voi da să se înfrupte din pomul vieţii* (*Apoc* 2, 7).

8. Mîngîierea dumnezeiască e dată de sus ca omul să prindă puteri noi şi să poată înfrunta urgisirile ce i se pun împotrivă. Ispita urmează, îndeobşte, ca omul să nu se semeţească cu faptele sale bune. Căci diavolul nu doarme, iar trupul încă nu-i mort şi răstignit cu desăvîrşire; iată de ce nu înceta niciodată să te pregăteşti pentru luptă, căci iată, la dreapta şi la stînga ta, duşmani ce nu cunosc odihna stau pururi la pîndă.

Capitolul X

RECUNOŞTINŢĂ PENTRU HARUL LUI DUMNEZEU

1. Pentru ce cauţi odihna şi tihna, cînd te ştii născut pentru muncă? Fii pregătit mai curînd să rabzi decît să primeşti mîngîiere, mai degrabă gata să-ţi duci crucea, decît să te veseleşti. Care dintre oamenii veacului nu ar primi bucuros mîngîierea şi dezmierdările spirituale, dacă s-ar putea înfrupta din ele la tot pasul? Căci alinările acestea depăşesc orice desfătare şi plăcere trupească. Într-adevăr, toate plăcerile lumii sînt fie deşarte, fie ruşinoase. Plăcerile spiritului sînt, dimpotrivă, dulci şi curate, izvorîte din sfintele virtuţi răsădite de Dumnezeu în sufletele fără de prihană. Numai că nu stă în puterea omului să guste necurmat, după voie, din aceste mîngîieri dumnezeieşti, căci clipa ispitei niciodată nu întîrzie să se arate din nou.

2. Ceea ce împiedică mult sufletul să fie vizitat de Dumnezeu este falsa libertate a minţii omeneşti şi o prea mare încredere în sine. Dumnezeu face bine cînd dă omului harul mîngîierii sale; omul, în ceea ce-l priveşte, face rău atunci cînd nu-i arată lui Dumnezeu toată recunoştinţa pentru binefacerea primită. Iată şi de ce nu pot rodi în

noi toate comorile harului dumnezeiesc, căci, arătîndu-ne nerecunoscători faţă de cel ce ni le dă, uităm să le întoarcem, în prinos de mulţumire, izvorului de unde s-au revărsat asupra noastră. Întotdeauna darul se dă celui ce-şi arată, cuviincios, recunoştinţa; iar celui ce se semeţeşte nu i se dă în dar ceea ce sufletul smerit primeşte.

3. La ce mi-ar folosi mîngîierile, dacă mi-ar văduvi inima de căinţă? Nu-mi doresc nici cugetări înalte, dacă e vorba ca ele să mă ducă la înfumurare. Căci nu tot ce e înalt este şi sfînt, nu tot ce-i dulce e şi bun, nu orice dorinţă încolţită în inimă este curată, nu tot ce ni se pare scump este şi plăcut lui Dumnezeu. Primesc bucuros harul care mă face mai smerit, mai grijuliu cu mine însumi, mai gata a mă lepăda cu totul de mine. Deprins cu dărniciile harului dumnezeiesc - dar învăţat totodată şi cu amărăciunile secetei sufleteşti, ori de cîte ori harul se ridică - omul nu va îndrăzni să-şi însuşească vreo bunătate, ci mai degrabă se va socoti pe sine sărman, nepricopsit şi gol. *Dă lui Dumnezeu ceea ce este al lui Dumnezeu* (*Mt* 22, 21), iar ţie ce este al tău: cu alte cuvinte, prinos de mulţumire Domnului pentru darurile sale, iar ţie însuţi, pentru păcat, osînda cuvenită păcatului.

4. *Aşează-te mereu pe tine la locul cel mai de jos* (*Lc* 14, 10), şi ţi se va da ţie cel mai de sus:

căci nimic din ce stă sus nu-i lipsit de temelie jos. Sfinţii cei mai mari înaintea lui Dumnezeu, în propriii lor ochi, dimpotrivă, se simt cei mai mici; şi cu cît mai slăviţi sînt prin har, cu atît mai smeriţi sînt întru sine: n-au cum să fie plini de adevăr şi de cerească mărire cei ce rîvnesc la nălucile proslăvirii deşarte; cei ce se sprijină pe Dumnezeu ca pe o temelie puternică n-au cum să se mîndrească în sine. Şi întrucît lui Dumnezeu ei îi aduc prinos pentru tot binele primit, *nu umblă să primească proslăvire unul de la altul, ci slava care vine de la unicul Dumnezeu,* pe aceea o caută (*In* 5, 44); mai presus de orice, ei doresc din inimă ca, în sine şi în sfinţii săi, Domnul să fie lăudat: acesta e ţelul spre care gîndul lor, neabătut, se îndreaptă.

5. Fii, aşadar, recunoscător pentru binele cel mai mic, şi binele cel mai mare va veni să te răsplătească. Lucrurile ce ţi se par mici să fie pentru tine cele mai mari cu putinţă, iar cele ce par neînsemnate să fie pentru tine cele mai alese daruri. Ţinînd seama cît de mare este Cel care dăruieşte, nimic din ceea ce ni se dă nu poate fi neînsemnat, nimic din ceea ce ni se dă nu poate avea preţ prea mic. Şi chiar de ne-ar da pedepsire şi pălmuire, recunoştinţă i se datorează, căci tot ceea ce Domnul îngăduie să ni se întîmple, spre mîntuirea noastră e îngăduit să se întîmple. Iată de ce, acela care ţine să nu piardă harul Domnului să ştie să fie re-

cunoscător pentru cele primite şi răbdător cînd, dimpotrivă, cele date i se iau. Să stăruie în rugăciune, ca harul, în cele din urmă, să se reîntoarcă; să stea cu smerenie de veghe, ca darul revărsat asupra lui să nu se piardă.

Capitolul XI

PUŢINI SÎNT IUBITORII CRUCII LUI CRISTOS

1. Mulţi sînt acum iubitorii împărăţiei lui Cristos din ceruri; puţini sînt însă gata, cu adevărat, să poarte pe umerii lor povara crucii. Mulţi îşi doresc de la Isus alinare, puţini sînt cei ce vor să împartă cu El pătimirea; mai toţi ar pofti să şadă cu El la masă, puţini doresc, în schimb, să se înfrîneze. Toţi ar dori să se bucure cu Isus, puţini ar sări să rabde pentru El vreo caznă. Mulţi nu pregetă să-l urmeze pe Isus pînă la frîngerea pîinii, puţini cutează să meargă pînă la paharul pătimirii sale. Mulţi îi proslăvesc din gură minunile, puţini sînt cei care să-şi însuşească, în fapt, ocara crucii. Mulţi, în sfîrşit, îl iubesc pe Isus atîta timp cît nu li se pune nimic împotrivă. Mulţi îi aduc prinos de laudă şi îl binecuvîntează cît timp îi simt în suflet dezmierdările. Dacă însă Isus se as-

cunde, ori îi părăseşte o clipă, încep să cîrtească ori cad cu uşurinţă pradă deznădejdii.

2. Dimpotrivă, cei care-l iubesc pe Isus pentru El însuşi - nu pentru folosul mîngîierii -, îl binecuvîntează mereu, întocmai ca şi cînd s-ar bucura de cele mai mari desfătări, oricare ar fi amărăciunile şi strîmtorările în mijlocul cărora s-ar afla. Şi chiar dacă Domnul n-ar binevoi să le mai dea niciodată mîngîierea sa, ei totuşi l-ar lăuda pururi, gata mereu să-i aducă mulţumire.

3. O, dar ce nu poate iubirea de Isus Cristos atunci cînd e curată şi dezbrăcată de dragostea de sine, de gîndul la propria ei tihnă! N-ar mai fi nimerit să li se spună simbriaşi celor care rîvnesc doar la folosul mîngîierii proprii? Şi oare nu se dovedesc mai curînd iubitori de sine decît iubitori ai lui Cristos toţi cei cu gîndul la folosul şi dobînda alinărilor de sus? Unde se va găsi acel om care să vrea să-i slujească lui Dumnezeu neprecupeţit şi fără plată?

4. Rară este desăvîrşirea spiritului ce se dezrobeşte de toate. Cine, într-adevăr, ar putea spune că a întîlnit pe acel om cu sufletul descătuşat de orice poftă, cu totul dezbrăcat de legături faţă de orice făptură? Cutreierînd pămîntul în lung şi în lat, nu vei afla lucru mai de preţ decît asemenea nestemată. De şi-ar da omul toată avuţia, nimic n-ar fi; de-ar face cea mai aspră pocăin-

ţă, n-ar fi mare lucru; de şi-ar însuşi toată ştiinţa de carte, încă ar fi departe; chiar dacă ar avea în suflet multă virtute şi evlavie înflăcărată în inima sa, i-ar lipsi încă foarte mult: un singur lucru şi cel mai trebuincios între toate. Anume care? Să se dezbrace de toate, să se lepede de sine, să se scuture de orice legătură, să nu mai păstreze nici un dram de iubire de sine şi, după ce va fi făcut toate cîte ştie că este dator să facă, să creadă că încă n-a făcut nimic.

5. Să nu facă nici un caz de ceea ce ar putea să pară mare şi vrednic de laudă, ci să se recunoască în adevăr drept o slugă netrebnică, după cuvîntul Adevărului care zice: *Cînd veţi face toate cîte vi s-au poruncit, spuneţi: slugi netrebnice sîntem* (*Lc* 17, 10). Atunci abia spiritul omului va fi cu adevărat sărac şi gol şi va putea spune cu proorocul: *Singur şi sărac sînt eu* (*Ps* 24, 16). Dar nimeni totuşi nu-i mai bogat decît el, nimeni mai puternic, nimeni mai liber decît cel care a ştiut să se lepede de sine şi de toate, aşezîndu-se pe sine pe locul din urmă.

Capitolul XII

CALEA REGEASCĂ A SFINTEI CRUCI

1. Multora li se pare aspru cuvîntul acesta: *Leapădă-te de tine, ia-ţi crucea şi urmează-l pe Isus* (*Mt* 16, 24). Dar mult mai aspru totuşi va fi cuvîntul celălalt, rostit în ziua de pe urmă: *Duceţi-vă de la mine, blestemaţilor, în focul cel veşnic* (*Mt* 25, 41)! Cei ce ascultă acum şi urmează cu bucurie cuvîntul crucii, nu se vor teme cînd vor răsuna cuvintele osîndei veşnice. Acest semn, al crucii, va sta înălţat pe ceruri cînd Domnul va veni la judecată. Atunci toţi ucenicii crucii, care şi-au orînduit viaţa după Cel Răstignit, nu vor avea a se teme de nimic, ci se vor apropia de Cristos-Judecătorul cu cea mai mare încredere.

2. Pentru ce, aşadar, te temi să iei crucea, calea însăşi care duce spre cer? În cruce este mîntuirea, în cruce viaţa, în cruce ocrotirea împotriva vrăjmaşilor; în cruce izvorul dulcilor desfătări cereşti, în cruce tăria sufletului, bucuria spiritului, împlinirea virtuţii, desăvîrşirea sfinţeniei. Nu este mîntuire pentru suflet, nici nădejde de viaţă veşnică decît numai prin cruce. Ia-ţi aşadar crucea şi urmează-l pe Isus, pe drumul vieţii fără sfîrşit. El a deschis calea, purtînd pe umeri crucea, şi a murit răstignit pe ea pentru tine, ca, purtînd aceeaşi

povară şi tu, să rîvneşti să mori la rîndul tău pe cruce. *Căci dacă vom muri cu Cristos împreună, vom trăi împreună cu El* (*Rom* 6, 8). Şi dacă vei fi părtaş la patimile lui, din mărirea lui te vei împărtăşi.

3. Într-adevăr, iată că totul atîrnă de cruce, totul stă în răstignire; şi nu alta este calea ce duce la viaţă şi la adevărata pace lăuntrică: sfînta cale a crucii şi a răstignirii zilnice. Poţi colinda lumea întreagă, dacă vrei; poţi căuta pretutindeni tot ce doreşti: nicăieri nu vei găsi o cărare mai înaltă pe sus, şi nici o potecă mai sigură pe jos, în afară de calea sfintei cruci. Rînduieşte şi aşează totul după cum vrei şi cum ţi se pare mai bine: te vei convinge singur că pretutindeni pe lume trebuie, vrînd-nevrînd, să pătimeşti şi să suferi, pînă la urmă, pentru cîte ceva - şi astfel, iată, peste cruce vei da, fără să vrei, întotdeauna: fie că trupul tău va fi încolţit de vreo durere, fie că sufletul tău va fi măcinat de alean şi de amărăciune.

4. Se va întîmpla să fii părăsit de Dumnezeu, se va întîmpla să fii pus la încercare de aproapele tău, dar, mai des încă şi înainte de orice, îţi vei fi ţie însuţi povară şi întrucît nu vei putea afla uşurare ori scăpare prin mîngîieri sau alte leacuri şi tămăduiri, decît cînd Dumnezeu va voi, va trebui să rabzi. Dumnezeu, într-adevăr, vrea ca tu să înveţi să suferi povara amărăciunii fără a te bucura

de vreo alinare, şi lui singur să i te încredinţezi, şi astfel, prin urgisiri trecînd, să te smereşti tot mai mult. Nimeni, într-adevăr, nu simte mai adînc în inimă patima lui Cristos decît acela căruia i s-a întîmplat să sufere amărăciunea răstignirii. Crucea este, aşadar, gata mereu şi te aşteaptă în tot locul. De ea nu vei putea scăpa, oriunde ai fugi: căci oriunde te-ai afla, te vei purta şi te vei găsi pe tine însuţi, mereu. Întoarce-te încotro vei vrea, în sus şi în jos, în dreapta şi în stînga: în toate părţile vei da peste cruce, şi, oriunde te-ai afla, n-ai altă cale decît să-ţi păstrezi cumpătul în răbdare, dacă vrei să te bucuri de pacea lăuntrică şi să te poţi învrednici de cununa vieţii veşnice.

5. Dacă îţi porţi crucea de bunăvoie, crucea la rîndul ei te va purta pe tine şi te va duce spre limanul mult dorit, acolo unde vor înceta toate amărăciunile care, aici pe pămînt, nu pot lua sfîrşit niciodată. Dacă îţi duci crucea cîrtind, îţi sporeşti singur povara şi vei simţi pe umerii tăi o greutate şi mai apăsătoare; totuşi n-ai încotro: nu poţi decît să înduri mai departe ce ţi s-a dat. Dacă te scuturi de o cruce, vei da fără îndoială de alta, aproape sigur încă şi mai grea.

6. Cum ţi-ai putea închipui că ai să scapi de ceea ce n-a scăpat nimeni dintre muritori pînă acum? Care dintre sfinţi şi-a trăit viaţa în această lume scutit de cruce, fără să aibă de înfruntat

amărăciuni şi lucruri potrivnice? Nici Isus Cristos, Domnul nostru, n-a fost - măcar un singur ceas - scutit de durerile şi amărăciunile pătimirii pămînteşti: *Trebuia* - zice el - *să pătimească Cristos şi să învie din morţi şi astfel să intre în mărirea sa* (*Lc* 24, 26, 46). Cum ai putea căuta o altă cale decît calea regească, drumul sfintei cruci?

7. Întreaga viaţă a lui Cristos n-a fost decît o cruce şi o îndelungă mucenicie; cum să cutezi acum să cauţi, pentru tine, huzur şi veselie? Te amăgeşti peste măsură dacă socoteşti că, tot căutînd, vei găsi altceva decît mereu alte suferinţe de îndurat, căci viaţa noastră muritoare e ţesută cu durere şi impresurată de cruci. Şi cu cît va fi înaintat cineva mai mult în spirit, cu atît mai grele, de cele mai multe ori, îi devin crucile de care are parte, căci osînda surghiunului acestuia pămîntesc e cu atît mai amară cu cît sufletul este mai înflăcărat de iubire.

8. Dar sufletul, oricît ar fi încercat de suferinţă, nu-i cu totul lipsit de balsamul mîngîierii, căci din chiar caznele crucii el simte cel mai bine cum încep să prindă a rodi fructele mîntuirii. Într-adevăr, plecîndu-se omul de bună voie crucii, toată povara urgisirilor se strămută în încrederea că va veni şi alinarea dumnezeiască. Şi cu cît trupul sub jugul suferinţei se mistuie, cu atît spiritul se întăreşte înlăuntru prin har. Se întîmplă chiar, une-

ori, ca spiritul să se întărească atît de mult prin îndurarea potrivniciilor şi suferinţei, încît, împins de dragostea faţă de crucea lui Cristos - din care se împărtăşeşte pînă la contopire -, ajunge să nu mai voiască a trăi fără durere şi amărăciune: simţind că va fi cu atît mai plăcut lui Dumnezeu cu cît va putea pătimi mai mult pentru numele lui. Dar aceasta nu-i o virtute omenească, ci harul însuşi al lui Cristos, împărtăşind omului muritor atîta tărie încît să îmbrăţişeze, ba să iubească chiar, prin rîvna spiritului, ceea ce, după legile firii, orice trup ar ocoli şi urî de moarte.

9. Nu intră, într-adevăr, în firea omului să-şi ducă crucea şi crucea să-i fie scumpă; nici să-şi pedepsească trupul şi să-l supună: nu intră în firea lui să fugă de laudele omeneşti, să rabde ocara, să se dispreţuiască pe sine, ba să şi dorească a fi dispreţuit de ceilalţi; nu intră în firea omului să sufere toate oropsirile, jertfindu-şi folosul mereu, fără a pofti la nimic din belşugurile lumii acesteia. Dacă te uiţi la tine, nimic, într-adevăr, din toate acestea nu-ţi stă în putere; dar dacă îţi pui nădejdea în Domnul, puterea ţi se va da de sus şi vei stăpîni peste trup şi peste lume. Nici de vrăjmaşul tău diavolul nu te vei teme, fiind apărat de platoşa credinţei şi de semnul crucii lui Cristos.

10. Ca o slugă bună şi credincioasă a lui Cristos, pregăteşte-te, aşadar, să porţi cu bărbăţie crucea Domnului tău, care s-a răstignit din dragoste pentru tine. Fii gata să înduri multe împotriviri şi nenumărate necazuri în viaţa aceasta plină de oropsiri, căci tot astfel vor sta lucrurile oriunde te-ai afla; şi oriunde te-ai ascunde, numai peste aceasta vei da pretutindeni. Nu se poate altfel şi nu-i leac care să te scape de amărăciunile vieţii şi de durere, în afară de puterea răbdării. Bea, aşadar, bucuros din paharul Domnului, dacă doreşti să fii prieten şi părtaş al măririi sale. Bizuie-te pe Dumnezeu şi aşteaptă de la El orice mîngîiere: să facă Domnul după voia lui cu toate acestea. Cît despre tine, fii gata să suferi multe oropsiri şi amărăciuni şi socoteşte aceasta drept cea mai mare dintre mîngîieri, căci *nu sînt vrednice pătimirile vremii de acum spre dobîndirea măririi viitoare* (*Rom* 8, 18), chiar de le-ai fi putut purta povara singur.

11. Cînd vei ajunge pînă acolo încît, din dragoste pentru Cristos, amărăciunile să ţi se pară dulci şi plăcute, socoteşte-te fericit, căci ai aflat raiul pe pămînt. Cît timp suferinţele îţi vor fi nesuferite şi vei căuta să fugi de ele, vei fi nenorocit şi împotrivirile de care acum încerci să fugi nu vor conteni să te urmărească pretutindeni.

12. Fiind pregătit sufleteşte pentru ceea ce te aşteaptă - adică pentru suferinţă şi răstignire -, nu vei întîrzia să te simţi mai bine şi, în curînd, vei găsi pacea. Şi dacă ţi s-ar întîmpla să fii răpit, precum Apostolul Pavel, în cerul al treilea, tot nu ai fi, pentru aceasta, scutit de amărăciune. *Eu îi voi arăta* - zice Domnul - *cîte i se cade să sufere el pentru numele meu* (*Fapte* 9, 16). Prin urmare, dacă vrei să-l iubeşti pe Isus şi să-l slujeşti pînă la capăt, nu-ţi rămîne altceva de făcut decît să înduri şi să pătimeşti.

13. Cît de bine ar fi să te învredniceşti a pătimi măcar ceva pentru numele lui Cristos! Ce mărire te-ar răsplăti, ce bucurie ar fi pentru toţi sfinţii lui Dumnezeu, ce pildă vie pentru aproapele tău! Într-adevăr, toată lumea sfătuieşte răbdarea, puţini însă sînt gata să îndure şi să se călească întru adevărata răbdare. Pe drept cuvînt s-ar cuveni să suferi şi tu puţin pentru Cristos, cînd atîţia suferă lucruri cu mult mai grele doar de dragul lumii.

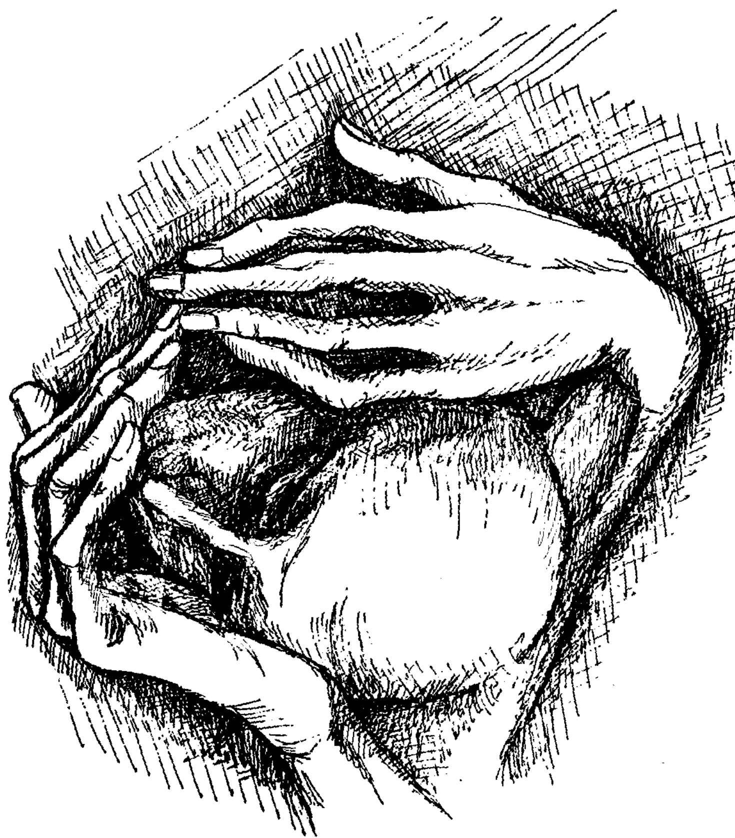
14. Întipăreşte-ţi în minte că trebuie să duci o viaţă de necontenită călire şi înfrînare, pînă la moarte: cu cît cineva moare mai mult poftelor sale, cu atît şi mai mult e pregătit să trăiască pentru Dumnezeu. Nimeni nu poate fi destoinic în cuprinderea celor cereşti dacă, mai înainte, nu s-a umilit, purtînd povara suferinţei din dragoste pentru Cris-

tos. Nimic nu-i mai plăcut lui Dumnezeu, nimic nu-ţi este ţie însuţi mai folositor în lumea aceasta decît să înduri bucuros amărăciunile, din dragoste pentru Cristos. Iar dacă ţi-ar sta în putere să alegi, s-ar cuveni mai curînd să-ţi doreşti să suferi oropsiri pentru Cristos, decît să ai parte de răsfăţul mîngîierilor sale: astfel, într-adevăr, te-ai putea apropia mai mult de Domnul, asemănîndu-te şi mai mult cu sfinţii. Căci vredniciile şi propăşirea noastră pe calea binelui nu stau în mulţimea mîngîierilor şi în dulceaţa desfătărilor primite, ci mai degrabă în puterea noastră de a ne căli purtînd jugul greutăţilor şi al durerii.

15. Dacă ar fi fost pe lume o altă cale pentru mîntuirea noastră mai bună şi mai folositoare decît suferinţa, Cristos, de bună seamă, prin cuvintele ca şi prin pilda vieţii sale, ne-ar fi arătat-o. Iată însă că El îndemna din toată inima - atît pe ucenicii săi, cît şi pe toţi cei dornici să-l urmeze - cu următoarele cuvinte: *Oricine vrea să vină după mine, să se lepede de sine, să-şi ia crucea şi să-mi urmeze mie* (*Lc* 9, 23). După citirea şi cercetarea amănunţită a tuturor acestora, nu rămîne decît o singură încheiere: *prin multe necazuri se cade nouă a intra întru împărăţia lui Dumnezeu* (*Fapte* 14, 1).

CARTEA A TREIA

Despre mîngîierea lăuntrică

Capitolul I

CUVÎNTUL DOMNULUI VORBEŞTE ÎN ŞOAPTĂ SUFLETULUI CREDINCIOS

1. *Auzi-voi ce va grăi întru mine Domnul Dumnezeu* (*Ps* 84, 8). Ferice de sufletul care aude glasul Domnului răsunînd într-însul, şi care soarbe cuvintele mîngîierii de pe buzele Domnului. Ferice de urechile pururi deschise şoaptelor lui Dumnezeu, ferice de cei ce ştiu să nu se sinchisească de şuşotelile lumii. Fericiţi, de asemenea, cei care nu-şi apleacă urechea la rostirile ce răsună în afară şi care, dimpotrivă, iau aminte la glasul ce povăţuieşte sufletul. Ferice de ochii care-şi închid pleoapele pentru cele din afară, ca să-şi aţintească mai bine privirile asupra celor din lăuntru. Ferice de cei care pătrund lucrurile dinăuntru şi care se străduiesc zi de zi, prin îndelungă pregătire, să înţeleagă tot mai bine tainele cereşti. Ferice de cei ce-şi consfinţesc faptele şi gîndurile Domnului, lepădîndu-se de toate lucrurile şi piedicile lumii. Ia seama la toate acestea, suflete al meu, şi pune zăvor simţurilor din afară, ca să poţi auzi cuvîntul Domnului şi Dumnezeului tău răsunînd întru tine.

2. Iată ce zice Acela care te iubeşte: *Eu sînt mîntuirea ta* (*Ps* 34, 3), Eu sînt liniştea şi viaţa ta. Fii alături de mine mereu şi ai să te bucuri de

pace. Leapădă-te de tot ceea ce este trecător şi caută lucrurile care nu pier. Ce altceva sînt toate lucrurile şi făpturile lumii acesteia, dacă nu o nălucire amăgitoare? Şi la ce ţi-ar putea folosi toate făpturile lumii, dacă tu, suflete al meu, ai ajunge să fii părăsit de Părintele şi Creatorul tău? Prin urmare, leapădă-te de toate, ca să te faci plăcut, în credinţă, Domnului şi Ziditorului tău, şi astfel să poţi ajunge la o fericire neînşelătoare.

Capitolul II

GLASUL ADEVĂRULUI RĂSUNĂ ÎN ASCUNZIŞURILE SUFLETULUI FĂRĂ LARMĂ DE CUVINTE

1. *Vorbeşte, Doamne, sluga ta ascultă* (2 *Regi* 3, 10). *Sluga ta sînt eu; fă-mă înţelept şi voi cunoaşte mărturiile tale* (*Ps* 118, 125). Pleacă inima mea spre cuvintele buzelor tale şi rostirea ta să coboare precum roua asupra inimii mele. În vechime, fiii lui Israel se rugau de Moise: *Vorbeşte-ne tu şi te vom asculta; să nu ne vorbească nouă Domnul, ca nu cumva să murim* (*Ex* 20, 19). Nu în acest fel mă rog eu ţie, Doamne, ci mai curînd împreună cu profetul Samuel, plin de dor şi umilinţă: *Vorbeşte Doamne, sluga ta ascultă* (2 *Regi* 3, 10). Mie să

nu-mi vorbească Moise sau vreun altul dintre proroci, ci tu însuţi, Domnul şi Dumnezeul meu, lumina cea vie, spiritul însuşi care i-a însufleţit pe toţi prorocii: tu singur, fără ei, îmi eşti de ajuns şi mă poţi umple cu învăţătură pînă la desăvîrşire; ei însă, fără tine, rămîn neputincioşi.

2. Pot, desigur, să răsune în urechi cuvintele; dar, prin ele însele, n-au cum să împărtăşească darul spiritului. Pot suna frumos, însă dacă tu, Doamne, păstrezi tăcerea, nu au cum să înflăcăreze inima. Litere zăreşte ochiul, tu însă tîlcul ascuns îl dezvălui. Pot vorbi despre mistere, dar cheia înţelegerii lor e la tine. Se cuprind în ele porunci, dar tu singur ajuţi la împlinirea lor. Arată calea, tu însă dai puterea de-a păşi pe ea. Cuvintele ne înrîuresc doar pe dinafară; tu însă dai învăţătură şi lumină inimilor. Ele mîngîie cu roua din afară; tu, dimpotrivă, din lăuntru. Ca vorbe răzbat pînă la urechile noastre; tu însă dai auzului înţelegerea din adîncuri.

3. Aşadar, nu Moise să-mi vorbească, ci tu, Domnul şi Dumnezeul meu, adevărul veşnic: altminteri m-aş usca şi m-aş veşteji fără nici un rod, lăsat în voia poveţelor din afară, văduvit de înflăcărarea lăuntrică; să nu-mi fie mie spre osîndă cuvîntul auzit şi lăsat fără urmare; cuvîntul cunoscut şi nepreţuit; cuvîntul crezut dar neadus la îndeplinire. *Vorbeşte,* aşadar, *Doamne, sluga ta*

ascultă (2 *Regi* 3, 10); *tu ai cuvintele vieţii veşnice* (*In* 6, 69). Vorbeşte, Doamne, ca sufletul meu să se mîngîie, ca viaţa mea să se poată îndrepta cu totul, iar ţie să-ţi pot aduce prinos de laudă şi preamărire fără de sfîrşit.

Capitolul III

CUVÎNTUL LUI DUMNEZEU SE CADE ASCULTAT CU SMERENIE, DEŞI PUŢINI SÎNT ACEIA CARE ÎŞI APLEACĂ URECHEA LA GLASUL LUI

1. Ascultă, fiul meu, cuvintele mele, cuvinte dulci, al căror rost pentru suflet depăşeşte cu mult toată ştiinţa filosofilor şi toată înţelepciunea lumii acesteia. *Cuvintele mele sînt spirit şi viaţă* (*In* 6, 64), şi nu pot fi judecate după mintea omenească. Cuvintele mele nu trebuie luate drept deşartă măgulire: ele se cad ascultate în tăcere şi primite cu toată smerenia şi cu fierbinte dragoste.

2. Am răspuns: *Ferice de cel îndrumat de tine, Doamne, de cel pe care-l vei învăţa din legea ta, ca să-i îndulceşti lui zilele rele* (*Ps* 93, 12, 13) şi să nu rămînă stingher în nemîngîierea pămîntului.

3. Încă de la început, spune Domnul, i-am învăţat pe proroci, şi pînă în ziua de astăzi nu înce-

tez să vorbesc fiecărui suflet în parte; mulţi însă rămîn surzi şi împietriţi la cuvintele mele. Mai mulţi încă sînt cei care ascultă mai bucuros de lume decît de Dumnezeu; mai lesne urmează aceştia poftele trupului decît voinţa lui Dumnezeu. Lumea făgăduieşte bunătăţi vremelnice şi neînsemnate, şi cei care-i slujesc poftesc la ele fără preget şi din toată inima; Eu făgăduiesc bunătăţi nemărginite şi veşnice, dar inimile muritorilor nu se mişcă din amorţire.

Unde se va găsi omul care să-mi slujească cu sîrguinţă şi ascultare întru toate, precum îndeobşte e slujită lumea cu stăpînii ei? *Ruşinează-te, Sidonule, strigă marea* (*Is* 23, 4), şi află pentru ce: pentru un folos de două parale omul e gata să bată mii de drumuri; pentru viaţa eternă mulţi n-ar mişca un singur pas. O simbrie de nimic e la mare cinste; fără ruşine, preţul unei parale chioare devine, nu o dată, pricină de judecată; pentru fleacul cel mai mic, pentru făgăduiala celei mai neînsemnate dintre plăceri, omul nu pregetă să intre în zbucium şi iureş ziua şi noaptea.

4. Dar ce ruşine! Dacă-i vorba de osteneli pentru binele ce nu se strică, pentru răsplata fără de pereche, pentru cinstea fără asemănare şi mărirea fără de sfîrşit, omul se sperie, stă pe gînduri, pregetă. Ai pentru ce să te ruşinezi, aşadar, slujitor trîndav şi cîrtitor, căci, iată, toţi ceilalţi se arată

mai nerăbdători şi rîvnici de a întreprinde cîte ceva pentru pierzare, decît eşti tu gata să întreprinzi spre mîntuire. Mai mult se bucură ceilalţi pentru ultima deşertăciune, decît te bucuri tu pentru bunul adevărului. Şi cînd te gîndeşti de cîte ori oamenii acestei lumi se lasă înşelaţi în speranţele lor; făgăduinţele mele, în schimb, nu lasă niciodată pe nimeni nemulţumit, în zadarnică aşteptare. Ceea ce am făgăduit, voi da; ceea ce am zis, voi îndeplini, dacă cineva va rămîne pînă la sfîrşit credincios în dragostea mea. Căci eu împart răsplata tuturor faptelor bune, eu sînt cel care încearcă şi trece prin foc pe toţi cei drepţi.

5. Întipăreşte-ţi adînc aceste cuvinte în inima ta: la vreme de ispită ele îţi vor fi de mare trebuinţă. Ceea ce nu înţelegi citind acuma, vei cunoaşte de-a fir-a păr în clipa încercării. Căci două sînt căile în care-i cercetez pe aleşii mei: prin ispitire şi prin mîngîiere. Două sînt învăţăturile pe care, în fiece zi, le dau lor: de mustrare pentru rătăcirile lor; de îndemn spre calea propăşirii în virtute. Cel care, avînd în faţă cuvintele mele, le dispreţuieşte *are cine să-l judece în ziua de apoi* (*In* 12, 48)

Rugăciune pentru a cere darul evlaviei

6. Doamne, Dumnezeul meu, Tu eşti singurul meu bine. Dar cine sînt eu ca să îndrăznesc să-ţi vorbesc? Cel mai sărac dintre slujitorii tăi, stîrpi-

tura cea mai josnică, cu mult mai sărac şi mai vrednic de dispreţ decît mintea poate gîndi şi decît gura cutează să spună. Cu toate acestea, adu-ţi aminte, Doamne, că nu sînt nimic, nu am nimic, nu sînt în stare de nimic. Tu singur eşti bun, Tu singur drept, Tu singur sfînt; Tu poţi toate, Tu dai toate, Tu împlineşti toate, doar pe omul păcătos îl laşi cu mîinile goale. Adu-ţi aminte de milostivirea ta şi umple inima mea cu harul tău, Tu care doreşti să nu fie deşarte lucrările tale!

7. Cum aş putea eu oare duce jugul greutăţii zilelor mele, în viaţa aceasta plină de amărăciuni, dacă nu m-aş bucura de milostivirea şi de harul tău? Nu-ţi întoarce faţa de la mine; nu prelungi încercările cu care mă cercetezi acuma; nu lua de la mine mîngîierea ta, ca *să nu fie sufletul meu ca un ogor fără apă. Învaţă-mă, Doamne, să fac voia ta* (*Ps* 142, 10. 6), învaţă-mă să mă port cu smerenie şi cuviinţă înaintea ta. Căci tu eşti înţelepciunea mea, tu mă cunoşti în adevăr, ba m-ai cunoscut încă dinainte de a mă naşte şi de a veni pe lume.

Capitolul IV

ÎNAINTEA LUI DUMNEZEU SE CADE SĂ NE PURTĂM ÎN SPIRITUL SMERENIEI ŞI AL ADEVĂRULUI

1. Fiul meu, umblă înaintea mea în spiritul adevărului şi - cu inimă curată şi dreaptă - caută-mă fără preget. Cel ce umblă înaintea mea în spiritul adevărului va fi scutit de cursele rele, iar adevărul îl va feri de amăgiri şi de ponegririle ticăloşilor. Dacă adevărul te va dezrobi, vei fi liber cu adevărat, şi de gura lumii n-o să-ţi pese.

2. Doamne, Tu ai dreptate în adevăr: aşa să fie. Adevărul tău să fie învăţătura mea, el să mă păzească şi să mă păstreze nevătămat pînă la sfîrşit, pe drumul mîntuirii. Adevărul tău să mă dezrobească de toate aplecările rele ale inimii şi de orice poftă neorînduită; alături de tine mă voi putea bucura de cea mai mare libertate a inimii.

3. Eu te voi învăţa - zice Adevărul - tot ceea ce este bun şi drept, tot ceea ce îmi face plăcere. Cugetă la păcatele tale, adu-ţi aminte de ele cu părere de rău şi căieşte-te din tot sufletul: pe de altă parte nu te mîndri niciodată cu faptele tale bune. În fapt, eşti un păcătos, supus multor patimi şi stingherit mereu de imbolduri neorînduite. Lăsat în voia ta, pornirile te trag într-una în jos spre ni-

micuri; iute te împiedici, iute te laşi biruit, iute te pierzi, iute te risipeşti cu firea. N-ai nimic cu care să te lauzi, ba, dimpotrivă, eşti plin de toate cusururile şi metehnele pentru care s-ar cuveni să te smereşti: căci mult mai slab şi mai şubred eşti decît îţi închipui.

4. Aşadar, nimic din ceea ce ajungi să săvîrşeşti să nu ţi se pară mare lucru: nimic grozav, nimic nemaipomenit, nimic minunat, nimic vrednic de laudă. Nimic, într-adevăr, nu poate fi mare; nimic cu adevărat vrednic de laudă şi vrednic de a fi dorit, decît dacă e veşnic. Mai presus de orice, să-ţi placă deci Adevărul neschimbat, cel care nu trece; mai presus de orice, nesuferită să-ţi fie adînca ta nemernicie. De nimic să nu-ţi fie teamă mai mult, de nimic să nu fugi, de nimic să nu te fereşti mai straşnic, decît de viciile şi de păcatele tale: ele să-ţi fie mai nesuferite decît orice altă pacoste sau daună. Sînt unii care nu se poartă sincer în ochii mei: mînaţi de un fel de cutezanţă, de un fel iscoditor şi plin de nesăbuinţă, ar dori să-mi pătrundă tainele, să cuprindă şi să-şi însuşească, de-ar putea, cu mintea, cele mai înalte lucruri ce ţin de dumnezeire, uitînd în schimb să vadă de ei înşişi şi de propria lor mîntuire. Unii ca aceştia, pentru trufia şi necuviinţa iscodirii lor - părăsiţi fiind de mine - cad în ispite şi în păcate grele.

5. Teme-te de judecăţile lui Dumnezeu, cutremură-te cu gîndul la mînia Celui Atotputernic. Nu trece prin ciur lucrările Celui Preaînalt ci, mai curînd, judecă la amănunt fărădelegile tale, cumpăneşte tot ce ai greşit şi cît de mare este binele pe care nu l-ai săvîrşit. Unii îşi pun toată evlavia în cărţi, alţii, în sfintele icoane, alţii, încă, în semne ce se arată la prima vedere, şi în alte purtări bune, de ochii lumii. Alţii sînt mereu cu numele meu pe buze, dar prea puţini îl păstrează în inimă. Sînt şi unii care, luminaţi la minte şi curăţiţi de poftele neorînduite, năzuiesc fără răgaz spre bunurile veşnice: cele vremelnice nu-i încîntă de fel, fără plăcere dau firii cele ce i se cuvin; aceştia înţeleg ceea ce le spune spiritul adevărului, care şopteşte în sufletul lor: îi învaţă să dispreţuiască bunurile trecătoare şi să îndrăgească cele cereşti, să nu se sinchisească de lume; ziua şi noaptea, să caute fără răgaz Împărăţia lui Dumnezeu.

Capitolul V

MINUNATUL ROD AL DRAGOSTEI DUMNEZEIEŞTI

1. Fii binecuvîntat, Părinte ceresc, Tatăl Domnului meu Isus Cristos, căci te-ai îndurat să-ţi

aminteşti de mine, sărmanul! Părinte al îndurărilor şi Dumnezeule a toată mîngîierea, îţi mulţumesc pentru că binevoieşti să-mi dai alinare, mie celui nevrednic de mîngîiere. Fii binecuvîntat şi slăvit întotdeauna, împreună cu Fiul tău unul născut şi cu Sfîntul Duh, Mîngîietorul, în toţi vecii vecilor! O, Doamne, Dumnezeul meu, dragostea mea sfîntă, atunci cînd vei veni să-ţi faci lăcaş în sufletul meu, tot lăuntrul meu va fremăta de fiorul fericirii. Tu eşti slava şi veselia inimii mele; Tu eşti nădejdea şi scutul meu apărător în ziua încercării şi amărăciunii mele.

2. Dar, fiindcă sînt încă slab în dragoste şi nestatornic în virtute, am nevoie să fiu îmbărbătat şi mîngîiat de tine. Vino la mine cît mai des şi învaţă-mă învăţăturile sfinţeniei. Scapă-mă de patimile rele şi lecuieşte inima mea de orice pofte neorînduite, ca, vindecat temeinic şi curăţit cum se cuvine, să fiu în stare să te iubesc, să fiu întărit în răbdare, să rămîn neclătinat în statornicie.

3. Mare împlinire este dragostea, zestre cu adevărat fără pereche, căci singură ea poate preface apăsarea oricărei poveri într-o sarcină uşoară; singură ea - cu aceeaşi inimă împăcată - poate duce juguri felurite, oricît de grele. Povara n-o împovărează, amărăciunea o preface în dulceaţă şi plăcere. Nobila iubire de Isus îmbie la săvîrşirea faptelor celor mai mari, ea insuflă voinţei dorinţa

arzătoare de desăvîrşire. Iubirea tinde spre cele înalte, ea nu se lasă împiedicată de nimicurile pămînteşti. Iubirea se vrea liberă şi nestingherită de poftele lumeşti; vrea ca privirea ochiului ei lăuntric să nu-i fie încurcată în plăceri trecătoare; nu se lasă trasă în jos şi biruită de necazuri. Nimic nu-i mai dulce decît iubirea, nimic nu-i mai puternic ca ea, nimic mai înalt, nimic mai cuprinzător, nimic mai voios, nimic mai dătător de îndestulare şi mai plin de bunătate, în cer şi pe pămînt: iubirea s-a născut din Dumnezeu; ea nu-şi poate afla odihna decît tot în Dumnezeu, mai presus de lumea părelnică a făpturilor trecătoare.

4. Iubirea dă omului aripi, agerime, voioşie; cel care iubeşte este liber şi nici un lanţ nu-l mai ţine. El dăruieşte totul tuturora şi se bucură de toate împreună cu toţi, căci îşi află totdeauna pacea, înainte de orice, în binele suprem, cel din care izvorăşte şi se revarsă tot ce este bun pe lume. Nu se uită la daruri, ci - mai presus de toate bunătăţile şi darurile - îşi înalţă inima la Cel ce dăruieşte totul. De multe ori, iubirea nu cunoaşte noimă, căci pe cel care iubeşte rîvna îl înflăcărează mai presus de măsură. Iubirea nu simte poverile, nu ştie ce-i osteneala; se avîntă mai presus de puteri; nu vrea să ştie de neputinţă, căci socoteşte că totul îi stă în putere şi îi este îngăduit. Tocmai de aceea poate orice, multe îndeplineşte şi izbuteşte

des, acolo chiar unde cel lipsit de flacăra iubirii s-ar da bătut şi ar cădea răpus.

5. Iubirea e pururi trează, ba, chiar atunci cînd adoarme, stă în fapt de veghe. Osteneala n-o osteneşte, piedicile n-o împiedică, teama n-o înfricoşează; ca o văpaie vie, ca o făclie aprinsă se ridică spre înalt şi-şi croieşte drum sigur către cer. Cel care iubeşte pricepe ceea ce înseamnă acestea toate; dorul înflăcărat al sufletului care iubeşte străbate pînă la Dumnezeu ca strigătul inimii: Dumnezeul meu, iubirea mea! Tu eşti cu totul al meu, eu sînt cu totul al tău!

6. Lărgeşte inima mea întru iubire, să pot învăţa şi deprinde gustul şi dulceaţa dragostei, în dragoste să mă contopesc şi întru ea să plutesc, prin tine. Iubirea să pună cu totul stăpînire pe mine, să mă uit pe mine însumi în înflăcărarea şi freamătul văpăii ei orbitoare. Să cînt cîntecul iubirii, să te urmez, iubirea mea, în înaltul tăriei, să se topească inima mea în laudele tale, să mă străbată cu totul fiorul de fericire al dragostei. Să te pot iubi mai mult decît pe mine însumi, iar pe mine însumi, doar din dragoste pentru tine; în tine să pot iubi pe toţi cei ce te iubesc cu adevărat, după cum porunceşte legea iubirii străluminînd din tine.

7. Iubirea este ageră, sinceră, evlavioasă, voioasă, dulce, puternică, răbdătoare, credincioasă,

înţeleaptă, darnică, neînfricată; ea niciodată nu se caută pe sine. Într-adevăr, de îndată ce începe căutarea de sine, iubirea păleşte şi piere. Iubirea este prevăzătoare, smerită şi dreaptă; nu-i molatică, nu-i uşuratică, nu tinde spre lucruri deşarte; priveghetoare, curată, statornică, paşnică şi pururi de strajă simţurilor e iubirea. Iubirea este supusă şi ascultătoare faţă de mai mari; pe sine se dispreţuieşte şi se smereşte; faţă de Dumnezeu este plină de evlavie şi de recunoştinţă; încrederea şi nădejdea şi-o pune pe de-a întregul în El, chiar atunci cînd i se pare că e părăsită, căci dragoste fără durere nu se poate în viaţa aceasta.

8. Cine nu este gata pentru orice suferinţă, gata să se lase cu totul în voia celui iubit, acela nu este vrednic de a fi socotit în rîndul celor ce iubesc cu adevărat. Se cade, cu adevărat, ca cel care iubeşte să îndrăgească voios toate amărăciunile şi vitregiile de dragul celui la care ţine şi nici o împotrivire să nu-l poată împiedica de la aceasta.

Capitolul VI

CĂLIREA CELUI CE IUBEŞTE CU ADEVĂRAT

1. Fiul meu, iubirea ta nu-i îndeajuns de puternică şi de luminată.

2. Pentru ce, Doamne?

3. Pentru că, iată, la cea mai neînsemnată împotrivire, te opreşti din drumul pe care ai pornit, nepregetînd să cauţi alte mîngîieri. Cel tare în iubire nu se clatină în faţa ispitei şi nu dă crezare vicleşugurilor vrăjmaşului care încearcă să-l îmbie. Ţine nestrămutat la mine, fără nici o deosebire la bine şi la rău.

4. Cel luminat în dragoste, mai mult decît darul primit preţuieşte iubirea celui care dăruieşte. Se simte îndatorat mai curînd de bunătatea inimii care dă decît de fapta bună din al cărei rod se înfruptă. Cel care iubeşte cu frumuseţe, nu poposeşte în cale la nici un dar, ci merge drept la mine, care sînt mai presus de orice dar.

5. Totul nu-i însă pierdut, chiar dacă, din cînd în cînd, simţi faţă de mine şi de sfinţii mei mai pu-ţină înflăcărare decît ai fi rîvnit să poţi simţi. Căci acea dulceaţă şi bunătate care uneori te copleşeşte e doar rodul unui har trecător, un semn premergător al bucuriilor patriei cereşti: nu te bizui prea mult pe aceasta, căci aşa cum a venit aşa se duce. În schimb, lupta împotriva relelor porniri ale inimii şi respingerea hotărîtă a ispitirilor diavoleşti sînt semn de virtute şi de merit deosebit.

6. Prin urmare, nu te lăsa tulburat de închipuiri străine, oricare ar fi plămada nălucirii lor. Păstrează cu credinţă hotărîrile luate şi gîndul tău

drept să fie spre Dumnezeu. Şi nu-i nici o nălucire faptul că acum te simţi înălţat, dintr-o dată, pînă la gustul fericirii cereşti, ca îndată, pe loc, să cazi înapoi la obişnuitele nerozii ale inimii tale. Dar atîta timp cît slăbiciunile acestea nu-s după voia ta şi atîta timp cît lupţi să le respingi, toate sînt spre vrednicie, nu către pierzare.

7. Nu te îndoi că vechiul tău vrăjmaş se sileşte din răsputeri să zădărnicească dorinţele tale de mai bine: el încearcă să te fure de la rugăciune şi de la cinstirea sfinţilor, să te înstrăineze de la gîndul sfînt la patimile mele, să te facă să dai uitării amintirea, nu fără rost, a păcatelor tale, să lepezi straja inimii şi să laşi deoparte hotărîrile de a propăşi în virtute. El îţi şopteşte multe gînduri rele ca să te dezguste şi să te înspăimînte, să te îndepărteze de la rugăciune şi de la citirea sfintelor cărţi ale Scripturii. Nu poate suferi mărturisirea smerită a păcatelor; dacă ar putea, te-ar opri de la Sfînta Împărtăşanie. Să nu-i dai crezare şi să nu-ţi pese de el, ori de cîte ori ţi-ar întinde curse şi ar încerca să te amăgească. Ale lui fie toate gîndurile rele şi murdare. Nu pregeta să-l alungi: Piei duh necurat! Ruşine să-ţi fie, duh al ticăloşiei! Mare trebuie să-ţi fie bicisnicia ca să umbli cu astfel de şoapte la urechile mele. Piei de la mine amăgitor nenorocit, nu te vei alege cu nimic! Căci Isus va sta alături de mine, gata să mă apere în luptă cu

puterea pavezei sale, iar tu te vei alege cu ruşinea. Mai curînd aş muri, mai degrabă aş îndura orice chin, decît să consimt la îmbierile tale. Să taci, să nu cutezi să mai şopteşti o singură vorbă; să nu-ţi mai aud glasul - oricît de multe urzeli ai întinde împotriva mea.*Domnul este lumina mea şi Mîntuitorul meu: de cine mă voi teme?* (*Ps* 26, 1). *De s-ar rîndui împotriva mea tabără vrăjmaşă, inima mea nu se va teme* (5). *Domnul este ajutorul meu şi răscumpărătorul meu* (Ps 18, 15).

8. Aruncă-te în luptă ca un bun ostaş; şi chiar dacă, uneori, din slăbiciune, se va întîmpla să fii răpus la pămînt, ridică-te cu mai multă bărbăţie, puternic şi încrezător în harul meu pe mai departe; păzeşte-te, înainte de orice, de înfumurare şi de zadarnica încredere în tine. Datorită unor asemenea măguliri deşarte, mulţi ajung să se lase tîrîţi pe drumuri rătăcite, şi, nu o dată, se aleg cu orbirea fără leac a sufletului. Asemenea prăbuşire a celor ce se încumetă nebuneşte, bizuiţi pe propria mîndrie, să-ţi fie mereu învăţătură de smerenie şi veghe neobosită.

Capitolul VII

SUB PAVĂZA SMERENIEI, HARUL PRIMIT SE CUVINE FERIT DE LA VEDERE

1. Fiul meu, mai folositor şi mai sigur pentru tine e să păstrezi ascuns darul evlaviei; să nu te semeţeşti cu el, să nu vorbeşti prea mult despre el; nu sta să-l cumpăneşti într-una, ci, mai curînd, cumpăneşte micimea şi netrebnicia ta, cu teamă pentru harul încredinţat ţie, nevrednicului. Nu te lega prea mult de această simţire, care, pe dată, se poate întoarce pe dos cu totul. Cît timp ai în inimă harul, gîndeşte-te cît de sărman şi de lipsit eşti atunci cînd nu-l ai. Propăşirea sufletească nu stă numai în gustarea mîngîierilor dăruite de har; ci, dimpotrivă, şi în a şti să rabzi cu umilinţă şi resemnare pierderea lor vremelnică; şi, chiar în astfel de clipe, să nu te abaţi de la străduinţa rugăciunii, să ştii să purcezi mai departe cu faptele bune începute, făcînd bucuros tot ceea ce poţi, după luminile tale, fără a te lăsa covîrşit de uscăciunea şi îngrijorarea ce trag sufletul la lîncezeală şi la lene.

2. Mulţi sînt aceia care - dacă nu văd toate lucrurile mergîndu-le strună, după socoteala lor - neîntîrziat îşi pierd răbdarea şi se lasă pe tînjeală. Dar *nu-i în voia omului calea sa* (*Ier* 10, 23), căci

al lui Dumnezeu este harul mîngîierii, el dăruieşte cînd vrea, cît vrea, cui vrea, după cum îi este placul, nici mai mult, nici mai puţin decît socoteşte de cuviinţă. Lipsiţi de săbuinţă, unii au ajuns să se ducă de rîpă, pornind tocmai de la acest har ales al evlaviei, căci au rîvnit să înfăptuiască mai mult decît îi ţineau puterile, nesocotind măsura şubrezeniei lor, lăsîndu-se orbeşte traşi de imboldul inimii lor, nu de dreapta judecată a minţii. Şi pentru că s-au încumetat să jinduiască mai mult şi mai sus decît era pe placul lui Dumnezeu, foarte repede s-au trezit lipsiţi cu totul de harul lui. Sărmani şi nepricopsiţi au ajuns cei care au rîvnit să-şi facă singuri cuib în ceruri; golaşi şi umiliţi, au învăţat să nu-şi mai ia zborul pe aripile lor, ci toată nădejdea să şi-o pună în aripile mele. Cei încă neînvăţaţi, proaspăt veniţi pe calea Domnului, se pot într-adevăr lăsa înşelaţi şi duşi cu uşurinţă de rîpă, dacă nu se lasă cîrmuiţi de poveţele celor mai înţelepţi decît ei.

3. Dacă vor face numai după cum îi taie capul, nesocotind poveţele altora - mai încercaţi şi mai destoinici ca ei - primejdios le va fi sfîrşitul, afară doar dacă şi-ar înmuia cerbicia. Căci cei ce se socotesc înţelepţi sînt rareori smeriţi în inima lor, ca să se poată supune îndrumării şi sfaturilor altora. Iată de ce mai bine e să nu ştii puzderie de lucruri, în inimă păstrînd smerenie şi învăţătură

mai puţină, decît, purtînd în cap comori de ştiinţă de carte, să fii plin de fumuri şi de mărire deşartă. Mai bine să duci lipsă decît să-ţi prisosească, încît să ai pentru ce să te umfli în pene. Nesăbuit e cel ce se lasă cu totul în voia veseliei, uitînd de sărăcia sufletească în care s-a aflat mai înainte, trecînd peste acea sfîntă teamă de Dumnezeu, mereu cutremurată la gîndul că ar putea pierde harul dăruit. La fel, lipsit de săbuinţă este şi cel care, în clipele de alean şi de amărăciune, ori în faţa celui mai mic neajuns, se pierde iute cu firea, lăsîndu-şi gîndul şi inima pradă unei neîntemeiate lipse de nădejde în mine.

4. Omul care, la timp de pace, se ţine tare şi ţanţoş, adesea la război se dovedeşte fricos din cale-afară şi lipsit de bărbăţie. De-ai şti să-ţi păstrezi întotdeauna cuviinţa şi smerenia, ţinînd bărbăteşte în mîini cîrma sufletului tău, n-ai cădea atît de uşor în cursele păcatului. Nu-i lipsită de rost povaţa ca - în clipele tale de evlavie înflăcărată - să te gîndeşti la ce va fi atunci cînd farul şi lumina se vor stinge. Iar cînd aceasta se întîmplă, să cugeţi la clipa cînd aceste daruri se vor întoarce: căci nu le iau decît vremelnic, ca să-ţi întăresc chibzuinţa şi prevederea, spre slava mea mai mare.

5. Nu o dată, atare încercare îţi este ţie mai folositoare decît dacă ţi-ar merge toate strună, du-

pă placul şi buna ta voie. Căci vredniciile nu se socotesc după vedeniile avute, nici după mîngîierile primite, nici după iscusinţa şi priceperea la citirea Sfintelor Scripturi, nici după înălţimea scaunului în care omul se întîmplă să fi fost aşezat, ci după adînca întemeiere în smerenia cea adevărată şi după dumnezeiasca iubire care-i umple inima; după credinţa neabătută cu care-l caută pe Dumnezeu singur; după felul în care pe sine însuşi se socoteşte bun de nimic, dispreţuindu-se în adevăr; după felul cum mai bucuros ştie să primească jignirile şi umilinţele din partea oamenilor, decît laudele şi onorurile lor.

Capitolul VIII

SĂ TE SIMŢI MIC ŞI NEVREDNIC ÎN FAŢA LUI DUMNEZEU

1. *Voi vorbi Domnului meu, măcar că sînt colb şi cenuşă* (*Gen* 18, 27). Chiar dacă m-aş socoti mai mult decît pulberea, Tu, Doamne, te vei ridica să mă pui la locul meu pe drept cuvînt; păcatele mele vor mărturisi şi ele adevărul, eu însumi nu voi avea nimic de zis împotrivă. Dacă mă voi umili, în schimb, făcîndu-mă una cu pămîntul, dezbrăcîndu-mă de orice dragoste de a fi preţuit,

răstignindu-mi mîndria şi întorcîndu-mă, cum se şi cuvine, cu gîndul la ţărîna din care am fost plămădit, atunci harul tău va coborî prielnic asupra mea, iar lumina ta va deveni sora bună a sufletului meu; atunci orice gînd - oricît de mic - de îngîmfare se va spulbera îngropat pentru totdeauna în surpăturile nimicniciei mele. În adîncurile acestei strîmtorări îmi vei arăta ceea ce sînt cu adevărat, ceea ce am fost mai înainte şi ceea ce am ajuns: *căci sînt un nimic şi n-am ştiut* (*Ps 72*, 22). Lăsat în seama mea, iată, sînt un nimic, şubrezenia întruchipată; îndată însă ce îţi arunci asupra mea privirea, prind putere şi freamăt de o bucurie nouă. E uimitor cum atît de lesne, sub îmbrăţişarea blîndă a aripilor tale, mă pot înălţa şi desprinde de pămînt, eu, care, ca şi plumbul, sînt purtat şi tras într-una în jos.

2. Iubirea ta face aceasta atunci cînd vine în întîmpinarea mea, cu toate că sînt un nevrednic; ea mă uşurează de povara atîtor griji şi nevoi, ocrotindu-mă de cursa primejdiilor grele şi, înainte de toate, scăpîndu-mă cu adevărat din ghiarele răului. Căci ţinînd la mine însumi cum nu trebuie, m-am aflat pe cărarea pierzaniei; dar lăsînd totul şi pornind în căutarea ta, iubindu-te cu inimă curată, nu numai că te-am găsit pe tine, dar m-am descoperit pe mine însumi cu adevărat; căci, din dragoste faţă de tine, am putut dobîndi o mai

adîncă înţelegere a nimicniciei mele: căci tu, iubirea mea dulce, mă copleşeşti cu un belşug de care sînt nevrednic, îmi dăruieşti mai mult decît aş cuteza să cer sau să nădăjduiesc că aş putea primi vreodată.

3. Fii binecuvîntat, Dumnezeul meu, căci, în pofida nevredniciei mele, bunătatea şi mărinimia ta nemărginită nu conteneşte să mă copleşească cu tot binele, Tu care reverşi pînă şi asupra celor nerecunoscători şi a celor rătăciţi departe de tine darul binefacerilor tale. Întoarce-ţi, Doamne, faţa către noi, ca să-ţi putem fi recunoscători, în duhul smereniei şi al evlaviei: căci Tu singur eşti toată mîntuirea, pavăza şi toată puterea noastră.

Capitolul IX

TOATE SE CUVIN ADUSE LA ROSTUL LOR ULTIM, CARE E DUMNEZEU ÎNSUŞI

1. Dacă vrei să fii cu adevărat fericit, fiul meu, nu trebuie să uiţi niciodată că năzuinţa ta dintîi, menirea ta cea mai înaltă şi rostul tău ultim sînt Eu însumi. Avînd aceasta în gînd, imboldurile inimii tale vor fi limpezite şi curăţate de aplecarea aceea care te trage mereu, şi nu fără vătămare, spre tine însuţi şi spre lumea făpturilor

care te înconjoară. Într-adevăr, de îndată ce te cauţi pe tine însuţi în bucuria vreunui lucru ori în desfătarea unei făpturi, sinea ta adîncă începe să se vlăguiască şi se usucă. Prin urmare, adună toate lucrurile vieţii la rostul lor dintîi, căci Eu sînt acela care le-am dăruit pe toate. În fiecare lucru, să vezi o părticică doar izvorîtă din noianul binelui celui mare şi fără de sfîrşit: tocmai de aceea rostul tuturor lucrurilor se cuvine adus la mine, izvorul şi rădăcina lor.

2. În mine şi cel mic şi cel mare, şi cel sărac şi cel bogat, cu toţii află izvorul viu şi apa vieţii: toţi cei ce îmi slujesc bucuros, de bună voie, vor primi dar pentru dar. Cel însă care va căuta să guste din dulceaţa slavei în afara mea, ori cel care-şi va pune bucuria în vreun bun mărunt, aparte, nu va afla de fel fericirea adevărată, ci, dimpotrivă, va simţi cum inima i se înăbuşă, încătuşată în sumedenie de mărunte potrivnicii. Iată de ce, nu socoti niciodată că vreo bunătate ar putea să fie a ta, ori că vreo făptură s-ar putea bucura de la sine de virtute, ci adu totul, în chip de prinos, Celui fără de care omul nu ar avea nimic pe lume, lui Dumnezeu. Eu am dat totul şi cer, tocmai de aceea, fără şovăială şi precupeţire, recunoştinţa toată.

3. Acesta-i adevărul care spulberă nălucirile slavei deşarte. Căci acolo unde îşi va face sălaş harul ceresc şi iubirea curată, inima nu poate fi

nici mică, nici pizmătăreaţă, nici mărginită de la sine. Dumnezeiasca iubire le învinge pe toate şi dă aripi neasemuite sufletului. Săbuit dacă ai fi, toată bucuria ţi-ai găsi-o în mine, toată nădejdea în mine ţi-ai pune-o; *căci bun nu este nimeni, decît singur Dumnezeu* (*Lc* 8, 13), căruia i se cuvine toată lauda şi toată binecuvîntarea, în veci.

Capitolul X

PLĂCUT E SĂ-I SLUJEŞTI LUI DUMNEZEU SINGUR, ÎN DISPREŢUL ÎNTREGII LUMI

1. Mă voi încumeta din nou să-ţi vorbesc, nu voi păstra tăcerea, Doamne, glasul meu va ajunge la urechile Domnului Dumnezeului şi Regelui meu care sălăşluieşte în ceruri. *Cît de necuprinsă e mulţimea bunătăţilor tale, Doamne, pe care în taină le împărtăşeşti celor ce se tem de tine!* (*Ps* 30, 20). Căci ce eşti Tu în ochii celor care te iubesc? Ce eşti Tu pentru cei care-ţi slujesc din toată inima? Cu adevărat negrăită este plăcerea vederii tale, darul dulce de care se bucură cei care te iubesc. Tocmai în aceasta mi-ai arătat, mai presus de orice, dulceaţa bunătăţii tale: căci nu eram, şi, iată, tu m-ai adus la fiinţă şi viaţă; şi pe cărări rătăcite umblam, departe de tine, şi Tu m-ai adus

la tine, ca să-ţi slujesc, dîndu-mi poruncă să te iubesc.

2. O, izvor al iubirii nesecate, ce-aş mai putea să spun despre tine? Cum aş putea vreodată să te dau uitării, pe tine care ai binevoit să-ţi aminteşti de mine, deşi mă înglodasem pe drumul stricăciunii şi al pieirii? Dincolo de toată nădejdea, te-ai îndurat totuşi de sluga ta şi, trecînd peste nevredniciile mele, mi-ai arătat harul prieteniei tale. Cum ţi-aş putea mulţumi vreodată pentru asemenea dar? Într-adevăr, nu oricui îi este dat ca - lăsînd deoparte totul - să se poată lepăda de lume şi să îmbrăţişeze viaţa mănăstirească. Să fie oare lucru mare a mă afla în slujba ta, Dumnezeule, căruia toată făptura se cuvine de fapt să-i slujească? N-ar trebui, la urma urmei, să mi se pară lucru mare să-ţi slujesc: de necrezut şi uimitor lucru este, în schimb, ca nu pe altul, ci pe mine - în ciuda sărăciei şi nevredniciei mele - Tu să mă fi ales drept slujitor al tău, primindu-mă cu atîta căldură în rîndul celor iubiţi şi apropiaţi ţie.

3. Într-adevăr, tot ceea ce am îţi aparţine, şi toate cele cu ajutorul cărora îţi slujesc sînt, de fapt, ale tale. Prin urmare, s-ar putea chiar, dimpotrivă, spune că Tu eşti cel care mi te pui la îndemînă, slujindu-mi mie, decît eu însumi aş putea s-o fac, de unul singur, ca slugă a ta. Dovadă, iată, sînt cerurile şi pămîntul, pe care le-ai hărăzit

să servească omului şi care, zi de zi, urmează întocmai, ascultătoare, tot ceea ce ai poruncit şi tot ce aştepţi de la ele. Dar nici aceasta n-ar fi mare lucru: căci iată, pînă şi pe îngeri i-ai rînduit să stea pururi în slujba noastră. Şi, mai presus de orice, pe tine însuţi ai binevoit să te pui la îndemîna omului, făgăduind să te dai pe tine însuţi în dar făpturii tale.

4. Ce aş putea să-ţi aduc în schimb, drept prinos de recunoştinţă, pentru miile şi miile de daruri ale tale? Măcar de-aş fi în stare să-ţi slujesc zi de zi, pînă la sfîrşitul vieţii mele! De-aş fi în stare, măcar o singură zi, să-ţi pot sluji aşa cum se cuvine! Căci, cu adevărat, eşti singurul vrednic de a fi slujit pînă la capăt, vrednic de a primi toată cinstea şi lauda, fără de sfîrşit. Cu adevărat Domnul şi Stăpînul meu eşti Tu; eu însumi nu-s decît o slugă sărmană şi mi se cade să-ţi servesc din toate puterile mele, niciodată să nu obosesc aducîndu-ţi laudă. Vreau şi doresc din toată inima acest lucru: ajută-mă prin bunăvoinţa ta, suplinind din belşugul darului tău tot ceea ce îmi lipseşte.

5. Cît de mare este cinstea, cît de mare este onoarea de a fi în slujba ta şi, pentru tine, Doamne, de a putea trece, neîmpiedicat, peste toate. Mare este harul celor ce intră de bună voie în slujba ta sfîntă. Vor descoperi dulceaţa şi mîngîierile

negrăite ale Spiritului Sfînt toţi cei care, din iubire pentru tine, întorc spatele tuturor desfătărilor trupeşti. Vor dobîndi o mare libertate lăuntrică toţi cei care, pentru numele tău, se încumetă să calce pe cărarea îngustă, lăsînd deoparte orice grijă faţă de cele lumeşti.

6. O, cît de voioasă şi plăcută este slujirea lui Dumnezeu, cea care aduce omului adevărata sfinţenie şi libertate! Sfîntă stare a vieţii monahale, aducînd omul în rînd cu îngerii, făcîndu-l plăcut lui Dumnezeu, temut de diavoli, pildă vie pentru toţi cei cu darul credinţei! Cît de mult este de dorit, cît de demnă de îndrăgit această slujbă: săvîrşind-o, omul se învredniceşte de binele cel mai mare cu putinţă; mulţumită ei, el dobîndeşte zestrea fericirii fără de margini, care nu se curmă niciodată.

Capitolul XI

IMBOLDURILE INIMII SE CAD BINE CUMPĂNITE ŞI ŢINUTE ÎN FRÎU

1. Fiul meu, multe mai ai de învăţat, căci încă multe sînt lucrurile pe care nu ţi le-ai însuşit pînă acum aşa cum se cuvine.

2. Care sînt, Doamne, acestea?

3. Să supui cu totul imboldurile tale voinţei mele, să nu-ţi iubeşti propria plăcere şi să doreşti cu rîvnă şi înflăcărare doar împlinirea voii mele. Imboldurile izvorîte din sinea ta sînt cele care, de cele mai multe ori, aprind scînteia acelui foc care te mînă cu putere înainte: stai şi gîndeşte-te, însă, dacă cinstirea mea într-adevăr, e cea care te mînă, sau, dimpotrivă, folosul plăcerii tale. Dacă pornirea vine de la mine, vei fi pe bună pace, orice aş porunci; dacă inima ta însă tăinuieşte vreun dor ascuns de-al ei, nu alta este pricina pentru care te simţi apăsat şi stînjenit.

4. Iată de ce e bine să nu te bizui prea mult pe imboldurile care-ţi încolţesc în inimă, fără să le cumpăneşti temeinic în faţa mea; s-ar putea, altminteri, să te căieşti şi să-ţi pară rău de lucruri ce ţi s-au părut în prima clipă bune, şi la care ai rîvnit. Într-adevăr, nu orice dorinţă încolţită în inimă şi care ţi se pare bună trebuie din capul locului urmată întocmai; şi tot aşa, nu orice dorinţă ce ţi se înfăţişează, la prima vedere, ca nepotrivită, trebuie respinsă pe dată. E bine, cît de des, să ţii în mîini frînele sufletului - pînă şi gîndurile şi dorinţele tale de bine -, ca nu care cumva, lăsîndu-te mînat de toane, să dai prilej celorlalţi de sminteală sau - în cazul cînd aceştia ţi s-ar împotrivi - să cazi, cînd te aştepţi mai puţin, pradă tulburării şi amărăciunii.

5. Se cade, într-adevăr, din cînd în cînd, să ştii a pune piciorul în prag bărbăteşte, răspunzînd fără şovăire "nu" imboldurilor şi toanelor hrănite de simţuri: să treci fără să te sinchiseşti peste ceea ce ar fi plăcut, ca şi peste ceea ce ar fi neplăcut trupului, luptînd mai înainte de orice, ca el, chiar în pofida lui, să dea ascultare spiritului. Trupul şi toanele lui vor trebui ţinute în frîu şi sub pinten, pînă cînd carnea, supusă, va fi gata la orice: învăţînd să se mulţumească cu puţin, să se bucure de lucrurile cele mai simple şi să nu crîcnească împotriva neajunsurilor.

Capitolul XII

CĂLIREA RĂBDĂRII ÎN LUPTA ÎMPOTRIVA PORNIRILOR NEÎNFRÎNATE

1. Doamne Dumnezeul meu, îmi dau seama că îmi trebuie multă răbdare; căci multe, într-adevăr, sînt întîmplările potrivnice din viaţă. Şi oricît de mult aş încerca să-mi aştern toate pe tihnă şi pace, viaţa mea nu poate fi scutită de lupte şi amărăciune.

2. Aşa este, fiul meu. Nici nu vreau să te văd căutînd o astfel de tihnă şi pace, scutită de focul ispitirilor şi încercărilor; să te socoteşti ajuns la

liman, abia după ce vei fi trecut prin proba multor vitregii şi cunoaşterea nenumăratelor amărăciuni ale vieţii. Dacă mi-ai mărturisi că nu te simţi în stare de a suferi atîtea, cum oare crezi că ai putea îndura focul purgatoriului? Între două rele, întotdeauna înţelept e să alegi pe cel mai mic. Aşadar, ca să poţi fi scutit de chinuri viitoare fără de sfîrşit, caută să primeşti acum, cu inimă deschisă, amărăciunile, pentru numele lui Dumnezeu. Sau poate îţi închipui că oamenii acestei lumi nu au de îndurat nimic, sau că prea puţin sînt scutiţi de suferinţă? Nici vorbă, dacă ai sta să-i întrebi, fiecare are de îndurat cîte ceva, pînă şi cei mai răsfăţaţi de soartă.

3. Totuşi, cum spui, nu duc lipsă de desfătări; şi ei fac ceea ce vor, astfel încît amărăciunile sînt pentru ei mult mai puţin apăsătoare.

4. Fie şi aşa; să spunem că ar avea parte, într-adevăr, de tot ceea ce poftesc; cîtă vreme, însă, crezi că poate ţine pricopsirea lor? Iată, ca fumul se spulberă orice belşug al lumii acesteia, şi nimeni nu-şi va mai aminti niciodată de freamătul desfătărilor care au fost şi s-au dus. Dar şi cît timp sînt încă în viaţă, nici unul din aceşti oameni nu se poate bucura deplin de toate, fără mîhnire, fără dezgust şi fără teamă. Într-adevăr, multora li se întîmplă ca acele lucruri din care abia aşteaptă să se înfrupte să le dea în schimb durere şi

cazná. Şi pe drept, căci, umblînd nesăţioşi după plăceri neorînduite, se aleg de pe urma lor cu ruşine şi amărăciune. O, cît de scurte, cît de înşelătoare, cît de neorînduite şi cît de ruşinoase sînt toate! Şi, cu toate acestea, precum necuvîntătoarele, în beţia şi orbirea judecăţii lor, nu înţeleg şi, pentru un dram de plăcere trecătoare în această viaţă, iute destrămată, îşi primejduiesc de moarte sufletul. *Dar tu, fiule, nu umbla după poftele tale şi întoarce-te de la cerbicia ta. Desfătarea să ţi-o cauţi în Domnul, şi El va împlini cerinţele inimii tale* (*Eccl* 18, 30; Ps 36, 4).

5. Aşadar, de vrei cu adevărat să ai parte de desfătare şi să te bucuri din plin de alinările mele - în dispreţul celor lumeşti, rupînd toată legătura sufletului cu asemenea plăceri aparente şi şubrede - vei afla binecuvîntare, primind drept răsplată belşug de mîngîiere. Şi cu cît te vei putea lipsi mai bine de orice alinare venită de la făpturi, cu atît mai mult vei găsi în mine însumi mai dulce şi mai puternică mîngîiere. Desigur, nu vei putea gusta această dulceaţă pînă cînd, mai întîi, nu vei fi trecut prin oarecari mîhniri, pînă cînd nu vei fi ostenit şi luptat. Ţi se va pune de-a curmezişul nărăvirea veche cu care te-ai obişnuit, dar de obiceiul rău omul se dezvaţă printr-un obicei bun. Trupul se va răzvrăti, dar rîvna spiritului îl va supune şi ţine în frîu. Vei avea de îndurat, desigur, asmuţiri-

le şi întărîtările dintotdeauna ale şarpelui celui viclean, dar pe acesta rugăciunea îl va pune pe fugă; munca şi hărnicia vor ridica de asemenea stavilă de nădejde în calea lui.

Capitolul XIII

ASCULTAREA SMERITĂ A CELUI CE URMEAZĂ CU SUPUNERE PILDA LUI ISUS CRISTOS

1. Fiul meu, cel care încearcă să fugă de ascultare fuge singur de har; iar cel ce umblă după lucruri aparte le pierde pe cele obşteşti. Cel care nu se supune de bunăvoie şi cu plăcere mai marilor săi dă semn că nu şi-a supus încă cu desăvîrşire propriul trup, mocnind încă de cîrtire şi răzvrătire. Învaţă, prin urmare, să te supui fără preget mai marelui tău, dacă doreşti ca trupul, la rîndul lui, să stea cuminte sub jug. Într-adevăr, vrăjmaşul din afară va fi mai uşor biruit, dacă înlăuntrul sufletului nu va fi răvăşeală. Nici un duşman nu-i mai de temut, mai vătămător pentru suflet, decît omul însuşi faţă de sinea sa, dacă trupul nu stă ascultător sub veghea bărbătească a spiritului. Trebuie neapărat să-ţi însuşeşti un adevărat dispreţ faţă de tine însuţi, dacă doreşti să fii mai

puternic decît trupul şi sîngele. Pregeţi să te supui voinţei altora, pentru că încă te mai iubeşti pe tine însuţi cu nesăbuinţă.

2. Să fie mare lucru oare, dacă - praf şi nimica fiind - te supui altui om, din dragoste pentru Dumnezeu, atunci cînd Eu însumi, Atotputernicul şi Preaînaltul, care pe toate le-am zidit din nimic, m-am supus cu umilinţă altor oameni, pentru tine? M-am făcut cel mai smerit şi cel mai mic, ca, prin umilinţa mea, să-ţi poţi înfrînge trufia. Învaţă, fărîmă de praf, ce este ascultarea. Învaţă să te smereşti, chip de lut şi de ţărînă, fii gata să te aşterni sub călcîiele tuturora. Învaţă să-ţi pui sub jug bunul plac şi propria voie, supune-te tuturora.

3. Fă-te foc şi pară, aprinde-te împotriva ta de dreaptă mînie, nu îngădui să crească umflătura acestei bube în sufletul tău; supune-te şi fă-te mic, ca toţi şi unul fiecare să te poată călca în picioare; aşterne-te sub călcîie, precum tina bătătorită a drumului mare. Ai oare vreo pricină ca să te vaiţi, fiinţă de prisos? Cum ai putea oare răspunde celor ce ţi se ridică împotrivă, fiinţă bicisnică şi întinată, care de atîtea ori ai adus jignire lui Dumnezeu, făcîndu-te vrednic de osînda iadului? Dar ochiul meu te-a cruţat, căci sufletul tău a fost şi este scump privirii mele: ca să-mi cunoşti iubirea şi să fii pururi recunoscător pentru binefacerile mele; ca

să nu conteneşti să te smereşti în deplină supunere şi să duci fără cîrtire jugul dispreţului omenesc.

Capitolul XIV

SĂ ŢINEM SOCOTEALĂ DE JUDECĂŢILE NECUNOSCUTE ALE LUI DUMNEZEU ŞI SĂ NU NE ÎNFUMURĂM CU FAPTELE NOASTRE BUNE

1. Deasupra mea aud, ca un tunet, rostirea judecăţilor tale, Doamne: de spaimă şi înfrigurare se cutremură măduva oaselor mele, iar sufletul meu stă cuprins de fiorul groazei. Înmărmuresc gîndindu-mă că nici *cerul nu-i fără prihană înaintea ta. Şi dacă la îngerii tăi ai aflat strîmbătate* (*Iov* 15, 15; 4, 18) şi nu i-ai cruţat, cu mine ce se va întîmpla oare? S-au prăbuşit stelele cerului; la ce m-aş putea aştepta eu, biată fărîmă de praf? Cei ale căror fapte păreau de toată lauda s-au prăvălit totuşi din înalt; am văzut cu ochii mei pe cei hrăniţi cîndva cu pîinea îngerilor înfruptîndu-se, la urmă, din lăturile porcilor.

2. Iată de ce nu poate fi vorba de sfinţenie, Doamne, acolo unde mîna ta nu mai este. Înţelepciunea omenească rămîne fără rost cînd tu, Doamne, încetezi a sta la cîrmă. Nu aduce pricopsire

nici o tărie omenească, dacă reazemul tău păstrător nu mai este. Curăţia n-are cum fi sigură, lipsită de pavăza ta. Straja noastră omenească devine fără rost, nesprijinită de sfînta veghe a puterii tale. Într-adevăr, lăsaţi de capul nostru, ne scufundăm şi ne ducem la pieire; în mîna ta fiind, ne înălţăm şi avem parte de viaţă. Nestatornici şi şubrezi sîntem, dar prin tine dobîndim putere; cădem pradă lîncezelii, dar, mulţumită ţie, se reaprinde în noi freamătul făcliei vii.

3. O, cît de nepricopsit şi de josnic s-ar cuveni să mă simt! Cît de puţin trebuie să preţuiesc ceea ce ar părea lucru bun în mine! Cît de adînc se cade să mă plec sub judecăţile tale nepătrunse, Doamne, în adîncul cărora descopăr că sînt mai puţin decît ultima fărîmă a nimicului însuşi! O, cumpănă necuprinsă! O, noian nepătruns, în care mă pierd ca un nimic în nesfîrşirea întregului! Pe ce scorniri să-mi întemeiez îngîmfarea? Pe ce s-ar putea bizui virtutea mea proprie? Strivită e orice fală deşartă sub adîncimile fără margini ale judecăţilor tale despre mine.

4. Ce poate fi trupul oricărui om înaintea feţei tale? *Nu cumva se va făli lutul faţă de cel care l-a plăsmuit?* (*Is* 29, 16; 45, 9). Cum s-ar putea umple de laudă deşartă inima celui cu adevărat supus lui Dumnezeu? Lumea întreagă n-ar putea să-l facă trufaş pe cel supus adevărului veşnic; gura

întregii omeniri ar fi neputincioasă, cu toate laudele ei, faţă de smerenia celui care şi-a pus toată nădejdea în Domnul. Într-adevăr, cei ce deschid gura sînt la rîndul lor nimica: ei se vor mistui în nimic, o dată cu larma cuvintelor lor: *dar adevărul Domnului rămîne în veci* (*Ps* 116, 2).

Capitolul XV

RÎNDUIALA ŞI ROSTUL LUCRURILOR CARE NE ADUC PLĂCERE

1. Fiul meu, fii gata să spui, orice s-ar întîmpla: Doamne dacă Tu vrei, aşa să fie. Dacă-i spre cinstea ta, Doamne, pentru numele tău, fie şi asta. Dacă Tu, Doamne, ştii că-i spre binele şi spre folosul meu, dă-mi ceea ce trebuie şi fă să mă pot sluji de această împrejurare, spre slava ta. În schimb, dacă ştii că lucrul acesta mi-ar aduce vătămare, sau că ar dăuna sănătăţii sufletului meu, îndepărtează dorinţa de la mine. Într-adevăr, nu orice dorinţă vine de la Duhul Sfînt, chiar şi dacă, în ochii omului, pare dreaptă şi sfîntă. Căci este greu să ştii fără greş dacă duhul cel bun, sau, dimpotrivă, cel rău, te îmboldeşte să doreşti una sau alta, după cum nu poţi şti nici dacă dorinţa vine de la tine sau din altă parte. Mulţi, într-adevăr, s-au

ales în cele din urmă cu amăgirea, deşi la început păreau însufleţiţi, în dorinţele lor, de duhul cel bun.

2. Iată de ce orice dorinţă ivită în minte se cuvine întotdeauna lămurită şi cercetată cu teama lui Dumnezeu în suflet şi cu o inimă smerită; mai presus de orice, totul trebuie să-mi fie încredinţat în duhul lepădării de sine, cu următoarele cuvinte: "Doamne, tu ştii cum e mai bine; facă-se voia ta, fie aşa, fie altminteri, după cum doreşti Tu. Dă-mi ce vrei, cît vrei şi cînd vrei. Fă cu mine cum ştii că-i mai bine şi după cum îţi place ţie mai mult, după cum e mai potrivit cu cinstea ta preaînaltă. Aşează-mă unde pofteşti, şi fă cu mine tot ceea ce voieşti. Sînt în mîinile tale, întoarce-mă cum vrei, du-mă şi adu-mă de unde vrei. Iată, sluga ta e gata pentru orice: căci nu doresc să trăiesc pentru mine, ci pentru tine; măcar de-aş putea fi la înălţimea acestei desăvîrşiri, în toate!"

Rugăciune pentru a cere împlinirea voinţei lui Dumnezeu

3. Preabunule Isuse, dă-mi harul tău, să fie cu mine şi să lucreze împreună cu mine, să nu mă părăsească niciodată şi să-mi fie alături pînă la sfîrşit. Fă să pot dori şi să voiesc întotdeauna ceea ce îţi este ţie mai plăcut şi pe voie. Voinţa ta să fie voinţa mea; voinţa mea s-o urmeze pururi pe a ta,

într-un singur suflet, pe totdeauna. Să pot spune da sau nu, mereu într-un suflet cu tine; să nu pot voi nimic, să nu pot respinge nimic, decît împreună cu tine.

4. Dăruieşte-mi harul de a putea muri pentru toate cîte sînt pe lume; fă să-mi placă să fiu dispreţuit şi trecut cu vederea în viaţa aceasta. Mai presus de orice dorinţă, dă-mi darul de a-mi putea afla odihna în tine, pacea inimii mele să fie întru tine. Tu eşti limanul păcii adevărate a oricărei inimi omeneşti, Tu singur eşti mult rîvnita odihnă a sufletului: în afara ta, toate sînt aspre şi neliniştitoare. *În această pace chiar* - în binele cel mai mare şi fără sfîrşit - *îmi voi afla somnul şi odihna.* Amin (*Ps* 4, 9).

Capitolul XVI

SINGURA ALINARE ADEVĂRATĂ SE AFLĂ ŞI TREBUIE CĂUTATĂ LA DUMNEZEU

1. Nimic din ceea ce mi-aş putea dori, nimic din ceea ce ar putea fi gîndit ca mîngîiere nu e de aşteptat de la lumea aceasta, ci va veni mai tîrziu, o dată cu viaţa viitoare. Chiar de-aş putea aduna doar pentru mine toate desfătările pămîntului, chiar de aş putea să mă înfrupt din toată dulceaţa

şi bucuriile acestei vieţi, cu ce m-aş alege? Sigur e că acestea n-ar avea cum să ţină o veşnicie. Tocmai de aceea, suflete al meu, nu poţi găsi mîngîiere deplină şi necurmată desfătare decît numai în Dumnezeu singur, mîngîietorul celor lipsiţi şi ocrotitorul celor umili. Mai aşteaptă puţin, suflete al meu, ai răbdare şi credinţă în făgăduinţa Dumnezeului tău, şi te vei bucura de belşugul tuturor bunurilor din ceruri. Dacă din cale afară, fără rînduială, tînjeşti după cele ce se văd aci de faţă, te paşte pierderea celor veşnice, din ceruri. Cele trecătoare şi vremelnice să-ţi fie doar bunuri în folosinţă; cele fără de moarte, dorul adevărat al inimii tale. Nu te vei putea niciodată sătura dintr-un bine vremelnic, căci inima ta n-a fost creată ca să-şi afle rostul şi desfătarea în aşa ceva.

2. Chiar dacă ai putea avea parte de toate dezmierdările făpturii, n-ai putea, inima mea, să te simţi fericită cu totul; căci doar în Dumnezeu, care pe toate le-a creat, se află întreaga dulceaţă a fericirii; nu aceea părelnică, văzută şi lăudată de ochii nerozi ai lumii, cu plăcerile ei înşelătoare; ci aceea în care îşi pun nădejdea sufletele bune şi credincioase lui Cristos, *a căror petrecere este în ceruri* (*Fil* 3, 20), cei ale căror gînduri şi simţuri sînt curate ca lacrima. Zadarnice, prin scurtimea lor, sînt toate mîngîierile omeneşti; mîngîierea adevărată, aducătoare de fericire, e cea simţită pe

dinăuntru, izvorîtă din inima adevărului. Omul evlavios poartă pretutindeni, în sufletul său, pe Isus, aducătorul mîngîierii adevărate; lui îi spune: "Ajută-mă, Doamne Isuse, în tot timpul şi în orice împrejurare. Aceasta să-mi fie toată mîngîierea: de bună voie, să-mi doresc lipsa oricărei mîngîieri omeneşti. Iar dacă mîngîierea ta nu se iveşte, cea mai mare mîngîiere a mea să fie voia ta şi această dreaptă încercare". *Căci nu fără sfîrşit este mînia ta, şi nu veşnice sînt mustrările tale* (*Ps* 102, 9).

Capitolul XVII

ORICE GRIJI NE-AR ÎMPOVĂRA, SĂ LE ÎNCREDINŢĂM PE TOATE LUI DUMNEZEU

1. Fiul meu, lasă-te în voia mea cu totul: Eu ştiu tot ceea ce este spre binele tău. Tu gîndeşti omeneşte; de multe ori, în părerile tale, te laşi mînat de imboldul firii tale.

2. Ai dreptate, Doamne, aşa este. Tu-mi porţi de grijă mult mai mult şi mult mai bine decît aş putea să-mi port de grijă eu însumi. Stă ca frunza pe apă cel ce nu-şi încredinţează toate grijile ţie. Doamne, dacă voinţa mea rămîne statornic, neclintit credincioasă ţie, vei face din mine tot ceea

ce voieşti. Nu poate fi decît de bine tot ceea ce ai putea hotărî să faci cu mine. Dacă placul tău este să mă cufund în beznă, fie voia ta binecuvîntată; dacă mă vrei scăldat în lumină, fii binecuvîntat, din nou. Dacă binevoieşti să-mi dăruieşti mîngîiere, fii binecuvîntat; dacă voieşti să port jugul oropsirii, fii iarăşi binecuvîntat.

3. Da, fiul meu, astfel vreau să te ştiu, dacă doreşti să mergem pe acelaşi drum împreună. La fel de neprecupeţit se cade să fii gata pentru suferinţă ca şi pentru bucurie. La fel de voios, gata pentru lipsă şi sărăcie, ca şi pentru belşug şi avuţie.

4. Bucuros sînt gata, Doamne, să îndur pentru tine orice împrejurare pe care ai trimite-o asupra mea, ca să mă încerci. Mi-e tot una şi primesc din mîna ta, fără deosebire, binele şi răul, dulceaţa şi amărăciunea, veselia şi tristeţea şi, pentru tot ceea ce mi se întîmplă, ţie îţi aduc mulţumire. Fereşte-mă de orice păcat şi nu mă voi înspăimînta de moarte şi de iad în vecii vecilor. Atîta timp cît nu-ţi întorci faţa de la mine, atîta timp cît nu mă ştergi din cartea vieţii, nici o vitregie şi nici o amărăciune nu va putea să-mi aducă vreo vătămare.

Capitolul XVIII

AMĂRĂCIUNILE TRECĂTOARE SE CER ÎNDURATE CU RESEMNARE ŞI SENINĂTATE, DUPĂ PILDA LUI CRISTOS

1. Fiul meu, am coborît din ceruri pentru mîntuirea ta; am luat asupra mea haina durerii şi amărăciunii tale, nu pentru că ar fi trebuit s-o fac, ci din iubire; ca să înveţi pilda resemnării şi să poţi purta fără crîcnire jugul suferinţelor trecătoare. Căci, din clipa venirii mele pe pămînt şi pînă în clipa morţii mele de pe cruce, n-am fost scutit de nici o durere. Am fost lipsit de foarte multe bunuri pămînteşti; am îndurat necontenit sudalme; am răbdat întristarea şi ocara; răsplata faptelor mele bune a fost nerecunoştinţa: la minuni mi s-a răspuns cu blesteme, la învăţături, cu ponegriri.

2. Pentru că în viaţa ta, Doamne, ai fost atît de răbdător - îndeplinind întru totul poruncile Tatălui tău - se cade ca şi eu, păcătos bicisnic, să fac după voia ta, îndurînd cu resemnare - atît timp cît vei voi tu - jugul vieţii acesteia iute destrămate, spre mîntuirea mea. Chiar resimţită ca o povară, viaţa aceasta a fost totuşi înzestrată, prin darul tău, cu foarte multe merite; iar prin pilda ta şi a sfinţilor tăi, sarcinile ei ne sînt mai uşor de purtat;

mult mai dătătoare de îmbărbătare decît în vremea Legii Vechi, cînd poarta cerului rămînea zăvorîtă, iar drumul într-acolo învăluit în umbră; cînd atît de puţini se îngrijeau să caute împărăţia cerurilor. Dar nici chiar ei, cei drepţi şi vrednici de mîntuire, nu puteau atunci - înainte de răscumpărarea plătită prin patima şi preasfînta ta moarte -, să intre în cereasca împărăţie.

3. O, cîte mulţumiri aş fi dator să-ţi aduc pentru că mie şi tuturor credincioşilor ai binevoit să ne arăţi calea bună şi dreaptă spre împărăţia fără sfîrşit! Într-adevăr, viaţa ta a devenit calea noastră şi, prin darul sfintei resemnări, ne putem acum îndrepta spre tine, cununa noastră. Dacă nu ai fi fost premergătorul şi învăţătorul nostru, cine s-ar fi încumetat să meargă pe asemenea cale? Şi, vai, cît am fi fost cu toţii văduviţi, fără lămurita pildă arătată tuturora de tine. Dar încă ne lăsăm pradă lîncezelii, după ce am văzut atîtea semne şi am ascultat atîta învăţătură, ce ar fi fost dacă n-am fi avut lumina ta drept călăuză?

Capitolul XIX

RESEMNAREA FAŢĂ DE NEDREPTĂŢI ŞI CĂLIREA RĂBDĂRII

1. De ce tot vorbeşti astfel, fiul meu? Încetează de a fi văităreţ şi adu-ţi aminte de pătimirea mea şi de suferinţele sfinţilor. *Încă nu te-ai împotrivit pînă la sînge* (*Evr* 12, 4). Ceea ce ai suferit pînă acum nu-i mare lucru, dacă te gîndeşti la alţii, care au îndurat cazne mai grele, trecuţi fiind prin ispitiri cumplite, prin amărăciuni nesfîrşite, prin ciur şi dîrmon încercaţi în toate felurile. Iată de ce e bine să te gîndeşti din cînd în cînd la mai grelele suferinţe ale altora, ca să-ţi simţi sufletul uşurat din ananghie. Iar dacă tot nu ţi se va părea lucru neînsemnat amărăciunea ta, întreabă-te dacă nu cumva lucrurile stau astfel datorită lipsei tale de resemnare şi răbdare. Mici sau mari, oricum ar fi amărăciunile, încearcă să înduri tot aleanul cu răbdare.

2. Cu cît mai călit sufleteşte vei fi prin resemnare, cu atît mai înţelepte vor fi şi faptele tale, cu atît mai spornice vredniciile tale; obişnuinţa şi călirea lăuntrică îţi vor uşura, pe de altă parte, ducerea bărbătească a poverilor. Fereşte-te să spui: "Cine sînt eu să înghit atîtea de la cutare sau cutare; şi ce-am făcut eu ca să îndur una ca asta?

Sînt ponegrit şi învinuit de lucruri care nici măcar nu mi-au trecut prin cap; din partea altuia aş mai zice; ba chiar cu toată resemnarea". Asemenea păreri ar fi nerozie curată, căci cu gîndul la oameni şi la ponegrire, pierzi din vedere însăşi virtutea răbdării, uiţi tocmai de Cel ce vine la urmă s-o răsplătească.

3. Nu ştie ce-i adevărata resemnare cel care nu înţelege să sufere decît cum şi cît crede de cuviinţă, sau din partea cui socoteşte că-i cazul. Omul cu adevărat răbdător nu se uită de la cine vine nedreptatea: poate fi chiar mai marele său, sau unul de-o seamă cu sine, sau altul încă şi mai mic şi mai neînsemnat; pentru el e totuna dacă umilirea vine din partea unui om bun şi sfînt, sau, dimpotrivă, din partea unuia ticălos şi nevrednic; fără nici o deosebire, fără să ţină seama de la cine vine nedreptatea ce i se aduce, orice şi ori de cîte ori i s-ar întîmpla, orice lucru potrivnic, el primeşte cu recunoştinţă totul din mîna lui Dumnezeu, dobîndind astfel un cîştig uriaş: într-adevăr, nimic din ceea ce suferă omul pentru Dumnezeu, - oricît de mic ar fi lucrul acela - nu rămîne fără vrednicie şi răsplată.

4. Fii prin urmare gata de luptă, dacă doreşti să te bucuri de izbîndă. Fără luptă nu vei putea niciodată ajunge la cununa biruinţei prin răbdare. Cine nu consimte să sufere, respinge încununarea.

Dacă doreşti încununarea, luptă-te aşadar bărbăteşte, căleşte-te cu răbdare. Fără cazně n-ai cum să tinzi către odihnă, căci fără măsurare de puteri nu poate ajunge nimeni la biruinţă.

5. Prin harul tău fă, Doamne, cu putinţă tot ceea ce firii mele omeneşti i se pare cu neputinţă. Tu ştii bine cît de slab sînt cînd e vorba de a îndura şi suferi şi cu cîtă uşurinţă ultimul fleac ivit în cale mă abate din drum. Fă ca orice încercare şi amărăciune să mi se pară, pentru numele tău, plăcută şi de dorit; într-adevăr, a fi la ananghie şi a suferi pentru tine este tot ce poate fi mai folositor şi mai prielnic.

Capitolul XX

SĂ NE RECUNOAŞTEM SLĂBICIUNEA ÎN FAŢA AMĂRĂCIUNILOR VIEŢII

1. *Împotriva mea voi mărturisi nedreptatea mea* (*Ps* 31, 5); voi mărturisi, Doamne, şubrezenia mea înaintea feţei tale. De cîte ori un lucru de nimic ajunge să mă descumpănească şi să mă întristeze! Iau dîrze hotărîri pentru viitor; dar, de îndată ce se iveşte o ispită cît de mică, mă pomenesc la ananghie mare. Uneori dintr-un fleac se naşte o ispită dintre cele mai puternice; ajunge,

alteori, cea mai mică suflare de vînt, ca - de bine ce m-am socotit la adăpost -, să mă pomenesc ca şi răsturnat din picioare.

2. Vezi, Doamne, cît de şubred sînt şi lesne de vătămat în slăbiciunea mea. Fie-ţi milă şi *smulge-mă din tină, ca să nu mă cufund* (*Ps* 118, 157), ca să nu rămîn părăsit pînă la urmă. Aceasta mă chinuie şi mă face de ruşine înaintea ochilor tăi, să mă ştiu atît de şubred şi de neputincios împotriva patimilor. Şi chiar dacă nu consimt deplin, lupta asta mă frămîntă şi mă sfîrşeşte, căci istovitor e să-ţi duci zilele în luptă fără de oprire. Îmi cunosc cel mai bine slăbiciunea din aceea că gîndurile rele mai des îmi dau tîrcoale, şi mult mai rar mă lasă în pace.

3. Atotputernice Doamne, Dumnezeul lui Israel, pavăza sufletelor credincioase, priveşte la cazna şi durerea slujitorului tău, ajută făptura ta în tot ce întreprinde! Întăreşte-mă cu putere de sus, ca omul cel vechi şi şubrezenia cărnii să nu poată birui asupra spiritului, încă nesupus cu desăvîrşire: e lupta de zi cu zi, mereu reîncepută, împotriva aceluiaşi duşman, pînă la ultima suflare a vieţilor noastre, ţesute din lacrimi şi amărăciune. Căci vai şi amar de viaţa aceasta, pururi însoţită de umbra suferinţei, de oropsiri şi necazuri, la fiece pas pîndită de cursele vrăjmaşului! Într-adevăr, nu apucăm să răsuflăm bine după apăsarea unui necaz

sau a unei ispite, că altele încep să dea năvală; mai mult chiar, nici nu încetează cu totul un val, că altele se abat fără de veste, mai puternic încă, asupra capului nostru.

4. Te întrebi, cum poate fi îndrăgită o astfel de viaţă, plină de atîta alean şi amărăciune, păscută de atîtea nenorociri şi primejdii? Cum poate fi numită viaţă, ceea ce nu conteneşte să dea naştere la urgisire şi moarte? Dar iată că omul iubeşte totuşi viaţa aceasta şi mulţi se străduiesc din răsputeri să afle desfătări în ea. Unii adesea o vorbesc de rău, recunoscînd că e amăgitoare şi plină de zădărnicii, dar nu la fel de uşor e gata omul să se despartă de ea, supus încă pintenului preaputernic al poftei şi imboldurilor trupului. E drept că unele lucruri stîrnesc plăcere, altele, dezgust şi dezamăgire. *Pofta trupului, pofta ochilor şi trufia vieţii* (1 *In* 2, 16) trag omul la iubirea lumii trecătoare; în schimb caznele şi amărăciunile venind, pe drept, la urmă, fac să încolţească în inimă sila şi lehamitea de viaţă şi de lume.

5. Şi totuşi - durere! - un fleac de desfătare învinge cît ai clipi din ochi cugetul robit încă lumii, şi el *vede plăceri în ghimpele cărnii* (*Iov* 30, 7), căci nu mai are nici ochi nici gust pentru dulceaţa lui Dumnezeu şi frumuseţea lăuntrică a virtuţii. În schimb, cei ce ştiu să dispreţuiască lumea cu totul, cei ce se străduiesc cu sîrguinţă sfîntă să-şi

trăiască viaţa închinînd-o lui Dumnezeu, aceştia cunosc dulceaţa dumnezeiască, făgăduită tuturor celor ce întorc cu adevărat spatele lumii; ei ştiu cît de mare este rătăcirea acesteia şi cît de felurite chipurile amăgirilor ei.

Capitolul XXI

DINCOLO DE TOATE BUNURILE ŞI DARURILE, LINIŞTEA SĂ ŞTIM SĂ NE-O CĂUTĂM ÎN DUMNEZEU SINGUR

1. În toate şi peste toate, liniştea sufletului se cade căutată în Dumnezeu singur, deoarece nimeni altul decît El nu este, pentru toţi sfinţii, limanul adevăratei odihne. Preadulce şi preabune Isuse, dă-mi, te rog, harul de a-mi afla odihna şi liniştea în tine, mai presus de orice făptură; să însemni pentru mine mai mult decît sănătatea şi frumuseţea, mai mult decît orice onoruri şi orice cinste, mai mult decît toată puterea şi toate demnităţile, mai mult decît toată iscusinţa şi ştiinţa, mai mult decît toate bogăţiile, meşteşugurile şi priceperile omeneşti; mai mult decît toate simţămintele de bucurie şi voie bună, mai mult decît bunul nume şi faima mea, mai mult decît orice mîngîiere şi dezmierdare, mai mult decît toate speran-

ţele şi făgăduinţele, mai mult decît orice vrednicie şi dorinţă, mai mult decît toate darurile izvorîte din nesfîrşita ta mărinimie; mai mult decît toate bucuriile şi decît toată fericirea la care mintea mea ar putea să năzuiască; mai mult decît toţi îngerii şi arhanghelii şi decît toate cetele oştirii cereşti, mai mult decît tot ce se vede şi nu se vede; mai mult decît orice lucru în afara ta, Doamne, Dumnezeul meu.

2. Căci bunătatea ta, Dumnezeule, covîrşeşte cu totul zestrea bunătăţilor acestui pămînt: Tu singur eşti preaînalt, Tu singur atotputernic, Tu singur însemni toată plinătatea, Tu singur îţi ajungi ţie însuţi; Tu singur însemni tot ce poate fi mai dulce şi mai alinător pe lume; Tu singur depăşeşti orice frumuseţe, bunătate şi dragoste; Tu singur depăşeşti neînchipuit de mult orice nobleţe şi mărire: în tine, pe vecie şi dintotdeauna, toate bunătăţile se află laolaltă în starea desăvîrşirii. Iată de ce mărunt, neînsemnat şi neîndestulător e orice lucru ca atare, chiar darul tău fiind; la fel şi tot ceea ce ne descoperi sau ne făgăduieşti, în afară de vederea feţei tale şi de contopirea deplină cu tine: căci inima mea n-ar putea să-şi afle adevărata odihnă şi desăvîrşita mulţumire în afara ta, Doamne, dincolo de orice alte daruri şi de toate făpturile tale.

3. O dulce Mire al sufletului meu, Isuse, iubitor preacurat, Stăpîn şi Domn al tuturor făpturilor lumii, cine-mi va da aripile adevăratei libertăţi, să pot zbura pînă la tine şi în tine singur să-mi găsesc odihna? Cînd, într-un sfîrşit, îmi va fi dat să mă pot cu totul consfinţi ţie, să pot vedea cu ochii mei cît eşti de dulce, Doamne, Dumnezeul meu? Cînd mă voi putea reculege cu totul întru tine, în aşa fel încît iubirea ta să topească toate simţurile mele şi să te am pe tine mai presus de orice simţ şi rost trupesc, într-un chip fără pereche? Acum mi se întîmplă adeseori să plîng şi suspinul meu de durere îmi însoţeşte pururi paşii: căci multe sînt relele ce se întîmplă în această vale a amărăciunii, aducîndu-mi într-una tulburare, alean şi întunecare; ele îmi presară calea cu piedici şi amăgiri; mă înşeală şi mă prind în cursă, împiedicîndu-mă să mă îndrept spre tine, oprindu-mă de la bucuria îmbrăţişării tale, de care au parte sufletele celor fericiţi. Suspinul meu, amărăciunile şi oropsirile atîtor suflete de pe pămînt să ajungă la inima ta şi s-o înduplece.

4. O, Isuse, lumină a slavei fără moarte, mîngîière a sufletelor călătoare, glasul meu amuţeşte înaintea feţei tale: tăcerea mea e cea care-ţi vorbeşte. Mult va mai întîrzia să vină Domnul meu la mine? O, de s-ar apleca mai curînd asupra slujitorului său sărman şi nemernic, ca să-i dăruiască o

rază de bucurie! De i-ar întinde mîna să-l scape de alean şi ananghie! Vino, Doamne, vino: căci fără tine el nu poate fi fericit nici o zi şi nici măcar un singur ceas al vieţii: Tu eşti bucuria mea şi fără tine masa mea e goală. Sînt un oropsit, întemniţat, prins în cătuşe, în aşteptarea clipei cînd mă vei readuce la viaţă, prin darul luminii tale descătuşindu-mă din întuneric şi arătîndu-mi surîsul feţei tale.

5. Facă ceilalţi ce vor vrea; în loc de tine, să caute ce le place: eu unul nu vreau şi n-am să vreau nici o altă plăcere în afara ta, Tu, singurul meu Dumnezeu, nădejdea mea, mîntuirea mea veşnică. Nu voi tăcea şi nu voi conteni să te rog, pînă cînd nu-mi vei răspunde, pînă ce nu mă vei rechema în harul tău.

6. Iată-mă, Doamne, aici, de faţă înaintea ta, ca o slugă credincioasă. Lacrimile tale, dorinţele sufletului tău, umilinţele la care te-ai supus, amărăciunile inimii tale zdrobite de durere, acestea toate mi-au înmuiat cerbicia şi m-au adus la tine.

7. Şi am spus: Doamne, te-am strigat, te-am dorit şi te-am vrut, gata fiind să mă lepăd de toate pentru tine. Dar Tu eşti cel ce m-ai chemat şi îmbiat să te caut. Fii binecuvîntat, Doamne, pentru aceasta, căci ţi-ai arătat bunătatea faţă de sluga ta, după belşugul nesfîrşit al îndurărilor tale. Ce-ar mai putea să adauge sluga ta, decît să se

umilească pînă la pămînt înaintea feţei tale, aducîndu-şi aminte, pînă la sfîrşitul zilelor ei, de răutatea şi nemernicia sa? Eşti neasemuit mai mult decît toate minunăţiile cerului şi ale pămîntului. Lucrările tale sînt minunat de bune, judecăţile tale drepte, pronia ta le cîrmuieşte pe toate. Slavă şi laudă ţie, Înţelepciune a Tatălui: buzele mele, sufletul meu, odată cu toată făptura, să-ţi aducă laude pururi.

Capitolul XXII

SĂ NU DĂM NICIODATĂ UITĂRII MULŢIMEA BINEFACERILOR LUI DUMNEZEU

1. Deschide, Doamne, inima mea asupra legii tale şi fă să pot umbla pe cărările poruncilor tale. Fă să pot înţelege voinţa ta şi, cu multă ascultare şi cu toată luarea aminte, să pot purta pururi în mine amintirea tuturor binefacerilor tale şi a fiecăreia în parte, ca astfel să-ţi pot aduce mereu prinosul cuvenit de mulţumire. Nu pot să nu recunosc că nu sînt în stare să-ţi aduc mulţumire cum se cuvine nici măcar pentru cea mai mică dintre binefacerile tale. Sînt mult mai prejos decît toate bucuriile pe care mi le împărtăşeşti şi, ori de cîte

ori mă gîndesc la mărirea ta, mintea şi sufletul amuţesc în mine.

2. Toate cîte le avem, - de la trup şi de la suflet, tot ceea ce ne este dat să avem, pe din afară sau pe dinăuntru, de la fire sau de la har, - toate sînt binefaceri izvorîte din tine, toate vorbesc despre bunătatea, dărnicia şi sfinţenia ta, de la care purcede tot lucrul de care noi, făpturile tale, ne bucurăm. Şi chiar dacă unii primesc mai multe, alţii mai puţine, toate, oricum, purced de la tine, şi nici o fărîmă din nimic nu poate veni nimănui decît tot de la tine. Iar cel ce primeşte cumva o parte mai mare, nu se poate făli ca şi cînd şi-ar fi primit darul de la sine, nu se poate înălţa pe sine peste ceilalţi, nu poate, pe cei mai puţin avuţi decît el, să-i jignească: mai mare şi mai bun cu adevărat este cel care îşi însuşeşte cel mai puţin din ceea ce are şi care, mulţumind lui Dumnezeu pentru toate, se umileşte pe sine din toată inima. Tot astfel, cel ce se pune pe sine mai prejos decît toţi ceilalţi, socotindu-se cel mai puţin vrednic din toţi, acela e cel mai vrednic şi cel mai în măsură să primească darurile cele mai mari.

3. Cel ce primeşte mai puţin nu trebuie să se întristeze nici să se supere sau să fie invidios: pe tine, Dumnezeule, el trebuie şi mai mult să te caute şi bunătatea ta să ţi-o laude mai mult încă, deoarece împarţi cu atîta mărinimie, în dreapta şi în

stînga, fără să te uiţi la vrednicia anume a cuiva. Toate purced de la tine: iată de ce, în toate, se cade să fii lăudat. Tu ştii cel mai bine ceea ce-i mai potrivit şi mai prielnic fiecăruia: Tu ştii de ce cutare se cade să primească oblăduire mai multă, cutare mai puţină; acestea toate sînt rosturi pe care nu noi, ci Tu le ştii şi le cumpăneşti, căci vredniciile fiecăruia doar ţie îţi sînt întru totul cunoscute.

4. Iată de ce, Doamne Dumnezeul meu, văd un mare bine în faptul că nu am parte de belşug de daruri bătătoare la ochi, care să atragă asupra mea cinstea şi uimirea celorlalţi; ca, văzînd sărăcia şi nemernicia mea, să nu iau nimic din ceea ce mi se întîmplă drept o pacoste sau o pricină de a fi ursuz, posac ori trist; ci dimpotrivă, să mă bucur şi să fiu voios; căci Tu, Doamne, ţi-ai ales prieteni şi slujitori dintre cei săraci şi smeriţi, din rîndul celor dispreţuiţi de lumea aceasta. Cea mai bună dovadă sînt înşişi apostolii tăi, pe care i-ai rînduit *mai mari peste întregul pămînt* (*Ps* 44, 17). Şi, cu toate acestea, viaţa lor pe pămînt a fost fără vrajbă, curată şi umilă în totul, ştiut fiind că s-au bucurat chiar *să sufere batjocură* pentru numele tău (*Fapte* 5, 41) şi că au îmbrăţişat cu multă dragoste tocmai acele lucruri de care lumea se îngrozeşte.

5. Nimic, într-adevăr, nu trebuie să aducă mai multă bucurie celui care te iubeşte şi îţi cunoaşte binefacerile decît tocmai îndeplinirea voinţei tale şi primirea fără şovăire a hotărîrilor luate de tine din vecie; pînă într-atît încît omul să primească bucuros să fie ultimul, acolo unde oricine şi-ar dori să fie primul; să fie împăcat şi mulţumit la fel de bine cu locul de pe urmă cum ar fi cu locul din frunte; să nu se simtă jignit de înjosiri şi ocări; să ţină la bunul său nume la fel de puţin pe cît ar ţine altul de mult la faimă şi glorie. Pentru că voia ta şi cinstea numelui tău se cade să treacă mai înainte de orice: ele trebuie să dea sufletului mai multă mîngîiere şi plăcere decît toate darurile şi binefacerile primite pînă acum sau de acum încolo.

Capitolul XXIII

PATRU SÎNT CHEZĂŞIILE PĂCII

1. Fiul meu, iată că a sosit clipa cînd te voi îndruma pe calea păcii şi a adevăratei libertăţi.

2. Fă, Doamne, după cuvîntul tău, căci nici o plăcere nu poate fi, pentru mine, mai mare.

3. Dă-ţi, fiul meu, toată silinţa să faci mai curînd voia altuia decît voia ta. Să-ţi placă să te bucuri mai curînd de puţin decît de zestre mare.

Caută-ţi întotdeauna un loc mai jos şi pune-te mereu mai prejos de ceilalţi. Alege întotdeauna voinţa lui Dumnezeu şi roagă-te ca ea să se îndeplinească fără precupeţire şi în sufletul tău. Cel ce face astfel păşeşte pe calea păcii şi liniştii.

4. Doamne, pe cît de scurte aceste cîteva cuvinte, pe atît de pline de miez pentru propăşirea mea întru desăvîrşire! Nu vorbe multe, ci pline de rost, de rod şi de înţeles. De-aş putea să le păzesc cu sfinţenie, nu m-aş tulbura cu atîta uşurinţă. Într-adevăr, de cîte ori mă neliniştesc şi mă simt abătut, îmi dau seama că, de fapt, n-am făcut altceva decît să mă îndepărtez de la această învăţătură. Tu, însă, care poţi face orice şi care ţii atît de mult la propăşirea sufletului, sporeşte harul în mine, să pot fi la înălţimea cuvîntului tău şi să-mi desăvîrşesc mîntuirea.

Rugăciune pentru îndepărtarea gîndurilor rele

5. *Doamne Dumnezeul meu, nu te îndepărta de mine; Dumnezeule, îndreaptă-ţi privirea şi ajutorul spre mine* (*Ps* 70, 12): căci iată, au năvălit asupra mea fel de fel de gînduri şi temeri chinuitoare. Cum să scap nevătămat de ele? Cum să le înfrîng?

6. *Voi păşi înaintea ta* - zice Domnul - *pe mai marii falnici ai lumii îi voi smeri* (*Is* 45, 2). Voi

deschide lacătele carcerei tale şi-ţi voi descoperi tainiţa celor mai ascunse lucruri.

7. Fă, Doamne, precum spui; şi se vor spulbera, în faţa privirii tale, toate gîndurile rele. Aceasta-i singura mea nădejde: să pot alerga la tine, în orice amărăciune, să-mi pun toată încrederea în tine, să te strig în ajutor din adîncul inimii şi, în răbdare, să aştept oblăduirea mîngîierii tale.

Rugăciune pentru luminarea cugetului

8. Luminează-mă, bunule Isuse, cu darul lăuntric al razei tale şi risipeşte din lăcaşul inimii mele umbra oricărei bezne. Înfrînează gîndurile mele rătăcitoare, spulberă ispitele care năvălesc asupra cugetului meu. Luptă cu toată puterea, în numele meu, alungă fiara - vreau să spun focul poftelor pîrjolitoare -, *ca pacea să se întemeieze pe tăria ta* (*Ps* 121, 7) şi mulţimea laudelor tale să se înalţe în lăcaşul cel sfînt - adică într-o conştiinţă curată. Porunceşte Tu vîrtejului şi furtunii; spune Tu talazurilor - Staţi; şi viforului: - Nu sufla; şi se va face linişte mare.

9. *Trimite lumina ta şi adevărul* (*Ps* 42, 3), ca să strălucească asupra întregului pămînt: căci un pămînt sterp şi pustiu rămîn, dacă nu primesc roua luminilor tale. Revarsă harul tău de sus, spală inima mea cu stropii veniţi din cer; deschide zăgazurile tale, revarsă asupra ţărînii uscate darul

apei, ca glia să rodească belşug de bunătate. Înalţă cugetul meu împovărat de jugul atîtor păcate şi trage către înalt toate dorinţele mele, ca, atingînd o dată dulceaţa fericirii cereşti, să nu mai simtă decît dezgust pentru cele pămînteşti.

10. Scapă-mă şi smulge-mă din braţele oricăror alintări trecătoare, venite din partea făpturilor, căci nimic pe lume nu poate stinge şi alina dorinţa mea arzătoare. Leagă-mă de tine prin legătura strînsă a dragostei, căci Tu singur poţi îndestula pe cel ce te iubeşte, şi, în afara ta, zadarnice şi amăgitoare rămîn toate.

Capitolul XXIV

PĂZEŞTE-TE DE A ISCODI ŞI JUDECA VIAŢA CELORLALŢI

1. Fiul meu, fereşte-te de urîtul nărav de a te amesteca în cele ce nu te privesc şi nu-ţi bate capul cu griji deşarte. Ce-ţi pasă de una şi de alta? *Tu urmează-mă pe mine* (*In* 21, 22). Ce te priveşte dacă cutare e aşa sau altminteri; dacă cutare face aşa şi pe dincolo, sau vorbeşte ba una, ba alta? Nu vei avea de dat socoteală pentru alţii, ci pentru tine doar. Prin urmare, de ce să te amesteci? Iată, eu le ştiu şi le cunosc pe toate, şi nimic din ceea ce

se petrece sub soare nu-mi scapă; eu văd ce ştie, ce gîndeşte, ce vrea şi încotro tînjeşte fiecare. Acestea toate, aşadar, mă privesc numai pe mine; cît despre tine, vezi-ţi de ale tale în bună pace şi lasă-l pe cel ce se amestecă să-şi bată capul, să se zbuciume cît pofteşte. Asupra lui se întoarce negreşit tot ceea ce ar face sau ar spune, căci iată, nimic nu-mi scapă.

2. Nu alerga după oblăduirea numelor cu vază şi trecere, nici după prieteşuguri cu ghiotura, nici după semne de iubire osebită din partea oamenilor. Toate acestea buimăcesc şi zăpăcesc cugetul, aruncînd asupra inimii umbră şi întunecare. Bucuros ţi-aş împărtăşi din cuvintele mele şi ţi-aş descoperi taine ascunse, dacă ai aştepta, cu rîvnă în suflet, să mă ivesc lîngă tine şi mi-ai deschide uşa inimii tale. Fii gata mereu, de strajă în rugăciune, şi smereşte-te în toate.

Capitolul XXV

ÎN CE STĂ PACEA TRAINICĂ A INIMII ŞI ADEVĂRATA PROPĂŞIRE LĂUNTRICĂ

1. Fiul meu, nu uita de cuvintele mele: *Pacea mea v-o las vouă, pacea mea o dau vouă; nu aşa cum v-o dă lumea v-o dau vouă* (*In* 14, 27). Toţi îşi

doresc tihna şi pacea, dar nu toţi se îngrijesc de cele ce ţin de pacea adevărată. De pacea mea se bucură cei umili şi cu inima blajină. De pacea mea te vei bucura deprinzînd îndelunga răbdare. Ascultînd glasul meu şi urmînd poruncile sale, te vei pu-tea bucura de belşug de pace.

2. Ce să fac, aşadar?

3. În orice împrejurare supraveghează-ţi faptele şi cuvintele şi caută să-ţi călăuzeşti toate gîndurile şi intenţiile astfel încît mie singur să-mi faci plăcere, iar în afară de mine să nu-ţi doreşti şi să nu cauţi nimic. Cît priveşte vorbele şi faptele celorlalţi, nu te grăbi niciodată cu judecăţi nesăbuite şi nu te amesteca niciodată în lucruri şi treburi ce nu te privesc; astfel făcînd, aproape cu neputinţă va fi să-ţi pierzi vreodată liniştea. Dar a nu resimţi niciodată nici un fel de tulburare, a nu fi atins de nici un fel de amărăciune a inimii sau neplăcere a trupului, acestea nu ţin de timpul trecător al acestei vieţi, ci de zestrea păcii şi liniştii eterne. Prin urmare, nu te grăbi să crezi că ai găsit cumva adevărata pace, doar pentru faptul că nu te simţi, vremelnic, împovărat de nici un necaz; nu-ţi închipui că totul merge bine, doar pentru faptul că nu întîmpini nici o potrivnicie; nu crede că toate sînt desăvîrşite, doar pentru că s-au întîmplat săţi meargă strună, aşa cum ţi-ai dorit. Ar fi de asemenea greşit să socoteşti că ai avea de ce să te

lauzi sau să te crezi iubit într-un chip aparte, doar pentru faptul că evlavia ţi-a fost uşoară şi dulce: într-adevăr nu acestea sînt dovezile adevăratului om virtuos, nu în ele stă chezăşia propăşirii şi desăvîrşirii.

4. Dar în ce, Doamne?

5. În lăsarea pe mîna lui Dumnezeu, încredinţîndu-te voinţei sale cu totul şi din toată inima; nerîvnind la ale tale nici mici nici mari, nici pe pămînt, nici pentru veşnicie; astfel încît să poţi rămîne netulburat la faţă, la bine şi la rău, mulţumind lui Dumnezeu pururi, păstrîndu-ţi cumpătul, orice s-ar întîmpla. Dacă te vei arăta atît de puternic şi de neclintit în nădejde încît, chiar lipsit de mîngîierea lăuntrică, să-ţi oţeleşti inima pentru a face faţă la suferinţe mai mari încă; dacă nu vei căuta dezvinovăţiri, cum că nu s-ar cădea ca tocmai tu să suferi atîta; dacă, dimpotrivă, îmi vei da mie întotdeauna dreptate, lăudîndu-mă pentru toate hotărîrile mele - atunci se va putea spune, şi pe drept cuvînt, că ai păşit cu adevărat pe calea sigură a păcii şi nu va fi nici o îndoială că te vei bucura de vederea feţei mele. În cele din urmă, dacă vei ajunge la lepădarea de sine perfectă, fii încredinţat că te vei bucura de pace bună şi netulburată, pe cît e cu putinţă omului să guste pe acest pămînt.

Capitolul XXVI

DARUL NEPREŢUIT AL LIBERTĂŢII INTERIOARE, PENTRU A CĂRUI DOBÎNDIRE RUGĂCIUNEA E MAI DE FOLOS DECÎT CITIREA DIN CĂRŢI

1. Doamne, este adevărat, îndatorirea omului care tinde la desăvîrşire este să nu slăbească niciodată veghea sufletului său pentru cele de sus: apăsat de povara multor griji, să-şi ducă totuşi zilele ca şi cînd nimic nu l-ar împovăra; nu însă cu nesimţire, ci prin marele dar al libertăţii lăuntrice, adică dezlipit de orice legătură nesăbuită faţă de făpturi.

2. Te rog cu toată stăruinţa, bunul meu Dumnezeu, apără-mă de grijile acestei vieţi trecătoare; fă să nu mă las prins în cursele ei; fereşte-mă de prea mare îngăduinţă faţă de nevoile trupului, ca să nu cad în mrejele plăcerii; izbăveşte-mă de orice piedică sufletească, încît să nu mă las abătut de amărăciune şi să cad. Nu-i vorba de acele lucruri la care rîvneşte cu toată înfocarea deşertăciunea lumii, ci de acele ponoase care, prin blestem şi obştească osîndă, apasă ca un jug asupra sufletului slujitorului tău, împiedicîndu-l să păşească aşa cum şi-ar dori, în fiecare clipă, pe calea libertăţii spiritului.

3. O, Dumnezeul meu, nespus de bun şi plin de iubire, întoarce-mi în amărăciune orice mîngîiere trupească, ce stă şi mă stinghereşte, împiedicîndu-mă de la îndrăgirea celor eterne; acele lucruri care îmi întind, amăgitoare, ispita unor desfătări de o clipă, ca să mă tragă la rău. Fă, Doamne, să nu mă las biruit de carne şi sînge, să nu mă las amăgit de slava lumii iute-trecătoare, să nu mă las prins în laţul plin de vicleşug al diavolului. Dă-mi tăria să mă împotrivesc, dă-mi răbdarea de a îndura, statornicia de a ţine drumul pînă la capăt. În locul tuturor alintărilor lumii, dăruieşte-mi dulceaţa fără seamăn a Spiritului tău şi în locul iubirii trupeşti, dă-mi dragoste pentru numele tău.

4. Căci iată, hrana, băutura, îmbrăcămintea şi celelalte bunuri trebuincioase trupului ca un reazem, apasă totuşi ca o povară asupra sufletului înfocat de rîvnă. Dă-mi harul de a mă putea folosi de aceste uşurări cu toată cumpătarea şi să nu mă leg de nici una prin dorinţe neînfrînate. Nu-i îngăduit să lepăd toate acestea, căci firea îşi cere micul ei drept la viaţă; dar a rîvni la lucruri de prisos, dătătoare de prea mare plăcere, nu-i îngăduit de sfînta lege: altminteri, trupul s-ar obrăznici, răzvrătindu-se împotriva sufletului. Ţinînd cumpăna între aceste două căi, mîna ta să mă

călăuzească şi să mă îndrume, ca nimic din cale afară să nu săvîrşesc.

Capitolul XXVII

IUBIREA DE SINE E O MARE FRÎNĂ ÎN CALEA SPRE DOBÎNDIREA CELUI MAI ÎNALT BINE

1. Fiul meu, pentru a cîştiga totul, jertfeşte totul, neoprind pentru tine nimic. Să ştii bine că iubirea de sine e lucrul cel mai vătămător dintre toate. După felul cum ţii la ceva sau tînjeşti după vreun lucru, lucrul acela te va robi în parte sau cu totul. Dacă iubirea ta va fi curată, limpede, bine cumpănită, nu vei ajunge niciodată robul lucrurilor. Nu rîvni la ceea ce nu se cade să dobîndeşti; nu dobîndi ceea ce ţi-ar putea împiedica ori stînjeni libertatea lăuntrică. De ce, prin urmare, şovăi? Dăruieşte-te mie cu totul, din adîncul inimii tale, cu tot ce ţi-ai putea dori să dobîndeşti vreodată.

2. Pentru ce te macini în zadarnică întristare? De ce te zbuciumi cu griji de prisos? Lasă-te cu totul în voia mea şi nu vei suferi nici un fel de vătămare. Dacă umbli ba după una, ba după alta, dacă ţii să fii ba aici, ba acolo, gîndindu-te cum o

să-ţi fie mai bine şi mai plăcut, nu vei gusta niciodată liniştea, şi niciodată nu vei fi scutit de frămîntări şi de teamă; nimic pe lume nu-i fără cusur şi în orice loc te-ai afla, se va găsi şi cine să ţi se pună împotrivă.

3. Nu te vei pricopsi niciodată dobîndind bunuri dinafară, pe care mereu să le înmulţeşti cu nemiluita; mai curînd dispreţuieşte asemenea lucruri, retează legăturile tale cu ele, piveşte bine inima ta. Nu doar de bani ori de avere, ci şi de pofta de a fi proslăvit, de gustul laudelor deşarte şi al tuturor acelor lucruri care trec şi se duc, o dată cu lumea. Prea puţin îţi prieşte, prea puţin reazem îţi dă locul unde te afli, dacă lipseşte spiritul şi rîvna; iar mult căutata pace a sufletului va fi şubredă şi vremelnică, dacă starea inimii tale va fi lipsită de adevărata ei temelie - adică de mine; locurile le poţi schimba, dar nu vei deveni mai bun şi mai vrednic pentru aceasta. O dată ivit prilejul, şi o dată primită ispita, vei da iarăşi de lucrul de care ai fugit, şi mai rău încă.

Rugăciune pentru curăţirea inimii şi dobîndirea înţelepciunii cereşti

4. Întăreşte-mă, Doamne, prin harul Duhului Sfînt. Dă tărie omului lăuntric din mine şi scapă inima mea de orice îngrijorare fără rost şi de orice spaimă; fă să nu mă las ademenit de feluritele

dorinţe şi pofte ce mă trag ba la lucruri fără nici un preţ, ba la altele scumpe: fără să le pot vedea pe toate drept ceea ce sînt, ca vremelnice şi trecătoare, şi pe mine însumi, trecător la rîndul meu, o dată cu ele: căci nimic nu-i stătător sub soare, toate sînt amăgire şi întristare pentru suflet. O, cît este de înţelept cel ce judecă astfel!

5. Dă-mi, Doamne, înţelepciunea cerească, fă să pot învăţa să te caut şi să te găsesc pe tine mai înainte de orice; mai presus de toate să te ştiu gusta şi iubi; pe toate celelalte, după rosturile înţelepciunii tale, aşa precum sînt, să le înţeleg. Dă-mi cuminţenia de a ocoli vicleşugul linguşirilor şi de a răbda cu tărie toată împotrivirea: căci mare înţelepciune este să nu-şi lase omul inima tulburată de larma cuvintelor, să nu-şi lase urechea pradă încîntării Sirenelor: doar astfel, pe cărarea deschisă, pasul omului poate înainta în siguranţă.

Capitolul XXVIII

ÎMPOTRIVA LIMBILOR CLEVETITOARE

1. Fiul meu, nu pune la inimă dacă unii au despre tine păreri rele, sau dacă vorbesc despre tine aşa cum nu-ţi place. Se cuvine să ai tu însuţi despre tine o părere şi mai rea, socotindu-te mai

plin de scăderi şi de metehne decît toţi ceilalţi. Ducînd o viaţă lăuntrică, prea puţin o să-ţi pese de vorbele aruncate în vînt. Căci nu mică-i cuminţenia celui ce ştie să tacă la vreme rea şi de amărăciune, întorcîndu-şi atunci inima către mine, fără să se sinchisească şi fără să se lase tulburat de judecăţile oamenilor.

2. Pacea sufletului tău să nu depindă de gura lumii: şi dacă te-ar vorbi de bine, şi dacă te-ar vorbi de rău, tu tot acelaşi om rămîi, fără nici o schimbare. Unde-i adevărata pace şi unde-i adevărata glorie? Oare nu la mine se găsesc acestea? Tocmai de aceea, cel ce nu ţine să facă pe plac oamenilor, nici nu se teme de a le displace, acela se va bucura de multă pace. Într-adevăr, din iubirea fără frîu şi din teama fără rost se naşte toată tulburarea şi frămîntarea inimii omeneşti şi toată buimăcirea minţii.

Capitolul XXIX

DUMNEZEU TREBUIE CHEMAT ÎNTR-AJUTOR ŞI BINECUVÎNTAT ÎN TOATE CLIPELE DE CUMPĂNĂ

1. *Fie numele tău binecuvîntat în veac, Doamne* (*Iov* 3, 23), pentru că ai vrut să mă încerci prin

această ispită. Dacă nu pot fugi de ea, pot şi trebuie să fug la tine după ajutor, ca răul să fie întors în bine. Doamne, iată, trec prin clipe de amărăciune şi inimii mele nu-i este bine: mă zbat din greu sub pintenul de foc al patimii rele. Ce aş putea să spun acum, Părintele meu iubit? Sînt prins la strîmtorare ca într-un cleşte. *Izbăveşte-mă de ceasul acesta! Dar pentru aceasta am venit în ceasul acesta* (*In* 12, 27), ca Tu să fii lăudat, eu să fiu umilit şi, prin harul tău, izbăvit. *Îndură-te, Doamne, şi izbăveşte-mă* (*Ps* 32, 14), căci sînt neajutorat şi sărac: pe unde s-o apuc fără tine? Dă-mi, Doamne, răbdare, şi de astă dată. Ajută-mă, Dumnezeul meu, şi nu mă voi teme de nimic, oricît de mari ar fi poverile şi jugul care mă apasă.

2. Şi ce-aş mai putea spune în această împrejurare? *Doamne, facă-se voia ta* (*Mt* 6, 10; 25, 42). Pe drept mă aflu trecut prin încercări şi prin amărăciune. Într-adevăr, mi se cade să îndur - măcar de-aş îndura cu răbdare -, pînă cînd acest vifor rău va trece şi cerul se va însenina din nou! Puternică şi preaputernică e mîna ta - ea poate lua de la mine pînă şi pacostea acestei ispite, îi poate domoli puterea, să nu cad - aşa cum şi mai înainte ai făcut, Dumnezeul meu, atît de bun şi milostiv cu mine. Cu cît mie mi-e mai grea, cu atît îţi este ţie mai uşoară: *schimbarea dreptei celui Preaînalt* (*Ps* 76, 10).

Capitolul XXX

SĂ CEREM AJUTORUL LUI DUMNEZEU, AŞTEPTÎND CU ÎNCREDERE RECĂPĂTAREA HARULUI PIERDUT

1. Fiul meu, Eu sînt *Domnul care dau tărie în ziua amărăciunii* (*Nahum* 1, 7). Nu te sfii să vii la mine, ori de cîte ori te vei afla la strîmtorare. Ceea ce stînjeneşte cel mai mult primirea mîngîierii cereşti e faptul că nu te grăbeşti cu rugăciunea. Într-adevăr, mai înainte să-mi cazi mie în genunchi, încerci ici şi colo, alte alinări, uşurare în lucruri din afară, şi toate fără rost; pînă cînd înţelegi că Eu sînt cel ce izbăveşte pe cei ce-şi pun nădejdea în mine, şi că, în afara mea, nu este ajutor puternic, nici povaţă bună, nici tămăduire temeinică. Iar după ce sufletul îşi revine, după furtună, întremează-te în lumina îndurării mele, căci sînt alături de tine (zice Domnul), gata nu numai să refac totul în întregime, dar din belşug să adaug şi prisos, pe deasupra.

2. Doar nu-ţi închipui că ar fi ceva cu neputinţă pentru mine, sau că m-aş putea asemui cu cei ce zic una şi fac alta. Unde ţi-este credinţa? Fii stăruitor şi tare. Fii răbdător şi dîrz: alinarea va veni la timpul potrivit. Aşteaptă-mă, nu te îndoi, căci iată, vin. Şi Eu însumi voi fi tămăduirea ta.

Ceea ce te îndurerează e ispita; spaima fără pricină e ceea ce te înfricoşează. Dar ce rost are să fii frământat de cele viitoare? doar pentru a adăuga tristeţe peste tristeţe? *Ajunge zilei răutatea ei* (*Mt* 6, 34). Zadarnic şi fără rost e să te tulburi sau să te bucuri pentru lucruri ce vor să se întîmple în viitor: căci poate nu se vor întîmpla niciodată.

3. E lucru firesc ca omul să se lase ademenit de închipuire, dar este semnul sufletului slab să se lase prins prea lesne în capcana de amăgiri a vrăjmaşului. Pentru duşman e totuna dacă ademenirea şi nălucirea au vreun temei adevărat, sau sînt scornire curată; dacă te prinde în mreji şi te trînteşte la pămînt amăgindu-te cu lucruri de bine, sau dacă te înşeală cu groaza de cele viitoare. Crede în mine şi nu te îndoi de oblăduirea mea. Atunci cînd ţi se pare că eşti departe de mine, deseori se întîmplă să fiu chiar mai aproape ca niciodată. Cînd te vezi cu totul pierdut, deseori eşti tocmai aproape de a dobîndi vrednicii de seamă. Totul nu-i pierdut numai fiindcă ţi se întîmplă un lucru potrivnic. Nu trebuie să judeci lucrurile după părerea unei clipe, şi nici să te laşi abătut de povara unei greutăţi, oricare ar fi ea, ca şi cînd s-ar fi stins orice licărire de nădejde.

4. Nu te socoti pradă părăsirii, chiar dacă, pentru un timp, îţi trimit, cînd şi cînd, o încercare, ori dacă îţi lipsesc vremelnic inima de mult dorita

mîngîiere; nu altul este drumul care duce la împărăţia cerurilor. Şi, fără îndoială, ţie - ca şi tuturor slujitorilor mei - îţi este mai de folos să te oţeleşti înfruntînd potrivniciile, decît, huzurind fără griji, să-ţi meargă toate după placul inimii. Eu văd pînă în adînc toate gîndurile omului: prielnic pentru mîntuirea ta este să fii, din cînd în cînd, lăsat şi fără dezmierdare şi alinare; ca nu care cumva să te încumeţi să gîndeşti lucruri mari despre tine, lăudîndu-te cu isprăvile săvîrşite şi cu ceea ce nu-i al tău. Orice am dat pot lua şi înapoi; şi tot ce am luat pot înapoia cînd vreau.

5. Ori de cîte ori dau, al meu e darul; ori de cîte ori iau îndărăt, nu dintr-ale tale iau: căci *a mea e toată dăruirea bună şi tot darul desăvîrşit* (*Iac* 1, 17). Dacă încredinţez umerilor tăi jugul vreunei poveri sau al împotrivirii, nu cîrti, nu te întuneca şi nu pune la inimă; pe loc aş putea să ridic apăsarea oricărei greutăţi, prefăcînd sarcina ta în bucurie. Sînt însă drept, iar tu îmi datorezi recunoştinţă multă, tocmai pentru că săvîrşesc ceea ce săvîrşesc în tine.

6. Judecînd drept şi potrivit cu adevărul, n-ar trebui niciodată să te laşi copleşit de întristare atunci cînd ai de înfruntat o greutate, ba dimpotrivă, ar trebui să te bucuri şi să-mi mulţumeşti: mai mult, s-ar cădea să te bucuri văzînd că nu te cruţ şi te călesc prin suferinţă. *Precum m-a iubit*

pe mine Tatăl şi Eu vă iubesc pe voi (*In* 15, 9), am spus ucenicilor mei: nu i-am trimis, iată, la bucurii vremelnice, ci la luptă aspră; nu la onoruri, ci la sudalme şi dispreţ; nu la huzur, ci la caznă; nu la odihnă, ci la strînsul unui belşug de roade prin răbdare. Ţine bine minte, fiul meu, aceste cuvinte.

Capitolul XXXI

DOAR TRECÎND DINCOLO ŞI MAI PRESUS DE ORICE FĂPTURĂ SUFLETUL ÎŞI POATE GĂSI ZIDITORUL

1. Doamne, de cît har aş avea nevoie ca să pot străbate pînă acolo unde nici o făptură să nu mai fie în calea mea o piedică! Într-adevăr, cît timp ultimul fleac e gata să mă ţină locului, cum aş putea să-mi iau nestînjenit zborul către tine? Pe drept rîvnea psalmistul: *Cine-mi va da mie aripi de porumbel, şi voi zbura şi mă voi odihni* (*Ps* 54, 7)?! Ce poate fi mai limpede şi mai paşnic decît lumina unui ochi lipsit de orice vicleşug? Şi ce-ar putea fi mai slobod de încătuşare decît inima celui care nu pofteşte la nimica pămîntesc? Iată de ce omul trebuie să treacă dincolo de făptură, dezlipindu-se chiar şi de sine însuşi cu totul; să poată sta cu sufletul la înălţime, în acel loc de unde să

se poată singur convinge că Ziditorul a toată făptura nu suferă asemănare cu nimeni. Cine nu se leapădă de toată făptura, n-are cum să-şi înalţe mintea nestînjenit spre cele dumnezeieşti. Nu alta e pricina pentru care atît de rar se întîlnesc suflete cu adevărat contemplative: căci puţini sînt cei în stare să se dezlipească cu totul de lucrurile şi fiinţele pieritoare.

2. E nevoie pentru aceasta de un har deosebit de mare, înălţînd sufletul, răpindu-l cumva mai presus de sine. Dacă, însă, omul nu-i ridicat sufleteşte, dezrobit de legăturile sale cu toate creaturile şi unit întru totul cu Dumnezeu, oricît de multe ar şti şi oricît de multe ar avea, toate sînt fără rost şi fără preţ. Va fi mereu neisprăvit şi mărunt omul care-şi închipuie că vreun lucru sau fiinţă pot fi mari cu adevărat, în afara unicului bine, nemărginit şi etern.

Într-adevăr tot ce nu este Dumnezeu nu înseamnă nimic şi trebuie socotit drept nimic. Şi este o mare deosebire între înţelepciunea celui evlavios, curat la suflet şi la inimă, şi învăţătura de carte dobîndită de la alţii prin citire şi studiu. Cu mult mai nobilă e învăţătura care purcede de sus, prin înrîurire dumnezeiască, decît aceea dobîndită prin osteneli şi truda voinţei omeneşti.

3. Mulţi sînt cei ce ar dori să ducă o viaţă contemplativă, dar iată, cei mai mulţi sînt prea puţin

dornici să pună mîna şi să trudească pe calea ce duce într-acolo. O altă mare piedică e faptul că mulţi se opresc la semnele şi lucrurile ce încîntă simţurile, şi că prea puţini se sinchisesc de virtutea înfrînării desăvîrşite. Mă întreb ce se întîmplă, ce duh ne mînă, şi la ce jinduim, în fapt, noi cei ce ducem, aşa cum s-ar părea, o viaţă spirituală: căci prea mult ne frămîntă şi prea mare îngrijorare ne dau cele trecătoare şi lipsite de însemnătate, în vreme ce pentru cele ce privesc sufletul abia dacă mai avem timp, cînd şi cînd, să ne reculegem cu adevărat mintea şi cugetul.

4. Ce păcat şi ce durere să vezi cum, după un dram de reculegere, abia aşteptăm să ne putem risipi în afară, fără ca măcar să ne cercetăm cugetul, cumpănind cu luare aminte faptele noastre! Nu ne dăm seama unde îşi au cu adevărat izvorul simţirile şi pornirile noastre, nu deplîngem răutatea imboldurilor care ne stîrnesc şi ne mînă. *Căci tot trupul s-a abătut din calea lui* (*Gen* 6, 12) şi, iată, cum se ştie, a urmat potopul. Întrucît mai toate pornirile noastre lăuntrice sînt pătate de o asemenea stricăciune, urmează că şi faptele pornite din această rădăcină sînt, la rîndul lor, atinse de una şi aceeaşi prihană, ceea ce învederează şubrezenia şi bicisnicia inimii noastre. Din suflet curat purced roadele vieţii drepte.

5. Mereu ne punem întrebarea cîte fapte anume a săvîrşit sau îndeplinit cutare sau cutare; nu ne întrebăm însă de loc în ce spirit şi din ce virtute au izvorît faptele celuilalt. Vrem mereu să ştim dacă omul se arată a fi puternic, bogat, chipeş, destoinic sau dacă se pricepe să scrie bine, să cînte bine, să lucreze bine; dimpotrivă, dacă sufletul lui e sărac dar curat, dacă omul e răbdător şi blînd la inimă, dacă-i evlavios şi recules, acestea toate sînt întrebări care, de cele mai multe ori, nu se pun. Ochiul priveşte doar faţa din afară a omului; harul, dimpotrivă, se întoarce către cele din lăuntru. Cel dintîi cade adesea pradă uşoară amăgirii; cel din urmă pune şi sădeşte nădejdea omului în Dumnezeu, ca nici o ademenire să nu-l biruie.

Capitolul XXXII

DESPRE JERTFIREA DE SINE ŞI RĂSTIGNIREA POFTELOR

1. Fiul meu, nu vei putea fi dezrobit cu totul din lanţuri decît tăgăduindu-te cu totul pe tine însuţi. Trăiesc, într-adevăr, în lanţuri toţi cei ce şi-au agonisit averi, toţi cei ce se iubesc pe sine, nesăţioşii, scotocitorii, toţi cei ce nu cunosc astîmpărul, toţi cei ce caută să-şi aştearnă cît mai

bine tihna şi care nu se sinchisesc de dorinţele lui Cristos; la fel, toţi cei ce nu obosesc să urzească şi să zidească lucrări ce nu vor sta niciodată în picioare. Căci se va nărui şi va pieri fără urmă tot ceea ce nu vine de la Dumnezeu. Ţine minte aceste cuvinte, pe cît de scurte, pe atît de pline de miez: întoarce-ţi spatele de la toate, dezlipeşte-ţi inima de toate şi vei dobîndi totul; leapădă cu totul lăcomia şi-ţi vei găsi liniştea. Cugetă, fă astfel şi ai să pricepi totul.

2. Doamne, acesta nu-i lucru de o zi, nici jucărie de copil: în sîmburele acestor cuvinte se cuprinde întreaga desăvîrşire a unei vieţi cu totul consfinţită ţie.

3. Fiul meu, nu trebuie să dai îndărăt, nici să te pierzi cu firea aflînd despre această cale a desăvîrşirii: ci, dimpotrivă, să te simţi îndemnat să te depăşeşti pe tine sau - măcar în suflet - să tînjeşti după atingerea acestui ţel. Măcar de-ai apuca această cale şi ai înainta pe ea pînă într-acolo încît să nu te mai iubeşti pe tine, ci să stai pururi gata pentru poruncile mele, ascultător faţă de cel pe care ţi l-am rînduit părinte duhovnicesc! Atunci abia mi-ai fi pe plac cu totul, iar zilele tale s-ar scurge în voie bună şi pace. Mai ai atît de multe lucruri de care să te dezlipeşti şi, dacă nu te vei lepăda cu totul de ele pentru mine, nu vei putea dobîndi ceea ce îmi ceri. *Te povăţuiesc să cumperi*

de la mine aur lămurit în foc ca să te îmbogăţeşti (*Ap* 3, 18) - cu alte cuvinte, înţelepciune cerească în stare să covîrşească toate mărunţişurile fără preţ şi lipsite de însemnătate. Lasă la o parte cuminţenia pămîntească şi tot ceea ce măguleşte mintea omului şi simţurile sale. Trebuie aşadar să te scuturi cu totul de fleacurile ce-s socotite de preţ şi de mare însemnătate în ochii lumii şi, în schimb, să dobîndeşti ceea ce, în ochii oamenilor, e fără de valoare: căci această înţelepciune cerească li se pare multora lucru mărunt şi fără însemnătate, dat uitării aproape cu desăvîrşire, deşi adevărata comoară a cuminţeniei se cuprinde aici, în virtutea ce nu se caută pe sine şi nu ţine să se facă preţuită pe pămînt. Mulţi o laudă din gură, dar o tăgăduiesc şi o dezmint prin purtările vieţii lor. Dar ea este tocmai mărgăritarul de preţ, ascuns privirii multora.

Capitolul XXXIII

INIMA FIIND NESTATORNICĂ, SĂ NE ADUNĂM GÎNDUL LA DUMNEZEU, SINGURUL NOSTRU ROST DE PE URMĂ

1. Fiul meu, nu te încrede în pornirile inimii tale, care te trag ba într-o parte, ba în cealaltă. Cît

timp vei trăi, vei fi supus acestei nestatornicii, chiar fără de voia ta: vei fi cînd vesel, cînd mîhnit, cînd împăcat, cînd tulburat, cînd evlavios, cînd lipsit de rîvna evlaviei, cînd sîrguincios, cînd leneş, cînd chibzuit şi temeinic, cînd uşuratic. Dimpotrivă, deasupra tuturor nestatorniciilor stă sufletul celui înţelept şi învăţat cu duhul: el nu ia seama la ceea ce i se pare că simte, sau dincotro bate vîntul şovăielilor, ci un singur lucru e ţinta gîndurilor sale: ţelul însuşi mult dorit şi îndatoririle legate de atingerea lui. Astfel, omul se păstrează neclintit şi statornic, cu ochiul minţii limpede îndreptat, fără greş, către mine.

2. Cu cît acest ochi al minţii va fi mai limpede, cu atît mai statornică va fi cîrma omului pe talazurile vieţii, bătute de furtuni. Dar lumina acestui ochi al dreptelor intenţii este, la mulţi, întunecată: căci privirea întîrzie şi zăboveşte bucuros asupra multor fleacuri care, nu fără plăcere, se ivesc în cale. Într-adevăr, rar se întîmplă să fie cineva cu totul scutit de sămînţa rea a căutării de sine. Astfel se întîmpla şi cu iudeii din vechime, cei care se apropiau de Marta şi de Maria, *nu pentru Isus doar, ci ca să-l vadă pe Lazăr* (*In* 12, 9). Privirea şi intenţia ochiului lăuntric se cad păstrate curate şi neîntinate, să fie gîndul omului drept şi cinstit, înălţat mai presus de toate lucrurile mărunte ale

vieţii, şi să mă aibă pe mine drept singură, ultimă ţintă.

Capitolul XXXIV

CEL CE IUBEŞTE, SE BUCURĂ DE DUMNEZEU MAI PRESUS DE TOATE BUNĂTĂŢILE PĂMÎNTULUI

1. Dumnezeul meu, adică tot ceea ce am mai scump pe lume! Ce mi-aş putea dori mai mult? Ce fericire mai mare aş putea rîvni? O, ce vorbă dulce şi plină de desfătare, nu însă pentru cel ce îndrăgeşte lumea şi cele ce se cuprind în ea, ci doar pentru iubitorul Cuvîntului. Dumnezeul meu, adică totul. Celui care ştie să-l înţeleagă, Cuvîntul acesta îi este de ajuns; celui care iubeşte, îngînarea lui e o desfătare. Într-adevăr, ajunge să fii lîngă mine, că toate se prefac în plăcere; dacă, dimpotrivă, Tu lipseşti, totul devine searbăd. Tu dai pace inimii, Tu împărtăşeşti odihnă şi tihnă fără margini, Tu eşti sărbătoarea inimii. Tu faci ca, mulţumindu-ne de toate, să te binecuvîntăm întru toate. În afară de tine, nimic nu poate să ne mulţumească multă vreme; ca ceva să fie plăcut şi desfătător e nevoie de darul şi sarea înţelepciunii tale.

2. Poate oare ceva să nu placă celui care te iubeşte? Cît despre cel care nu te-ar iubi pe tine, ar putea oare ceva să-l desfete şi să-l mulţumească cu adevărat? Căci cei ce nu află plăcere decît în înţelepciunea lumească, ori în poftele trupului, sînt lipsiţi, în fapt, de cuminţenie, de vreme ce sînt aşteptaţi la tot pasul de nenumărate amăgiri şi de zădărnicie, încheiate în cele din urmă prin moarte. Dimpotrivă, cei ce păşesc pe urmele paşilor tăi - dispreţuind cele pămînteşti, răstignind poftele trupurilor lor -, cu adevărat înţelepţi se arată, căci de la năluciri deşarte se înalţă la adevăr şi de la carne la spirit. Unora ca aceştia le este dat să prindă cu adevărat gust pentru Dumnezeu şi toa-tă bunătatea făpturilor lui Dumnezeu s-o întoarcă în laudă şi mulţumire Ziditorului a toate. Într-adevăr, alt gust şi altă plăcere descoperă inima omului în Ziditorul tuturor făpturilor; alt gust cu totul în fiinţa făpturilor: uriaşă, într-adevăr, e deosebirea dintre veşnicie şi timp, dintre lumina însăşi, necreată, şi lumina primită prin oglindire.

3. O, lumină veşnică, înălţată mai presus de toate luminile create, trimite aurul razei tale să pătrundă ca un fulger adîncul cel mai ascuns al inimii mele. Spală-mă, umple-mă de voioşie, lămureşte-mă, însufleţeşte cugetul meu cu tăria darului tău, să pot rămîne nedespărţit de tine, în culmea fericirii. Cînd, Doamne, va suna ceasul

mult dorit al desfătării, cînd, cu nesaţ, fiinţa ta va fi cu adevărat totul pentru mine? Cît timp nu se va întîmpla aceasta, nu voi cunoaşte nici bucurie deplină. Dar, din păcate, iată, ce durere: omul vechi îşi duce mai departe zilele în mine: nu-i cu desăvîrşire răstignit, nu-i cu desăvîrşire mort; încă se răzvrăteşte şi cîrteşte împotriva spiritului, se războieşte mocnit, încercînd să scuture stăpînirea curată şi paşnică a sufletului.

4. Tu însă, Domnul meu, cel ce stăpîneşti asupra puterilor mării şi potoleşti răzvrătirea talazurilor, vino în ajutorul meu! Spulberă-i pe cei ce mă împresoară cu luptă; zdrobeşte-i cu puterea braţului tău, pururi neînfrînt. Arată-ţi, rogu-te, mărinimia şi slava: căci în afara ta, Domnul şi Dumnezeul meu, nu este pentru mine nici oblăduire, nici scăpare.

Capitolul XXXV

VIAŢA NOASTRĂ PE PĂMÎNT NU POATE FI SCUTITĂ DE ISPITE

1. Fiul meu, nu vei fi niciodată la adăpost în viaţa aceasta, căci atîta timp cît vei trăi vei avea pururi nevoie de armele spiritului. Printre vrăjmaşi trece drumul zilelor tale şi vei fi lovit într-una, ba din dreapta, ba din stînga cărării tale.

Aşadar, dacă nu iei asupra ta pavăza răbdării, nu vei putea mult timp să răzbeşti fără vătămare. Mai mult, dacă inima ta nu e puternic întemeiată în mine, dacă nu-ţi pui în gînd să fii pururi gata să suferi orice pentru mine, nu vei putea răzbi prin focul luptei şi nu te vei putea apropia de cununa fericită a biruinţei. Iată de ce trebuie să-ţi croieşti drum vitejeşte prin toate piedicile, mergînd neabătut, cu bărbăţie, înainte, peste toate opreliştile. Într-adevăr, cel ce înţelege să se oţelească pentru biruinţă va primi răsplata, iar cel ce pregetă în trîndăvie va rămîne cu ponosul şi cu ruşinea.

2. Dacă de pe acum, din această viaţă, îţi cauţi odihna şi tihna, cum oare crezi că ai să ajungi la tihna şi odihna de apoi? Nu-ţi pune în gînd să te aşezi pe huzur şi odihnă, ci, dimpotrivă, pe răbdare multă. Adevărata pace s-o cauţi în cer, nu pe pămînt; n-o cerşi oamenilor, nici altor făpturi, ci caut-o la Dumnezeu singur. Pentru Dumnezeu să înduri bucuros orice: truda, de pildă, şi durerile, ispitele şi necazurile, îngrijorările şi lipsurile, bolile şi nedreptăţile, umilinţele, mustrările şi ponegririle de tot felul. Acestea toate sînt de folos virtuţii: ele călesc pe ucenicul lui Cristos, şi ţes încet-încet, pentru el, cununa răsplăţii din ceruri. Răsplata mea e fără de sfîrşit şi mărinimia mea e atît de mare, încît o dăruiesc pentru îndurarea unor cazne trecătoare: răsplătesc cu slavă nesfîrşită

îndurarea vremelnică a unor jigniri de o singură clipă.

3. Cum ţi-ai putea închipui că vei avea parte, după voie, de mîngîiere sufletească necontenită, aici pe pămînt? Nici măcar sfinţii cei mari n-au avut parte de aşa ceva, ci prin amar de greutăţi şi de ispite, prin nenumărate vitregii au fost nevoiţi să răzbească. Dar au stat neclintiţi în răbdare, punîndu-şi încrederea mai mult în Dumnezeu decît în ei înşişi, convinşi fiind că *nu pot fi puse în cumpănă amărăciunile timpului de faţă, cu slava viitoare* (*Rom* 8, 18). Ai vrea să dobîndeşti pe loc ceea ce mulţi alţii s-au străduit îndelung să capete, vărsînd amar de lacrimi şi trecînd prin cazne grele? *Stai în aşteptarea Domnului, poartă-te cu bărbăţie* (*Ps* 36, 14), şi abia atunci vei fi oţelit şi puternic; nu şovăi, nu da bir cu fugiţii: aruncă-te fără preget în luptă, cu trup şi suflet, pentru mărirea lui Dumnezeu. Eu te voi răsplăti cu prisosinţă şi *voi fi alături de tine în toată încercarea ta* (*Ps* 90, 15).

Capitolul XXXVI

ZĂDĂRNICIA JUDECĂŢILOR OMENEŞTI

1. Fiul meu, reazemă-ţi inima fără grijă în Domnul, şi fără să te sinchiseşti de judecata oa-

menilor, dacă, într-adevăr, conştiinţa te asigură că eşti curat şi nevinovat. E bine să ştii să înduri judecata oamenilor, lucru fericit, nu foarte greu pentru o inimă smerită care-şi pune toată încrederea în Dumnezeu, nu în sine. Mulţi se pricep să îndruge fel de fel de lucruri, dar nu pentru aceasta avem temei să le dăm şi crezare. La fel, nu-i cu putinţă să fie omul pe placul tuturora. Apostolul Pavel însuşi, care s-a străduit să placă, pentru Domnul, tuturora, *făcîndu-se tuturora totul,* nu s-a sinchisit totuşi de *judecata ochiului omenesc* (1 *Cor* 9, 22; 4, 3).

2. Tot ce i-a stat în putere să facă a făcut pentru îmbărbătarea şi mîntuirea celorlalţi; n-a putut totuşi împiedica gurile rele să-l judece şi să-l ponegrească. Tocmai de aceea, s-a simţit dator să încredinţeze totul lui Dumnezeu, Celui care cunoaşte totul, iar cît despre sine, şi-a găsit adăpost sub pavăza răbdării şi a smereniei, împotriva tuturor ponegritorilor, a hulelor viclene şi mincinoase. Şi dacă a dat uneori răspuns nedreptăţii, a făcut-o ca nu cumva cei slabi şi şubrezi să afle prilej de smintire în tăcerea lui.

3. Află cine eşti, *de te temi de omul muritor* (*Is* 51, 12). Astăzi este, şi mîine nimic din el nu se alege. Teme-te de Dumnezeu şi oamenii nu vor avea cum să te înfricoşeze. Ce poate, la urma urmelor, împotriva ta, clevetirea rea şi gura lumii?

Mai mult îşi strică sieşi cel ce cleveteşte, decît ţie; căci de judecata lui Dumnezeu nu va scăpa nimeni, orice ar face. Înaintea ochior să-l ai pe Domnul, pururi; niciodată nu te amesteca în vorbe veninoase. Şi chiar dacă se va întîmpla să fii făcut de ruşine şi înjosit vremelnic, pe nedrept, nu te mînia pentru atîta lucru: nu ştirbi, în acest fel, cununa ce ţi se împleteşte pentru ceruri, ci dimpotrivă, înalţă-ţi privirea; am, într-adevăr, puterea de a te scăpa de orice ponegriri şi ocări, răsplătind pe fiecare după faptele lui.

Capitolul XXXVII

CALEA PENTRU A DOBÎNDI DEZROBIREA INIMII NU-I ALTA DECÎT DEPLINA ŞI NEPRECUPEŢITA RĂSTIGNIRE DE SINE

1. Fiul meu, leapădă-te de tine şi mă vei găsi pe mine. Răstigneşte-ţi voinţa şi întoarce spatele tuturor avuţiilor, dacă doreşti să nu fii în pierdere niciodată. Căci zestrea de har cea mai mare o vei primi, fără întîrziere, de îndată ce te vei fi lepădat de tine însuţi cu totul, fără jumătăţi de măsură.

2. De cîte ori, Doamne, şi în cîte şi mai cîte, nu va trebui o are să mă lepăd de mine însumi şi să-mi răstignesc voinţa?

3. Mereu şi în tot ceasul: în cele mici şi în cele mari. Nu primesc, într-adevăr, nici un fel de tocmeală: în toate te vreau despuiat de toate. Cum altfel ai putea fi cu totul al meu, cum altfel aş putea fi cu totul al tău, decît numai prin răstignirea desăvîrşită a voinţei tale, atît în cele lăuntrice, cît şi în cele din afară? Cu cît mai curînd vei face ceea ce-ţi cer, cu atît va fi mai bine; cu cît mai deplin şi mai sincer, cu atît mai plăcut mie şi cu atît mai prielnic ţie.

4. Unii se leapădă de sine, dar cumva cu jumătate de măsură: într-adevăr, neavînd încredere deplină în Dumnezeu, încearcă să-şi poarte, mai departe, de grijă şi singuri. Alţii, dimpotrivă, dăruiesc la început totul, ca, mai apoi, împinşi de ispită, să se reîntoarcă la cele dintîi şi prea puţin să propăşească în virtute. Unii ca aceştia nu vor ajunge nicodată să aibă o inimă curată şi dezrobită cu totul, căci prietenia luminoasă a harului meu nu poate fi atinsă decît printr-o răstignire zilnică şi desăvîrşită: fără de care fericirea contopirii cu mine nu este şi nu poate fi cu putinţă.

5. Aşa cum ţi-am mai spus, mai spun o dată: leapădă-te de tine însuţi, răstigneşte-te şi vei gusta o mare pace. Dă totul pentru totul; nu precupeţi nimic, nu te tocmi pentru nimic; păstrează-te neclintit şi tare pe adevăratul tău reazem, care sînt Eu însumi, şi Eu voi fi bucuria ta. Inima ta va fi

uşoară şi scuturată de lanţuri, întunericul nu te va umbri nicodată. Dă-ţi toată strădania şi roagă-te pentru aceasta, sileşte-te cu toată rîvna să rupi cu totul orice legături şi gol-goluţ să-l poţi urma pe Isus; răstignindu-ţi viaţa acum, să poţi trăi în veşnicie pentru mine. Atunci toate nălucirile amăgitoare se vor spulbera, ca şi toate tulburările rele şi frămîntările de prisos. Atunci va pieri şi toată teama fără rost şi nu vor mai fi legăturile iubirilor fără frîu.

Capitolul XXXVIII

DESPRE BUNA CHIBZUIRE A FAPTELOR NOASTRE ŞI DESPRE RUGĂCIUNEA LA VREME DE CUMPĂNĂ

1. Fiul meu, sileşte-te ca în tot locul, în tot lucrul - oricare ar fi treaba cu care te-ai îndeletnici - cugetul tău să fie uşor şi scuturat de toată legătura; să fii deplin stăpîn pe tine, astfel ca toate să-ţi fie supuse iar tu să nu fi supus nici unui lucru. Să fii domnul şi cîrmuitorul faptelor tale, nu sluga, simbriaşul ori robul îndatorat lor. Ca un fiu adevărat al lui Israel întors din robie, păşeşte cu fruntea sus pe pămîntul făgăduinţei şi libertăţii fiilor lui Dumnezeu: ca fiu, ridică-te mai presus de lumea

celor trecătoare şi aţinteşte-ţi privirea la cele veşnice; cu coada ochiului stîng, uită-te la cele vremelnice; la cele nepieritoare caută statornic cu cel drept; mai presus de bunurile pămînteşti, nu te lăsa stăpînit de ele, ci, dimpotrivă, foloseşte-le, făcîndu-le să-ţi slujească, aşa cum se cuvine, potrivit rînduielilor lui Dumnezeu, marele Meşter, care nu a lăsat nimic fără rost în făpturile mîinilor sale.

2. Dacă, orice s-ar întîmpla, te vei feri să te opreşti la semnele din afară, la ceea ce vede ochiul trupesc şi la ceea ce aude urechea; dacă, împreună cu Moise, vei pătrunde în Sfînta Sfintelor spre a te sfătui acolo cu Dumnezeu, răspunsul nu va întîrzia să vină şi te vei întoarce luminat asupra multora dintre lucrurile de acum, ca şi asupra multora dintre cele viitoare. Acolo alerga Moise ori de cîte ori avea de dezlegat întrebări grele şi spinoase; şi singurul lui ajutor împotriva curselor viclene şi a capcanelor întinse de oamenii nelegiuiţi era rugăciunea către Dumnezeu. Intră, aşadar, şi tu în cea mai ascunsă cămară a inimii tale şi acolo cere din toată puterea ajutorul Domnului şi roagă-l să-ţi răspundă. Iosue şi fiii lui Israel s-au lăsat prinşi de amăgirea gabioniţilor - aşa cum citim în Scriptură -, tocmai pentru că, încrezîndu-se în vorbele lor dulci, n-au mers mai întîi să-l întrebe pe Domnul şi, drept urmare, au căzut în capcana falselor compătimiri.

Capitolul XXXIX

OMUL SĂ NU FIE NERĂBDĂTOR CU MERSUL LUCRURILOR

1. Fiul meu, nu pregeta să îmi încredinţezi mereu tot ce ai pe suflet: Eu voi avea grijă de toate, la timpul cuvenit. Aşteaptă cu răbdare hotărîrea mea şi vei simţi cum totul se rînduieşte spre bine.

2. Bucuros las totul în mîna ta, Doamne, căci mintea mea nu mă ajută. Ce bine ar fi dacă aş putea să nu mă frămînt prea mult cu lucruri şi întîmplări viitoare ci, mai curînd, să mă las cu totul în buna voie a proniei tale!

3. Fiul meu, omul se zbuciumă, iată, după tot lucrul la care rîvneşte; dar de îndată ce l-a dobîndit, se schimbă ca vîntul: căci nu sînt statornice nici măcar dorinţele ce-l îmboldesc pe om spre una şi aceeaşi ţintă, ci mai curînd se simte tras necontenit de la una la alta. Iată de ce nu-i puţin lucru să te tăgăduieşti pe tine, chiar şi în cele mărunte.

4. Adevărata propăşire a omului stă în tăgăduirea de sine, căci cel ce s-a lepădat de sine trăieşte slobod de lanţuri şi în toată siguranţa. Dar vechiul vrăjmaş care se împotriveşte la tot binele, necontenind niciodată cu amăgirile, zi şi noapte nu face altceva decît să stea la pîndă, nădăjduind

să se aleagă în laţuri cu vreo pradă. *Privegheaţi şi rugaţi-vă* - spune Domnul - *ca să nu cădeţi în ispită*. (*Mt* 26, 41).

Capitolul XL

OMUL N-ARE NICI O ZESTRE DE BINE DE LA SINE ŞI N-ARE, CA ATARE, PENTRU CE SĂ SE MÎNDREASCĂ

1. *Doamne, ce-i omul ca să-l pomeneşti pe el, sau fiul omului ca să-l cercetezi coborîndu-te pînă la el?* (*Ps* 8, 5). Prin ce s-a făcut el vrednic să-i împărtăşeşti din zestrea darului tău? Şi cum m-aş putea plînge dacă te-ai îndepărta de mine? Şi ce oare aş putea spune, la drept vorbind, dacă nu-mi împlineşti rugăciunea? Un singur lucru, cu siguranţă, aş putea, pe drept cuvînt, să fac şi să zic: Doamne, sînt un nimic, nu sînt în stare de nimic cu de la mine putere, nu sînt bun de nimic, necontenit mă dovedesc nemernic şi şubred, pururi sînt tras în jos, către nimicnicie şi nimicuri. Şi fără reazemul puterii tale, fără lumina feţei tale, neîntîrziat m-aş lăsa cu totul toropirii şi lîncezelii.

2. *Tu însă,* Doamne, *acelaşi eşti* (*Ps* 101, 18) în veac şi rămîi de-a pururi milostiv şi drept şi sfînt: făcînd toate cu bunătate, dreptate, sfinţenie, orîn-

duindu-le pe toate cu înţelepciune. Eu dimpotrivă, plecat într-una spre nărăviri şi metehne mai curînd decît spre desăvîrşire, nu pot rămîne niciodată statornic pe o singură cale: şapte valuri, iată, strămută timpul peste mine, într-o singură zi. Dar iute mă pot ridica spre tine, Domnul meu, de îndată ce, prin darul bunătăţii tale, îţi întinzi mîna să mă scoli şi să mă ajuţi; căci singur Tu poţi ajuta fără să ai nevoie de reazem omenesc, Tu singur poţi dărui acea tărie astfel ca privirea mea să nu mai şovăie, rătăcitoare, ba după una, ba după alta, ci, întoarsă o dată pentru totdeauna către tine, să-şi pună toată odihna inimii întru tine.

3. Iată de ce, dacă aş şti să dispreţuiesc cum se cuvine orice mîngîiere venită de la oameni - fie pentru a dobîndi darul evlaviei, fie pentru a te căuta pe tine (căci nu de la oameni mă pot aştepta la vreo mîngîiere) - atunci abia, pe drept cuvînt, aş putea nădăjdui în harul tău, în bucuria acelui dar proaspăt al alinării cereşti.

4. Îţi mulţumesc ţie - de la care tot ce este bun purcede - pentru tot ceea ce îmi reuşeşte. Căci, cu de la mine putere, nu sînt, înaintea ta, decît un nimic zadarnic, o fiinţă de prisos, bicisnică şi şovăielnică. Cu ce m-aş putea făli oare, pentru ce mi-aş putea dori faimă mare? Pentru nimicnicia mea? Deşertăciune mai mare ca aceasta n-ar fi cu putinţă. Într-adevăr, slava deşartă e cea mai mare

nerozie, o ciumă pentru suflet, căci îndepărtează de la adevărata mărire şi răpeşte harul ceresc. Cel ce se place pe sine îţi displace ţie; cel ce umblă după laudele oamenilor se lipseşte singur de adevăratele virtuţi.

5. Căci mărirea cea adevărată şi bucuria sfîntă nu sălăşluiesc în inima omului, ci la tine, Doamne, şi înseamnă ca omul să-şi găsească veselia în numele tău, nu în virtutea proprie; să se bucure de făptură doar pentru tine, Doamne. Lăudat să fie numele tău, nu al meu; slăvească-se lucrările tale, iar nu ale mele; binecuvîntat să fie numele tău sfînt; din laudele oamenilor mie să nu-mi revină nimic. Tu singur, Doamne, eşti mărirea mea, Tu singur, bucuria inimii mele. Întru tine mă voi lăuda şi mă voi bucura mereu, *pentru mine însumi nu mă voi lăuda, decît numai în slăbiciunile mele* (2 *Cor* 12, 5).

6. Puteau preabine evreii din vechime să caute mărire unul de la celălalt; eu unul voi căuta ceea ce vine *de la Dumnezeu singur* (*In* 5, 44). Într-adevăr, orice mărire omenească, orice onoare trecătoare, orice înălţime lumească, alăturată slavei tale nepieritoare, nu e decît nerozie şi zădărnicie. Tu eşti adevărul şi milostivirea mea, Dumnezeul meu, Preafericită Treime, ţie ţi se cuvine, neîmpărţită, toată lauda, cinstea, puterea şi mărirea în toţi vecii vecilor.

Capitolul XLI

DISPREŢUIREA ORICĂROR ONORURI VREMELNICE

1. Fiul meu, nu te întrista văzînd pe alţii onoraţi şi înălţaţi în scaune, în timp ce tu rămîi uitat şi dispreţuit. Înalţă-ţi inima la mine, spre ceruri, şi nu te va mai mîhni dispreţul oamenilor aici pe pămînt.

2. Doamne, în orbirea noastră ne lăsăm iute ademeniţi de orice deşertăciune. Dacă stau să mă cercetez cu luare aminte, nimeni nu mi-a adus niciodată vreo nedreptate, aşa că n-am nici o pricină îndreptăţită de a cîrti împotriva ta. Gîndindu-mă de cîte ori am păcătuit greu înaintea ta, de ce m-aş mira acum, chiar dacă împotriva mea s-ar ridica toată lumea? Prin urmare nu sînt vrednic decît de ruşine şi dispreţ; Tu, dimpotrivă, eşti vrednic de toată lauda, cinstea şi mărirea. Şi pînă nu voi fi gata să îndur bucuros dispreţul şi părăsirea din partea oricărei făpturi, pînă nu mă voi resemna să trec drept un nimeni, nu mă voi putea bucura de pace şi odihnă în sufletul meu şi nu voi avea parte de lumina spirituală şi de o deplină unire cu tine.

Capitolul XLII

NU-ŢI CĂUTA PACEA SUFLETEASCĂ PRINTRE OAMENI

1. Fiul meu, dacă-ţi vei căuta pacea sufletului alături de cineva cu care să împarţi păreri şi gusturi asemănătoare, te vei trezi curînd descumpănit şi pus în încurcătură. Dacă, dimpotrivă, te vei bizui pe reazemul adevărului pururi viu şi neschimbat, chiar dacă s-ar întîmpla ca un prieten să-ţi întoarcă spatele sau să moară şi să părăsească lumea aceasta, tristeţea nu te va atinge. Dragostea pentru prieteni să o întemeiezi pe mine şi pentru dragostea mea să îndrăgeşti pe cel ce pare bun şi-ţi este scump în viaţa aceasta. Fără mine orice prietenie va fi şubredă şi scurtă; iar dragostea pe care n-o leg Eu însumi nu va fi nici adevărată, nici curată. Să fii ca şi mort pentru orice legătură care te-ar face să atîrni de bunul plac şi îndrăgirea oamenilor, astfel încît - în măsura în care depinde de tine -, să te poţi oricînd lipsi de toată plăcerea oricărei însoţiri omeneşti. Cu cît omul se va depărta mai mult de mîngîierea lumească, cu atît se va apropia mai tare de Dumnezeu. Şi cu cît se înalţă mai sus spre Dumnezeu, cu atît se coboară mai jos întru sine şi se micşorează pe sine însuşi în propriii săi ochi.

2. Dimpotrivă, cel care-şi închipuie că vreun lucru bun îi aparţine împiedică, tocmai prin aceasta, coborîrea darului lui Dumnezeu, căci Duhul Sfînt caută întotdeauna pentru harul său lăcaş în inima smerită. Dacă ai şti să te cufunzi cu totul în nimicnicia ta, lepădînd toată iubirea de făptură, darul meu s-ar revărsa în tine cu toată îmbelşugarea. Ori de cîte ori ochii tăi umblă după făpturi, pe Creator îl pierzi din vedere. Învaţă ca, în toate, să te înfrîngi pe tine, din dragoste pentru Făcătorul a toate; abia atunci vei fi vrednic să ajungi la cunoştinţa celor dumnezeieşti. Oricît de neînsemnat ar fi ceva, e deajuns să priveşti lucrul cu nesăbuinţă şi să te legi cu inima ca să te trezeşti abătut şi întîrziat din calea care duce spre culmea tuturor bunătăţilor.

Capitolul XLIII

ÎMPOTRIVA ZADARNICEI ŞTIINŢE DE CARTE A LUMII ACESTEIA

1. Fiul meu, nu te lăsa amăgit de zicerile frumoase şi meşteşugite ale oamenilor. *Că împărăţia lui Dumnezeu nu este în vorbă, ci în putere* (1 *Cor* 4, 20). Ia seama, deci, la cuvintele mele, căci ele înflăcărează inimile şi luminează minţile, stîrnesc

în suflet căinţă şi împărtăşesc balsamul alinării. Să nu te apropii, prin citire, de cuvîntul meu avînd de gînd să pari mai învăţat ori mai înţelept. Gîndul tău să fie la răstignirea viciilor: aceasta va fi mai de folos propăşirii tale decît adînca cunoaştere a multor întrebări grele.

2. După citire multă şi agonisire de cunoştinţe nenumărate, la un singur izvor se cuvine să te reîntorci fără greş. Eu sînt cel de la care purcede toată învăţătura şi toată ştiinţa, Eu luminez înţelepciunea celor mici mai mult decît poate orice învăţătură omenească. Cel căruia îi vorbesc, curînd se înţelepţeşte şi începe să propăşească cu nădejde pe calea binelui. Vai însă de cei care aleargă cu sufletul la gură să afle cît mai multe de la oameni, iar despre calea cea dreaptă nu se întreabă nici un cuvînt! Căci va veni timpul cînd înaintea lor se va ivi Învăţătorul tuturor învăţaţilor, Isus Cristos însuşi, Împăratul îngerilor, venind să asculte cu luare aminte lecţia învăţată de fiecare, cu alte cuvinte, să le cerceteze conştiinţele. Atunci va răscoli cu făcliile toate ungherele Ierusalimului şi va da în vileag tot ceea ce a zăcut tăinuit în întuneric, iar toată pricopsirea minţilor ascuţite va amuţi.

3. Eu înalţ pe cel smerit la minte şi-l fac să priceapă, pe negîndite, mult mai multe rosturi decît i-ar fi stat la îndemînă dacă ar fi petrecut chiar şi zece ani prin şcoli. Predau învăţătura mea fără

vorbă multă, fără gîlceavă de păreri, fără împărţire de cununi şi onoruri, fără certuri şi măsurări de judecăţi. Eu sînt acela care învăţ omul să dispreţuiască cele pămînteşti, îl deprind să nu-şi caute desfătarea în cele de faţă, să umble după cele fără moarte, să fugă de laude şi onoruri, să rabde ocara, să-şi pună întreaga nădejde în mine; în afară de mine să nu-şi dorească nimic, iar mai presus de orice să mă iubească cu înfocare.

4. Într-adevăr, nu-i suflet care să mă fi îndrăgit temeinic fără să-şi fi însuşit cunoştinţe dumnezeieşti, fără ca gura lui să fi rostit cuvinte minunate. Mai de folos i-a fost să se lepede de toate, decît să despice firul în patru căutînd rostul de nepătruns al unor lucruri de taină. Dar Eu nu vorbesc tuturora în acelaşi fel: unora le vorbesc despre lucruri obişnuite, altora despre lucruri uimitoare, unora mă descopăr în semne şi în chipuri plăcute, iar altora - în potop de lumină - le dezvălui taine adînci. Rostul tuturor cărţilor este unul, deşi nu pe toţi îi luminează în acelaşi chip; într-adevăr, precum un izvor ţîşnind din lăuntru, Eu sînt învăţătorul adevărului, cercetătorul inimii, cunoscătorul gîndurilor, cîrmaciul tuturor faptelor bune: Eu împart darurile potrivit vredniciilor fiecăruia şi după cum socotesc de cuviinţă.

Capitolul XLIV

SĂ NU NE SINCHISIM DE FAŢA DIN AFARĂ A LUCRURILOR

1. Fiul meu, n-are rost să ştii prea multe: mult mai bine este să te socoteşti ca şi mort pentru lucrurile acestui pămînt, lumea ca atare fiind, pentru cugetul tău, ca şi răstignită. Se cuvine, într-adevăr, să treci pe lîngă multe lucruri cu urechile astupate, cu gîndul mai degrabă aţintit la cele ce ţin de pacea ta adevărată. Mai de folos îţi este să ţii privirea ta departe de cele neplăcute şi săi laşi pe toţi să-şi vadă singuri de ale lor, decît să te amesteci în gîlcevile lor sterpe. Dacă eşti în prietenia lui Dumnezeu şi ochii tăi sînt aţintiţi la judecăţile lui, prea puţin îţi va păsa, chiar ştiind că lumea nu-ţi dă dreptate.

2. O, Doamne, pînă unde mergem! Ne văităm de pagube trecătoare; alergăm şi trudim din răsputeri după un cîştig de nimic, dînd în schimb uitării vătămările sufletului; şi abia dacă într-un tîrziu ne reîntoarcem la calea dreaptă. Ne purtăm nespus de grijuliu cînd vine vorba de lucruri care nu fac doi bani; în schimb, faţă de cele neapărat trebuincioase ne arătăm nepăsători: într-adevăr tot omul tinde să se irosească în afară, iar dacă nu izbuteşte să se regăsească pe sine fără întîr-

ziere, nu-i mai rămîne decît să lîncezească în pierdere.

Capitolul XLV

NU DA CREZARE ORICUI: UŞOR ALUNECĂ LIMBA OMULUI DIN VORBĂ ÎN VORBĂ

1. Dă-mi, Doamne, ajutor şi *scoate-mă din necaz, că deşartă este izbăvirea ce vine de la om* (*Ps* 59, 12). De cîte ori nu mi s-a întîmplat să nu găsesc credinţa acolo unde mă aşteptam s-o găsesc? De cîte ori n-am descoperit-o tocmai acolo unde mai puţin mă aşteptam? Zadarnic şi fără rost, aşadar, este să-ţi pui nădejdea în oameni; căci mîntuirea sufletelor drepte vine de la tine, Doamne. Fii binecuvîntat Doamne, Dumnezeul meu, întru toate cele ce mi se întîmplă. Cît despre noi, şubrezi sîntem şi nestatornici, lesne ne lăsăm înşelaţi şi iute ne schimbăm.

2. Care-i omul atît de călit prin săbuinţă, în stare să se păzească în toate cu atîta străşnicie încît să nu păţească nici un fel de dezamăgire şi niciodată să nu se nimerească în strîmtorare? Dar cel ce se încrede în tine, Doamne, şi te caută cu inima curată nu va cădea la fel de uşor în curse. Chiar dacă i s-ar întîmpla, din cînd în cînd, să intre la vreo ananghie, oricare vor fi împrejurările

acesteia, mai repede, prin ajutorul tău, se va putea scutura de pacoste şi-şi va dobîndi alinarea, căci în cele din urmă nu-l părăseşti niciodată pe cel ce-şi pune nădejdea în tine. Rară e prietenia credincioasă care să nu te lase de izbelişte niciodată. Tu, Doamne, eşti cel mai credincios prieten cu putinţă şi nimeni nu se poate asemui cu tine.

3. Cîtă înţelepciune în sufletul drept al sfintei Agata atunci cînd spunea: "Inima mea stă neclintită pe Cristos ca pe o temelie"! De-aş putea, la rîndul meu, gîndi în acelaşi fel, mult mai greu m-aş lăsa descumpănit de temerile omeneşti, mult mai greu m-aş lăsa clintit de vorbele goale. Căci cine ar fi în stare să prevadă totul, cine s-ar putea feri singur de toate relele ascunse în viitor? Dacă relele la care ne aşteptăm atît de des pricinuiesc rănire, despre cele venite fără de veste ce să spunem? Dar pentru ce, nenorocitul de mine, n-am ştiut să mă păzesc mai bine? Şi pentru ce am dat atît de lesne crezare vorbelor? Într-adevăr, oameni sîntem, nimic altceva decît nişte fiinţe bicisnice şi şubrede, chiar dacă unii ar dori să vadă în noi fiinţe îngereşti. În cine, aşadar, să mă încred, Doamne, dacă nu în tine singur? Tu eşti adevărul care nu înşeală şi nu se poate înşela. Mai mult decît atît: *tot omul este mincinos* (*Ps* 115, 2), şubred, nestatornic şi greşitor, mai ales în vorbă; iată de ce să ne ferim să dăm crezare, pe loc, orică-

rei spuse omeneşti care, ajungîndu-ne la urechi, pare la prima vedere dreaptă şi întemeiată.

4. Cîtă înţelepciune în poveţele: *nu vă încredeţi în oameni;* şi: *vrăjmaşii omului sînt cei din casă* (*Mih* 7, 6); precum şi în aceea care zice: *iată aici, sau iată colo* (*Mt* 24, 23). Tot păţitu-i priceput şi am putut eu însumi învăţa o mulţime: măcar de mi-ar sluji învăţătura, ca să mă pot păzi şi să nu mai am purtări neroade. "Ai grijă", spune cîte unul, "ai grijă, păstrează pentru tine ceea ce îţi spun". Şi în timp ce eu îmi ţin gura şi păstrez taina încredinţată, cel ce-mi dă povaţa să-mi ţin gura n-apucă bine să plece că mă trădează şi se trădează şi pe sine. Apără-mă, Doamne, de scornelile şi neroziile unor astfel de oameni, păzeşte-mă să nu intru pe mîna lor, scuteşte-mă de greşeala de a face ca ei. Dă-mi vorbă cu rost, adevărată şi statornică, fereşte-mă de limbuţia vicleană. Ceea ce mie nu-mi place să păţesc din partea altora, se cade să ocolesc cu străşnicie eu însumi.

5. O, cîtă pace şi împăcare pentru inimă să ştii să păstrezi tăcerea cu privire la ceilalţi, să nu dai otova crezare tuturora, să nu umbli cu vorba de colo-colo, să nu-ţi dai cugetul în vileag, să cauţi pe Domnul singur, cercetătorul tuturor conştiinţelor, să nu te laşi purtat de vînturarea sporăvăielilor, ci toate - atît cele lăuntrice cît şi cele din afară, să le îndeplineşti după bunul plac al voinţei

tale, Doamne! Cîtă siguranţă pentru păstrarea darului ceresc să ştii fugi de pofta strălucirii din afară, înaintea oamenilor; să te poţi lipsi de laudele lumii şi, neîncetat, să te străduieşti spre cele ce dau îndreptare de viaţă şi rîvna binelui sufletesc. Pe mulţi i-a pierdut o virtute vestită şi lăudată prea devreme! Cît de folositor, dimpotrivă, s-a dovedit harul păstrat în taină în această viaţă atît de şubredă, presărată, zi cu zi, numai cu ispite şi lupte.

Capitolul XLVI

SĂ NE PUNEM TOATĂ ÎNCREDEREA ÎN DUMNEZEU, ATUNCI CÎND GURILE RELE SAR SĂ CLEVETEASCĂ PE SEAMA NOASTRĂ

1. Fiul meu, nu te pierde cu firea şi nu deznădăjdui, ci încrede-te în mine. Ce sînt, la urma urmelor, vorbele altceva decît vorbe? Vorba zboară pe sus, fără să poată clinti din loc o singură piatră. Dacă eşti vinovat, gîndeşte-te că e cazul să te îndrepţi; dacă ai conştiinţa curată, gîndeşte-te că-i bine să înduri bucuros sudalma din dragoste pentru Dumnezeu. Fii mulţumit că ai de suferit de pe urma unor vorbe doar, cînd ai fi putut avea de îndurat încercări mai grele, peste puterile tale. Întreabă-te de ce pui tu asemenea fleacuri la inimă,

dacă nu tocmai pentru că, încă robit trupului, pui prea mare preţ pe judecăţile oamenilor? Adevărul e că te temi să nu fii făcut de ruşine: iată de ce nu vrei să fii mustrat pentru greşelile tale şi încerci să te pui la adăpost sub pavăza dezvinovăţirilor.

2. Cercetează-ţi bine cugetul şi vei vedea că cele lumeşti, ca şi deşarta dorinţă de a plăcea oamenilor, sînt încă vii în tine. Ori de cîte ori încerci să scapi de ruşine căutînd o portiţă care să te ferească de ocară pentru scăderile de care te faci vinovat, e limpede că nu eşti nici smerit cu adevărat, nici pe de-a-ntregul răstignit pentru lumea aceasta, aşa cum, învederat, nici toate cele pămînteşti nu sînt cu totul moarte în tine. Dacă ai apleca urechea la cuvîntul meu, nu ţi-ar păsa de zece mii de clevetiri omeneşti. Să zicem, de pildă, că s-ar scorni pe seama ta cele mai nesuferite ponegriri cu putinţă: cu ce te-ar atinge ele, dacă ai lăsa vorbele goale să treacă, precum pleava spulberată de vînt? Ar putea oare scornirile clinti măcar un singur fir de păr din capul tău?

3. E însă adevărat că cel a cărui inimă nu-i reculeasă, şi care n-are privirea aţintită la Dumnezeu, se lasă uşor descumpănit de ponegriri şi de ocară. Dar cel ce se încrede în mine şi nu ţine morţiş la părerile sale va fi fără teamă. Eu ştiu şi judec cel mai bine toate tainele inimii; Eu cumpănesc cu dreptate toate faptele; Eu cunosc şi pe cel

care ponegreşte şi pe cel ce suferă pe nedrept ponegrirea. Vorbele rostite vin de la mine şi cu voia mea se întîmplă, *ca să se descopere gîndul multor inimi* (*Lc* 2, 35). Eu voi cîntări atît pe cel vinovat cît şi pe cel nevinovat, dar pe amîndoi prin judecata mea de taină.

4. Adeseori mărturia oamenilor este înşelătoare; judecata mea este adevărată, bine întemeiată şi rămîne pururi de neclintit. De cele mai multe ori e tăinuită şi puţini sînt în stare să întrevadă amănuntele ei: dar ea nu dă greş niciodată şi nu se poate înşela, chiar dacă, uneori, în ochii celor nesăbuiţi, ar putea părea nedreaptă.

Iată de ce la mine trebuie să alerge fiecare în orice pricină de judecată, iar nu să se bizuie, pripit, pe părerile oamenilor. *Nici o nenorocire nu se întîmplă celui drept, tot ceea ce i se întîmplă vine de la Dumnezeu* (*Prov* 12, 21). Şi chiar dacă va fi ponegrit cumva, prea puţin o să-i pese. La fel, dacă pe drept se va întîmpla să-l dezvinovăţească alţii, nu se va veseli prosteşte. Căci ştie bine că Eu *cercetez inimile şi rărunchii* (*Ps* 7, 10) şi nu judec după arătarea şi înfăţişarea văzută a lucrurilor. Într-adevăr, nu o dată se întîmplă ca ochii mei să găsească vină unei fapte care, privită pe dinafară, după judecata omenească, e socotită de laudă.

5. Doamne Dumnezeul meu, judecător drept, puternic şi plin de răbdare, Tu care cunoşti şu-

brezenia şi bicisnicia firii omeneşti, fii Tu tăria şi toată nădejdea mea: într-adevăr, nu mă pot bizui îndeajuns doar pe conştiinţa mea. Tu ştii şi tot ceea ce nu ştiu eu, astfel încît nu-mi mai rămîne decît să stau blînd şi smerit, oricare ar fi împrejurarea mustrării sau pedepsirii mele. În bunătatea ta, iartă-mă pentru că, de atîtea ori, nu m-am purtat cum s-ar fi cuvenit, şi dăruieşte-mi harul unei răbdări mai temeinice. Căci mai mult îmi prieşte să mă bucur de milostivirea ta, dobîndind iertarea, decît, închipuindu-mă fără nici o vină, să-mi înşel întru ascuns conştiinţa. *Chiar dacă nu mă ştiu vinovat de nimic, nu întru aceasta m-am îndreptat* (1 Cor 4, 4); căci, în lipsa milei tale, *nimeni dintre cei vii nu va fi drept în faţa ta* (*Ps* 142, 2).

Capitolul XLVIII

ORICÎT DE NESUFERITE, GREUTĂŢILE TREBUIE ÎNDURATE CU RĂBDARE PENTRU VIAŢA VEŞNICĂ

1. Fiul meu, nu te lăsa frînt de ostenelile cu care te-ai împovărat pentru mine şi nu lăsa amărăciunile să te ducă la deznădejde; ci făgăduinţele mele să-ţi fie scut şi mîngîiere în orice

împrejurare. Am deplina putere de a răsplăti cu vîrf şi îndesat, mai presus de orice aşteptare omenească. N-ai să suferi o veşnicie, jugul acestei dureri nu-l vei purta pe umerii tăi totdeauna. Aşteaptă încă puţin şi vei vedea curînd cu ochii tăi capătul tuturor relelor. Soseşte ceasul cînd toată cazna şi zbuciumul încetează. Lucrurile ce se duc o dată cu trecerea timpului sînt totuşi scurte şi, pînă la urmă, lipsite de însemnătate.

2. Fă bine ceea ce faci: pune umărul cu hărnicie şi credinţă în via mea; răsplata ta sînt Eu însumi. Dacă-i de scris, scrie, dacă-i de citit, citeşte; suspină şi roagă-te în tăcere, îndură bărbăteşte împotrivirile: vrednică este viaţa veşnică de toate aceste încercări şi lupte, şi de altele încă, mai mari. Vine, într-adevăr, odată şi odată dorita zi a păcii, cum bine ştie Domnul; şi nu va fi o zi ca zilele şi nopţile obişnuite, ci ca o lumină fără de sfîrşit, o strălucire fără umbre, o pace neclintită, liman al odihnei netulburate. Nu vei mai spune atunci: *cine mă va dezrobi de trupul acesta muritor?* (*Rom* 7, 24); şi nu vei striga: *vai mie, că surghiunul meu s-a lungit peste măsură* (*Ps* 119, 3): căci moartea însăşi va fi nimicită, mîntuirea va fi fără întoarcere, toată îngrijorarea spulberată, veselia se va preface în fericire, toţi cei din jur vor alcătui o adunare frumoasă şi încîntătoare.

3. O, dacă ai şti cum strălucesc în cer minunile neveştejite ale sfinţilor lui Dumnezeu şi slava în care se veselesc toţi cei pe care lumea i-a socotit cîndva vrednici de dispreţ, nevrednici pînă şi de viaţă, cu siguranţă, n-ai pregeta să te smereşti, coborîndu-te pînă la pămînt, alegînd mai bine să fii supus tuturora, decît, înălţîndu-te pe tine, să te pui deasupra unuia singur dintre semenii tăi; n-ai mai jindui după zilele desfătării pe acest pămînt, ci te-ai bucura să înduri orice oropsire pentru Dumnezeu, socotind drept ultimul fleac cu putinţă ca oamenii să te socotească mare în ochii lor!

4. O, de-ai gusta toate aceste adevăruri şi de le-ai răsădi adînc în inimă, cum crezi că ai mai putea cîrti chiar şi o singură dată? Oare nu se cade ca, pentru viaţa veşnică, să îndurăm cu răbdare orice ananghie şi amărăciune? Şi nu-i puţin lucru, crede-mă, să pierzi sau să cîştigi împărăţia lui Dumnezeu. Ridică-ţi aşadar ochii la ceruri. Priveşte: alături de mine sînt şi toţi sfinţii mei, care în timpul vieţii lor pămînteşti au dus povara aspră a luptei şi care se bucură acum; iată-i mîngîiaţi, scăpaţi de orice grijă; iată-i gustînd răsplata odihnei, alături de mine în veci, în împărăţia Tatălui meu.

Capitolul XLVIII

DESPRE ZIUA VEŞNICIEI ŞI STRÎMTORĂRILE VIEŢII DE FAŢĂ

1. O, fericit lăcaş al cetăţii cereşti! O, zi luminoasă a veşniciei, niciodată umbrită de bezna nopţii, pururi scăldată în fulgerul adevărului! Zi a desăvîrşirii, fericită, neumbrită de vreo îngrijorare, niciodată supusă strămutării şi schimbării. O, de-ar putea străluci şi pentru mine ziua aceea, ca să pună capăt tuturor celor trecătoare! Sfinţilor din ceruri ea le luminează cu lumină, iar nouă, celor ce sîntem pe drum, aici pe pămînt, ne licăreşte numai de departe, ca într-o oglindă.

2. Locuitorii cetăţii cereşti o cunosc şi ştiu cît este de fericită; suspină cu durere, aici pe pămînt, fiii Evei, căci ştiu cît de amarnică şi urîtă este petrecerea omului în această vale de lacrimi. Zilele vremii de acum sînt puţine şi rele, pline de durere şi de amărăciune: omul se pîngăreşte cu multe păcate, cade în laţul multor patimi, e cuprins de numeroase temeri, frămîntat de multe griji, risipit încoace şi încolo de multe fleacuri şi lucruri fără rost, amăgit de multe năluciri, împresurat de nenumărate rătăciri, apăsat de povara multor ispite, moleşit de plăceri, chinuit de amar, de lipsuri.

3. O, cînd vor lua sfîrşit aceste ponoase? Cînd voi scutura robia jalnică a acestor păcate? Cînd, oare, cugetul meu se va îndrepta spre tine singur, Doamne? Cînd mă voi putea bucura deplin de tine? Cînd voi fi iertat de toată legătura, dezrobit de toate lanţurile care mă ţin la pămînt cu mintea şi cu trupul? Cînd va veni şi pentru mine adevărata pace, pacea netulburată şi pură, pacea dinăuntru şi din afară, pacea neclintită şi desăvîrşită? Bune Isuse, cînd oare voi sta în faţa ta ca să te pot vedea cu ochii? Cînd voi putea privi pe îndelete slava împărăţiei tale? Cînd, în sfîrşit, vei fi pentru mine totul întru totul? Cînd voi putea fi cu tine în împărăţia ta, pe care ai pregătit-o celor pe care-i iubeşti din toată veşnicia? Părăsit, sărac şi stingher sînt în aceste ţinuturi vrăjmaşe, unde, strîns la ananghie, mă războiesc neîncetat.

4. Alină, Doamne, surghiunul meu, uşurează-mi durerea: cu dor inima mea suspină după tine. Tot ceea ce îmi dă spre mîngîiere lumea aceasta nu e decît povară. Doresc fierbinte să mă bucur de tine, dar nu pot ajunge pînă la tine. Aş vrea din toată inima să mă pot lipi de cele cereşti, dar iată, lucrurile pămînteşti mă trag în jos, împreună cu poftele neînfrînate. Cu mintea aş voi să mă înalţ deasupra tuturor lucrurilor trecătoare, trupul însă, în pofida mea, mă sileşte să trag în jos către pămînt. Astfel, nefericitul de mine, mă lupt cu

mine însumi. Şi îmi sînt mie însumi povară, căci spiritul mă trage în sus, dar trupul, la rîndul său, mă trage înspre cele de jos.

5. O, ce suferinţă în sufletul meu atunci cînd, privind cu ochiul minţii la cele cereşti, dintr-o dată ispitele trupului, roiuri de gînduri străine năvălesc să-mi tulbure rugăciunea! *Dumnezeul meu, nu te depărta de la mine, nu părăsi la mînie pe slujitorul tău. Cu fulger fulgeră şi risipeşte-le. Trimite săgeţile tale şi tulbură* (*Ps* 70, 12; 143, 6) toate nălucile şi închipuirile vrăjmaşului. Adună toate simţurile mele şi ridică-mă la tine; fă să dau uitării toate lucrurile lumii acesteia; fă să lepăd şi să dispreţuiesc închipuirile păcatului. Ajută-mă, Adevărule veşnic, ca nici o deşertăciune de pe lume să nu mă mai poată ademeni. Vino, dulceaţă cerească, şi spulberă din faţa ta toată necurăţia. Iartă-mă după mulţimea îndurărilor tale, iartă-mă, ori de cîte ori, în timpul rugăciunii, gîndul meu zboară altundeva, nu la tine. Mărturisesc că sînt într-adevăr foarte împrăştiat. Căci deseori nu sînt cu gîndul acolo unde stau cu trupul, ci mult mai mult acolo unde mă poartă închipuirile. Mă las tras aiurea cu gînduri răzleţe. Iar ele mă duc, de cele mai multe ori, încotro mă trage inima. Cu iuţeala gîndului vin peste mine năzăriri plăcute firii, măgulitoare pentru simţuri.

6. Iată de ce, Tu, Adevărul însuşi, ai spus-o răspicat: *Unde este comoara ta, acolo este şi inima ta* (*Mt* 6, 21). Dacă cerul îmi este drag, mă gîndesc bucuros la cele cereşti. Dacă lumea îmi este dragă, mă înveselesc în cele ce ei îi aduc fericirea şi mă întristez de nenorocirile ei. Dacă ţin la carne şi trup, gîndul meu zboară adesea la cele trupeşti. Dacă îndrăgesc spiritul, mă bucur să cuget la cele spirituale. Căci cu plăcere aplec urechea şi vorbesc despre cele ce-mi sînt dragi şi duc cu mine acasă închipuirea lor. Ferice, însă, de acel om care din dragoste pentru tine alungă din inimă tot ceea ce îl leagă de făpturi; cel ce se războieşte cu firea şi-şi răstigneşte poftele trupului, ca să-ţi poată înălţa ţie rugăciune curată, izvorîtă dintr-un cuget nepătat: el se învredniceşte să ia loc în mijlocul corurilor îngereşti, liber de orice legătură trupească, atît pe dinafară cît şi pe dinăuntru.

Capitolul XLIX

DESPRE DORUL VIEŢII VEŞNICE ŞI RĂSPLATA FĂGĂDUITĂ CELOR CE SE LUPTĂ PENTRU EA

1. Fiul meu, ori de cîte ori simţi aprinzîndu-ţi-se în suflet dorul fericirii veşnice, cînd simţi o

sfîntă rîvnă de a ieşi odată din cortul acestui trup pieritor pentru a privi strălucirea mea în lumina ei fără de umbră, lărgeşte-ţi sufletul şi primeşte din toată inima odrăslirea acestui sfînt dor întru tine. Mulţumeşte din toată inima preaînaltei bunătăţi care s-a îndurat să te cerceteze cu atîta blîndeţe, să te aprindă cu atîta rîvnă. Să te ridice cu atîta putere, încît propria ta povară să nu te mai tragă înspre pămînt. Căci acest dor înfocat după patria cerească nu-i rodul cugetării sau silinţelor tale, ci al Duhului lui Dumnezeu care s-a îndurat să-şi arunce privirea spre tine: ca să propăşeşti pe calea binelui; în primul rînd în smerenie, să te pregăteşti sufleteşte pentru noi lupte, să te uneşti cu mine din toată inima şi să te străduieşti să-mi slujeşti cu neobosită rîvnă.

2. Fiul meu, focul adesea arde şi pîrjoleşte, dar nu-i flacără fără fum. Tot astfel, în multe suflete arde şi dorul după patria cerească; focul acestui dor nu-i însă curat de fumul patimilor şi ispitelor trupeşti. Iată de ce faptele unora nu sînt îndreptate numai şi numai spre slava lui Dumnezeu, deşi cu atîta rîvnă ei cer de la Domnul împlinirea rugăciunilor lor. Tot astfel şi cu dorul inimii tale, despre care spui că-i atît de viu: căci nu poate fi curat şi desăvîrşit ceea ce este atins de meteahna iubirii de sine.

3. Nu cere de la mine ceea ce-ţi este plăcut şi-ţi aduce măgulire, ci ceea ce îmi este mie pe plac şi-mi aduce cinstire; căci, judecînd drept, se cuvine să asculţi mai curînd de poruncile mele pe care să le pui mai presus de orice, decît să te laşi dus de pofte şi de alte dorinţe de-ale tale. Eu ştiu aleanul tău, căci urechile mele aud toate suspinele tale. Dacă ar fi după tine, ai vrea, acuma chiar, să te afli în starea libertăţii fiilor lui Dumnezeu; de pe acum ai dori să te bucuri de acoperişul casei din ceruri, de fericirile patriei cereşti: dar ceasul acesta n-a sunat încă, acum e timpul luptei, ostenelii şi încercărilor. Ai vrea să te înfrupţi de pe-acum din bunul de pe urmă, dar lucrul nu e cu putinţă acuma. Sînt aici, zice Domnul, aşteaptă-mă pînă va veni împărăţia lui Dumnezeu.

4. Se cade însă să fii trecut prin încercări aici pe pămînt, cercetat şi călit în multe privinţe. Între timp nu vei fi lipsit de mîngîiere, niciodată însă atîta cîtă să-ţi sature inima. Căleşte-te aşadar şi fii puternic, atît în faptă cît şi în îndurarea împotrivirilor firii. *Trebuie să te îmbraci în omul nou* (*Ef* 6, 24) ca să devii alt om. Trebuie deseori să faci ceea ce n-ai vrea să faci şi să laşi deoparte ceea ce ai vrea să faci. Altora le va reuşi ceea ce poftesc; ceea ce ţie ţi-ar plăcea nu ţi se va da. Ceea ce zic unii va fi ascultat, ceea ce spui tu nu va fi

luat în seamă. Alţii cer şi vor primi; tu ceri şi nu vei primi nimic.

5. Alţii vor fi proslăviţi de gura oamenilor; despre tine nu va spune nimeni nimic. Altora li se va încredinţa cîte o însărcinare; tu însă nu vei fi socotit bun de nimic. Iată de ce vei fi, din cînd în cînd, cum este şi firesc, abătut; şi mare lucru dacă vei şti să taci. Astfel, şi în alte feluri, e încercat slujitorul credincios al Domnului: de aici se vede în ce măsură e în stare să se lepede de sine şi să-şi răstignească pornirile. Aproape nu-i lucru mai potrivit spre a te face să simţi cît de mult trebuie să mori pentru tine ca atunci cînd ţi se cere să înduri lucruri ce vin în răspăr cu firea şi voinţa ta; sau cînd ţi se porunceşte să faci lucruri nepotrivite sau fără rost la prima vedere. Tocmai pentru că, fiind supus, nu ai cutezanţa împotrivirii la voinţa mai marilor tăi, îţi vine greu să te laşi la cheremul altuia, fără vreun drept la părerile tale.

6. Dar stai şi gîndeşte-te, fiul meu, la sfîrşitul grabnic al tuturor acestor lucruri, la răsplata nespus de mare a tuturor ostenelilor tale; cumpănind în acest fel, greutăţile nu ţi se vor părea o povară, ci, dimpotrivă, un puternic reazem al răbdării. Într-adevăr, iată, pentru puţina ta voinţă, pe care bucuros ţi-o răstigneşti aici pe acest pămînt, în ceruri vei avea parte de propria ta voinţă deplină pentru totdeauna. Acolo, cu siguranţă, vei reîntîlni

tot ceea ce vei fi voit aici pe pămînt, tot ceea ce ţi-ai fi putut dori vreodată. Acolo îţi va sta la îndemînă toată bunătatea, fără teama de a o vedea ştirbită vreodată. Acolo, voinţa ta, una cu voinţa mea, pentru totdeauna, nu va mai trage spre nimic din afară, spre nimic pentru sine. Acolo nimeni şi nimic nu va cîrti împotriva ta, nimeni nu ţi se va pune de-a curmezişul, nimeni nu-ţi va sta în cale; ci, dimpotrivă, toate cele dorite îţi vor fi, din capul locului, la îndemînă, pofta inimii tale îndestulînd-o cu vîrf, săturînd-o şi mulţumind-o întru totul. Acolo voi dărui proslăvirea drept răsplată pentru toate ocările suferite, podoaba şi hlamida laudei drept răsplată pentru întristare, iar pentru locul din urmă, tronul domniei în vecii vecilor. Acolo va fi dat în vileag rodul adevărat al ascultării, cazna pocăinţei se va preface în voie bună, supunerea smerită va primi în dar cununa slavei.

7. Prin urmare, pleacă-te acum cu umilinţă sub voinţa tuturora; puţin să-ţi pese cine spune sau cine porunceşte ceva. Grija ta cea mai mare să fie aceea de a primi cu inimă deschisă totul, străduindu-te sincer să aduci la îndeplinire orice ţi s-ar cere, fie că cel ce ţi-a poruncit ar fi unul mai mare sau, dimpotrivă, unul mai mic decît tine, sau unul deopotrivă cu tine. Lasă-l pe fiecare să-şi vadă de treabă şi să umble după tot ceea ce vrea; lasă-l pe fiecare să se mîndrească cu ceea ce

pofteşte şi să primească mii şi mii de laude; în ceea ce te priveşte, nu te lăsa tras nici încoace nici încolo, ci un singur lucru să-ţi aducă mulţumire: lepădarea de tine însuţi, îndeplinirea voinţei mele şi mărirea numelui meu. Aceasta să-ţi fie dorinţa de căpetenie: ca în viaţă şi moarte Dumnezeu să fie proslăvit prin tine.

Capitolul L

SUFLETUL OROPSIT ŞI AFLAT LA ANANGHIE TREBUIE SĂ SE LASE ÎN MÎINILE LUI DUMNEZEU

1. Doamne Dumnezeul meu, Părinte sfînt, fii binecuvîntat acum şi în veci, pentru că aşa cum ai binevoit s-a făcut şi tot ceea ce înfăptuieşti este lucru bun. Slujitorul tău să-şi afle bucuria în tine, nu în sine însuşi sau în altceva: Tu singur, într-adevăr, eşti adevărata bucurie, Tu eşti nădejdea şi cununa mea, Tu eşti veselia şi cinstea mea, Doamne. Oare e un singur lucru pe care slujitorul tău să nu-l fi primit de la tine, şi încă fără nici cea mai mică vrednicie din partea lui? Ale tale sînt toate, tot ceea ce ai dat şi tot ceea ce ai înfăptuit. *Sărac sînt eu şi în osteneli din tinereţile mele* (*Ps* 87, 16), iar sufletul meu, nu o dată, se cufundă în

amărăciune şi lacrimi, tulburat şi cutremurat sub pintenul patimilor.

2. Îmi doresc bucuria păcii, dulceaţa acelei păci pe care o dăruieşti fiilor tăi, pacea celor ce se hrănesc din lumina mîngîierilor tale. Dacă tu dăruieşti pacea, revărsînd bucurie cerească - inima slujitorului tău va fi plină de balsamul sfînt al evlaviei şi se va desfăta întru lauda ta. Dar dacă, cum se întîmplă atît de des, îţi ascunzi faţa, slujitorul tău nu va putea urma pe drumul poruncilor tale, ci se va prăbuşi în genunchi, bătîndu-şi pieptul cu pumnii: căci nu va mai fi cum a fost, pînă mai deunăzi, cînd strălucirea luminii tale îi încînta fruntea, iar oblăduirea aripilor tale îi făcea pavăză împotriva năvalei ispitelor.

3. Părinte drept şi pururi vrednic de laudă, a venit vremea ca slujitorul tău să fie trecut prin ciur şi prin dîrmon. Părinte preaiubit, e drept ca în ceasul acesta slujitorul tău să sufere ceva pentru tine. Părinte pururi vrednic de cinste, a bătut ceasul pe care, din toţi vecii, îl ştiai orînduit să vină: ca slujitorul tău să fie vremelnic înjosit pe cărările văzute ale vieţii, ca în schimb să poată trăi pe vecie cu sufletul alături de tine; cîtva timp ponegrit, umilit, micşorat în ochii lumii; cîtva timp asuprit de pătimiri şi beteşuguri sufleteşti, ca mai apoi, din nou, împreună cu tine, să reînvie în primenita lumină a zorilor veciei, pentru a fi

preamărit în ceruri. Părinte sfînt, astfel ai rînduit şi astfel ai voit să fie; s-a făcut tot ceea ce ai poruncit să se întîmple.

4. Într-adevăr, a suferi oropsire şi amărăciune pe acest pămînt din iubire pentru tine, din partea orişicui şi ori de cîte ori voieşti -, iată darul dăruit de tine celor ce îţi sînt dragi. Nimic din ceea ce se întîmplă în viaţa aceasta nu se întîmplă fără prevederea, sfatul şi dreapta cumpănire a proniei tale. *Bine îmi este mie că m-ai smerit ca să învăţ îndreptările tale* (*Ps* 118, 71) şi să alung din inima mea toată mîndria şi trufia. Binevenită şi ocara ce mi-a acoperit fruntea, ca să caut mîngîiere la tine mai curînd decît la oameni. Amărăciunile m-au mai învăţat să mă tem de nepătrunsele tale judecăţi, după care atît cel drept cît şi păcătosul sînt puşi deopotrivă la încercare de tine, nu însă fără dreptate şi măsură.

5. Îţi mulţumesc că n-ai cruţat scăderile şi metehnele mele, ci cu loviri amarnice ai înmuiat cerbicia mea cu suferinţe şi strîmtorare multă, atît pe dinăuntru cît şi pe dinafară. Nimeni şi nimic nu va putea să-mi dea alinare, nici în cer, nici pe pămînt, afară de tine, Doamne, Dumnezeul meu, tămăduitorul ceresc al tuturor sufletelor, *care pedepseşte şi miluieşte, coboară pînă la iad şi iarăşi înalţă* (*Tob* 13, 2). Mustrările tale sînt deasupra capului meu, iar varga ta mă pedepseşte.

6. Iată, iubite Părinte, mă încredinţez cu totul mîinilor tale, îmi plec fruntea sub varga îndreptărilor tale. Loveşte umerii şi grumajii mei, fă să-mi plec cerbicia, înmoaie strîmbătatea mea cu dreapta tăriei tale. Fă din mine un ucenic evlavios şi plin de cuviinţă precum ştii bine că trebuie, astfel încît să pot rîndui întreaga mea purtare după voia ta. Mă las în mîinile tale, cu tot ce-i al meu, spre îndreptare: mai bine să fiu pedepsit aici pe pămînt decît în viaţa viitoare. Tu, Doamne, ştii totul şi fiecare lucru în parte, şi nici un ungher al conştiinţei omului nu-ţi este ascuns. Tu ştii dintotdeauna tot ceea ce se întîmplă, şi nu-i nevoie ca cineva să vină să te înveţe sau să te povăţuiască în legătură cu cele ce se petrec pe pămînt. Tu ştii preabine ceea ce este de folos propăşirii mele şi cît de mare-i preţul amărăciunilor şi încercărilor, precum curăţarea ruginei păcatului de pe sufletul meu. Fă din mine ceea ce vrei Tu, după bunul tău plac; nu dispreţui viaţa mea cea plină de păcate, mai bine cunoscută şi lămurită ţie decît orişicui.

7. Dăruieşte-mi, Doamne, harul de a cunoaşte ceea ce e vrednic de cunoaştere, de a iubi ceea ce este vrednic de iubit; de a lăuda ceea ce ţie îţi place mai mult; de a preţui ceea ce e mai de preţ în ochii tăi; de a lepăda ceea ce în faţa ta lepădătură este. Nu mă lăsa să judec după vederea scurtă a ochiului din afară; nu mă lăsa să-mi dau cu

părerea după urechea omenească, cea atît de lipsită de pricepere, ajută-mă să pot cumpăni cu judecata limpede şi dreaptă, deosebind cele văzute de nevăzute; şi, mai presus de orice, fă să caut în toate şi mai presus de orice voinţa ta şi bunul tău plac.

8. În capcana amăgirilor cad simţurile omului ori de cîte ori se apucă să judece; se amăgesc şi iubitorii lumii de faţă, îndrăgind doar cele văzute. Să fie oare un om cu adevărat mai bun doar pentru faptul că altul îl socoteşte mai bun? Ori de cîte ori aduce laudă, amăgitorul îl duce de nas pe cel pe care-l amăgeşte, măgulitorul pe cel ce se umflă singur în pene, orbul duce de nas pe altul, orb ca şi el; beteagul duce pe altul, beteag ca şi el, în una şi aceeaşi capcană a înşelăciunii; cu adevărat orice laudă fără noimă devine astfel pentru om mai curînd prilej de ruşinare. Căci fiecare face cît face, atît întocmai cît apare în ochii tăi, cu nimic mai mult sau mai puţin, cum bine spunea, în deplină smerenie, Sfîntul Francisc.

Capitolul LI

SĂ FIM STATORNICI PÎNĂ LA CAPĂT ÎN CELE MICI, DACĂ DE CELE MARI NU NE DOVEDIM ÎN STARE

1. Fiul meu, nu eşti în stare să fii îndelung statornic în rîvna fierbinte a virtuţii, şi nici să ţii otova, neabătut, privirea sufletului tău aţintită către culmi: ci dimpotrivă, datorită stricăciunii moştenite de tot omul, fără să vrei te vei coborî mereu, din cînd în cînd, spre cele de jos, unde, cu urît şi silă, să duci pe umerii tăi povara vieţii acesteia nemernice. Cît timp, într-adevăr, vei purta acest trup muritor, inima ta va fi apăsată de urît şi de lehamite. Iată de ce, neavînd încotro, va trebui, nu o dată, să duci suspinînd greutăţile trupului, căci iată, cu mintea şi privirea nu poţi rămînea aţintit, într-una, la cele dumnezeieşti.

2. Astfel stînd lucrurile, caută să-ţi găseşti liniştea în săvîrşirea unor fapte mărunte şi umile, află întremare sufletească făcînd în jurul tău fapte bune; aşteaptă, cu nestrămutată încredere, revenirea mea şi darul coborît de sus; suferă cu toată răbdarea vremelnica stare de singurătate şi secetă sufletească în care te afli, şi nu te îndoi o clipă că voi sosi din nou să te dezrobesc de toată îngrijorarea. Într-adevăr, te voi face să uiţi de tot

aleanul şi de toate caznele şi voi desfăta lăuntrul sufletului tău cu nesfîrşită pace. În faţa ta voi desfăşura larg pajiştile sfintelor Scripturi iar tu, cu inimă bucuroasă şi senină, vei putea atunci propăşi, în pas uşor, pe calea poruncilor mele. Vei recunoaşte că *pătimirile vremii de acum nu sînt vrednice de mărirea care ni se va descoperi* (*Rom* 8, 18).

Capitolul LII

OMUL SĂ NU SE SOCOATĂ VREDNIC DE MÎNGÎIERE, CI MAI CURÎND DE PEDEPSIRE ŞI OSÎNDĂ

1. Doamne, pentru că nu sînt vrednic de mîngîierea ta şi nici de vreo altă alinare sufletească, drept eşti ori de cîte ori mă laşi în părăsire şi goliciune. Chiar dacă aş fi în stare să vărs o mare de lacrimi pentru păcatele mele, şi încă n-aş fi vrednic de dezmierdările tale. Iată de ce nu mi se cuvine decît pedepsire şi mustrare, căci te-am jignit şi vătămat, iar păcatele mele sînt nenumărate. După o drept cumpănită judecată, nu aş fi aşadar vrednic nici măcar de cea mai mică mîngîiere. Iată însă că Tu, mult milostive, preabune Dumnezeule, care nu vrei moartea făpturilor tale, spre a arăta bogăţia dărniciilor tale în vasele milei, te înduri să

dai alinare slujitorului tău, mai presus de orice închipuire omenească, deşi el nu se face vrednic de acest lucru. Căci alinările tale nu sînt ca vorba goală ieşită din gura oamenilor.

2. Ce am făcut eu oare, Doamne, ca să-mi împărtăşeşti un strop din mîngîierea ta cerească? Nu-mi amintesc să fi făcut vreun lucru bun, ci, dimpotrivă, mă ştiu mereu atras către păcate, mereu lăsător în îndreptarea vieţii mele. Acesta-i adevărul şi nu-l pot tăgădui. Dacă aş spune altceva, tu Doamne, te-ai ridica împotrivă şi nimeni pe lume nu ar putea să-mi ia apărarea. Pentru păcatele mele m-am făcut vrednic de un singur lucru: de focul iadului, pentru vecie. În adevăr, mărturisesc că sînt vrednic de batjocură şi de dispreţ, şi nu s-ar cădea să mă număr între slujitorii tăi. Şi oricît de greu ar fi, în numele adevărului, împotriva mea voi mărturisi păcatele mele, ca astfel să pot mai lesne cere şi dobîndi mila ta.

3. Dar ce să spun, copleşit cum sînt de vinovăţie şi ruşine? Gura mea nu poate rosti decît atît: am păcătuit, Doamne, am păcătuit; fie-ţi milă de mine şi iartă-mă. *Lasă-mă puţin, să pot să-mi vin în fire, mai înainte de a pleca spre a mă întoarce în ţinutul beznei, acoperit de umbra morţii* (*Iov* 10, 20, 21). Şi ce-mi ceri Tu mie, vinovatul şi păcătosul bicisnic, decît să fac pocăinţă şi să mă umilesc pentru păcatele mele? Nădejdea iertării se naşte

din adevărata părere de rău şi din smerenia inimii; astfel amuţesc mustrările de cuget, harul pierdut e dobîndit din nou, omul află o pavăză împotriva mîniei viitoare şi sufletul pocăit primeşte de la Dumnezeu sărutul împăcării.

4. Smerita îndurerare pentru păcatele săvîrşite e o jertfă plăcută ţie, Doamne, cu o mireasmă mai dulce ca tămîia. Aceeaşi pocăinţă e totodată mirul scump care ţi-a fost turnat pe sfintele tale picioare Isuse, căci *nu ai urgisit niciodată o inimă frîntă şi smerită* (*Ps* 50, 19). Pocăinţa este locul scutit, la adăpost de faţa mînioasă a vrăjmaşului. Ea curăţă şi spală tot ceea ce, altminteri, ar fi pîngărit şi pătat.

Capitolul LIII

HARUL LUI DUMNEZEU NU SUFERĂ AMESTEC CU GUSTUL CELOR PĂMÎNTEŞTI

1. Fiul meu, harul meu este o nestemată care nu suferă amestecul lucrurilor din afară şi al mîngîierilor pămînteşti. Prin urmare trebuie să lepezi toate piedicile din calea harului, dacă doreşti cu adevărat ca binecuvîntarea mea să se reverse şi să odrăslească în tine. Caută un loc ascuns, unde

să-ţi fie bine să stai singur, faţă-n faţă cu tine însuţi; să n-ai nevoie să schimbi nici o vorbă cu nimeni, ci lui Dumnezeu singur să-i vorbeşti prin rugăciune fierbinte, ca să-ţi păzească curăţenia cugetului şi îndurerarea pocăită a sufletului. Lumea întreagă socoteşte-o drept nimic, iar slujirea lui Dumnezeu să treacă pentru tine înaintea tuturor celorlalte îndeletniciri săvîrşite în afară. Într-adevăr, nu vei putea să-mi slujeşti mie şi să-ţi afli totodată desfătare în cele trecătoare. Fereşte-te de dragostea fără măsură faţă de rude şi prieteni şi depărtează-ţi sufletul de toată mîngîierea vremii de acum. Astfel îi îndemna fericitul Apostol Petru pe credincioşii lui Cristos: *ca nişte străini şi călători pe acest pămînt* (1 *Pt* 2, 11) să-şi rînduiască purtările.

2. O, cîtă siguranţă şi încredere va avea, în ceasul morţii, omul descătuşat din timp de orice legătură lumească! Sufletul plin de metehne al omului pămîntesc nu poate însă pricepe cum inima să se lepede de toate; după cum omul robit trupului şi simţurilor sale nu înţelege ce poate să însemne libertatea omului lăuntric. Cu toate acestea, cel ce vrea cu adevărat să trăiască după legea duhului nu poate decît să scuture lanţurile oricărei legături, atît cele din apropierea sa cît şi cele de departe, şi de nimic să nu se ferească mai straşnic decît de sine însuşi. Dacă te vei birui pe

tine însuţi cu desăvîrşire, lesne vei birui şi toate celelalte. Izbînda desăvîrşită este să te birui pe tine. Cel ce-i stăpîn pe sine, astfel ca trupul să fie supus dreptei judecăţi, iar dreapta sa judecată, în toate, să-mi fie supusă numai mie, acela este cu adevărat biruitorul său şi stăpînul lumii.

3. Dacă vrei să te ridici pînă la această culme, trebuie să te încumeţi, cu toată bărbăţia, să pui securea la rădăcină, să scoţi şi să stîrpeşti cea mai ascunsă sămînţă a iubirii neorînduite de tine însuţi, a dragostei faţă de bunurile pieritoare. De meteahna iubirii nemăsurate de sine atîrnă tot ceea ce omul are de înfrînt, începînd cu rădăcina: biruind şi stîrpind meteahna de la rădăcină, sufletul se va bucura de pace şi linişte nemăsurată. Dar puţini sînt aceia care se străduiesc să-şi răstignească această pornire cu desăvîrşire şi să iasă din propria lor piele; de aceea rămîn încătuşaţi în sinea lor şi nu se pot înălţa cu duhul deasupra. Iar cei ce vor de bună voie să umble pe cărările mele vor trebui să-şi răstignească toate imboldurile şi aplecările rele şi să nu se lipească de nici o făptură cu iubire pătimaşă.

Capitolul LIV

DEOSEBIREA ÎNTRE IMBOLDURILE FIRII ŞI ALE HARULUI

1. Fiul meu, ţine seamă de imboldurile firii şi ale harului, care se bat cap în cap, deşi într-un chip atît de învăluit încît abia dacă omul luminat la suflet, avînd ochiul lăuntric ager, le ştie distinge. Într-adevăr, tot omul trage la bine şi, atît în vorbă cît şi în faptă, fiecare zice că vrea binele; şi tocmai de aceea, sub această arătare a binelui, mulţi se lasă înşelaţi.

2. Firea-i plină de vicleşuguri, şi pe mulţi îi trage în capcană ca să-i amăgească - de fapt pe sine însuşi avîndu-se pînă la urmă în vedere; căile harului sînt, în schimb, simple şi drepte, ocolesc pînă şi umbra răului, n-au nimic de-a face cu prefăcătoria, pe toate le îndrumă curat spre slava lui Dumnezeu, în care, de altfel, în cele din urmă, îşi află odihna.

3. Firea-i îndărătnică la răstignire, se înfioară la gîndul apăsării, nu vrea să se pună de bună voie sub jug; harul, în schimb, nu se sperie de răstignirea de sine, se împotriveşte poftelor şi simţurilor, caută supunerea, iubeşte îngenuncherea, nu umblă să hotărască după capul său, îndrăgeşte rînduiala, nu ţine să asuprească pe alţii, urmăreş-

te un singur lucru: să stea, să trăiască şi să fie sub mîna preaputernică a lui Dumnezeu; pentru Dumnezeu e gata oricînd să se plece cu umilinţă înaintea oricărei făpturi omeneşti.

4. Firea lucrează mereu pentru tihna şi folosul propriu şi aşteaptă într-una cîştig de la alţii; harul, în schimb, nu caută ceea ce este folositor şi plăcut sieşi, ci are întotdeauna în vedere ceea ce ar putea fi de folos pentru mai mulţi.

5. Firea primeşte bucuroasă onorurile şi închinăciunile; harul, în schimb, închină lui Dumnezeu toată cinstea şi mărirea.

6. Firea se teme de ruşinare şi dispreţ; harul, în schimb, se bucură ori de cîte ori se învredniceşte *să sufere ocară pentru numele lui Isus* (*Fapte* 5, 41).

7. Firii îi place huzurul şi tihna trupească; harul, în schimb, nu poate sta degeaba, ci bucuros se aşterne pe treabă.

8. Firii îi plac lucrurile rare şi frumoase, urăşte ce este ieftin şi grosolan; harul, în schimb, se bucură şi de lucrurile simple şi smerite, nu dispreţuieşte cele aspre, îmbracă voios chiar şi o haină ponosită.

9. Firea pofteşte la cele trecătoare, se bucură de cîştigul pămîntesc, se întristează de pagubă, se necăjeşte pentru cea mai mică vorbă de ocară; harul, în schimb, caută la cele veşnice, nu se lasă su-

pus celor trecătoare, nu se tulbură pentru pagubă, nu se amărăşte pentru o vorbă de ocară: comoara şi bucuria lui se află în ceruri, unde nimic nu-i supus nimicirii.

10. Firea este lacomă, mai bucuros ia decît dă: tot ceea ce apucă şi ţine îi place să aibă pentru sine numai; harul, în schimb, e darnic cu toată lumea, nu caută ale sale, se mulţumeşte cu puţin, convins că *mai fericitor lucru este a da decît a lua* (*Fapte* 20, 35).

11. Firea trage la făpturi, e aplecată spre trup, spre deşărtăciuni şi vorbărie goală; harul, în schimb, trage la Dumnezeu şi la virtute, se leapădă de făpturi, fuge de lume, răstigneşte poftele cărnii, urăşte colindatul de colo-colo, se sfieşte să se arate în văzul lumii.

12. Firea primeşte bucuros alinări din afară, de la cele ce aduc măgulire simţurilor; harul nu-şi caută mîngîierea decît la Dumnezeu, rîvnind să-şi afle desfătarea - mai presus de toate cele văzute -, în binele ultim şi fără de pereche.

13. Firea face totul pentru cîştig şi pentru folosul propriu; nu-i în stare să întreprindă nimic de dragul nimănui; în orice faptă bună întrevede fie răsplata ce i se cuvine, fie una mai mare încă; fie prinos de laudă, fie alte foloase; firea trage mereu nădejde din cumpănirea faptelor şi darurilor pe care le face; harul, în schimb, nu se aşteaptă la

vreun folos vremelnic, nu doreşte altă răsplată decît pe Dumnezeu singur; din cele cuvenite vieţii pămînteşti nu-şi doreşte decît atît cît îi trebuie pentru dobîndirea celor veşnice.

14. Firea se bucură să aibă prieteni şi cunoscuţi cît mai mulţi, se făleşte cu neamul şi locul obîrşiei sale, zîmbeşte celor puternici, linguşeşte pe cei bogaţi, măguleşte pe cei de-o seamă cu sine; harul, în schimb, îndrăgeşte şi pe vrăjmaşi, nu se laudă cu mulţimea prietenilor, nu pune preţ pe neam sau pe locul obîrşiei, decît dacă e vorba de virtute; îşi deschide inima spre cel sărac mai curînd decît spre cel avut, stă alături de cel nevinovat, mai curînd decît de cel puternic; se bucură alături de cel sincer, nu alături de cel ce linguşeşte; harul îndeamnă neobosit la haruri tot mai mari, ca, prin virtute, omul să se asemene tot mai mult cu Fiul lui Dumnezeu.

15. Aflată la ananghie şi strîmtorare, firea cîrteşte; harul îndură însă fără să crîcnească orice oropsire.

16. Firea aduce totul la sine, se zbate să-şi facă dreptate; harul, în schimb, atribuie totul lui Dumnezeu, de unde toate îşi au, de altfel, izvorul; nu se laudă, pentru sine, cu nimica bun, nu se încumetă să se mîndrească de nimic; nu stîrneşte vrajbă, nu pune spusele sale mai presus de ale altora; toate părerile şi cunoştinţele sale le supune

înţelepciunii eterne şi cercetării ochiului dumnezeiesc. Firea e ahtiată să afle taine şi noutăţi; vrea să se pună pe sine în văzul lumii, ţine să adulmece cu simţurile cît mai multe; vrea să fie cunoscută, mereu de faţă acolo unde răsună laudele şi tămîierile lumii. Harului însă nu-i pasă de noutăţi şi lucruri de mirare, căci ştie bine că toate purced din străvechea stricăciune, că pe acest pămînt nimic nu-i nou cu adevărat şi trainic. Harul îndrumă simţurile la înfrînare, le fereşte de desfătările zadarnice şi de arătarea de sine; cele de laudă şi vrednice de mirare ştie să le învăluiască în umilinţă; în toate şi în totul ştie să caute folosul adevărat, rodul laudei şi cinstirii lui Dumnezeu. Nu-i place să vorbească în gura mare despre sine, ci în toate darurile primite urmăreşte un singur lucru: ca Dumnezeu să fie binecuvîntat, căci toate purced din mărinimia fără margini a iubirii sale.

17. Asemenea har e o lumină suprafirească deosebită, dăruită de Dumnezeu însuşi drept semn şi arvună a mîntuirii veşnice a celor aleşi; ea înalţă pe om de la cele pămînteşti la iubirea bunurilor cereşti: dintr-o fiinţă trupească face astfel una spirituală. Prin urmare, cu cît firea omenească este mai mult ţinută în frîu şi îngenuncheată, cu atît mai mare este harul revărsat asupra sufletului; cercetat astfel zi de zi, omul lăuntric se pri-

menește necontenit, după chipul și asemănarea lui Dumnezeu.

Capitolul LV

DESPRE STRICĂCIUNEA FIRII OMENEȘTI ȘI PUTEREA HARULUI DUMNEZEIESC

1. Doamne, Dumnezeul meu, Tu care m-ai creat după chipul și asemănarea ta, dăruiește-mi, te rog, harul pe care mi l-ai arătat a fi atît de însemnat și de trebuincios spre mîntuire: să pot birui răutatea firii mele care neîncetat mă trage la păcat și la pierzanie. Căci *văd în mădularele mele o altă lege luptîndu-se împotriva legii minții mele și făcîndu-mă rob* (*Rom* 7, 23), în multe privințe, față de poftele trupului; eu unul nu mă simt în stare să mă împotrivesc acestor patimi decît cu ajutorul harului tău preasfînt, revărsat ca o flacără înaintea mea.

2. Într-adevăr, este nevoie de har, ba încă de un har foarte mare, ca firea, aplecată cum este pururi spre rău, încă din cea mai fragedă vîrstă, să poată fi biruită. Căci, prăbușită o dată cu primul nostru părinte, Adam, căzută pradă stricăciunii, prin păcat, firea fiecăruia rămîne de la rădăcină întinată: căci dacă bună și dreaptă a fost zidită

dintru început de tine, păcatul şi bicisnicia ei o fac acum să tragă mereu spre rău şi spre cele josnice. Iar puţina putere ce i-a mai rămas e ca un fir de jar îngropat sub cenuşă. Atare scînteie e chiar mintea omului, aşa cum i-ai dăruit-o de la fire, înconjurată însă acum de negură şi ceaţă: are mai departe puterea de a deosebi, prin judecată, între bine şi rău, de a surprinde depărtarea ce desparte adevărul de minciună, deşi rămîne neputincioasă atunci cînd vine vorba de a îndeplini toate cîte le încuviinţează, căci îi lipseşte plinătatea luminii adevărate, iar pornirile ei sînt slăbite şi vătămate de cusururi şi metehne.

3. De aici, Dumnezeule, faptul că, după *omul cel lăuntric, mă bucur de legea ta* (*Rom* 7, 22), ştiind bine cît de bună este porunca ce ne-ai dat-o, cît de dreaptă şi cît de sfîntă este; ştiind bine că ea osîndeşte răul şi sfătuieşte fuga de păcat. Tot de aici şi faptul că *aflu în mine voinţa, nu însă şi înfăptuirea binelui* (*Rom* 7, 18). De aici, mulţimea hotărîrilor bune pe care le iau neîncetat; dar, lipsindu-mă de harul care să-mi suplinească slăbiciunea, la cea mai mică împotrivire dau înapoi şi mă resemnez în retragere. Tot de aici şi faptul că, avînd cunoştinţă de căile desăvîrşirii, văzînd destul de limpede ce şi cum s-ar cuveni să fac, mă las totuşi tras în jos de jugul slăbiciunii mele şi nu mă mai ridic spre cărările desăvîrşirii.

4. O, Doamne, cît de trebuincios îmi este harul tău ca să pot apuca pe calea binelui, ca să propăşesc cît de cît şi să duc la bun sfîrşit lucrarea desăvîrşirii mele! Fără harul tău, într-adevăr, nu sînt în stare de nimic. *Toate le pot întru Cristos cel ce mă îmbracă cu putere* (*Fil* 4, 13). O, har cu adevărat ceresc, fără de care nu putem avea nici un merit propriu, fără de care darurile firii înseşi sînt nimica! Nimic nu preţuiesc meşteşugurile, nimic nu preţuiesc averile, nimic frumuseţea, nimic bărbăţia, nimic înzestrările minţii şi ale vorbirii - fără de harul tău, Doamne. Într-adevăr, darurile firii sînt împărţite, fără deosebire, şi celor buni şi celor răi; cei aleşi însă au parte de darul iubirii, prin a cărui pecete se fac vrednici de viaţa cea veşnică. E atît de mare acest dar, încît nici darul prorocirii, nici puterea de a face minuni şi nici una din isprăvile minţii cercetătoare nu au vreun preţ în sine fără el. Nici chiar credinţa şi nădejdea, şi nici una din celelalte virtuţi nu-ţi sînt plăcute, dacă din sufletul omului lipseşte harul iubirii.

5. O, dar preafericit ce vii să înavuţeşti cu belşugul virtuţilor pe cel sărac cu duhul! Tu, care smereşti la inimă pe cel bogat în multe bunuri pămînteşti! Vino, coboară asupra mea, din zori copleşeşte-mă cu mîngîierile tale, ca nu cumva sufletul meu însetat şi ostenit să fie cuprins de delăsare. Te rog fierbinte, Doamne, fă să găsesc har în ochii

tăi; *harul tău îmi este de ajuns,* (2 *Cor* 12, 19) chiar fără nimic altceva, din cele după care suspină firea. Şi dacă voi fi ispitit şi trecut prin amărăciuni şi încercări numeroase, nu mă voi teme de nici un rău, atîta timp cît tu vei fi, prin harul tău, cu mine. El este tăria mea, sfătuitorul meu şi ajutorul meu de nădejde. Mai puternic decît toţi vrăjmaşii mei luaţi laolaltă, mai înţelept decît toţi înţelepţii pămîntului.

6. Harul e învăţătorul adevărului, dascălul purtărilor, lumina inimii, alinarea durerii, duşmanul întristării, hrana evlaviei, izvorul lacrimilor. Ce aş fi eu fără har, decît un lemn uscat, un vreasc bun de aruncat? Harul tău, Doamne, să fie pururi alături de mine, însoţindu-mi paşii, ajutîndu-mă neîncetat să fac fapte bune. Prin Isus Cristos, Domnul nostru. Amin.

Capitolul LVI

SE CUVINE SĂ NE LEPĂDĂM DE NOI ÎNŞINE ŞI SĂ-L URMĂM PE CRISTOS PE CALEA CRUCII

1. Fiul meu, te vei putea strămuta în mine numai în măsura în care vei fi în stare să te dezbraci de tine însuţi. Aşa cum faptul de a nu rîvni la ni-

mic pentru simţuri clădeşte pacea lăuntrică, tot astfel lepădarea lăuntrică de sine conduce la unirea cu Dumnezeu. Vreau să te deprinzi cu desăvîrşita lepădare de tine însuţi, urmînd voinţa mea fără crîcnire şi împotrivire. Urmează-mă, deci: *Eu sînt Calea, Adevărul şi Viaţa* (*In* 14, 6). Fără cale aşternută nu se poate merge nicăieri; fără adevăr, cunoaşterea e fără rost; fără viaţă, nici un trai nu e cu putinţă. Calea pe care o ai de urmat sînt Eu însumi; Adevărul în care trebuie să crezi Eu sînt; Viaţa în care trebuie să-ţi pui nădejdea sînt Eu. Eu sînt Calea ferită de piedici, Adevărul negreşelnic, Viaţa fără de sfîrşit. Eu sînt Calea cea mai dreaptă cu putinţă, culmea adevărului, Viaţa cea adevărată, Viaţa fericită, Viaţa însăşi fără de început. Ţinînd calea mea, *vei cunoaşte adevărul; şi adevărul te va elibera* (*In* 8, 32) şi vei dobîndi viaţa veşnică.

2. *Dacă vrei să intri în viaţă, păzeşte poruncile* (*Mt* 19, 17). Dacă vrei să cunoşti adevărul, crede în mine. *Dacă vrei să fii desăvîrşit, vinde tot ce ai* (*Mt* 19, 21). Dacă vrei să fii ucenicul meu, leapădă-te de tine. Dacă vrei să dobîndeşti o viaţă fericită, învăţă să dispreţuieşti viaţa aceasta. Dacă vrei să fii proslăvit în ceruri, umileşte-te pe pămînt. Dacă vrei să domneşti împreună cu mine, poartă cu mine crucea. Numai cei ce slujesc crucii vor afla calea fericirii şi lumina adevărată.

3. Doamne Isuse, de vreme ce viaţa ta pe acest pămînt a fost supusă strîmtorărilor şi dispreţuită de lume, fă să te pot urma pe calea aceluiaşi dispreţ pe care lumea ţi l-a arătat ţie. *Căci nu este ucenicul mai presus de dascălul său, nici slujitorul mai presus de domnul său* (*Mt* 10, 24). Fă, aşadar, ca şi slujitorul tău să se poată deprinde cu viaţa pe care ai dus-o, căci acolo se află mîntuirea mea şi adevărata sfinţenie. Orice cuvîntări aş citi sau asculta în afară de aceasta, nimic nu-mi va putea da hrană sau bucurie statornică.

4. Fiul meu, dacă ai citit şi aflat despre toate acestea, nu vei fi fericit decît trecînd la fapte. *Cel ce are poruncile mele şi le păzeşte, acela este care mă iubeşte, şi-l voi iubi şi Eu şi mă voi arăta lui* (*In* 14, 21) şi îl voi aşeza alături de mine în împărăţia Tatălui meu.

5. Doamne Isuse, fie precum ai spus şi ai făgăduit: fă-mă vrednic să-ţi primesc darul. Într-adevăr, din mîna ta am primit crucea: o voi purta pe umerii mei şi o voi duce pînă la moarte, după cum mi-ai poruncit. Sigur, viaţa unui bun călugăr e o cruce, dar nu alta călăuza omului spre paradis. Lucrurile sînt pornite şi nu pot fi lăsate în mijlocul drumului: nici vorbă de a face cale întoarsă.

6. Haideţi, aşadar, fraţilor, să mergem împreună; Isus va fi cu noi. Crucea am primit-o pen-

tru Isus; pentru Isus, pe calea crucii să fim statornici pînă la capăt. El va fi ajutorul nostru, căci ne deschide cărarea şi ne călăuzeşte. Iată, Regele nostru păşeşte înainte şi va duce lupta pentru noi. Să-l urmăm cu bărbăţie, nimeni să nu se înspăimînte de nici o grozăvie; să fim pregătiţi să ne jertfim pînă la moarte în luptă şi să nu pătăm stindardul slavei noastre, fugind de cruce.

Capitolul LVII

NU-I BINE CA OMUL SĂ SE LASE COPLEŞIT DE DEZNĂDEJDE ATUNCI CÎND SE ÎNTÎMPLĂ SĂ CADĂ ÎN UNELE GREŞELI

1. Fiul meu, mai plăcute îmi sînt răbdarea şi smerirea sufletului tău la ananghie, decît dulceaţa şi evlavia lui în clipele fericite. Pentru ce te întristezi dacă ţi se aduce dojană pentru un lucru de nimic? Chiar de-ar fi fost un lucru mai însemnat, şi încă nu s-ar fi cuvenit să te tulburi. Acum însă, lasă-l să treacă. Nu-i prima nici ultima oară cînd aşa ceva se întîmplă, căci aceasta-i viaţa. Te arăţi viteaz, nimic de spus, atîta timp cît nu întîmpini împotrivire. Ba chiar eşti priceput la sfaturi şi ştii să-i îmbărbătezi din gură pe alţii; de îndată însă ce necazul vine să bată pe neaşteptate la uşa ta, te

părăsesc şi sfatul şi puterea. Vezi, aşadar, cît eşti de şubred după cum se arată, atît de des, în asemenea lucruri de mică însemnătate; totuşi spre mîntuirea şi binele tău se fac acestea toate, ori de cîte ori prilejurile se ivesc.

2. Nu pune la inimă şi, dacă durerea şi mîhnirea te ating, nu le lăsa să te biruie sau să te stăpînească. Dacă vezi că nu poţi răbda cu voioşie, rabdă cel puţin cu resemnare. Chiar dacă urechile-ţi aud lucruri mai puţin îmbucurătoare şi simţi cum eşti gata să te aprinzi, păstrează-ţi cumpătul şi nu da drumul la vorbe nesăbuite, ca nu cumva cei mai mici decît tine să găsească pricină de sminteală. Zbuciumul tău nu va întîrzia să se domolească şi amărăciunea sufletului se va preface în dulce alinare a harului. Sînt viu şi stau alături de tine, spune Domnul, gata să-ţi întind o mînă de ajutor şi să-ţi aduc prisos de mîngîiere: încrede-te în mine şi cheamă-mă cu evlavie.

3. Păstrează-ţi cumpătul şi pregăteşte-te să dai piept cu încercări şi mai mari încă. Totul nu-i pierdut, chiar dacă ţi se pare că, mai des, eşti încercat de amărăciune şi ispită. Om eşti, nu Dumnezeu; eşti trup făcut din carne, nu înger. Cum îţi închipui că ai putea rămîne nestrămutat în virtute, atunci cînd de acest dar n-au avut parte nici îngerii din ceruri, nici primii noştri părinţi în Paradis? Eu îi mîngîi şi-i îmbărbătez pe cei întristaţi,

Eu îi înalţ la cunoaşterea dumnezeirii mele pe cei care-şi recunosc şubrezenia.

4. Fie binecuvîntat cuvîntul tău, Doamne, *mai dulce decît mierea fagurelui* (*Ps* 18, 11) pe cerul gu-rii mele. Ce m-aş face în mijlocul atîtor amărăciuni şi ananghii fără oblăduirea şi îmbărbătarea sfintelor tale cuvinte? Măcar să mă văd ajuns la porţile mîntuirii, căci de pătimirile drumului nu-mi pasă. Dăruieşte-mi, te rog, un sfîrşit bun, o trecere fericită din lumea aceasta. Adu-ţi aminte de mine, Dumnezeul meu, îndrumă-mi paşii pe cărarea dreaptă ce duce la împărăţia ta. Amin.

Capitolul LVIII

SĂ NU ISCODIM ROSTURILE PREA ÎNALTE ŞI ASCUNSE ALE JUDECĂŢII LUI DUMNEZEU

1. Fiul meu, fereşte-te de a dezbate în întrebări iscoditoare lucruri prea înalte şi judecăţile ascunse ale lui Dumnezeu, vrînd, de pildă, să ştii pentru ce cutare se află în stare de părăsire şi pentru ce un altul, dimpotrivă, e copleşit de atîtea daruri; de ce cutare e trecut prin ciur şi prin dîrmon, în timp ce altul primeşte cu vîrf şi îndesat binecuvîntare. Acestea toate întrec cu mult puterea

de cuprindere a minţii omeneşti, oricît de isteaţă; ca să nu spun că lumina înţelegerii şi iscodirii omeneşti nu vor putea niciodată da de rostul judecăţilor dumnezeieşti. Prin urmare, ori de cîte ori vrăjmaşul va veni să-ţi şoptească la ureche unele ca acestea, sau chiar semeni de-ai tăi iscoditori vor veni cu astfel de întrebări, nu pregeta să le răspunzi cu cuvintele Prorocului: *Drept eşti Doamne şi dreaptă-i judecata ta;* şi *adevărate sînt judecăţile Domnului, îndreptăţite în sine* (*Ps* 118, 137 şi 18, 10). Într-adevăr, judecăţile mele sînt lucru de temut, iar nu de cercetat şi de iscodit în palavre, căci rosturile lor depăşesc cu totul puterea minţii omeneşti de a înţelege.

2. La fel, fereşte-te să cercetezi şi să dezbaţi de ce, şi cum, şi pentru ce s-au săvîrşit - aşa iar nu altminteri - vredniciile şi faptele sfinţilor: care, de pildă, e mai mare şi înălţat în sfinţenie, care-i mai proslăvit în împărăţia cerurilor. Asemenea vorbe dau adeseori naştere la sfadă şi gîlceavă stearpă; ca să nu spun că hrănesc trufia şi semeţesc omul în zadar: de unde se nasc pizma şi dezbinarea, pe măsură ce unii trag să se mîndrească ba cu un sfînt, ba cu un altul. A rîvni să ştii şi să cercetezi asemenea lucruri nu aduce nici un rod, ci, dimpotrivă, displace sfinţilor din ceruri: *căci Eu nu sînt Dumnezeul dezbinării, ci al păcii,* spune Domnul (1 *Cor* 14, 33); atare pace stă întemeiată

mai curînd pe smerenia cea adevărată decît pe gînduri înfumurate despre sine.

3. Mai sînt unii care se lasă cu nesăbuinţă mînaţi de rîvnă ba spre unii dintre sfinţi, ba către alţii, de fapt nu sub imboldul lui Dumnezeu, ci împinşi de porniri omeneşti. Mie toţi sfinţii îmi datorează viaţa; Eu le-am dăruit tuturora harul, Eu le-am împărtăşit lumina slavei. Eu cunosc vredniciile fiecăruia în parte; pe toţi *i-am întîmpinat cu binecuvîntările bunătăţii mele* (*Ps* 20, 4). I-am cunoscut şi i-am îndrăgit pe toţi din toţi vecii vecilor; *Eu i-am ales din lume* (*In* 15, 19), iar nu ei m-au ales pe mine. I-am chemat prin harul meu; i-am atras din milostivire; i-am scos la capătul drumului, prin ispite şi încercări multe. Le-am împărtăşit mîngîieri negrăite, le-am dăruit statornicie, am răsplătit răbdarea lor.

4. Eu ştiu bine cine-i cel dintîi şi cine-i cel din urmă; pe toţi îi cuprind în îmbrăţişarea dragostei mele neţărmurite. Pentru toţi sfinţii mei, cel ce se cuvine să primească laudă sînt Eu; mie, înaintea tuturora, mi se datorează binecuvîntare şi proslăvire pentru fiecare suflet ales, copleşit de atîtea daruri minunate, dinainte îndrăgit fără nici o vrednicie din partea făpturii. Prin urmare, cel ce dispreţuieşte pe unul din sfinţii mei mai mici, nici pe cei mari nu-i cinsteşte, *căci Eu l-am făcut şi pe cel mic şi pe cel mare* (*Înţ* 6, 8). Iar cine nesocoteş-

te pe oricare dintre sfinţii mei, mă nesocoteşte pe mine, după cum nesocoteşte pe toţi ceilalţi sfinţi din Împărăţia cerurilor. Toţi, într-adevăr, sînt una prin legătura dragostei; ei împărtăşesc aceeaşi simţire, aceeaşi voinţă, aceeaşi iubire unii faţă de alţii.

5. Mai mult decît atît - desăvîrşire şi mai înaltă încă -, ei ţin la mine mult mai mult decît la ei înşişi şi la propriile lor vrednicii. Căci, răpiţi dincolo de sine şi de dragostea lor pentru sine sînt ca şi cufundaţi în iubirea mea, din care toată fiinţa lor se hrăneşte şi întru care toată fiinţa lor odihneşte. Nimic pe lume nu-i mai poate abate sau desprinde de mine, căci, copleşiţi de adevărul cel veşnic, sînt mistuiţi de focul dragostei nestinse. Prin urmare, atunci cînd vine vorba de starea sfinţilor din ceruri, bine ar face să tacă toţi cei care trăiesc doar prin trup şi pentru simţuri şi care nu ştiu să îndrăgească altceva decît propriile lor desfătări. Atunci cînd scad sau cînd adaugă, dîndu-şi cu părerea, ei judecă după capul lor, nu după placul adevărului veşnic.

6. Mulţi fac aceasta din neştiinţă, mai ales cei puţin luminaţi la suflet, şi care nu cunosc decît prea puţin desăvîrşirea iubirii spirituale. De cele mai multe ori, ceea ce îi mînă sînt simţămintele de prieteşug şi omenească apropiere şi după calapodul acestora judecă şi cele cereşti. E totuşi o

deosebire ca de la cer la pămînt între ceea ce îşi pot închipui, în nedesăvîrşirea lor, minţile de rînd şi ceea ce poate înţelege cugetul luminat al celor dăruiţi cu descoperirea dumnezeiască.

7. Păzeşte-te, prin urmare, fiul meu, de a iscodi cu nesăbuinţă lucruri ce depăşesc puterea cunoaşterii tale, dar străduieşte-te din răsputeri ca măcar să te poţi învrednici de-a fi cel mai mic în împărăţia lui Dumnezeu. Căci, la urma urmelor, la ce ar folosi cuiva să ştie cine anume este mai desăvîrşit în sfinţenie şi slavă în împărăţia lui Dumnezeu, dacă prin aceasta nu ar ajunge să se desăvîrşească pe sine însuşi în smerenie, spre mai marea laudă a numelui meu? Într-adevăr, mult mai plăcut lui Dumnezeu e cel care se reculege spre a cugeta la mărimea păcatelor, la puţinătatea virtuţilor sale şi la marea depărtare care-l desparte de desăvîrşirea sfinţilor, decît acela care dezbate din gură cine-i mai mic şi cine-i mai mare între cei din ceruri. Mult mai înţelept este să înalţi rugăciuni către sfinţii din ceruri - cerîndu-le, cu lacrimi şi cu umilinţă, ajutorul - decît să iscodeşti în chip zadarnic şi nesăbuit tainele măririi lor.

8. Cît despre sfinţi, cea mai mare mulţumire a lor ar fi să ştie că oamenii îşi văd de treabă fiecare, înfrînîndu-şi limbuţia. Sfinţii nu găsesc temei de laudă în vredniciile lor, mai mult chiar, nu se socotesc buni cu nimic de la sine; ci îmi aduc pri-

nos de mulţumire mie, căci toate le-au primit din neţărmurită dragoste, prin dărnicia mea. Ei strălucesc, luminaţi de atîta dumnezeiască iubire. Şi fericită dragoste, întrucît nu le lipseşte nici o proslăvire şi nici o bucurie. Cu cît sînt mai înălţaţi în slavă, cu atît sînt mai smeriţi, mai aproape de mine şi de inima mea. Iată de ce stă scris: *aruncînd cununile lor înaintea lui Dumnezeu, cădeau cu faţa la pămînt înaintea Mielului, închinîndu-se celui Viu în toţi vecii vecilor* (*Ap* 4, 10; 5, 14).

9. Mulţi îşi pun întrebarea: cine este mai mare în împărăţia lui Dumnezeu, dar nu se întreabă dacă ei înşişi s-ar putea măcar apropia de cel mai mic din împărăţia cerurilor. Mare, în împărăţia lui Dumnezeu, este chiar faptul de a fi cel mai mic; căci în ceruri toţi sînt mari şi toţi se vor chema şi vor fi fiii lui Dumnezeu. *Cel mai mic se va înălţa mai presus de o mie, iar păcătosul de o sută de ani va muri* (*Is* 60, 22; 65, 20). De altfel, ucenicii care doreau să ştie cine este mai mare în împărăţia cerurilor au primit, cum se ştie, următorul răspuns: *Dacă nu vă veţi întoarce şi nu vă veţi face precum pruncii, nu veţi intra în împărăţia cerurilor. Tot cel ce se va smeri ca pruncul acesta, mare va fi în împărăţia lui Dumnezeu* (Lc 6, 24).

10. Vai de cei care nu voiesc să se smerească pe sine precum copiii, căci strîmtă şi scundă este poarta împărăţiei cereşti şi pe unii ca aceştia nu-i

primeşte. Vai şi *de cei bogaţi care îşi au aici pe pămînt mîngîierile* (*Lc* 6, 24): cei săraci vor intra în împărăţia lui Dumnezeu, iar ei vor rămîne în lacrimi pe dinafară. Bucuraţi-vă, voi cei smeriţi, şi veseliţi-vă, săracilor, căci a voastră este împără- ţia lui Dumnezeu, dacă paşii voştri vor merge pe cărările adevărului.

Capitolul LIX

ÎN DUMNEZEU SINGUR SE CADE SĂ NE PUNEM ÎNTREAGA NĂDEJDE ŞI CREDINŢĂ

1. Doamne, în cine să mă încred pe acest pămînt? Din tot ceea ce se vede în jurul meu, unde să-mi caut mîngîierea? Doar în tine, Doamne, Dumnezeul meu, a cărui milostivire este nesfîrşită. Mi-a fost vreodată bine departe de tine? Mi-a fost vreodată rău avîndu-te alături? Mai bine sărac pentru tine, decît bogat fără tine. Mai bine pribeag pe pămînt împreună cu tine, decît, fără tine, stăpîn sus în ceruri. Unde eşti Tu, acolo e şi cerul; moartea şi iadul sînt acolo unde Tu nu eşti. Tu eşti dorul sufletului meu, de aceea n-am cum să nu suspin, să nu plîng şi să nu mă tîngui. În nimeni nu mă pot încrede cu totul, nimeni nu-mi poate

dărui oblăduire de nădejde, în afară de tine, Doamne, Dumnezeul meu. Tu eşti reazemul, încrederea şi mîngîierea mea, Tu nu vei înşela încrederea mea niciodată.

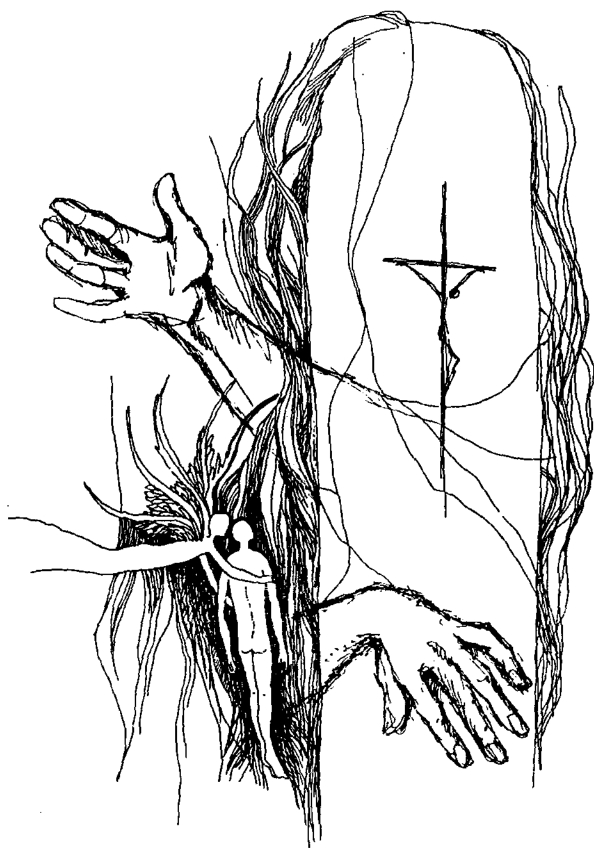
2. *Fiecare caută ale sale* (*Fil* 2, 31); singur Tu nu vrei altceva decît mîntuirea şi propăşirea mea pe calea binelui, pe toate întorcîndu-le spre bine pentru aceasta. Chiar dacă mă treci prin ispite şi potrivnicii, toate le rînduieşti cu rost, spre folosul meu, aşa cum, în mii şi mii de feluri, ştii să-i încerci pe cei la care ţii. Prin asemenea încercări - la fel ca şi cînd m-ai copleşi cu clipe de cerească alinare - se cuvine să te laud şi să te iubesc în aceeaşi măsură.

3. În tine, Doamne, Dumnezeul meu, îmi pun aşadar toată nădejdea şi în tine îmi caut scăparea; ţie îţi încredinţez toate amărăciunile şi încercările mele: tot ceea ce văd în jurul meu, în afara ta, mi se arată şubred şi nestatornic. Nu mă vor pricopsi nici mulţimea prietenilor, nici mîna de ajutor a cunoscuţilor puternici, nici sfătuitorii înţelepţi: nici unii dintre aceştia n-au fost de vreo ispravă, după cum nici cărţile învăţaţilor nu pot da mîngîiere, după cum nici o nestemată nu poate scăpa din robie, după cum nici cel mai neştiut şi tainic ungher nu poate da siguranţă, - dacă tu, Doamne, nu te afli alături, spre a dărui oblăduire, îmbărbătare, alinare, învăţătură şi reazem de nădejde.

4. Căci tot ceea ce, la prima vedere, ar părea să asigure pacea şi fericirea în afara ta, nu-i altceva decît o nălucire, întrucît nu poate dărui bucurie adevărată. Tu singur eşti rostul ultim al tuturor cuvîntărilor: a nădăjdui în tine este, mai presus de toate, mîngîierea tuturor celor care îţi slujesc. Privirile mele rămîn aţintite către tine, Doamne; în tine mă încred, Dumnezeul meu, Părinte al milostivirilor; binecuvîntează şi sfinţeşte, te rog, sufletul meu, cu roua binecuvîntării cereşti, ca să poată deveni scaunul slavei tale veşnice, sălaşul sfinţeniei tale, şi nimic în el să nu jignească ochiul tău regesc. După mulţimea bunătăţilor tale şi *după belşugul milostivirilor tale, priveşte spre mine* (*Ps* 68, 17) şi ascultă rugăciunea sărmanului tău slujitor, surghiunit în mohorîtul ţinut al umbrelor şi al morţii. Ocroteşte şi păstrează sufletul nevrednicului tău slujitor printre atîtea primejdii şi printre ananghiile acestei vieţi, repede întoarse în stricăciune; sub oblăduirea harului tău, îndreaptă paşii mei pe calea păcii, spre patria luminii nestinse. Amin.

CARTEA A PATRA

Despre Taina sfîntului altar

CUVIOS ÎNDEMN LA SFÎNTA ÎMPĂRTĂŞANIE

Vocea lui Cristos

Veniţi la mine, voi toţi cei osteniţi şi împovăraţi, şi Eu vă voi dărui întremare, spune Domnul. Pîinea pe care Eu o voi da este Trupul meu, pentru viaţa lumii. Luaţi şi mîncaţi: Acesta este Trupul meu care se jertfeşte pentru voi; faceţi aceasta întru amintirea mea. Cel ce mănîncă Trupul meu şi bea Sîngele meu rămîne în mine şi Eu în el. Cuvintele pe care le-am rostit către voi spirit sînt şi viaţă. (*Mt* 11, 28; *In* 6, 51; *Mt* 26, 26; 1 *Cor* 15, 24; *In* 6, 56, 64).

Capitolul I

CU CÎTĂ CUVIINŢĂ SE CADE SĂ NE APROPIEM DE CRISTOS ÎN SFÎNTA ÎMPĂRTĂŞANIE

Glasul ucenicului

1. Acestea sînt chiar cuvintele tale, Cristoase, adevărule veşnic, chiar dacă nu le-ai rostit o dată, chiar dacă n-au fost aşternute laolaltă pe aceeaşi filă a Cărţii. Şi pentru că au fost rostite de gura ta şi pentru că sînt adevărate, nu pot decît să le

primesc cu toată recunoştinţa şi credinţa. Sînt ale tale, căci de pe buzele tale au ieşit întîia oară; sînt, însă, totodată, ale mele, căci pentru mîntuirea mea le-ai spus. Le primesc cu toată bucuria şi le culeg din gura ta, să-mi rămînă întipărite cît mai adînc în inimă. Asemenea cuvinte, pline de atîta dulceaţă, bunătate şi dragoste sînt pentru mine un imbold; dar vai, păcatele mele mă înspăimîntă, conştiinţa mea pătată îngheaţă înaintea unor taine atît de mari. Dulceaţa cuvintelor tale mă îmbie, dar povara lipsurilor şi scăderilor mele mă ţine locului.

2. Îmi porunceşti să mă apropii fără teamă, dacă vreau să am parte cu tine; mă chemi să primesc hrana nemuririi, dacă ţin să dobîndesc viaţa şi slava veşnică.

Veniţi la mine toţi cei osteniţi şi împovăraţi şi Eu vă voi dărui întremare (*Mt* 11, 28). O, dulce şi inimos cuvînt pentru urechea păcătosului, această chemare prin care Tu, Doamne Dumnezeul meu, pofteşti pe cel sărac şi nevoiaş să se împărtăşească cu Trupul tău preasfînt. Dar, Doamne, cine sînt, să îndrăznesc să mă apropii de tine? *Cerul şi cerul cerurilor nu te încap* (3 *Rg* 8, 27); şi Tu spui: *Veniţi la mine toţi* (*Mt* 11, 28)!

3. Ce vrea să zică această dulce bunăvoinţă, această atît de prietenească şi călduroasă chemare? Cum voi cuteza oare să mă apropii şi să vin,

cînd nu ştiu să fi făcut vreodată vreun bine care să mă îndreptăţească să cutez? Cum, Doamne, să te primesc în casa mea, eu care, atît de des, am adus jignire blîndului tău chip? Îngerii şi arhanghelii ţi se închină, sfinţii şi toţi drepţii se tem de tine, dar tu spui: *Veniţi la mine toţi!* Cine-ar putea crede într-o asemenea chemare, dacă Tu însuţi nu ai fi rostit-o? Şi dacă n-ai fi poruncit Tu însuţi, care om de pe lume ar cuteza să se apropie?

4. De zece ori cîte zece ani a stat şi a trudit un bărbat drept, Noe, la facerea corăbiei sale, şi asta doar ca să se poată mîntui pe sine şi pe ai săi cîţiva; dar eu, ce să spun despre mine? Cum oare, într-un singur ceas, m-aş putea pregăti spre a primi aşa cum se cuvine pe însuşi Făcătorul lumii? Marele tău slujitor şi apropiatul tău prieten, Moise, a ales pentru chivotul legii un lemn nesupus putreziciunii, îmbrăcîndu-l cu aurul cel mai curat, doar pentru a aşeza înlăuntrul lui tablele Legii; ce voi spune despre mine, făptură supusă putregaiului? Cum voi îndrăzni oare, cu atîta uşurinţă, să te primesc în sînul meu pe tine, Dătătorul Legii şi Ziditorul însuşi al vieţii? Solomon, cel mai înţelept dintre regii lui Israel, a stat şi a înălţat vreme de şapte ani templul măreţ, zidit spre lauda numelui tău; ca, la sfîrşit, opt zile în şir, să serbeze sfinţirea locaşului, aducîndu-ţi o mie de jertfe de împăcare, în sunete de trîmbiţe şi în

cîntări de veselie, purtînd în cele din urmă sfîntul chivot al Legii la locul pregătit; ce să spun eu, nefericitul, cel mai sărac şi nevoiaş dintre oameni? Cum să te primesc în casa sufletului meu, cînd abia mă dovedesc în stare să petrec o singură jumătate de ceas în adevărată reculegere? Măcar dacă, o singură dată, aş fi putut-o face vredniceşte!

5. O, Dumnezeul meu, cîte nu s-au străduit să facă acei oameni plini de sfinţenie, ca să-ţi fie pe plac! Şi vai, cît de puţin mă dovedesc eu însumi în stare să fiu la înălţime! Cît de scurt e timpul consfinţit de mine pregătirii pentru sfînta Împărtăşanie! Cît de greu izbutesc să mă adun cu gîndul aşa cum s-ar cuveni şi cît de rar mă scutur cu desăvîrşire de toată risipirea cugetului! Nici o îndoială că, înaintea Dumnezeirii tale mîntuitoare, nu s-ar cuveni să se ivească în mintea mea nici bănuiala vreunui gînd nepotrivit, nici umbra fugară a vreunei alte făpturi: căci oaspetele pe care mă pregătesc să-l primesc nu este Înger, ci Domnul însuşi şi Stăpînul îngerilor.

6. Pe de altă parte, ca de la cer la pămînt e depărtarea dintre chivotul Legii, cu tot ceea ce se cuprindea în el, şi preacuratul tău Trup, cu virtuţile lui negrăite; depărtarea dintre vechile jertfe ale Legii, închipuind pe cele viitoare, şi jertfa sfîn-

tă şi adevărată a Trupului tău, împlinire a tuturor jertfirilor din vechime.

7. Atunci de ce nu mă înflăcărez mai mult în faţa fiinţei tale, vrednice de atîta înaltă cinstire? De ce nu mă pregătesc cu mai multă sîrguinţă pentru primirea Sfintei Împărtăşanii, atunci cînd ştiu cu cîtă evlavie şi osîrdie sfinţii patriarhi şi proroci din vechime - pînă şi regii şi vechii domnitori - cu întreg poporul lor, s-au apropiat de slujbele lăcaşului tău preasfînt?

8. Preaevlaviosul rege David tresălta cu toată rîvna puterilor sale înaintea chivotului lui Dumnezeu, aducîndu-şi aminte de toate binefacerile cîndva revărsate de tine asupra sfinţilor patriarhi; cîte lăute şi goarne, cîte ţitere şi fluiere n-a pus el să cînte, cîţi psalmi n-a întocmit şi rînduit, ca să fie cîntaţi cu bucurie; cîte cîntări ca acestea n-a zis el însuşi chiar din ţiteră şi din gură, insuflat de darul Duhului Sfînt; căci el e cel care a învăţat poporul lui Israel să înalţe din toată inima cîntări către Domnul şi să-i cînte într-un singur glas, zi de zi, binecuvîntări şi laude. Dacă pe vremea aceea atîta evlavie şi rîvnă sfîntă avea în suflet poporul lui Israel faţă de laudele Domnului, faţă de chivotul Legii, cîtă evlavie şi sfîntă proslăvire ar trebui să aducem noi înşine şi întreg poporul creştin de astăzi, faţă cu preasfîntul Sacrament al

Împărtăşaniei, înaintea Trupului dumnezeiesc al lui Cristos!

9. Mulţi nu pregetă să alerge, te miri unde, să vadă moaştele unor sfinţi şi toţi se minunează la auzul faptelor săvîrşite de aceştia; ei cercetează cu uimire măreţele biserici, sărută cu evlavie oasele acestor sfinţi păstrate în racle de aur şi învelite în mătase. Dar iată, Tu însuţi, Doamne, eşti de faţă aici în altar, Tu, Dumnezeul meu, mai sfînt decît toată sfinţenia sfinţilor tăi robi, Tu, Ziditorul tuturor oamenilor şi Stăpînul îngerilor. Atunci cînd se apropie de sfintele moaşte ale sfinţilor tăi, omul e îmboldit de dorinţa de a vedea în racle lucruri neobişnuite, de mirare; tocmai de aceea, puţin rod de îndreptare culeg îndeobşte cei ce bat astfel drumurile la sfintele moaşte, mai ales dacă se întreprind acestea cu inima văduvită de evlavie şi lipsită de căinţa adevărată. Dar în Sfînta Taină a altarului eşti de faţă, întreg, ca om adevărat, Tu însuţi, Doamne Dumnezeul meu, Isuse Cristoase: iată de ce, ori de cîte ori omul te primeşte cu vrednicie şi cu evlavie, rodul mîntuirii veşnice este îmbelşugat. E drept că la Sfînta Taină a altarului nu vine să-l îmboldească pe om nici dorinţa de noutate, nici vreo altă pornire uşuratică; acolo nu-i dau ghes, în nici un fel, simţurile, ci singură virtutea credinţei neclintite, nădejdea plină de evlavie şi iubirea sinceră şi curată.

10. Cît de minunat lucrezi în noi, nevăzutule Ziditor al lumii, Dumnezeule; de cîtă bunătate şi îndurare dai dovadă faţă de aleşii tăi, împărtăşindu-te lor spre cuminecare în această Sfîntă Taină! Acest lucru covîrşeşte cu adevărat toată înţelegerea omenească; mai mult decît orice, el îmbie spre tine inimile celor care te iubesc, înflăcărîndu-le de o dragoste încă şi mai mare. Adevăraţii tăi credincioşi, cei care-şi petrec zilele cu gîndul la îndreptarea vieţii lor, ei sînt aceia care culeg îndeobşte din acest Sacrament harul unei evlavii mereu mai mari şi o tot mai aprinsă dragoste de sfinţenie.

11. O, har minunat şi ascuns al acestei Taine, cunoscut doar credincioşilor lui Cristos şi faţă de care necredincioşii, ca şi cei robiţi păcatelor, rămîn nesimţitori! Prin această Taină sufletul se împărtăşeşte cu harul nevăzut al Spiritului tău, în om se reclădeşte virtutea pierdută, se primeneşte frumuseţea ştirbită de păcat. Atît de mare este uneori acest har al Împărtăşaniei, încît, din plinătatea rîvnei dăruite, nu numai sufletul trage folos şi împărtăşire, dar şi trupul însuşi, ale cărui puteri şubrezite sînt, uneori, prin această Taină, întremate.

12. Cît e de dureros şi vrednic de plîns faptul că, datorită lîncezelii şi lenei, nu sîntem în stare de mai multă tragere de inimă atunci cînd este

vorba de a ne cumineca cu Cristos, de a ne împărtăşi cu Cel în care stă toată nădejdea şi singura scăpare a celor ce ţin să se mîntuiască! Cristos, într-adevăr, este sfinţenia şi răscumpărarea noastră; El este alinarea tuturor celor ce pribegesc pe cărările vieţii, la fel cum este bucuria veşnică a sfinţilor din ceruri. E deci foarte de plîns că atît de rari sînt cei ce se gîndesc la această Taină a mîntuirii, din care izvorăşte bucuria cerului şi viaţa lumii. Cît de mare-i orbirea şi învîrtoşarea inimii omeneşti, nesimţitoare înaintea unui dar atît de necuprins, pe care, tocmai prin zilnică cercetare, omul ajunge, uneori, să nu-l mai preţuiască de fel!

13. Dacă Taina acestui sfînt Sacrament s-ar săvîrşi doar într-un singur loc pe lume, de către un singur preot, cu cît dor ar alerga credincioşii spre acel loc, la acel preot al lui Dumnezeu, spre a vedea minunea împlinindu-se şi spre a se împărtăşi din dumnezeieştile Taine! Dar iată, preoţi sînt astăzi mulţi pe lume şi Cristos se jertfeşte pe altarele bisericilor răspîndite pe întregul pămînt, ca darul şi dragostea lui Dumnezeu faţă de om cu atît să se vestească mai mult, cu cît e mai întinsă de-a lungul şi de-a latul lumii săvîrşirea Sfintei Liturghii. Îţi mulţumesc, bune Isuse, Păstorule veşnic, care te-ai îndurat să ne ospătezi pe noi, sărmanii surghiuniţi, cu scumpul tău Trup şi Sînge, chemîndu-ne cu gura ta la împărtăşirea aces-

tor Taine: *Veniţi la mine, voi toţi cei osteniţi şi împovăraţi, şi Eu vă voi dărui întremare* (*Mt* 11, 28)!

Capitolul II

CÎTĂ BUCURIE ŞI DRAGOSTE ARATĂ DUMNEZEU OMULUI ÎN ACEASTĂ TAINĂ

Glasul ucenicului

1. Bizuindu-mă, Doamne, pe bunătatea şi marea ta milostivire, mă apropii, iată, ca un suferind de tine, Tămăduitorul meu; ca un înfometat şi ca un însetat, vin la Izvorul vieţii; un cerşetor se înfăţişează la Împăratul cerurilor; sînt ca un rob bătînd la uşa stăpînului său: făptura se apropie, iată, de Făcătorul ei; nemîngîiatul stă în pragul preabunului său Mîngîietor. Dar de unde să-mi vină tocmai mie harul ca Tu să cobori pînă la mine? Cine sînt eu ca să vii să mi te împărtăşeşti pe tine însuţi în dar? Cum să se încumete un păcătos să stea înaintea feţei tale? Şi cum binevoieşti oare să te apleci pînă la păcătosul acesta? Cunoşti preabine pe acest rob al tău, ştii bine că nu are nimic bun în sine, nimic care să-l învrednicească de acest dar al tău. Îmi mărturisesc nevrednicia, îţi recunosc bunătatea, îţi proslăvesc blîndeţea şi-ţi

mulţumesc pentru necuprinsa ta iubire. Căci pentru tine însuţi faci ceea ce faci, nu pentru vredniciile mele - ca bunătatea ta să-mi fie mai bine cunoscută, ca să mă pot împărtăşi dintr-o iubire mai înflăcărată şi să mă pot cerceta cu simţăminte de smerenie mai adîncă. De vreme ce ţie îţi place, şi pentru că Tu singur ai hotărît astfel, nu mă împotrivesc şi primesc, iată, darul tău, în nădejdea că păcatele mele nu mă vor face vrednic de osîndă!

2. O, dulce şi preablînde Isuse, cîtă cinste, cîtă recunoştinţă, cîtă nesfîrşită laudă ţi se cuvin pentru darul sfîntului tău Trup, a cărui vrednicie nici o limbă omenească nu o poate rosti cum se cuvine! Dar cu ce gînd mă voi apropia de sfînta Împărtăşanie, de Domnul meu pe care nu sînt în stare să-l cinstesc cum se cuvine, dar pe care totuşi doresc să-l pot primi cu vrednicie? Ce gînd mai bun şi chibzuit decît acela de a mă smeri pînă la pămînt înaintea feţei tale, proslăvind cu recunoştinţă nemărginita ta bunătate? Te laud, Dumnezeul meu, şi te preamăresc în veci. Mă dispreţuiesc şi mă supun ţie din adîncul nimicniciei mele.

3. Tu eşti, cu adevărat, Sfîntul Sfinţilor, eu, un păcătos bicisnic. Iată, te cobori pînă la mine, care nu-s vrednic nici măcar să-mi ridic privirile pînă la tine. Tu vii la mine, vrei să fii cu mine, mă chemi la ospăţul tău. Tu vrei să-mi împărtăşeşti

din hrana cerească, din *pîinea îngerească* (*Ps* 78, 25), din tine însuţi, *pîinea vie, care ai coborît din ceruri şi care dăruieşti viaţă lumii* (*In* 6, 33).

4. Acesta-i izvorul iubirii, aici se vede întreaga lumină a bunătăţii tale! Cum să-ţi mulţumesc, cum să te proslăvesc cum se cuvine? Cîtă sfîntă noimă în rostul pentru care ai întemeiat această Taină! Cîtă dulceaţă şi fericire în ospăţul acesta, în care pe tine însuţi ni te dăruieşti drept hrană! Cît de minunată e lucrarea ta, Doamne; cît de puternică virtutea ta, Doamne, cît de negrăit adevărul tău! Cuvîntul tău a fost de ajuns şi toate s-au făcut; totul s-a săvîrşit după porunca ta.

5. E lucru minunat şi vrednic de crezare - deşi cu mult deasupra puterii de cuprindere a minţii omeneşti -, ca Tu, Doamne, Dumnezeu adevărat şi om adevărat, să fii întreg sub chipul umil al pîinii şi al vinului şi să nu te împuţinezi prin împărtăşire. Tu, Domnul şi Stăpînul lumii, care nu duci lipsă de nimic, ai vrut, prin acest Sacrament, să-ţi faci sălaş la noi; păstrează-mi inima şi trupul fără prihană; dă-mi harul unei conştiinţe senine şi curate, care, cît mai des, să-mi îngăduie să mă apropii de sfintele tale mistere; fă să pot primi, spre mîntuirea mea veşnică, acest Sacrament, întemeiat şi hărăzit de tine spre veşnica-ţi cinstire şi amintire.

6. Bucură-te, sufletul meu, şi mulţumeşte lui Dumnezeu pentru un dar atît de nepreţuit şi pentru negrăita mîngîiere astfel încredinţată ţie în această vale de lacrimi. Ori de cîte ori se reînnoieşte această Taină şi primeşti Trupul lui Cristos, lucrezi la mîntuirea ta, devenind părtaş al tuturor vredniciilor lui Cristos. Dragostea lui Cristos nu se împuţinează, într-adevăr, niciodată şi izvorul îndurărilor lui nu seacă niciodată. Iată de ce, pentru primirea acestui mare har, trebuie să te pregăteşti întotdeauna, primenindu-ţi cugetul, gîndind cu mare luare aminte la Taina răscumpărării tale. Slujind sau ascultînd Sfînta Liturghie, la fel de mare, la fel de actuală şi vrednică de iubire să ţi se pară Sfînta Taină ca şi cînd întîia oară, în clipa aceea, Cristos în faţa ta s-ar fi coborît din ceruri, luînd Trup în sînul preacuratei Fecioare; sau, atîrnînd pe cruce, ar sta să ispăşească prin răstignire şi moarte, cîştigînd mîntuirea tuturor oamenilor.

Capitolul III

CÎT ESTE DE FOLOS ÎMPĂRTĂŞANIA DEASĂ

Glasul ucenicului

1. Iată vin la tine, Doamne, dornic să gust din binefacerile comorilor tale, dornic să mă înfrupt la

ospăţul tău sfînt, pe care, *în bunătatea ta, l-ai pregătit celui sărac, Dumnezeule* (*Ps* 67, 11). Într-adevăr, la tine găsesc tot ce mi-aş putea dori, tot ceea ce îmi trebuie; Tu eşti mîntuirea şi răscumpărarea mea, nădejdea şi tăria mea, cinstea şi mărirea mea. Aşadar, *bucură astăzi sufletul slujitorului tău, căci către tine,* Doamne Isuse, *am înălţat sufletul meu* (*Ps* 85, 4). Doresc acum să te primesc cu toată cuviinţa şi evlavia; mi-e dor să te primesc în casa mea şi, asemenea lui Zaheu, să mă învrednicesc de binecuvîntarea ta şi să mă pot număra printre fiii lui Avraam. Sufletul meu rîvneşte după Trupul tău, inima mea doreşte să se unească cu tine.

2. Dăruieşte-mi-te şi-mi este de ajuns. Afară de tine orice alinare e fără rost. Nu pot trăi fără tine; fără tine, zilele vieţii mele nu duc nicăieri. Trebuie să mă apropii cît de des de tine, să te primesc ca hrană a tămăduirii şi a mîntuirii mele, ca nu care cumva să mă pierd pe cale, lipsit de merindele cereşti. Tu însuţi, preamilostive Isuse, ai spus acest lucru în vreme ce predicai poporului şi vindecai pe mulţi de beteşugurile lor: *Nu vreau să plece flămînzi spre casele lor, ca nu cumva să-i lase pe drum puterile* (*Mt* 15, 32). Fă tot astfel şi cu mine acum, căci te-ai îndurat să mi te laşi pe tine însuţi în această Taină, spre mîntuirea credincioşilor tăi. Învederat, eşti dulcea întremare a sufle-

tului, iar cel ce se hrăneşte vredniceşte din tine va fi cu tine părtaş al slavei veşnice. Fără îndoială că unuia ca mine, care mă poticnesc şi cad în păcat atît de des, care, de atîtea ori, mă dovedesc lînced şi şubred, îmi este de mare trebuinţă să mă rog cît mai mult, să-mi mărturisesc păcatele, şi - prin sfînta primire a Trupului tău - să mă primenesc, să mă spăl de prihană şi să mă aprind de rîvnă, ca nu care cumva, ţinîndu-mă prea mult departe de Sfînta Masă, să mă abat de la hotărîrile bune pe care le-am luat.

3. *Cugetul inimii omului se pleacă la rău din tinereţile lui* (*Gen* 8, 21) şi, dacă nu-i va veni în ajutor tămăduirea dumnezeiască, va cădea curînd din rău în mai rău. Sfînta Cuminecătură fereşte, însă, de cele rele şi dă tărie pe calea binelui. Dacă acum, cînd mă împărtăşesc sau celebrez Sfînta Liturghie, mă arăt atît de lăsător şi de lînced în slujba lui Dumnezeu, ce ar fi dacă nu m-aş împărtăşi din această sfîntă tămăduire, sau dacă nu m-aş folosi de reazemul ei atît de puternic? Şi chiar dacă, în sufletul meu, nu mă simt în fiece zi vrednic de Sfintele Taine, să mă străduiesc, măcar din cînd în cînd, la răstimpuri potrivite, să primesc Sfînta Cuminecătură, făcîndu-mă astfel părtaş la harul ei atît de mre. Căci aceasta-i mîngîierea cea mai scumpă a sufletului credincios, cît timp pribegeşte pe acest pămînt în haina trupului

său muritor: să-şi aducă aminte cît mai des de Dumnezeul său iubit şi să-l primească cu sufletul plin de evlavie.

4. O, minunată îndurare a bunătăţii tale, Doamne, Tu, Făcătorul şi Însufleţitorul tuturor inimilor, care ai binevoit să te cobori pînă la sufletul meu atît de sărac şi - cu întreaga ta dumnezeire şi omenire - să vii să-i astîmperi foamea. Ferice de cugetul şi inima vrednice de a te primi cu evlavie pe tine, Doamne Dumnezeul meu, şi de a se umple, întru primirea ta, de bucurie sufletească! O, cît de necuprins e Domnul în sufletul care îl primeşte, cît de iubitor Oaspetele cu care ospătează, cît de plăcut Sfetnicul astfel întîmpinat, cît de credincios Prietenul astfel dobîndit, cît de bun, dulce, nobil, frumos, vrednic de dragoste şi neasemuit, Mirele inimii omeneşti! Cerul şi pămîntul, cu toată podoaba lor, se întunecă înaintea feţei tale, iubirea mea, căci toată frumuseţea şi măreţia pămîntului şi a cerului e zestrea primită din dărnicia mîinilor tale, şi toate laolaltă nu pot ajunge în veci la lumina şi slava numelui tău, *a cărui pricepere e neţărmurită* (*Ps* 146, 5).

Capitolul IV

MULTE BUNURI SE ÎMPĂRTĂŞESC CELOR CE SE CUMINECĂ CU EVLAVIE

1. Doamne Dumnezeul meu, vino în întîmpinarea slujitorului tău cu mierea şi balsamul binecuvîntării tale, să mă pot apropia de preacinstita Taină a sfîntului altar cu vrednicie şi cuviinţă. Înalţă la tine inima mea şi dezrobeşte-mă de lanţul greu al lîncezelii. *Cercetează-mă cu mîntuirea ta* (*Ps* 105, 4), să pot gusta cu sufletul dulceaţa bunătăţilor tale, comoară nesfîrşită, ascunsă ca un minunat izvor, în Sfîntul Sacrament. Luminează orbirea mea, să pot simţi adîncimea Tainei tale, întăreşte-mă, să pot crede fără şovăire în ea. Această Taină e lucrarea ta, Doamne, nu lucrul puterii omeneşti; atare aşezămînt nu vine de la oameni. Şi nimeni, prin putere omenească, nu-i pregătit să priceapă şi să înţeleagă asemenea lucruri, ce depăşesc chiar şi puterea îngerească de înţelegere. Cum oare, eu, un păcătos nevrednic, plămadă de tină şi colb, mă voi putea încumeta să iscodesc, nădăjduind să înţeleg Taina necuprinsă?

2. Doamne, în simplitatea inimii mele, cu neclintită bună credinţă şi potrivit poruncilor tale, mă apropii acum de tine plin de nădejde şi teamă: cred cu adevărat că eşti de faţă în acest Sfînt Sa-

crament, ca Dumnezeu şi om. Tu vrei să te primesc la mine şi să mă unesc, prin sfîntă dragoste, cu tine. Te rog, de aceea, stăruitor, arată-ţi milostivirea şi dăruieşte-mi harul deosebit ca să mă pot topi cu totul întru tine şi ca, înflăcărată de iubirea ta, inima mea să nu mai sufere atingerea nici unei mîngîieri străine. Într-adevăr, acest preasfînt şi preaînalt Sacrament înseamnă mîntuirea sufletului şi a trupului de toate relele, tămăduirea tuturor suferinţelor sufleteşti; prin el mă curăţ de păcat şi de metehne, prin el tot ceea ce este imbold neînfrînat se ţine în frîu, ispitele îşi pierd puterea şi sînt îngenuncheate; mulţumită acestei Taine sufletul dobîndeşte belşug de har, virtutea cea abia încolţită sporeşte, credinţa se oţeleşte, nădejdea se întăreşte, dragostea se face mai aprinsă şi mai cuprinzătoare.

3. Şi multe alte daruri ai împărţit şi împărţeşti necontenit celor pe care îi iubeşti, şi care, cu evlavie, se cuminecă cu tine, Doamne Dumnezeul meu, Oblăduitorul sufletului meu, Tămăduitorul bicisniciei omeneşti, Tu care dăruieşti omului toată alinarea lăuntrică. Împotriva amărăciunilor vieţii, Tu reverşi în inima oamenilor mîngîieri negrăite, din adîncul nimicniciei lor ridicîndu-i şi făcîndu-i să nădăjduiască în ocrotirea ta, mereu, prin alte haruri proaspete întremîndu-i şi luminîndu-le sufletul: de aceea unii care înainte de a se

împărtăşi erau fricoşi şi fără rîvnă, după primirea hranei cereşti se simt sufleteşte schimbaţi în bine. Bunătatea ta faţă de cei aleşi se arată, deci, şi în aceea că îi faci să cunoască cu adevărat, fără nici o putinţă de tăgadă, cît sînt de şubrezi prin ei înşişi şi cît de necuprinsă este dărnicia şi puterea harului tău, atunci cînd odrăsleşte şi lucrează în ei. Prin el însuşi, omul este lînced, rece, secătuit de evlavie; prin tine devine, dimpotrivă, rîvnic, ager la cele bune şi plin de evlavie. Căci cine s-ar putea apropia cu smerenie de izvorul blîndeţei, fără a se întoarce de acolo cu un dram măcar de har şi de bunătate în suflet? Şi cine s-ar putea aşeza la gura unui mare foc şi să nu se încălzească măcar puţin? Tu, Doamne, eşti izvorul nesecat şi îmbelşugat, Tu eşti focul a cărei flacără nu scade şi nu se stinge în veci.

4. Şi chiar dacă nu-mi este îngăduit să scot după pofta inimii din apa acestui izvor, chiar dacă nu pot bea pînă la săturare, voi pune buzele mele la locul sfînt al acestei cereşti deschizături, să pot sorbi măcar un picur cît de mic să-mi potolesc setea, ca să nu mor de secetă şi însetare. Şi chiar dacă nu mă pot mistui de dragoste ca un heruvim sau un serafim, mă voi strădui să fiu statornic în evlavie, pregătindu-mă sufleteşte, ca măcar - împărtăşindu-mă cu smerenie din această Taină a vieţii - să pot primi o scînteie cît de mică din

dumnezeiască văpaie a preasfîntului Sacrament. Şi tot ceea ce mi-ar lipsi, Isuse bune, Mîntuitorul meu preasfînt, binevoieşte să-mi dăruieşti prin harul tău, Tu care te-ai îndurat să-i chemi pe toţi oamenii spunîndu-le: *Veniţi la mine, toţi cei osteniţi şi împovăraţi, şi Eu vă voi dărui întremare* (*Mt* 11, 28)

5. Trudesc în sudoarea frunţii mele, îndur cazne şi suferinţe în ascunzişurile inimii mele, mă simt împovărat de păcate, tulburat de ispite, tîrcolit de mulţimea patimilor rele şi *nu-i nimeni care să mă ajute* (*Ps* 21, 12), nimeni nu mă poate dezrobi de lanţuri ca să mă mîntuie, în afară de tine, Doamne, Dumnezeul meu: îţi încredinţez fiinţa mea şi toate cele ce ţin de ea, să mă păstrezi, să mă păzeşti şi să mă duci la viaţa veşnică. Primeşte-mă, spre lauda şi mărirea numelui tău, Tu care ai rînduit ca sfîntul tău Trup şi Sînge să-mi fie hrană şi să-mi astîmpere setea. Fă, Doamne Dumnezeul mîntuirii mele, ca prin deasa cuminecare cu Sfînta Taină a altarului să crească şi să înflorească în sufletul meu darul evlaviei.

Capitolul V

DESPRE MAREA VREDNICIE A SFINTEI TAINE ŞI A STĂRII PREOŢEŞTI

Vocea Domnului iubit

1. Chiar dacă ai avea parte de neprihănirea îngerilor şi de sfinţenia lui Ioan Botezătorul, tot nu ai fi vrednic să primeşti şi să atingi această sfîntă Taină. Căci nu datorită vredniciei omeneşti s-a dat omului harul de a sfinţi şi ţine în mîini preasfîntul Sacrament al lui Cristos şi de a se împărtăşi din hrana îngerească. Necuprinsă Taină şi mare vrednicie a fost încredinţată preoţilor, atunci cînd li s-a dat ceea ce nici măcar îngerilor nu le este îngăduit. Singuri preoţii hirotoniţi după rînduiala Bisericii au primit puterea de a sluji şi de a consacra Trupul lui Cristos. Preotul, deci, e slujitorul lui Dumnezeu; el se foloseşte de chiar cuvîntul lui Dumnezeu, din porunca şi prin aşezămîntul lui Dumnezeu însuşi; Dumnezeu, aşadar, este marele şi cel dintîi făptuitor nevăzut, cel la a cărui voinţă toate sînt supuse şi de a cărui poruncă ascultă toate.

2. Prin urmare, privitor la această atît de sfîntă şi de minunată Taină, se cade, înainte de toate, să-ţi pui credinţa în Dumnezeu cel atotputernic, ferindu-te de a te bizui pe ceea ce ţi-ar spune sim-

ţurile sau alte semne, la îndemîna pipăitului sau a vederii tale scurte: ci cu teamă şi cu nespusă cuviinţă apropie-te de Sacramentul Altarului. Adu-ţi aminte cine eşti şi gîndeşte-te a cui slujbă a fost încredinţată de episcop mîinilor tale la hirotonire. Eşti preot: ai fost sfinţit cu această menire; ţine seamă mereu şi nu pierde din vedere niciodată că trebuie, cu credinţă şi evlavie, să-i aduci lui Dumnezeu jertfă la timpul potrivit, dovedind purtare fără de cusur întru toate. Povara ta n-a fost uşurată ci, dimpotrivă, eşti acum constrîns de prevederile unei rînduieli mai aspre încă, ţinut să tinzi către o treaptă de sfinţenie mai înaltă încă. Preotul, într-adevăr, e hărăzit să poarte în sufletul său podoaba tuturor virtuţilor, dînd tuturor celorlalţi pilda unei vieţi creştineşti frumoase. Nu ca ale omului obişnuit trebuie să fie purtările sale, nu pe cărările omului de rînd trebuie să-l poarte paşii, ci pe calea regească a îngerilor din ceruri şi a bărbaţilor desăvîrşiţi de pe acest pămînt.

3. Înveşmîntat în odăjdiile sale, preotul e locţiitorul lui Cristos, chemat să se roage lui Dumnezeu cu umilinţă şi stăruinţă multă, şi pentru sine şi pentru popor. Pe piept, în faţă, ca şi pe umeri, în spate, veşmîntul său poartă acelaşi semn al crucii lui Cristos, ca o aducere aminte a patimilor Domnului. Ca, privind crucea din faţă, să-şi amintească singur de drumul pe care, cu rîvnă şi

sîrguinţă, trebuie să păşească neabătut înainte. Pe spatele odăjdiilor, acelaşi semn al crucii aminteşte de purtarea cu răbdare, pentru numele lui Dumnezeu, a poverii de împotriviri, aruncată pe umerii lui de ceilalţi. În faţă, preotul îşi poartă crucea ca să-şi plîngă păcatele; în spate, ca, plin de compătimire şi bunătate, să plîngă şi pentru păcatele altora, fără a uita vreodată că e mijlocitor între Dumnezeu şi omul păcătos; ca să nu istovească niciodată în rugăciune şi Sfînta Jertfă pînă nu dobîndeşte harul şi milostivirea Domnului de sus. Ori de cîte ori preotul slujeşte la sfîntul altar, el aduce lui Dumnezeu cinste, îngerilor bucurie, pildă temeinică Bisericii, ajutor celor vii, odihnă celor răposaţi, pe sine însuşi făcîndu-se părtaş la zestrea tuturor acestor bunuri.

Capitolul VI

PREGĂTIREA ŞI CERCETAREA CUGETULUI ÎNAINTE DE SFÎNTA ÎMPĂRTĂŞANIE

Glasul ucenicului

1. Cînd mă gîndesc la dumnezeiasca ta vrednicie, Doamne, şi la adîncul nimicniciei mele, mă ruşinez şi mă cutremur. Dacă te-aş ocoli, ar însemna să fug de viaţă; dacă m-aş apropia fără să

fiu vrednic de aceasta, aş cădea în vină grea. Ce voi face, aşadar, Dumnezeul meu, sprijinitorul şi bunul meu sfetnic la clipe de restrişte?

2. Învaţă-mă Tu calea cea dreaptă; povăţuieşte-mă, pe scurt, ce să fac spre a mă pregăti sufleteşte pentru Sfînta Împărtăşanie. Am neapărată trebuinţă de o pregătire vrednică şi cuviincioasă, ca inima mea să poată primi tămăduitoarea taină a sfintei Împărtăşiri şi ca să-ţi aduc minunata şi dumnezeiasca Jertfă la sfîntul altar.

Capitolul VII

CERCETAREA CUGETULUI ŞI HOTĂRÎREA DE ÎNDREPTARE

Vocea Domnului iubit

1. Mai presus de toate, preotul lui Dumnezeu să se apropie de sfîntul altar - spre a aduce Jertfă şi a se hrăni cu ea -, în duh de desăvîrşită smerenie, cu inima plină de evlavie şi cugetul adînc plecat în rugăciune, însufleţit de o credinţă neclintită şi de gîndul drept şi curat de a cinsti pe Domnul. Cercetează-ţi, aşadar, cu luare aminte conştiinţa, şi - pe măsura putinţelor tale - curăţă-ţi şi luminează-ţi cugetul prin adevărată căinţă şi smerită mărturisire, astfel încît nimic să nu te mustre,

nimic să nu te apese în suflet împiedicîndu-ţi paşii spre sfîntul altar. Vie să fie, în cugetul tău, părerea de rău pentru toate păcatele vieţii tale trecute, ca şi pentru abaterile zilnice, de care să te căieşti şi pe care să le deplîngi în chip deosebit. Dacă timpul îţi îngăduie, în adîncul inimii tale, mărturiseşte lui Dumnezeu, una cîte una, toate acele mici metehne şi scăderi pe care boldul rău al patimilor ţi le stîrneşte în suflet.

2. Căieşte-te şi plîngi pentru că eşti încă atît de mult legat de trup şi de pămîntul acesta; pentru că eşti încă atît de neînfrînat şi supus imboldurilor firii; atît de uşor de strunit de oricare din poftele cărnii; cu porţile simţurilor atît de lipsite de apărare; atît de des prins în laţul închipuirilor; atît de uşor aplecat spre risipire în afară; atît de lăsător faţă de cele lăuntrice; atît de slobod la rîs şi atît de aplecat spre împrăştiere; atît de învîrtoşat şi împietrit, lipsit de lacrimi şi căinţă; atît de iute alunecînd spre delăsare şi spre măgulirile trupeşti; atît de trîndav cînd e vorba de rîvnă şi disciplină; cu ochii şi urechile atît de dornice de noutăţi şi lucruri frumoase; atît de puţin iubitor al celor smerite şi mici; atît de rîvnitor la avere multă; atît de strîns şi zgîrcit cînd vine vorba să dai de la tine; ţinînd atît de straşnic la ale tale; atît de nestăpînit la vorbă; atît de plecat spre limbuţie; atît de nepotrivit în purtări şi în fapte; atît de pornit

spre ale gurii şi stomacului; atît de surd la cuvîntul lui Dumnezeu; atît de grăbit la odihnă, atît de încet la muncă; atît de ager la vorbe de clacă; atît de leneş la slujirea lui Dumnezeu prin rugăciune; atît de zorit s-o sfîrşeşti, atît de risipit cu gîndul cît timp o săvîrşeşti; împrăştiat la citirea sfinţilor psalmi, greoi cu sufletul la sfînta Liturghie; rece la sfînta Împărtăşanie; atît de des risipit cu mintea, atît de rar recules cu adevărat întru tine; atît de uşor stîrnit la mînie, atît de plecat spre mustrarea celorlalţi, atît de iute să-ţi judeci aproapele, atît de aspru în vorbă; atît de voios cînd toate merg bine, atît de slab şi bicisnic la încercare; atît de plin de bune hotărîri, pe care însă atît de rar le aduci la îndeplinire.

3. După ce ai mărturisit şi deplîns, din adîncul sufletului, toate aceste păcate şi cusururi, şi altele asemănătoare lor, ia o hotărîre dîrză de îndreptare a întregii tale vieţi şi de propăşire neabătută pe calea binelui. Apoi, în duhul unei depline lepădări de sine, jertfeşte-te singur, pentru totdeauna şi cu totul, în cinstea numelui meu, pe altarul lăuntric al inimii tale, încredinţîndu-mi, adică, fără nici o şovăire, trupul şi sufletul tău; doar astfel te vei învrednici a primi, cu rod deplin, Sacramentul Trupului meu.

4. Căci nu poate fi jertfă mai cuvenită şi împăcare mai vrednică pentru spălarea vinilor tale

decît să te dai pe tine însuţi cu totul, în cuget curat, o dată cu jertfa Trupului lui Cristos, la sfînta Liturghie şi în sfînta Împărtăşanie. Dacă omul face tot ceea ce îi stă în putere, căindu-se cu adevărat şi venind să-mi ceară harul iertării, toată vina lui va fi spălată: *Viu sînt Eu,* zice Domnul, *nu vreau moartea păcătosului, ci să se întoarcă şi să fie viu; căci nu-mi voi mai aminti de-acum înainte de păcatele lui* (*Ezech* 33, 11; 18, 22).

Capitolul VIII

JERTFIREA LUI CRISTOS PE LEMNUL CRUCII ŞI NEVOIA DE A NE LEPĂDA DE NOI ÎNŞINE

Vocea Domnului iubit

1. Aşa cum am făcut Eu însumi, de bună voie jertfindu-mă cu trupul gol şi braţele larg deschise pe cruce, spre a aduce astfel Tatălui jertfă pentru păcatele tale, nimicindu-mă pe mine, dînd de la mine totul spre împăcare, tot astfel şi tu, ori de cîte ori slujeşti Sfînta Liturghie, oferă-te ca o jertfă curată şi sfîntă, din adîncul inimii, din toate puterile sufletului tău. Ce aş putea cere, dacă nu să te străduieşti să mi te dai cu totul? Tot ce mi-ai da,

în afară de tine, mă priveşte prea puţin: nu vreau darul tău, ci pe tine însuţi.

2. Aşa cum nici pe tine toate lucrurile de pe lume - dacă Eu ţi-aş lipsi - nu te-ar putea îndestula, tot astfel nici un dar de-al tău nu-mi poate fi plăcut, dacă nu mi te dai pe tine însuţi. Vino şi dăruieşte-mi-te, oferă-te pe tine însuţi cu totul lui Dumnezeu, ca jertfa ta să fie bine primită. Iată, Eu m-am jertfit cu totul Tatălui pentru tine; am mers pînă acolo încît mi-am dat Trupul şi Sîngele ca hrană, să pot fi al tău cu totul, iar tu să fii al meu pentru totdeauna. Dacă vei rămîne închis în ale tale, şovăind să te dai mie de bună voie cu totul, jertfa nu poate fi deplină şi nici unirea dintre noi doi întreagă. Iată de ce, înaintea tuturor faptelor tale, trebuie să pui jertfirea ta de bună voie în mîinile lui Dumnezeu, de doreşti să dobîndeşti libertatea şi harul. Aceasta este pricina pentru care atît de puţini sînt cei luminaţi cu adevărat de lumina mea, iată de ce atît de puţini sînt cei ce se simt dezrobiţi în lăuntrul sufletului şi inimii lor: pentru că nu se încumetă să se lepede cu totul de sine. Cuvintele mele rămîn neclintite: *Nimeni nu poate fi ucenicul meu mai înainte de a se fi lepădat de toate* (*Lc* 14, 33). Dacă vrei, aşadar, să fii ucenicul meu, leapădă-te de tine însuţi şi jertfeşte-te mie, cu toate dorinţele inimii tale.

Capitolul IX

TREBUIE SĂ NE JERTFIM PE NOI ÎNŞINE LUI DUMNEZEU, O DATĂ CU TOT CE-I AL NOSTRU, ÎNĂLŢÎND RUGĂCIUNI PENTRU TOŢI OAMENII

Glasul ucenicului

1. Doamne, toate sînt ale tale, în cer şi pe pămînt. Vreau să mă jertfesc ţie de bună voie, ca să rămîn al tău în veci. Cu inimă dreaptă şi curată, mă dăruiesc ţie astăzi ca rob pentru totdeauna, în semn de supunere şi jertfă de laudă.

Primeşte-mă o dată cu sfîntul prinos al preascumpului tău Trup pe care ţi-l aduc, acum, de faţă cu îngerii tăi nevăzuţi, chezăşie a mîntuirii, pentru mine şi întregul popor.

2. Doamne, aduc pe altarul împăcării tale toate păcatele şi greşelile pe care le-am săvîrşit, în faţa ta şi a îngerilor tăi, începînd din ziua cînd am putut întîia oară să păcătuiesc şi pînă în ceasul acesta: aprinde-le şi mistuie-le cu totul prin focul dragostei tale, şterge prihana, spală-mi conştiinţa de orice vină şi dă-mi înapoi harul pe care prin păcat l-am pierdut; iartă-mă pentru toate şi dăruieşte-mi cu milostivire sărutul păcii.

3. Ce aş putea face, avînd în vedere păcatele mele, decît să le mărturisesc cu umilinţă şi să le

deplîng din adîncul inimii, rugîndu-te neîncetat să-mi dăruieşti iertarea? Te rog cu stăruinţă, Doamne Dumnezeul meu, ascultă rugăciunea mea smerită şi statornică. Păcatele mele îţi sînt nespus de urîte; nu vreau să le mai săvîrşesc niciodată; mă căiesc şi mă voi căi toată viaţa, pregătit să fac pocăinţă şi, în măsura puterilor mele, să plătesc îndestulare pentru ele. Iartă, Doamne, iartă-mi păcatele şi, pentru sfinţenia ta, mîntuieşte sufletul meu răscumpărat prin vărsarea Sîngelui tău preascump. Iată, mă încredinţez îndurării tale, mă dau cu totul pe mîinile tale. *Fă cu mine după bunătatea ta, nu după răutatea şi nedreptatea mea* (*Ps* 118, 124; 102, 10).

4. Îţi aduc drept prinos şi toate faptele mele bune, oricît de puţine şi de nedesăvîrşite, ca să le faci mai bune şi să le sfinţeşti, ca ele să-ţi fie plăcute şi să le primeşti; ca întotdeauna să mă atragi spre căile mai bune şi să mă călăuzeşti spre ţinta fericită şi slăvită, pe mine, cel mai netrebnic şi trîndav dintre oameni.

5. Pun de asemenea pe altarul tău şi sfintele dorinţe ale tuturor credincioşilor, rugile şi trebuinţele părinţilor, ale prietenilor, ale fraţilor, ale surorilor şi ale tuturor celor ce îmi sînt dragi; ale celor ce mi-au făcut vreun bine şi ale celorlalţi, pentru iubirea ta: ale celor ce au cerut anume să mă rog pentru ei şi pentru ai lor, fie dintre cei vii, fie

mutaţi la cele veşnice; ca toţi să simtă puterea ajutorului şi darului tău, tăria mîngîierii tale, scut apărător în primejdii, scăpare din necazuri, ca, dezrobiţi de tot răul, să poată înălţa la cer, cu voie bună, cîntări de laudă şi recunoştinţă.

6. Îţi mai aduc rugăciuni şi jertfe de împăcare cu deosebire pentru cei care mi-au făcut vreun rău, care m-au întristat, m-au ponegrit, mi-au adus vătămare şi daune, m-au necăjit; şi pentru toţi aceia pe care eu i-am mîhnit, supărat, păgubit, sau cărora le-am adus prilej de smintire, prin vorbă sau faptă, cu voie sau fără de voie; ca tuturora să ne dai iertarea greşelilor şi a păcatelor cu care ne-am vătămat unii pe alţii. Depărtează, Doamne, din inimile noastre umbra oricărei bănuieli, mînii, dezbinări, şi a tot ceea ce poate duce la slăbirea dragostei şi la împuţinarea iubirii frăţeşti. Fie-ţi milă, Doamne, de toţi cei care cer îndurarea ta; dă harul tău celor ce nu se bucură încă de el şi fă din noi astfel de oameni încît să fim vrednici de a ne împărtăşi cu harul tău şi de a dobîndi viaţa de veci. Amin.

Capitolul X

NU TREBUIE SĂ NE ÎNDEPĂRTĂM CU UŞURINŢĂ DE SFÎNTA ÎMPĂRTĂŞANIE

Vocea Domnului iubit

1. Cît mai des aleargă la izvorul harului şi al milostivirii dumnezeieşti, la fîntîna bunătăţii şi a neprihănirii: astfel te vei putea tămădui de patimi şi de imboldurile neînfrînate; astfel te vei învrednici de a căpăta noi puteri şi vlagă împotriva tuturor ispitelor şi a înşelăciunilor diavolului. Căci duşmanul cunoaşte preabine care-i rodul tămăduitor al sfintei Cuminecături şi încearcă, tocmai de aceea, în fel şi chip, din toate puterile, să-i abată şi să-i împiedice pe credincioşi de la ea.

2. Unii simt mai tare loviturile şi tîrcoalele diavoleşti atunci cînd se pregătesc să primească sfînta Împărtăşanie. Însuşi duhul necurat, după cum stă scris în cartea lui Iov, *vine între fiii lui Dumnezeu* (*Iov* 1, 6) ca să-i tulbure cu obişnuita sa ticăloşie, să-i sperie, sau să-i facă şovăielnici: ca astfel să le ştirbească elanul dragostei, sau să le răpească cu de-a sila credinţa, îndepărtîndu-i tocmai de sfînta Împărtăşanie sau făcîndu-i să se apropie de ea cu inima lîncedă. Şi totuşi omul nu trebuie să se sinchisească de vicleşugurile, nălucirile şi uneltirile necuratului, oricît ar fi de josnice

şi de îngrozitoare, ci toate să i le azvîrle în cap. Mişelul trebuie dispreţuit şi luat fără milă peste picior, iar uneltirile şi mîrşăviile lui nu trebuie să ne îndepărteze de la sfînta Cuminecătură.

3. Altceva care, adeseori, ridică piedici înaintea sfintei Împărtăşanii este o greşită înţelegere a rîvnei pentru evlavie, sau îndoieli ale cugetului legate de mărturisirea păcatelor. Fă ce se cuvine, urmînd poveţele unor conştiinţe înţelepte, şi lasă deoparte şovăiala şi neliniştile fără rost, căci acestea toate stingheresc harul lui Dumnezeu şi năruie pînă la urmă adevărata evlavie. Nu te îndepărta de sfînta Împărtăşanie doar pentru că resimţi o mică tulburare trecătoare a conştiinţei; ci, mai curînd, aleargă la duhovnicul tău, mărturiseşte-i greutatea ce te apasă şi iartă-i cu inimă largă pe cei care ţi-au greşit. Dacă tu ai adus jignire altora, cere cu umilinţă iertare, şi Dumnezeu te va ierta din toată inima.

4. La ce-ţi foloseşte să amîni mereu sfînta Mărturisire şi, tot aşa, sfînta Cuminecare? Curăţă-te cît mai curînd, nu pregeta să dai afară otrava, grăbeşte-te la leac şi la tămăduire, şi te vei simţi mult mai bine decît lăsînd să treacă vremea. Dacă azi aşa, mîine aşa, nu te cumineci dintr-o pricină sau alta, vei găsi mereu alte pricini tot mai mari; şi tot aşa, te vei trezi împiedicat din ce în ce mai mult, simţindu-te din ce în ce mai în-

străinat de Taina sfîntului altar. Scutură-ţi cît poţi de repede povara de pe suflet, şi te vei simţi uşurat: la nimic, într-adevăr, nu foloseşte să întîrzii frămîntîndu-ţi conştiinţa şi să laşi micile piedici de peste zi să te înstrăineze de Tainele dumnezeieşti. Mai mult decît atît, amînarea sfintei Cuminecări mai mult dăunează decît face bine; căci astfel o grea amorţire poate pune stăpînire pe suflet. Într-adevăr, nu puţini sînt cei lîncezi şi lăsători care amînă bucuroşi Mărturisirea şi sfînta Împărtăşanie, tocmai pentru a nu se vedea siliţi să se îngrijească mai mult de sufletul lor.

5. Ce păcat de cei care, lipsiţi de tragere de inimă şi săraci în dragoste, amînă cu atîta uşurinţă sfînta Împărtăşanie! Cît de fericiţi şi de plăcuţi lui Dumnezeu sînt însă cei care trăiesc curaţi la cuget, zilnic gata să se apropie de sfîntul Altar; cei care ar fi bucuroşi să se poată împărtăşi în fiecare zi, dacă le-ar fi îngăduit*, şi dacă nu s-ar pune astfel neapărat în văzul şi în gura lumii; cei care, din cînd în cînd, se înfrînează de la Sfînta Împărtăşanie din smerenie sau dintr-o pricină întemeiată sînt vrednici de laudă pentru cuviinţa lor. Dacă, însă, nu se apropie de sfîntul Altar din lene, mai bine ar fi să se strunească pe sine şi să facă

* Astăzi este îngăduit!

ceea ce trebuie: Domnul va da ajutor dorinţelor lor, după bunăvoinţa de care vor da dovadă, căci, mai înainte de orice, Dumnezeu ţine seama întotdeauna de aceasta.

6. Dacă piedica este îndreptăţită şi cu temei, inima omului să fie plină de bunăvoinţă şi însufleţită totuşi de dorinţa de a se cumineca cu Domnul, astfel încît să nu fie lipsită de rodul preasfintei Taine. Într-adevăr, nu poate fi nici o oprelişte ca sufletul evlavios să se apropie zi de zi, în orice ceas, de Domnul Cristos prin darul sfintei cuminecări spirituale; în afară însă de aceasta, sînt zilele şi timpurile stabilite, cînd, cu toată dragostea şi cuviinţa, omul se cade să-l primească pe Mîntuitorul său în Sfînta Taină, nu căutîndu-şi propria mîngîiere în primul rînd, ci spre a aduce astfel laudă şi cinste lui Dumnezeu. Căci ori de cîte ori, cu gîndul, el se împărtăşeşte tainic în Cristos, de tot atîtea ori îşi primeneşte iubirea, reîmprospătîndu-şi, cu evlavie, amintirea patimilor Domnului.

7. Cel ce se pregăteşte de sfînta Cuminecare doar cu prilejul anumitor sărbători, ori din obişnuinţă, nu va fi, de fapt, pregătit cu adevărat. Ferice de cel ce se jertfeşte pe sine cu totul lui Dumnezeu, ori de cîte ori se cuminecă ori săvîrşeşte Sfînta Liturghie. La sfîntul Altar nu fi nici zăbavnic, nici grăbit: urmează datina, după obişnuinţa

celor în sînul cărora trăieşti. Fereşte-te de a le stîrni neplăcere sau plictiseală, ci păzeşte întocmai calea de mijloc şi prevederile rînduite de mai marii tăi, gîndind mai mult la binele sufletesc al celor care te văd şi te ascultă, decît la desfătarea evlaviei şi a simţurilor aprinse în inima ta.

Capitolul XI

CÎTĂ NEVOIE ARE SUFLETUL CREDINCIOS DE TRUPUL LUI CRISTOS ŞI DE CUVÎNTUL SFINTELOR SCRIPTURI

Glasul ucenicului

1. O preadulce Isuse, nespusă-i desfătarea sufletului evlavios atunci cînd se ospătează cu tine la sfînta Masă: căci hrană-i eşti Tu însuţi, cu însuşi trupul tău, iubit mai presus decît totul, dorit mai presus de orice alt dor al inimii! Ce plăcut ar fi să pot şi eu vărsa lacrimi fierbinţi în faţa ta, să spăl, ca Sfînta Maria Magdalena, cu lacrimile mele picioarele tale. Dar unde-i evlavia aceasta? Unde-i izvorul lacrimilor sfinte? Desigur, înaintea ta şi a sfinţilor tăi îngeri, inima mea ar trebui să se lase mistuită de flăcările dragostei, să plîngă de bucurie; într-adevăr, aici, în Sfînta Taină, eşti de faţă cu adevărat, oricît de adînc învăluit sub chipul Tainei.

2. Ochii mei nu ar avea puterea să te privească în ochi, precum eşti în adevărata strălucire a luminii tale dumnezeieşti; şi nici chiar lumea întreagă nu ar putea suferi străfulgerarea slavei şi măririi tale, Doamne. Pentru că doreşti să-mi cruţi neputinţa, te ţii ascuns sub vălul acestui Sacrament. Cred cu adevărat că eşti aici înaintea mea, Tu cel căruia îngerii i se închină în ceruri; dar eu te văd cu ochii credinţei, în timp ce ei te pot privi faţă în faţă, fără nici un acoperămînt. Mă mulţumesc, precum se cade, cu lumina adevăratei credinţe, în ale cărei raze înaintez mai departe pe acest drum, pînă cînd va răsări ziua strălucirii veşnice, iar nălucirile umbrei vor asfinţi pentru totdeauna. *Cînd va veni ceea ce-i desăvîrşit* (1 *Cor* 12, 10), Sfintele Taine vor înceta, căci fericiţii din ceruri nu vor mai avea nevoie de tămăduirea Sacramentelor; ei se vor desfăta fără sfîrşit înaintea feţei lui Dumnezeu, privindu-i mărirea în ochi; şi, sorbind din nemărginirea luminii nenăscute, vor putea gusta Cuvîntul lui Dumnezeu făcut trup, aşa cum a fost dintotdeauna şi aşa cum, în vecii vecilor, nestrămutat rămîne.

3. Gîndind la toate aceste lucruri minunate, orice mîngîiere spirituală de-aici ajunge să mi se pară searbădă şi anostă: într-adevăr, atîta timp cît nu pot vedea pe Domnul meu, fără oprelişte, în toată slava lui, nimic din ceea ce văd cu ochii,

nimic din ceea ce îmi aud urechile, nimic pe această lume nu poate avea pentru mine vreun preţ. Martor eşti, Doamne, că nimic pe acest pămînt nu mă poate mîngîia, nici o făptură nu-mi poate astîmpăra dorul, decît Tu singur, Dumnezeul meu, pe care rîvnesc să te pot privi cu nesaţ în veci. Dar aceasta nu e cu putinţă cît timp mă aflu în starea aceasta de om muritor. Tocmai de aceea, trebuie să mă resemnez şi să aştept cu mare răbdare, supunîndu-mă pe mine însumi şi toate dorinţele mele voinţei tale. Într-adevăr, şi sfinţii tăi, Doamne, cei care de pe-acum se desfată cu tine în ceruri, cît timp au trăit pe pămînt şi-au dus zilele în credinţă şi răbdare neclintită, aşteptînd venirea slavei tale. Cred şi eu tot ceea ce au crezut ei; nădăjduiesc în tot ceea ce au nădăjduit şi ei; am încredinţarea că, prin harul tău, voi putea la rîndul meu ajunge acolo unde au ajuns ei. Pînă atunci, întărit pe această cale de pildele sfinţilor, paşii mei să fie călăuziţi de credinţă. Îmi vor fi, de asemenea, de ajutor, cărţile sfinţilor, ca reazem şi oglindă a vieţii şi, mai presus de orice, preasfîntul tău Trup, ca leac şi pavăză fără pereche.

4. Într-adevăr, două sînt lucrurile pe care le ştiu în primul rînd şi neapărat trebuincioase vieţii acesteia, fără de care mi-ar fi cu neputinţă să-mi duc zilele pe acest pămînt; căci, zăvorît în temniţa acestui trup, am nevoie în primul rînd de hrană şi,

în al doilea rînd, de lumină. Iată de ce mie, ologului, mi-ai dat preasfîntul tău Trup, să-mi întremez puterile minţii şi ale trupului; mi-ai *dăruit cuvîntul tău, candelă pentru picioarele mele* (*Ps* 118, 105). Fără aceste două lucruri mi-ar fi cu neputinţă să trăiesc: cuvîntul lui Dumnezeu este lumina minţii mele, iar Sfînta Taină, Pîinea vieţii. Aş spune că sînt ca două mese perechi, aşezate în visteria Sfintei Biserici. Prima e masa Sfîntului Altar, avînd pe ea Pîinea sfîntă, însuşi Trupul nepreţuit al lui Cristos; cea de-a doua are pe ea Legea dumnezeiască, învăţătura sfîntă, poveţele îndrumătoare la dreapta credinţă, cea care duce fără şovăială dincolo de văluri, în Sfînta Sfintelor. Îţi mulţumesc, Doamne Isuse, lumină a strălucirii eterne, pentru acest sfînt ospăţ al învăţăturii tale pe care ai binevoit să ne-o împărtăşeşti prin gura credincioşilor tăi robi, prorocii, apostolii şi sfinţii părinţi ai Bisericii.

5. Îţi mulţumesc, Făcătorule şi Răscumpărătorule, căci pentru a mărturisi lumii întregi iubirea ta faţă de oameni ai pregătit această nepreţuită Cină, în care nu chipul Mielului, ci însuşi Trupul şi Sîngele tău ni se pun înainte spre mîncare, bucurînd astfel pe toţi credincioşii la sfîntul tău ospăţ, desfătîndu-i pe toţi cu potirul mînturii tale; aici sînt toate desfătările raiului; aici împreună cu

noi se bucură sfinţii îngeri, cu singura deosebire că ei simt bucuria unei desfătări şi mai mari încă.

6. O, cît de măreaţă şi vrednică de cinste este slujba săvîrşită de preoţi la sfîntul altar: lor le este dat, prin cuvintele lor, să sfinţească Trupul Domnului slăvit, cu buzele lor să-l laude, în mîinile lor să-l ţină, în gura lor să-l ia, celorlalţi să-l împărtăşească. O, cît de curate trebuie să fie acele mîini, cît de neprihănite buzele, cît de sfînt trupul, cît de nepătată inima preotului de atîtea ori cercetate de Făcătorul însuşi a toată curăţia! De pe buzele preotului nu se cuvine să iasă decît cuvinte sfinte, cuvinte cinstite, cuvinte de bine, căci ele îl aduc pe Cristos în Sfînta Taină.

7. Ochii preotului trebuie să fie smeriţi şi sfioşi, căci privirea lor e aţintită la Trupul lui Cristos. Mîinile preotului trebuie să fie curate, înălţate la ceruri, căci degetele lor ţin pe Făcătorul cerului şi al pămîntului. De aceea într-un chip deosebit preoţilor li s-a spus, prin lege: *Fiţi sfinţi, căci Eu sfînt sînt, Domnul Dumnezeul vostru* (*Lev* 19, 2).

8. Harul tău să ne ajute, Dumnezeule atotputernice, ca noi, cei ce am primit chemarea sfintei preoţii, să-ţi putem sluji cu evlavie şi vrednicie, cu cuget limpede şi cu sufletul curat. Iar dacă nu sîntem în stare să trăim, aşa cum s-ar cădea, în neprihănire, dă-ne măcar harul să putem, în duhul smereniei, să deplîngem răul pe care-l săvîrşim şi

să ne întărim hotărîrea de a-ţi sluji, cel puţin pe viitor, cu mai aprinsă rîvnă.

Capitolul XII

SĂ NE SILIM CÎT PUTEM DE BINE, PREGĂTINDU-NE SUFLETUL PENTRU PRIMIREA SFINTEI ÎMPĂRTĂŞANII

Vocea Domnului iubit

1. Eu îndrăgesc curăţia, Eu dăruiesc omului toată sfinţenia. Mi-e dragă o inimă nepătată, pe ea o caut, să fac din ea lăcaşul odihnei mele. *Pregăteşte-mi un foişor mare, aşternut, şi voi fi cu tine la ospăţul Paştilor, cu ucenicii* (*Lc* 22, 11, 12). Dacă vrei să vin şi să rămîn la tine, *curăţă aluatul cel vechi* (1 *Cor* 5, 7) şi spală lăcaşul inimii tale. Alungă din tine toată zarva lumii şi zbuciumul poftelor neînfrînate; linişteşte-te, *ca pasărea singuratică de pe acoperiş* (*Ps* 101, 18) şi cugetă, cu amărăciune în suflet, la lipsa ta de măsură. Tot cel care iubeşte pregăteşte celui iubit locul cel mai bun şi mai frumos din casă: din aceasta, într-adevăr, se vede cu cît drag îl primeşte.

2. Nu-ţi închipui însă că ţi-ai putea înfăptui pregătirea doar prin vrednicia hotărîrii tale, chiar dacă ai sta să pierzi un an întreg gătindu-ţi sufle-

tul fără preget, golindu-ţi mintea de toate. Doar mulţumită bunătăţii şi harului meu îţi este îngăduit să te apropii de sfînta Masă; eşti ca un cerşetor poftit la masa bogatului, căruia nu-i poţi arăta alt semn de recunoştinţă decît adînca ta smerire şi dreapta mulţumire. Fă ceea ce îţi stă în putinţă, dar fă din toată inima, nu din obişnuinţă, nu de nevoie: cu teamă şi evlavie fierbinte, primeşte Trupul Domnului tău iubit, Isus Cristos, care binevoieşte să se coboare pînă la tine. Eu te-am chemat; Eu ţi-am dat poruncă să vii; Eu voi împlini ceea ce îţi lipseşte: vino, primeşte-mă!

3. Cînd primeşti de la mine harul evlaviei, mulţumeşte Dumnezeului tău, nu pentru că ai fi vrednic, ci pentru că m-am milostivit de tine. Dacă, dimpotrivă, nu ai darul evlaviei, ci te simţi secătuit sufleteşte, stăruie în rugăciune, plînge, nu pregeta să baţi la uşa mea; nu înceta mai înainte de a te fi învrednicit măcar de o picătură, de un strop măcar din harul mîntuirii. Tu ai nevoie de mine, nu Eu de tine. Nu tu vii să mă sfinţeşti pe mine, ci, dimpotrivă, Eu mă cobor să te sfinţesc şi să-ţi împodobesc sufletul. Tu vii să primeşti de la mine darul sfinţeniei, unindu-te cu mine: tu vii spre a căpăta haruri noi, tu vii pentru a primeni în tine rîvna propăşirii sufleteşti. Nu nesocoti harul, ci pregăteşte-ţi cu toată sîrguinţa inima şi primeşte pe iubitul sufletului tău la tine.

4. Trebuie nu numai să te pregăteşti cu evlavie, dar şi cu toată silinţa să te îngrijeşti de har după primirea Sfintei Cuminecături. La fel de mare trebuie să fie grija sufletului înainte, ca şi după primirea Sfintei Împărtăşanii. Într-adevăr, cuvenita grijă după sfînta Cuminecare e totodată şi cea mai bună pregătire pentru dobîndirea unor haruri mereu sporite. De aceea se întîmplă uneori ca, tocmai după sfînta Împărtăşanie, sufletul să se simtă apăsat de greutate; căci grabnic se risipeşte pe sine în mîngîieri cerşite în afară. Păzeşte-te de limbuţie, rămîi în reculegere la tine şi bucură-te singur de Dumnezeul tău; îl ai în inima ta pe Acela pe care lumea întreagă, dacă ar vrea, n-ar putea să ţi-l răpească. Eu sînt cel căruia trebuie să i te dai cu totul, astfel încît să nu mai trăieşti în tine, ci în mine, la adăpost de toată îngrijorarea.

Capitolul XIII

SUFLETUL EVLAVIOS TREBUIE SĂ RÎVNEASCĂ DIN TOATE PUTERILE SALE LA UNIREA CU CRISTOS PRIN SFÎNTA CUMINECĂTURĂ

Glasul ucenicului

1. *Cine-mi va da mie ca să te aflu,* Doamne, -

să-mi deschid sufletul faţă de tine, să mă desfăt cu tine după pofta inimii mele, *şi mai mult nimeni să nu mă defaime* (*Cînt* 8, 1)? Şi nici o făptură să nu mă stînjenească şi să nu mă mai privească, ci doar Tu singur să-mi vorbeşti şi eu ţie: aşa cum cei ce se iubesc îşi vorbesc în patru ochi şi cum prietenii cei apropiaţi sînt împreună. Aceasta mi-e dorinţa, acesta mi-e dorul, să mă pot uni cu tine întru totul, iar inima să mi-o pot dezlipi de tot ceea ce este pămîntesc şi să învăţ, prin sfînta Împărtăşanie şi prin deasa celebrare a sfintei Liturghii, să preţuiesc desfătarea celor cereşti şi eterne. Ah, Doamne, Dumnezeul meu, cînd va veni şi pentru mine ceasul să fiu cu totul unit, cu totul contopit cu tine, să pot uita cu desăvîrşire de mine? Tu în mine şi eu în tine: una să fim pentru totdeauna.

2. Cu adevărat *Tu eşti iubitul meu, ales dintr-o mie* (*Cînt* 5, 10) şi sufletul meu se desfată petrecînd în lăcaşul tău, zi de zi, o viaţă întreagă. Cu adevărat Tu eşti limanul odihnei mele, locul unde aflu pacea fără de asemănare şi tihna fără pereche: în afara ta totul nu e decît caznă, amărăciune şi suferinţă nesfîrşită. *Cu adevărat Tu eşti Dumnezeul ascuns* (*Is* 45, 15) şi nu ai nimic de-a face cu cei nelegiuiţi, căci stai de vorbă cu cei smeriţi şi cu cei curaţi la inimă. *O, cît de dulce e spiritul tău, Doamne* (*Înţ* 12, 1), Tu care, spre a-ţi arăta bunătatea faţă de fiii tăi, ai binevoit să-i în-

tremezi cu o Pîine coborîtă din ceruri! Cu adevărat, *este vreun popor mare de care dumnezeirea să fie aşa de aproape cît de aproape este de noi Domnul Dumnezeul nostru?* (*Deut* 4, 7). Tu eşti aproape de toţi cei ce se încred în tine, dăruindu-te lor zilnic ca hrană şi desfătare, mîngîindu-i şi înălţîndu-le inimile către ceruri.

3. Care obşte de pe lume s-ar putea asemui, ca vrednicie, cu poporul creştin? Şi care dintre făpturile pămîntului ar putea fi mai fericită decît creştinul evlavios în a cărui inimă se coboară, precum un mire, Domnul însuşi, hrănind-o cu iubire, din Trupul gloriei sale? O, har negrăit, vrednicie fără seamăn, iubire nemărginită, împărtăşită doar omului! Dar cum să-i mulţumesc Domnului pentru acest har, pentru această dragoste neţărmurită? Nimic n-aş putea dărui mai potrivit decît inima mea, jertfind-o cu totul lui Dumnezeu, contopind-o cu totul întru El. Atunci fiorul fericirii va face să tresalte adîncul inimii mele, cînd sufletul îmi va fi cu desăvîrşire unit cu Dumnezeu. Domnul atunci îmi va spune: "Dacă tu vrei să fii cu mine, voinţa mea e să rămînem împreună". Iar eu voi răspunde: "Binevoieşte, Doamne, să rămîi cu mine, căci vreau din toată inima să fiu cu tine; singurul meu dor este să fiu cu tine; singurul meu dor este să fiu, din toată inima mea, una cu tine".

Capitolul XIV

CÎT DE ARZĂTOR E DORUL UNORA DUPĂ SFÎNTUL TRUP AL DOMNULUI CRISTOS

Glasul ucenicului

1. *Cît de necuprinsă este mulţimea bunătăţii tale, Doamne, pe care ai pregătit-o celor ce se tem de tine* (*Ps* 30, 19). Ori de cîte ori îmi aduc aminte, Doamne, de unii dintre credincioşii tăi, cei care se apropie de Taina ta sfîntă cu cea mai mare rîvnă, cu arzătoare evlavie, mă cuprinde nelinişte şi ruşine, căci mă gîndesc la inima mea atît de rece şi de lîncedă, de atîtea ori cînd mă apropiu de tine; îmi amintesc cît de searbăd şi nesimţitor rămîne sufletul meu; îmi dau seama că nu mă înflăcărez cîtuşi de puţin înaintea ta, Dumnezeul meu; înţeleg că nu mă las sorbit cu totul de iubirea ta, aşa cum au fost şi sînt toţi cei pe care dorinţa înflăcărată de a se împărtăşi cu tine în preasfînta Taină a iubirii îi făcea să verse lacrimi fără încetare; cei care nu puteau suferi despărţirea de tine, tînjind cu tot trupul şi sufletul lor după tine, izvorul cel viu a toată dulceaţa; ei nu-şi puteau astîmpăra setea şi foamea altfel decît împărtăşindu-se, în deplină bucurie şi cu toată rîvna spiritului lor, din Trupul tău, Doamne.

2. O, cu adevărat fierbinte credinţa aceasta a lor, dovadă, fără doar şi poate, a preasfintei tale prezenţe! Asemenea suflete, cu adevărat, îl recunosc pe Domnul şi Dumnezeul lor *la frîngerea pîinii* (*Lc* 24, 30; 31, 35) şi inima lor este aprinsă de flacăra cea mai puternică, căci Isus le însoţeşte paşii pe cale. Cît de departe sînt eu de această înflăcărare şi de această evlavie, cît de puţin mişcat sînt de dorul şi dorinţa care-i însufleţeşte! Fie-ţi milă de mine, ca de un cerşetor sărman, Isuse bune, Domn blînd şi iertător: ajută-mă ca, din cînd în cînd, să mă pot bucura şi eu de cîte o fărîmă măcar din rîvna arzătoare a inimilor credincioase, acelea ce se împărtăşesc cu dragoste mistuitoare din Taina ta sfîntă; fă ca astfel credinţa mea să capete reazem şi întremare, nădejdea mea în bunătatea ta să sporească, iar iubirea - din plin aprinsă de gustarea acestei mane cereşti - să nu mai cunoască asfinţit niciodată.

3. Stă în puterea îndurării tale să-mi împărtăşeşti pînă şi acest har, cercetîndu-mă cu duhul înflăcărat al iubirii şi bunăvoinţei tale, la timpul cuvenit. Căci şi dacă nu mă număr printre aceia care se simt mistuiţi în inima lor de dorul înflăcărat al împărtăşirii cu tine, dorinţa mea rămîne aceea de a mă putea şi eu aprinde cumva din una şi aceeaşi flacără: mă rog ţie, cu toată stăruinţa, să mă primeşti cu toate acestea şi pe mine, ne-

vrednicul, în rîndul celor ce te iubesc cu flacără nestinsă, să pot face şi eu parte din preasfînta lor ceată.

Capitolul XV

DARUL EVLAVIEI NU POATE FI DOBÎNDIT DECÎT PRIN SMERENIE ŞI LEPĂDARE DE SINE

Vocea Domnului iubit

1. Darul evlaviei trebuie cerut lui Dumnezeu fără încetare, cu dor nestins; această rugă trebuie să fie făcută cu încredere şi răbdare; darul, o dată primit, trebuie păstrat în inimă cu recunoştinţă şi smerenie; răsădit de Domnul în suflet, darul trebuie lucrat cu sîrguinţă; cît timp sufletul stă în aşteptare, clipa şi calea alese de Dumnezeu pentru împărtăşirea lui se cuvin lăsate în grija şi paza Domnului. Ori de cîte ori nu te simţi înflăcărat de rîvnă lăuntrică aşa cum s-ar cuveni, ceea ce, în primul rînd, trebuie să faci e să te umileşti, fără totuşi a te lăsa abătut din cale-afară ori întristat peste măsură. Căci se întîmplă ca Dumnezeu să dea şi dintr-o dată ceea ce a amînat vreme îndelungată; El dăruieşte cîteodată la sfîrşit ceea ce la început a întîrziat să dăruie.

2. Dacă harul s-ar da totdeauna fără preget, după dorinţa şi placul fiecăruia, omului şubred aceasta nu i-ar folosi cu adevărat. Tocmai de aceea este bine ca omul să aştepte harul evlaviei cu nădejde, pace, răbdare şi umilinţă în suflet. Dacă harul întîrzie să coboare sau, pe nesimţite, ţi se ia, gîndeşte-te că vina-i a ta, şi lucrul se datorează păcatelor tale. Deseori cîte un lucru mărunt împiedică şi stînjeneşte harul în suflet - dacă putem numi fleac ori lucru mărunt un lucru a cărui însemnătate e tocmai că stinghereşte zestrea unui bun atît de mare. Tocmai înlăturînd asemenea piedici - mici sau mari ca însemnătate - mai mult, biruindu-le cu desăvîrşire, vei căpăta ceea ce ceri prin rugăciune.

3. E de ajuns să te încredinţezi lui Dumnezeu din toată inima, încetînd de a mai dori una sau alta, după cum ţi-ar veni cheful sau pofta; ajunge să te reculegi temeinic întru tine, ca, neîntîrziat, să simţi împăcarea şi pacea punînd stăpînire pe sufletul tău; nimic, într-adevăr, nu-i mai bun, nimic nu-i tihneşte mai bine sufletului decît împăcarea cu voinţa lui Dumnezeu. Iată de ce omul care, cu inimă curată, îşi înalţă gîndul şi dorinţele spre Dumnezeu singur, cel ce se leapădă de orice iubire neorînduită, nemaisuferind să-l atingă nici o neplăcere venită de la făpturi, acela va fi cel mai bine pregătit să primească şi harul ceresc, cel mai

vrednic, cu adevărat, de darul lui Dumnezeu. Domnul îşi revarsă binecuvîntarea în vasul sufletelor care sînt golite de toate. Şi cu cît cineva îşi desface mai deplin inima de legătura celor mai mici amănunte pămînteşti, cu cît îşi răstigneşte poftele dispreţuindu-le mai bine, cu atît harul va odrăsli mai lesne, cu atît se va revărsa mai îmbelşugat, cu atît mai sus va înălţa acea inimă.

4. Atunci lumina va fi îmbelşugată şi totul va deveni limpede; inima se va uimi şi va tresălta, cuprinsă de fiorul păcii; căci mîna Domnului va fi asupra ei ca o pavăză şi în mîna Domnului se va afla totul, pentru totdeauna. Aceasta va fi binecuvîntarea celui ce-l caută pe Dumnezeu din toată inima, a celui *care nu zadarnic şi-a primit sufletul* (*Ps* 23, 4). O dată cu sfînta Euharistie, omul acela primeşte şi marele har al unirii cu Dumnezeu: el nu caută mîngîierile evlaviei pentru sine, căci, mai presus de orice evlavie şi mîngîiere, el pune slava şi preamărirea lui Dumnezeu.

Capitolul XVI

SĂ-I DEZVĂLUIM LUI CRISTOS TOATE NEVOILE NOASTRE, ORI DE CÎTE ORI ÎI CEREM HARUL

Glasul ucenicului

1. O, Domnul meu preadulce şi preaiubit, cu toată cuviinţa inimii mele doresc acum să te primesc: Tu ştii preabine cît de şubred şi de slab sînt, de cît de multe duc lipsă; cîte rele şi păcate mă ţin la pămînt; cît de des sînt apăsat de jugul poverilor, cît de mult sînt supus ispitei, frămîntărilor şi prihănirilor. Alerg la tine ca la tămăduirea mea, vin la tine şi îţi cad în genunchi rugîndu-te să-mi dai alinare şi uşurare. Îţi vorbesc ţie, care le ştii pe toate, ţie, căruia nimic din ceea ce se ascunde în sufletul meu nu-ţi este necunoscut, ţie, singurul în măsură să mă mîngîi şi să mă ajuţi cu adevărat. Tu ştii care e zestrea de care duc cel mai mult lipsă, tu ştii cît sînt de sărac şi lipsit de virtute.

2. Mă înfăţişez înaintea ta, golaş şi sărman, cerşindu-ţi harurile, cerînd în genunchi mila ta. Hrăneşte foamea cerşetorului care se roagă de tine, aprinde inima lui împietrită cu focul iubirii tale, luminează privirea lui cu străfulgerarea feţei tale. Fă ca toate cele pămînteşti să mi se pară, la gust, amare; fă să văd în toate poverile şi amără-

ciunile vieţii încercări ale răbdării mele; fă din toate făpturile lumii, mai cu seamă din cele lipsite de însemnătate, lucruri pentru mine vrednice de dispreţ şi de uitare. Înalţă-mi inima spre tine, la ceruri, nu mă lăsa să rătăcesc prin ţărînă. Fii singura îndulcire a inimii mele pentru totdeauna, hrana şi băutura mea, iubirea şi bucuria mea, lamura a tot binele şi a toată bunătatea.

3. O, înflăcărează-mă cu totul, aprinde inima mea în focul mistuitor al iubirii: fă să fiu una cu tine în spirit, prin harul unirii lăuntrice, prin contopirea în văpăile dragostei! Nu mă lăsa să plec de la tine înfometat şi mai departe secătuit la suflet: fii milostiv, precum te-ai arătat de-atîtea ori într-un chip atît de minunat faţă de sfinţii tăi. Ce minunat ar fi să mă aprind de iubire în aşa fel încît să mă topesc cu totul întru tine, foc pururi arzător, cu neputinţă de stins vreodată, iubire ce cureţi inimile şi luminezi cugetele!

Capitolul XVII

DESPRE DORUL ÎNFLĂCĂRAT ŞI IUBIREA ARZĂTOARE PENTRU ISUS ÎN SFÎNTA ÎMPĂRTĂŞANIE

Glasul ucenicului

1. Cu cea mai mare evlavie şi cea mai înflăcărată dragoste, cu toată iubirea şi rîvna inimii mele doresc să te primesc pe tine, Domnul meu, aşa cum te-au primit şi sfinţii tăi nenumăraţi şi ceata tuturor credincioşilor evlavioşi: cei care au dorit să fii al lor prin sfînta Împărtăşanie, cei care ţi-au fost pe plac prin viaţa lor, ca şi prin înflăcărata lor rîvnă. O, Dumnezeul meu, iubirea mea veşnică, singura mea zestre de bunătate, fericirea mea neţărmuită, doresc din toată inima să te primesc cu dragoste aprinsă şi cu toată cuviinţa, aşa cum te-au primit, în adîncul smereniei lor, toţi sfinţii tăi.

2. Şi, deşi nevrednic de asemenea simţăminte de cuvioasă evlavie, îţi pun la picioare toată dragostea inimii mele, ca şi cînd sufletul meu ar fi înzestrat cu toate acestea. Tot ceea ce ar putea încăpea într-o inimă înflăcărată de rîvnă şi evlavie, acestea toate ţi le aduc drept călduros prinos de închinare iubitoare. Nu doresc nimic pentru mine, ci, dimpotrivă, pe mine însumi şi toate cele ce ţin

de mine vin să ţi le pun bucuros, din toată inima, la picioare. Doamne, Dumnezeul meu, Creatorul şi Răscumpărătorul meu, doresc astăzi să te pot primi cu toată dragostea, evlavia, cinstea şi lauda; cu toată recunoştinţa, vrednicia şi iubirea; cu toată credinţa, nădejdea şi curăţia, cu toate acele virtuţi cu care te-a dorit şi prin care ţi-a deschis uşa inimii sfînta ta Mamă, slăvita Fecioară Maria, atunci cînd îngerului aducător al bunei-vestiri i-a răspuns cu umilinţă şi evlavie: *Iată roaba Domnului, fie mie după cuvîntul tău* (*Lc* 1, 38).

3. Şi, după pilda celui care a mers înaintea paşilor tăi, Ioan Botezătorul, sfînt între toţi sfinţii, cel care, aflîndu-se lîngă tine, a tresăltat cu fiorul de bucurie al Duhului Sfînt, deşi sta încă închis în sînul mamei sale; el care, mai apoi, văzîndu-te printre oameni, s-a smerit pe sine pînă la pămînt, vorbind cu iubire şi cu evlavie despre *prietenul mirelui, cel ce stă şi ascultă pe mire şi se bucură cu bucurie de glasul lui* (*In* 3, 29), îmi doresc şi eu să mă umplu de simţăminte înflăcărate de dor şi să mă pot, din toată inima, aduce pe mine însumi prinos ţie. Mă alătur, în aceasta, tuturor inimilor credincioase, străbătute de fiorul bucuriei; simţămintelor lor înflăcărate, înălţării tuturor cugetelor luminate în chip suprafiresc prin arătarea celor cereşti; acestea toate să-ţi fie ţie, Doamne, prinos de închinare, din partea mea şi a tuturor acelora pen-

tru care trebuie să mă rog, împreună cu toate virtuţile şi laudele trecute şi viitoare, aduse ţie de toată făptura, din cer şi de pe pămînt; ca să fii lăudat de-a pururi şi proslăvit pe vecie.

4. Primeşte, Doamne Dumnezeul meu, rugile şi făgăduinţele mele, dorinţa mea sinceră de a-ţi aduce lauda nesfîrşită, neţărmurita binecuvîntare ce ţi se cad de drept pentru mulţimea negrăită a desăvîrşirilor tale. Acest prinos, ţie datorat, doresc să ţi-l aduc în toate zilele vieţii mele şi în toate clipele fiecărui ceas: mă rog şi mi-aş dori ca, la această datorie de recunoştinţă, să fie uniţi ca într-o singură suflare toate cetele îngereşti şi toţi credincioşii de pe pămînt.

5. Să te laude toate popoarele lumii, pe limba lor să-ţi cînte toate neamurile şi toate seminţiile pămîntului: numele tău preasfînt şi preadulce fie proslăvit cu bucurie şi înflăcărată evlavie de la un capăt al lumii la celălalt. Iar cei ce slujesc cu rîvnă şi cuviinţă preasfînta ta Taină, împărtăşindu-se cu deplină credinţă din ea, să se învrednicească a primi din mîna ta harul şi milostivirea. După ce vor fi dobîndit evlavia la care au rîvnit, după ce se vor fi desfătat cu darul unirii şi contopirii cu tine, după ce se vor fi hrănit de minune din belşugul ospăţului tău ceresc, copleşiţi de toată binecuvîntarea, să-şi aducă aminte şi de mine, sărmanul, pomenindu-mă ţie.

Capitolul XVIII

SĂ NU ISCODIM TAINELE SFINTEI CUMINECĂTURI CI, URMÎNDU-L CU UMILINŢĂ PE CRISTOS, SĂ SUPUNEM CREDINŢEI LUMINILE MINŢII NOASTRE OMENEŞTI

Vocea Domnului iubit

1. Fereşte-te de iscodirea uşuratică şi zadarnică a acestei Taine necuprinse, dacă nu vrei să te înfunzi în hăţişul îndoielii şi al şovăielilor. *Cel ce iscodeşte măreţia va fi zdrobit sub greutatea slavei* (*Prov* 25, 27). Mult mai multe poate Dumnezeu săvîrşi decît mintea omenească poate cuprinde şi înţelege. Bună e, tocmai de aceea, doar cercetarea smerită şi evlavioasă a adevărului, mintea fiind gata mereu să înveţe cîte ceva şi să urmeze pas cu pas învăţăturile pline de miez ale sfinţilor părinţi.

2. Fericită e mintea dreaptă şi limpede ce nu se încurcă în întrebările grele, ci umblă fără şovăire pe cărarea poruncilor lui Dumnezeu. S-a întîmplat cu mulţi că şi-au pierdut credinţa, dorind tocmai să iscodească taine prea adînci. Ţi se cere doar credinţă şi o viaţă sinceră, nicidecum o minte strălucitor de ascuţită, care să pătrundă tainele lui Dumnezeu. De vreme ce nu poţi înţelege şi cuprinde nici măcar cele ce sînt mai prejos decît tine,

cum îţi închipui că ai putea sfredeli cu mintea şi pricepe cele ce te depăşesc, deasupra? Supune-te lui Dumnezeu, smereşte-ţi cugetul, punîndu-l sub pavăza credinţei, şi vei dobîndi lumina cunoaşterii, în măsura chiar în care lucrul acesta îţi va fi prielnic şi folositor.

3. Credinţa unora în această Taină Sfîntă e supusă unor grele ispite; ei nu poartă nici o vină, ci vrăjmaşul. Nu pune la inimă, nu te sinchisi de gîndurile fără noimă, nu răspunde şoaptelor diavolului, aţîţătoare la şovăială; crede Cuvîntului lui Dumnezeu, încrede-te în sfinţi şi proroci, şi vei pune pe fugă pe duşmanul ticălos. De multe ori se dovedeşte de mare folos ca slujitorul lui Dumnezeu să fie încercat de astfel de gînduri. Pe necredincioşi şi pe păcătoşi nu-i ispiteşte nimeni, căci vrăjmaşul şi-a asigurat asupra lor stăpînirea; pe credincioşi, în schimb, în fel şi chip, îi va încerca într-una.

4. Îmbrăţişează deci credinţa neclintită şi dreaptă şi apropie-te rugător de Sfînta Taină, cu sfială şi cuviinţă. Iar tot ceea ce scapă minţii tale încredinţează fără grijă Domnului celui atotputernic. Dumnezeu nu se înşeală şi nu te înşeală; se înşeală cel ce se încrede prea mult în sine. Îi place Domnului să fie mai aproape de cei săraci cu mintea, se descoperă pe sine celor smeriţi; *El dă pruncilor înţelepciune* (*Ps* 118, 130) şi celor cu cugetul

curat le arată cele mai ascunse tîlcuri; îşi ascunde în schimb darul dinaintea minţilor iscoditoare şi trufaşe. Mintea omului e şubredă şi supusă rătăcirii; dar adevărata credinţă nu poate greşi niciodată.

5. Cercetarea minţii omeneşti trebuie să urmeze credinţei, iar nu să o ia înainte, ridicînd în cale oprelişti şi piedici. Într-adevăr şi credinţa şi dragostea sînt de cea mai mare însemnătate pentru sfînta Cuminecătură, şi una şi alta lucrează împreună într-un fel ascuns în această preasfîntă şi binecuvîntată Taină. Dumnezeul cel veşnic şi necuprins, a cărui putere e nemărginită, săvîrşeşte lucruri multe şi minunate în cer şi pe pămînt, iar cercetarea şi iscodirea minunilor sale depăşeşte cu mult puterea celei mai înalte minţi omeneşti. Dacă lucrările lui Dumnezeu ar fi dintre acelea pe care mintea să le poată cu uşurinţă pricepe, n-ar mai fi nici minunate, nici negrăite.

CUPRINS

ÎN LOC DE PREFAŢĂ III

CARTEA ÎNTÎI
Îndrumări de folos pentru viaţa sufletului 1

Capitolul I
URMÎND PAS CU PAS PE CRISTOS,
SĂ TRECEM CU DISPREŢ PESTE
DEŞERTĂCIUNILE LUMII 3

Capitolul II
SĂ NU AVEM DESPRE NOI ÎNŞINE
PĂRERI ÎNALTE 5

Capitolul III
ÎNVĂŢĂTURA ADEVĂRULUI 7

Capitolul IV
BUNA CHIBZUINŢĂ
A FAPTELOR NOASTRE 11

Capitolul V
DESPRE CITIREA
SFINTEI SCRIPTURI 12

Capitolul VI
DESPRE IMBOLDURILE
NEÎNFRÎNATE 13

Capitolul VII
SĂ NU NE LĂSĂM AMĂGIŢI
DE NĂDEJDI ZADARNICE ŞI
SĂ FUGIM DE ÎNFUMURARE 14

Capitolul VIII
SĂ NE FERIM DE APROPIEREA
NESĂBUITĂ FAŢĂ DE CEILALŢI 16

Capitolul IX
ASCULTARE ŞI SUPUNERE 17

Capitolul X
ÎNFRÎNAREA LIMBUŢIEI 19

Capitolul XI
DOBÎNDIREA PĂCII LĂUNTRICE
ŞI RÎVNA PROPĂŞIRII SUFLETEŞTI 20

Capitolul XII
NU SÎNT FĂRĂ ROST
ÎMPREJURĂRILE POTRIVNICE 23

Capitolul XIII
LUPTA ÎMPOTRIVA ISPITELOR 24

Capitolul XIV
SĂ NE FERIM DE A FACE
JUDECĂŢI TEMERARE 28

Capitolul XV
BINEFACEREA
PURCEDE DIN IUBIRE 30

Capitolul XVI
RĂBDARE FAŢĂ DE
CUSURURILE CELORLALŢI 32

Capitolul XVII
DESPRE VIAŢA MONAHALĂ 34

Capitolul XVIII
PILDA SFINŢILOR PĂRINŢI 35

Capitolul XIX
DEPRINDERILE UNUI BUN CĂLUGĂR . . 38

Capitolul XX
IUBIREA DE SINGURĂTATE
ŞI TĂCERE 41

Capitolul XXI
ÎNFRÎNGEREA INIMII 45

Capitolul XXII
DESPRE NEFERICIREA
FIRII OMENEŞTI 48

Capitolul XXIII
DESPRE GÎNDUL LA MOARTE 52

Capitolul XXIV
JUDECATA ŞI OSÎNDELE
PĂCĂTOŞILOR 56

Capitolul XXV
RÎVNA DE A NE ÎNDREPTA
CU TOTUL VIAŢA 60

CARTEA A DOUA
Poveţe pentru luminarea lăuntrică 65

Capitolul I
RECULEGEREA CUGETULUI 67

Capitolul II
SUPUNEREA SMERITĂ 71

Capitolul III
OMUL BUN ŞI PAŞNIC 72

Capitolul IV
PURITATEA INIMII ŞI
SIMPLITATEA INTENŢIEI 74

Capitolul V
PĂREREA NOASTRĂ
DESPRE NOI ÎNŞINE 76

Capitolul VI
BUCURIA CONŞTIINŢEI CURATE 78

Capitolul VII
IUBIREA LUI ISUS
MAI PRESUS DE ORICE 80

Capitolul VIII
BUNĂTATEA PRIETENIEI LUI ISUS . . . 82

Capitolul IX
CÎND SUFLETUL E VĂDUVIT
DE ORICE MÎNGÎIERE 85

Capitolul X
RECUNOŞTINŢĂ PENTRU
HARUL LUI DUMNEZEU 90

Capitolul XI
PUŢINI SÎNT IUBITORII CRUCII
LUI CRISTOS 93

Capitolul XII
CALEA REGEASCĂ A SFINTEI CRUCI . . . 96

CARTEA A TREIA
Despre mîngîierea lăuntrică 105

Capitolul I
CUVÎNTUL DOMNULUI VORBEŞTE ÎN ŞOAPTĂ SUFLETULUI CREDINCIOS . . . 107

Capitolul II
GLASUL ADEVĂRULUI RĂSUNĂ ÎN ASCUNZIŞURILE SUFLETULUI FĂRĂ LARMĂ DE CUVINTE 108

Capitolul III
CUVÎNTUL LUI DUMNEZEU SE CADE ASCULTAT CU SMERENIE, DEŞI PUŢINI SÎNT ACEIA CARE ÎŞI APLEACĂ URECHEA LA GLASUL LUI . . 110

Capitolul IV
ÎNAINTEA LUI DUMNEZEU SE CADE SĂ NE PURTĂM ÎN SPIRITUL SMERENIEI ŞI AL ADEVĂRULUI 114

Capitolul V
MINUNATUL ROD AL DRAGOSTEI DUMNEZEIEŞTI 116

Capitolul VI
CĂLIREA CELUI CE IUBEŞTE
CU ADEVĂRAT 120

Capitolul VII
SUB PAVĂZA SMERENIEI,
HARUL PRIMIT SE CUVINE
FERIT DE LA VEDERE 124

Capitolul VIII
SĂ TE SIMŢI MIC ŞI NEVREDNIC
ÎN FAŢA LUI DUMNEZEU 127

Capitolul IX
TOATE SE CUVIN ADUSE
LA ROSTUL LOR ULTIM,
CARE E DUMNEZEU ÎNSUŞI 129

Capitolul X
PLĂCUT E SĂ-I SLUJEŞTI
LUI DUMNEZEU SINGUR,
ÎN DISPREŢUL ÎNTREGII LUMI 131

Capitolul XI
IMBOLDURILE INIMII
SE CAD BINE CUMPĂNITE
ŞI ŢINUTE ÎN FRÎU 134

Capitolul XII
CĂLIREA RĂBDĂRII
ÎN LUPTA ÎMPOTRIVA
PORNIRILOR NEÎNFRÎNATE 136

Capitolul XIII
ASCULTAREA SMERITĂ
A CELUI CE URMEAZĂ CU SUPUNERE
PILDA LUI ISUS CRISTOS 139

Capitolul XIV
SĂ ŢINEM SOCOTEALĂ DE
JUDECĂŢILE NECUNOSCUTE
ALE LUI DUMNEZEU
ŞI SĂ NU NE ÎNFUMURĂM
CU FAPTELE NOASTRE BUNE 141

Capitolul XV
RÎNDUIALA ŞI ROSTUL LUCRURILOR
CARE NE ADUC PLĂCERE 143

Capitolul XVI
SINGURA ALINARE ADEVĂRATĂ
SE AFLĂ ŞI TREBUIE CĂUTATĂ
LA DUMNEZEU 145

Capitolul XVII
ORICE GRIJI NE-AR ÎMPOVĂRA,
SĂ LE ÎNCREDINŢĂM PE TOATE
LUI DUMNEZEU 147

Capitolul XVIII
AMĂRĂCIUNILE TRECĂTOARE
SE CER ÎNDURATE
CU RESEMNARE ŞI SENINĂTATE,
DUPĂ PILDA LUI CRISTOS 149

Capitolul XIX
RESEMNAREA FAŢĂ DE NEDREPTĂŢI
ŞI CĂLIREA RĂBDĂRII 151

Capitolul XX
SĂ NE RECUNOAŞTEM SLĂBICIUNEA
ÎN FAŢA AMĂRĂCIUNILOR VIEŢII 153

Capitolul XXI
DINCOLO DE TOATE BUNURILE
ŞI DARURILE,
LINIŞTEA SĂ ŞTIM SĂ NE-O CĂUTĂM
ÎN DUMNEZEU SINGUR 156

Capitolul XXII
SĂ NU DĂM NICIODATĂ UITĂRII
MULŢIMEA BINEFACERILOR
LUI DUMNEZEU 160

Capitolul XXIII
PATRU SÎNT CHEZĂŞIILE PĂCII 163

Rugăciune pentru îndepărtarea gîndurilor rele 164

Rugăciune pentru luminarea cugetului 165

Capitolul XXIV
PĂZEŞTE-TE DE A ISCODI ŞI JUDECA VIAŢA CELORLALŢI 166

Capitolul XXV
ÎN CE STĂ PACEA TRAINICĂ A INIMII ŞI ADEVĂRATA PROPĂŞIRE LĂUNTRICĂ 167

Capitolul XXVI
DARUL NEPREŢUIT AL LIBERTĂŢII INTERIOARE, PENTRU A CĂRUI DOBÎNDIRE RUGĂCIUNEA E MAI DE FOLOS DECÎT CITIREA DIN CĂRŢI 170

Capitolul XXVII
IUBIREA DE SINE E O MARE FRÎNĂ ÎN CALEA SPRE DOBÎNDIREA CELUI MAI ÎNALT BINE 172

Rugăciune pentru curăţirea inimii şi dobîndirea înţelepciunii cereşti 173

Capitolul XXVIII
ÎMPOTRIVA LIMBILOR CLEVETITOARE 174

Capitolul XXIX
DUMNEZEU
TREBUIE CHEMAT ÎNTR-AJUTOR ŞI
BINECUVÎNTAT ÎN TOATE CLIPELE
DE CUMPĂNĂ 175

Capitolul XXX
SĂ CEREM AJUTORUL LUI DUMNEZEU,
AŞTEPTÎND CU ÎNCREDERE
RECĂPĂTAREA HARULUI PIERDUT . . . 177

Capitolul XXXI
DOAR TRECÎND DINCOLO ŞI MAI
PRESUS DE ORICE FĂPTURĂ SUFLETUL
ÎŞI POATE GĂSI ZIDITORUL 180

Capitolul XXXII
DESPRE JERTFIREA DE SINE
ŞI RĂSTIGNIREA POFTELOR 183

Capitolul XXXIII
INIMA FIIND NESTATORNICĂ,
SĂ NE ADUNĂM GÎNDUL
LA DUMNEZEU, SINGURUL
NOSTRU ROST DE PE URMĂ 185

Capitolul XXXIV
CEL CE IUBEŞTE SE BUCURĂ DE
DUMNEZEU MAI PRESUS DE TOATE
BUNĂTĂŢILE PĂMÎNTULUI 187

Capitolul XXXV
VIAŢA NOASTRĂ PE PĂMÎNT
NU POATE FI SCUTITĂ DE ISPITE 189

Capitolul XXXVI
ZĂDĂRNICIA JUDECĂŢILOR
OMENEŞTI 191

Capitolul XXXVII
CALEA PENTRU A DOBÎNDI
DEZROBIREA INIMII
NU-I ALTA DECÎT
DEPLINA ŞI NEPRECUPEŢITA
RĂSTIGNIRE DE SINE 193

Capitolul XXXVIII
DESPRE BUNA CHIBZUIRE A
FAPTELOR NOASTRE
ŞI DESPRE RUGĂCIUNEA
LA VREME DE CUMPĂNĂ 195

Capitolul XXXIX
OMUL SĂ NU FIE NERĂBDĂTOR
CU MERSUL LUCRURILOR 197

Capitolul XL
OMUL N-ARE NICI O ZESTRE DE BINE
DE LA SINE
ŞI N-ARE, CA ATARE,
PENTRU CE SĂ SE MÎNDREASCĂ 198

Capitolul XLI
DISPREŢUIREA
ORICĂROR ONORURI
VREMELNICE 201

Capitolul XLII
NU-ŢI CĂUTA
PACEA SUFLETEASCĂ
PRINTRE OAMENI 202

Capitolul XLIII
ÎMPOTRIVA ZADARNICEI ŞTIINŢE
DE CARTE A LUMII ACESTEIA 203

Capitolul XLIV
SĂ NU NE SINCHISIM DE FAŢA
DIN AFARĂ A LUCRURILOR 206

Capitolul XLV
NU DA CREZARE ORICUI:
UŞOR ALUNECĂ LIMBA OMULUI
DIN VORBĂ ÎN VORBĂ 207

Capitolul XLVI
SĂ NE PUNEM TOATĂ ÎNCREDEREA
ÎN DUMNEZEU,
ATUNCI CÎND GURILE RELE
SAR SĂ CLEVETEASCĂ
PE SEAMA NOASTRĂ 210

Capitolul XLVII
ORICÎT DE NESUFERITE,
GREUTĂŢILE TREBUIE ÎNDURATE
CU RĂBDARE
PENTRU VIAŢA VEŞNICĂ 213

Capitolul XLVIII
DESPRE ZIUA VEŞNICIEI ŞI
STRÎMTORĂRILE VIEŢII DE FAŢĂ 216

Capitolul XLIX
DESPRE DORUL VIEŢII VEŞNICE
ŞI RĂSPLATA FĂGĂDUITĂ
CELOR CE SE LUPTĂ PENTRU EA 219

Capitolul L
SUFLETUL OROPSIT ŞI
AFLAT LA ANANGHIE
TREBUIE SĂ SE LASE
ÎN MÎINILE LUI DUMNEZEU 224

Capitolul LI
SĂ FIM STATORNICI PÎNĂ LA CAPĂT
ÎN CELE MICI, DACĂ DE CELE MARI
NU NE DOVEDIM ÎN STARE 229

Capitolul LII
OMUL SĂ NU SE SOCOATĂ VREDNIC
DE MÎNGÎIERE, CI MAI CURÎND DE
PEDEPSIRE ŞI OSÎNDĂ 230

Capitolul LIII
HARUL LUI DUMNEZEU
NU SUFERĂ AMESTEC CU GUSTUL
CELOR PĂMÎNTEŞTI 232

Capitolul LIV
DEOSEBIREA
ÎNTRE IMBOLDURILE FIRII
ŞI ALE HARULUI 235

Capitolul LV
DESPRE STRICĂCIUNEA
FIRII OMENEŞTI ŞI PUTEREA
HARULUI DUMNEZEIESC 240

Capitolul LVI
SE CUVINE SĂ NE LEPĂDĂM DE NOI
ÎNŞINE ŞI SĂ-L URMĂM PE CRISTOS
PE CALEA CRUCII 243

Capitolul LVII
NU-I BINE CA OMUL SĂ SE LASE
COPLEŞIT DE DEZNĂDEJDE ATUNCI
CÎND SE ÎNTÎMPLĂ SĂ CADĂ
ÎN UNELE GREŞELI 246

Capitolul LVIII
SĂ NU ISCODIM ROSTURILE
PREA ÎNALTE ŞI ASCUNSE ALE
JUDECĂŢII LUI DUMNEZEU 248

Capitolul LIX
ÎN DUMNEZEU SINGUR
SE CADE SĂ NE PUNEM ÎNTREAGA
NĂDEJDE ŞI CREDINŢĂ 254

CARTEA A PATRA
Despre Taina sfîntului altar 257

CUVIOS ÎNDEMN LA SFÎNTA
ÎMPĂRTĂŞANIE 259

Capitolul I
CU CÎTĂ CUVIINŢĂ SE CADE
SĂ NE APROPIEM DE CRISTOS
ÎN SFÎNTA ÎMPĂRTĂŞANIE 259

Capitolul II
CÎTĂ BUCURIE ŞI DRAGOSTE
ARATĂ DUMNEZEU OMULUI
ÎN ACEASTĂ TAINĂ 267

Capitolul III
CÎT ESTE DE FOLOS
ÎMPĂRTĂŞANIA DEASĂ 270

Capitolul IV
MULTE BUNURI SE ÎMPĂRTĂŞESC
CELOR CE SE CUMINECĂ
CU EVLAVIE 274

Capitolul V
DESPRE MAREA VREDNICIE
A SFINTEI TAINE
ŞI A STĂRII PREOŢEŞTI 278

Capitolul VI
PREGĂTIREA ŞI CERCETAREA
CUGETULUI ÎNAINTE DE
SFÎNTA ÎMPĂRTĂŞANIE 280

Capitolul VII
CERCETAREA CUGETULUI ŞI
HOTĂRÎREA DE ÎNDREPTARE 281

Capitolul VIII
JERTFIREA LUI CRISTOS
PE LEMNUL CRUCII ŞI NEVOIA
DE A NE LEPĂDA DE NOI ÎNŞINE 284

Capitolul IX
TREBUIE SĂ NE JERTFIM PE NOI
ÎNŞINE LUI DUMNEZEU, O DATĂ CU
TOT CE-I AL NOSTRU, ÎNĂLŢÎND
RUGĂCIUNI PENTRU TOŢI OAMENII . . 286

Capitolul X
NU TREBUIE SĂ NE ÎNDEPĂRTĂM
CU UŞURINŢĂ DE
SFÎNTA ÎMPĂRTĂŞANIE 289

Capitolul XI
CÎTĂ NEVOIE ARE SUFLETUL CREDINCIOS DE TRUPUL LUI CRISTOS ŞI DE CUVÎNTUL SFINTELOR SCRIPTURI . . . 293

Capitolul XII
SĂ NE SILIM CÎT PUTEM DE BINE, PREGĂTINDU-NE SUFLETUL PENTRU PRIMIREA SFINTEI ÎMPĂRTĂŞANII . . . 298

Capitolul XIII
SUFLETUL EVLAVIOS TREBUIE SĂ RÎVNEASCĂ DIN TOATE PUTERILE SALE LA UNIREA CU CRISTOS PRIN SFÎNTA CUMINECĂTURĂ 300

Capitolul XIV
CÎT DE ARZĂTOR E DORUL UNORA DUPĂ SFÎNTUL TRUP AL DOMNULUI CRISTOS 303

Capitolul XV
DARUL EVLAVIEI NU POATE FI DOBÎNDIT DECÎT PRIN SMERENIE ŞI LEPĂDARE DE SINE 305

Capitolul XVI
SĂ-I DEZVĂLUIM LUI CRISTOS TOATE NEVOILE NOASTRE, ORI DE CÎTE ORI ÎI CEREM HARUL . . . 308

Capitolul XVII
DESPRE DORUL ÎNFLĂCĂRAT ŞI
IUBIREA ARZĂTOARE PENTRU ISUS
ÎN SFÎNTA ÎMPĂRTĂŞANIE 310

Capitolul XVIII
SĂ NU ISCODIM TAINELE
SFINTEI CUMINECĂTURI CI,
URMÎNDU-L CU UMILINŢĂ PE CRISTOS,
SĂ SUPUNEM CREDINŢEI LUMINILE
MINŢII NOASTRE OMENEŞTI 313